

RAPPORT

**Maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling
- særligt blandt minoritetsetniske mænd**

**Maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling
- særligt blandt minoritetsetniske mænd**

Udarbejdet af Als Research
for Ligestillingsafdelingen i Udenrigsministeriet

Forfattet af:

Bjarke Følner, Sofie Aggerbo Johansen, Silas Turner og Gustav Egede Hansen.

ISBN: 978-87-93373-28-0

Als Research ApS
Ny Vestergade 1, 2.
1471 København K.
www.alsresearch.dk

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	3
Kapitel 1 Indledning	4
1.1 Undersøgelsens baggrund	4
1.2 Undersøgelsens formål.....	4
1.3 Datagrundlag og metode.....	5
1.4 Begrebsafklaringer og definitioner	15
1.5 Rapportens opbygning	20
Kapitel 2 Hovedkonklusioner	21
2.1 Hovedkonklusioner i oversigtsform – idealtypiske holdningsprofiler.....	21
2.2 Hovedkonklusioner i oversigtsform – signifikante sammenhænge	23
2.3 Hovedkonklusioner i oversigtsform – det internationale perspektiv	25
2.4 Konklusioner ift. overordnede maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling...	25
2.5 Konklusioner ift. familieliv, børn og opdragelse	26
2.6 Konklusioner ift. anerkendelse, familiens omdømme og negativ social kontrol.....	27
2.7 Konklusioner ift. mænd og kvinders roller på arbejdsmarkedet	28
2.8 Konklusioner ift. parforhold, ægteskab og seksualitet.....	29
Kapitel 3 Litteraturstudie	31
3.1 Begrænset forskning om maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling blandt etniske minoriteter	32
3.2 Eksisterende kvantitative studier om maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling særligt blandt minoritetsetniske mænd	32
3.3 Kvalitative studier om maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling særligt blandt minoritetsetniske mænd	39
Kapitel 4 Holdningsprofiler og baggrundsmønstre	48
4.1 Holdningsprofiler blandt de minoritetsetniske mænd.....	48
4.2 Den konsekvent ligestillingsorienterede mand	49
4.3 Den traditionelle seksualmoraliske mand.....	52
4.4 Den patriarkalske mand	54
4.5 Den voldslegitimerende mand.....	57
4.6 Den ambivalente mand	58
4.7 Religionens centrale rolle	65
4.8 Udvikling på tværs af migrationsgenerationer og aldersgrupper	67
Kapitel 5 Overordnede maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling	70
5.1 Opfattelser af maskulint udseende og opførsel	70
5.2 Holdninger til mænds magt i samfundet.....	73
5.3 Overordnede maskulinitetsopfattelser blandt de interviewede mænd	74
5.4 Overordnede holdninger til ligestilling blandt de interviewede mænd.....	78

Kapitel 6 Familieliv, børn og opdragelse	81
6.1 Holdninger til mænd og kvinders roller og ansvarsområder i familien	82
6.2 Holdninger til børneopdragelse – og kønsroller i relation hertil	90
6.3 Faderens rolle i egen opvækst.....	97
6.4 Holdninger til familieliv, børn og opdragelse blandt de interviewede mænd	100
Kapitel 7 Anerkendelse, familiens omdømme og negativ social kontrol	108
7.1 Anerkendelse og diskrimination.....	109
7.2 Maskulinitetsopfattelser i relation til ære, omdømme og negativ social kontrol.....	113
7.3 Sammenhæng mellem familiens omdømme og maskulinitetsopfattelser	121
7.4 Holdninger og opfattelser af anerkendelse, familiens omdømme og negativ social kontrol blandt de interviewede mænd.....	122
Kapitel 8 Mænd og kvinders roller på arbejdsmarkedet.....	126
8.1 Mænd og kvinders arbejdsorientering.....	127
8.2 Holdninger til forsørgerrollen i et kønsmæssigt perspektiv.....	128
8.3 Holdninger til kvindelige ledere.....	131
8.4 Holdninger til mænd og kvinders roller på arbejdsmarkedet blandt de interviewede mænd.....	133
Kapitel 9 Parforhold, ægteskab og seksualitet.....	137
9.1 Tilfredshed med eget parforhold/ægteskab og holdninger til skilsmisse.....	138
9.2 Holdninger til sex før og uden for ægteskab	142
9.3 Holdninger til seksuelle overgreb mod kvinder og partnervold.....	146
9.4 Holdninger til homoseksualitet	153
9.5 Parforhold, ægteskab og seksualitet ifølge mændenes perspektiver	155
10. Litteraturliste	163

BILAGSOVERSIGT

Bilag 1 – Overordnede fordelinger og bortfaldsanalyse

Bilag 2 – Regressionsanalyser

Bilag 3 – Faktoranalyse

Bilag 4 – Spørgeskema

Bilag 5 – Interviewguide

FORORD

Denne rapport fremlægger resultaterne af Als Researchs undersøgelse af *maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling særligt blandt minoritetsetniske mænd*.

Undersøgelsen er udført for Ligestillingsafdelingen i Udenrigsministeriet som et led i regeringens *Nationale handleplan om forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol*.

Undersøgelsen er baseret på to empiriske datasæt. En kvantitativ spørgeskemaundersøgelse blandt 4.423 mænd og kvinder i alderen 18-64 år, hvor minoritetsetniske mænd har været den primære målgruppe med 2.324 respondenter, samt en interviewundersøgelse blandt minoritetsetniske mænd i samme aldersgruppe. Endvidere indeholder rapporten en rammesættende beskrivelse af relevant national og international litteratur.

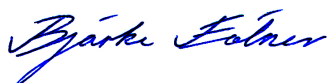
Undersøgelsen er gennemført af Als Research i samarbejde med Danmarks Statistik, som har stået for dataindsamling og databearbejdning i relation til vægtning af data mv. Endvidere har lektor ved Institut for Samfundsvidenskab og Erhverv på Roskilde Universitet, Yvonne Mørck, bidraget til udarbejdelsen af undersøgelsens rammesættende litteraturstudie, samt givet input og feedback til spørgeskema og interviewguide mv.

Als Research vil gerne sige mange tak til de mere end 4.400 respondenter, som har besvaret spørgeskemaet, og til de 28 mænd, som har deltaget i de dybdegående kvalitative interview. Endvidere vil vi gerne sige mange tak til de forskellige "gatekeepere", som har hjulpet os med at etablere tillid og skabe kontakt til informanter, samt til direktør Gary Barker, seniorforsker Shereen El Feki og forsker Kristina Vlahovicova fra den internationale maskulinitetsforskningsorganisation *Promundo*, som på frivillig basis har taget sig tid til at bidrage med værdifulde kommentarer og feedback i relation til udarbejdelsen af undersøgelsens spørgeskema.

Undersøgelsen er udført af chefkonsulent Bjarke Følner, konsulent Sofie Aggerbo Johansen, juniorkonsulent Gustav Egede Hansen og stud.mag. Silas Turner.

Ansvar for undersøgelsens resultater og konklusioner påhviler alene Als Research.

København, februar 2019

Bjarke Følner
Chefkonsulent
Als Research

KAPITEL 1

INDLEDNING

1.1 Undersøgelsens baggrund

På opdrag fra Ligestillingsafdelingen i Udenrigsministeriet har Als Research gennemført denne undersøgelse af maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling særligt blandt minoritetsetniske mænd. Undersøgelsen er et led i handlingsplanen "Forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol" fra oktober 2016.

Den nationale handlingsplans overordnede formål er at styrke indsatsen mod æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol, og *"initiativerne skal bygge videre på og videreudvikle den eksisterende forebyggende indsats på området og bidrage til, at færre børn, unge og voksne oplever æresrelaterede konflikter, undertrykkelse og flere kan nyde godt af de rettigheder og muligheder, alle borgere i Danmark er berettiget til"*.¹

Handlingsplanen indeholder fire fokusområder:

- 1) Bedre hjælp til ofre for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol
- 2) Styrket forebyggelse
- 3) Mobilisering af opgør med undertrykkelse og negativ social kontrol
- 4) Systematisk videns- og dokumentationsindsats

Denne undersøgelse er gennemført som et led i udmøntningen af den del af indsatsen, der omhandler øget og systematisk videns- og dokumentationsindsats.

1.2 Undersøgelsens formål

Undersøgelsens overordnede formål har været at tilvejebringe ny viden om maskulinitetsopfattelser og holdninger til fx ligestilling, vold, seksualitet og kønsroller særligt blandt minoritetsetniske mænd, og hvordan dette spiller sammen med eksempelvis negativ social kontrol og dannelse af modkulturer.

Mere specifikt har undersøgelsen haft til opgave at afdække:

- Maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling med udgangspunkt i forskellige sfærer i samfundet eksempelvis arbejdsliv og uddannelse, familieliv, kønsroller, normer og adfærd.
- Holdningernes og maskulinitetsopfattelsernes betydning for identitetsdannelse hos særligt mænd fra etniske minoritetsmiljøer.

¹ Regeringen (2016), s. 10.

- Holdningernes og maskulinitetsopfattelsernes betydning for coping-strategier, såsom:
 - Social kontrol og mænd og kvinders muligheder i mødet med det danske samfund i forhold til job, uddannelse, kriminalitet, netværk, medborgerskab mv.
 - Dannelse af modkulturer, subkulturer og/eller parallelsamfund.
 - Rollen som far og i familien.

Dette med henblik på at skabe en større forståelse for, hvordan maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling kan påvirke særligt etniske minoritetsmænd og -kvinders muligheder samt adfærd i det danske samfund.

Undersøgelsens resultater har til hensigt at skulle bruges i de eksisterende og kommende tiltag mod negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter. Endvidere har undersøgelsen haft til formål at skabe debat og dialog fx blandt fagfolk mv. og i etniske minoritetsmiljøer om maskulinitet, negativ social kontrol, ligestilling og forældreskab.

I forbindelse med udbuddet af denne undersøgelse ønskede opdragsgiver endvidere at undersøgelsen tillige kunne bidrage til at belyse ”radikaliserede miljøer og bandemiljøer”. Da undersøgelsens datagrundlag ikke har givet mulighed herfor, er denne målsætning efter aftale med opdragsgiver udgået.

Endelig gør Als Research opmærksom på, at undersøgelsens datagrundlag kun til en vis grad har kunne belyse sammenhængen mellem maskulinitetsopfattelser og dannelse af modkulturer, subkulturer og/eller parallelsamfund.

1.3 Datagrundlag og metode

Undersøgelsen beror på en kombination af kvantitative og kvalitative data:

- En kvantitativ del, som er gennemført som en spørgeskemaundersøgelse blandt 4.423 mænd og kvinder i alderen 18-64 år, hvor mandlige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse har været den primære respondentmålgruppe med 2.324 respondenter.
- En kvalitativ del, som er gennemført som en interviewundersøgelse blandt 28 indvandrere- og efterkommere med ikke-vestlig baggrund i alderen 18-67 år.

Denne kombination af kvalitative og kvantitative data har tilsammen bidraget til at afdække forståelserne af maskulinitet og holdninger til ligestilling, samt hvorledes forståelser og holdninger har betydning for identitetsdannelse og coping-strategier hos mændene.

Undersøgelsens datagrundlag uddybes i det følgende.

1.3.1 Undersøgelsens kvantitative del

Undersøgelsens kvantitative del består af en spørgeskemaundersøgelse blandt mænd og kvinder i alderen 18-64 år. Den primære respondentmålgruppe for den kvantitative del af undersøgelsen udgøres af mandlige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse i alderen 18-64 år (herefter *minoritetsetniske mænd*), mens den sekundære respondentmålgruppe – og kontrolgruppe – udgøres af kvindelige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse (herefter *minoritetsetniske kvinder*) samt mænd og kvinder med dansk eller vestlig oprindelse (herefter *majoritetsetniske mænd og kvinder*) i samme aldersgruppe. Se afsnit 1.4 *Begrebsafklaringer og definitioner* for en uddybning af begreberne minoritetsetniske og majoritetsetniske mænd og kvinder.

Ved at inddrage både mænd og kvinder i undersøgelsens datagrundlag har det været muligt at identificere divergerende opfattelser og holdninger mellem kønnene i en række forskellige ligestillings- og kønsrelaterede spørgsmål, herunder fx synet på mænd og kvinders roller i familien og forskellige syn på kvinder og mænds rettigheder mv. Dette er nødvendigt for at kunne sige nogen om, hvor, hvordan og i hvilket omfang mænds maskulinitetsopfattelser er i samklang eller konflikt med kvinders syn på og forventninger til mænd. Hertil kommer, at mænd ikke er alene om at skabe og opretholde opfattelser af maskulinitet, da maskulinitetsopfattelser i høj grad også skabes og opretholdes af kvinder.²

Spørgeskemaundersøgelsen er foretaget i samarbejde med DST Survey, som har bidraget til kvalificering af spørgeskema og spørgsmålsformuleringer samt stået for dataindsamling og databearbejdning i relation til vægtning af data mv.

Spørgeskema

Spørgeskemaets temaer og spørgsmål er udviklet og udvalgt af Als Research med inddragelse af input og feedback fra DST Survey, Ligestillingsafdelingen i Udenrigsministeriet og lektor Yvonne Mørck. Endvidere har Als Research løbende været i dialog med forskere fra organisationen Promundo, herunder forfatterne bag undersøgelsen *Understanding Masculinities: Results from the International Men and Gender Equality Survey (IMAGES) – Middle East and North Africa*, som ligeledes er kommet med input og feedback til spørgeskemaet.

Der er endvidere foretaget indledende kvalitetssikring af spørgsmålene gennem to fokusgruppeinterview med 10 målgrupperepræsentanter i alderen 23-55 år, som har givet feedback på deres forståelse af spørgsmålene og spørgsmålenes ordlyd. Det var udelukkende mænd, der deltog i fokusgruppeinterviewene, da dette var den primære målgruppe for spørgeskemaundersøgelsen. Følgende etniske baggrunde var repræsenteret blandt fokusgruppedeltagerne: Afghansk, dansk, kinesisk, libanesisk, pakistansk, palæstinensisk, somalisk, syrisk og vietnamesisk.

Udvælgelsen af temaer og spørgsmål er foretaget med udgangspunkt i eksisterende undersøgelser. Der har i udvælgelsen været fokus på at inddrage spørgsmål, som gør undersøgelsen sammenlignelig med eksisterende undersøgelser på området. Dog viste det sig i praksis, at det i en række tilfælde ikke var hensigtsmæssigt at bevare nøjagtig den

² Connell (2005).

samme spørgsmålsformulering, som i de eksisterende undersøgelser, enten på grund af det begrænsede antal spørgsmål og svarkategorier, som der var plads til i dette spørgeskema, eller fordi spørgsmålsformuleringerne særligt i nogle af de internationale undersøgelser er mindre relevante i en ligestillingsorienteret kontekst som Danmark. Dette kom bl.a. til udtryk, da vi pilottestede spørgsmålene i fokusgruppeinterview, hvor nogle af mændene gav udtryk for, at de oplevede nogle af spørgsmålene som fordomsfulde. Derfor er inddragelsen af eksisterende studier i nogle tilfælde sket på et mere tematisk eller overordnet plan.

Spørgeskemaet indeholder i alt 42 spørgsmål, som blev stillet til samtlige respondenter, og 15 betingede spørgsmål, som blev stillet til udvalgte respondenter afhængig af respondenternes oprindelse, køn, civilstatus og svar på andre spørgsmål. Spørgeskemaets besvarelsestid var ca. 12 minutter. Undersøgelsens spørgeskema er vedlagt som Bilag 4.

Rekruttering af respondenter

Rekruttering af respondenter til spørgeskemaundersøgelsen er foretaget af DST Survey, som tilfældigt har udvalgt en stikprøve i et aktuelt cpr-register. DST Survey har med henblik på at sikre de ønskede måltal for undersøgelsen – og baseret på erfaringer fra tidligere undersøgelser – udtrukket en stikprøve med i alt 10.535 personer, herunder 6.300 minoritetsetniske mænd, 1.485 minoritetsetniske kvinder,³ 1.860 majoritetsetniske mænd samt 890 majoritetsetniske kvinder. Gruppen af mænd – og særligt minoritetsetniske mænd – er således oversamlet i stikprøven i forhold til de andre grupper. Dette er sket med henblik på at sikre et ekstra solidt datagrundlag for denne målgruppe.

Den samlede stikprøve opfylder de 3 ufravigelige krav,⁴ der gælder for en universel repræsentativ undersøgelse;

- 1) Alle i populationen skal kunne udvælges
- 2) Udvælgelsen skal ske med lodtrækning
- 3) Sandsynligheden for at blive valgt med lodtrækning skal være kendt

Ud fra ovenstående stikprøvedesign har DST Survey ved hjælp af SAS Proc Survey Select dannet en stikprøve⁵, som er universelt repræsentativ.

Dette er den samme metodiske tilgang, som er anvendt i Als Researchs undersøgelse af *Unge oplevelser af negativ social kontrol* og *Udlændinge- og Integrationsministeriets årlige Medborgerskabsundersøgelser*.⁶

³ Alle indvandrere og efterkommere har været bosiddende i Danmark i mindst 3 år.

⁴ Probability sampling fra hele populationen er det grundlæggende krav til repræsentative stikprøver jf. fx Eurostat.

⁵ Der er anvendt SRS-metode uden tilbagelægning (Simple Random Sample). Denne metode har sikret samme tilfældige udvalgschance for alle og dermed, at stikprøven er universelt repræsentativ.

⁶ Se Als Research (2018a), Ankestyrelsen (2015), Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet (2015), Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet (2016), Udlændinge- og integrationsministeriet (2017), samt Udlændinge- og Integrationsministeriet, (2018b).

Dataindsamling

Dataindsamlingen er gennemført i perioden januar til april 2018 og er foretaget ved en kombination af internetspørgeskema og telefoninterview. Dataindsamlingen er konkret foregået ved, at DST Survey har sendt et brev og en e-boks meddelelse til de udtrukne respondenter med information om undersøgelsen. Efter at have sendt påmindelser pr. e-boks og brev til respondenter, der ikke havde svaret på internettet, gik DST Survey i gang med at gennemføre telefoninterview med restgruppen. Det har under hele indsamlingsperioden været muligt at besvare spørgeskemaer på nettet. 80 % af besvarelserne er modtaget gennem internetspørgeskemaet og 20 % gennem telefoninterview.

Denne dataindsamlingsmetode har sikret en højere svarprocent, end man kunne forvente hvis kun én indsamlingsmetode var blevet brugt, ligesom den gør det muligt at fat på segmenter af befolkningen, som normalt kan være vanskelige at få fat i. Endvidere har DST Survey udloddet præmier for deltagelse med henblik på at øge svarprocenten.

Spørgeskemaet er oversat til engelsk, arabisk, somali, tyrkisk og urdu, ligesom respondenterne har haft mulighed for at gennemføre telefoninterviewene på disse sprog. Dette med henblik på at øge svarprocenten og mindske skævhed i analyseudvalget, da færre respondenter således udelukkes på grund af sproglige barrierer. I alt 781 respondenter, svarende til 18 %, valgte at besvare spørgeskemaet på et andet sprog end dansk.

Antal besvarelser og svarprocent

Som det fremgår af nedenstående tabel er der samlet set modtaget 4.423 fuldkomne besvarelser på surveyen, hvoraf 2.324 af besvarelserne har været fra minoritetsetniske mænd, 563 af besvarelserne fra minoritetsetniske kvinder og henholdsvis 991 og 545 af besvarelserne fra majoritetsetniske mænd og kvinder. Herudover er der modtaget 402 delvise besvarelser, som ikke er inkluderet i undersøgelsens datagrundlag.

Tabel 1.3.1: Population, stikprøve og svarprocenter

	Population	Stikprøve	Svar	Svarprocent
Mænd med ikke-vestlig oprindelse	141.601	6.300	2.324	37
Kvinder med ikke-vestlig oprindelse	148.755	1.485	563	38
Mænd med dansk eller vestlig oprindelse	1.483.646	1.860	991	53
Kvinder med dansk eller vestlig oprindelse	1.454.122	890	545	61
I alt	3.228.124	10.535	4.423	42

Som vist i Tabel 1.3.1 er der opnået en samlet svarprocent på 42 %, herunder en samlet svarprocent på 37 % for de minoritetsetniske mænd og kvinder og 56 % for de majoritetsetniske mænd og kvinder. Det er således lykket at opnå den fastsatte minimumssvarprocent på ca. 33 % for de minoritetsetniske mænd og kvinder og ca. 55 % for de majoritetsetniske mænd og kvinder.

At svarprocenten er noget lavere blandt de minoritetsetniske mænd og kvinder stemmer overens med tidligere erfaringer, og bortfaldet i denne undersøgelse ligger nogenlunde på

niveau, dog i den høje ende, sammenlignet med tidligere spørgeskemaundersøgelser med etniske minoriteter med samme eller lignende indsamlingsmetoder.⁷

Vægtning af data

Efter dataindsamlingen har DST Survey foretaget en vejning af data, hvor hver respondent er blevet tildelt en vægt i forhold til antallet af personer i det givne stratum i populationen.

Vægtene er herefter blevet korrigeret ved hjælp af Danmarks Statistiks registeroplysninger. Vægtningen af data er foretaget i to dele, således at minoritetsetniske respondenter og majoritetsetniske respondenter er opregnet for sig.

Opregningsmodellen for de minoritetsetniske respondenter er sammensat af følgende baggrundsvariable: Bopæl i særligt udsat boligområde eller ej,⁸ familietype, alder, socioøkonomisk situation, familieindkomst og region. Alle variable er krydset med strata (som i dette tilfælde er køn) og oplysning om vedkommende er indvandrer eller efterkommer.⁹

Opregningsmodellen for de majoritetsetniske respondenter er sammensat på følgende baggrundsvariable: Familietype, alder, socioøkonomisk situation, uddannelse, region og familieindkomst. Alle variable er krydset med strata (som i dette tilfælde er køn).

Bortfaldet er ikke lige fordelt på alle grupper i befolkningen. Nogle grupper er lettere at få besvarelse fra end andre. Fx fremgår det af bortfaldstabellen for de minoritetsetniske respondenter,¹⁰ at bortfaldet er større blandt personer, som bor i en ghetto, end personer, som ikke bor i en ghetto, samt at bortfaldet er større blandt de yngre respondenter end blandt de ældre.

Vægtningen tager således sigte på at korrigere for de variable, der kan være forklarende faktorer for et skævt bortfald med henblik på at genskabe repræsentativiteten efter bortfaldet, øge sammenligneligheden over tid og med andre undersøgelser, samt med henblik på at gøre statistikken mere robust, når der analyseres på undergrupper.

Vægtningen er foretaget ved hjælp af 'Generalized regression estimator' (GREG), som er en flerdimensional metode, der gør det muligt at inddrage mange variable på samme tid. Metoden anvendes internationalt, og er standard i Danmarks Statistiks repræsentative undersøgelser, hvor der bruges programmet CLAN til vægtningen.

⁷ Se fx Als Research (2018a), Bonnerup et al. (2007), Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet (2016) samt Udlændinge- og Integrationsministeriet (2018b).

⁸ Bopæl i særligt udsat boligområde er defineret på baggrund af Transport-, Bygnings- og Boligministeriets såkaldte 'ghettoliste': <https://www.trm.dk/da/publikationer/2017/liste-over-ghetoomraader-1-dec-2017>

⁹ For efterkommere er aldersgrupperne 45-54 år og 55-64 år lagt sammen med aldersgruppen 35-44 år, da der ikke er nok observationer i disse aldersgrupper.

¹⁰ Se Tabel 1.12 i Bilag 1.

Metodiske overvejelser og forbehold

Ovenstående undersøgelsesdesign har sikret høj repræsentativitet i udvælgelsen af respondenter til undersøgelsens stikprøve. Dette har kunnet sikre udvælgelsen mod systematiske bias. Endvidere har vægtningen bidraget til at genskabe repræsentativiteten ved at rette op på skæve bortfald i forhold til registeroplysninger.

Samtidig skal man være opmærksom på, at bortfaldet kan være skævt på parametre, som ikke er oplyst i registerdata, og som derfor ikke indgår i bortfaldsanalysen. Eksempelvis kan der være andre faktorer, som spiller væsentligt ind på respondenternes maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling, men som ikke fremgår af registerdata, såsom religion samt forholdet til forældre, herunder mor og fars fysiske og følelsesmæssige tilstedeværelse i løbet af opvæksten. Undersøgelsesdesignet gør det således kun muligt at vægte sig ud af det skæve bortfald, såfremt de udtrukne personer, der ikke har svaret, faktisk ligner de udtrukne personer, der har svaret.

Det har endvidere ikke været muligt helt at sikre rekrutteringen af respondenter mod eventuelle andre former for bias såsom selvseleksion, bl.a. fordi at det har været frivilligt for respondenterne, om de har ønsket at deltage i undersøgelsen. Det kan således tænkes, at de personer, som er interesseret i at deltage i en undersøgelse om ligestilling og maskulinitetsopfattelser foretaget for Ligestillingsafdelingen, på nogle punkter adskiller sig fra de personer, som ikke ønsker at deltage i en sådan undersøgelse.

Endvidere er det undersøgelses oplevelse, at mange personer med minoritetsetnisk baggrund generelt er ret bevidste om og opmærksomme på, at emnet for denne undersøgelse er forholdsvis politiseret, og af nogle kan betragtes som kontroversielt, hvilket måske kan have påvirket respondenternes svar. Dette kom blandt andet til udtryk i forbindelse med et af vores fokusgruppeinterview, hvor en af mændene ikke ønskede at deltage, fordi han var bekymret for, at undersøgelsen ville sætte minoritetsetniske mænd i et dårligt lys. Ligeledes var der nogle af mændene, som gav udtryk for, at man måske ikke kan forvente et helt ærligt svar på nogle af de mere personlige og/eller 'kontroversielle' spørgsmål.

Undersøgelsens resultater og konklusioner bør derfor læses med et vist forbehold for, at undersøgelsens relativt høje bortfald, særligt blandt minoritetsetniske respondenter, kan have betydning for kvaliteten af rapportens data.

Tabelvisninger

I rapporten vises svarfordelingerne på de enkelte spørgsmål fordelt på både køn og etnisk oprindelse. Fordelingen på etnisk oprindelse viser henholdsvis respondenter med ikke-vestlig oprindelse og respondenter med dansk eller vestlig oprindelse. I rapporten betegnes disse som hhv. minoritetsetniske (ikke-vestlige) og majoritetsetniske (øvrige) mænd og kvinder.¹¹ Tabellen viser de vægtede andele og det samlede antal observationer (n) fordelt på køn og etnisk oprindelse.

Da minoritetsetniske mænd og kvinder udgør et mindretal på 9 % af den samlede population er det væsentligt at være opmærksom på, at selvom en given holdning kan være mere

¹¹ Jf. afsnit 1.4 Begrebsafklaringer og definitioner.

udbredt (typisk) blandt minoritetsetniske mænd og kvinder, så er dette ikke nødvendigvis ensbetydende med at der antalmæssigt er flere minoritetsetniske mænd og kvinder end majoritetsetniske mænd og kvinder, som har denne holdning. Eksempelvis kan den procentvise andel, der har en holdning, være større for ikke-vestlige mænd og kvinder, mens numerisk flere majoritetsetniske mænd og kvinder har samme holdning på populationsniveau.

Under hver tabel er angivet en p-værdi, som angiver den statistiske sandsynlighed for, at fordelingen er tilfældig. Undersøgelsen læner sig op ad den videnskabelige norm, som siger, at en forsker skal være mindst 95 % sikker på, at der ikke er tale om et tilfælde. Således angiver en p-værdi på under 0,05, at der er mindre end 5 % sandsynlighed for, at der er tale om et tilfælde, hvorfor fordelingen betragtes som statistisk signifikant. Testen, der anvendes, er en design-baseret F-test.

Regressionsanalyser

Der er i undersøgelsen anvendt regression til at estimere effekterne af en række variable på, hvorvidt man har en mere traditionel maskulinitetsopfattelse og/eller en mindre ligestillingsorienteret holdning.¹² Formålet med disse analyser har været at undersøge om eventuelle forskelle i relation til køn og/eller etnisk oprindelse fortsat er signifikante, når der testes for en række andre mulige baggrundsfaktorer, herunder alder, civilstatus, (selvoplevet) grad af religiøsitet, uddannelses- og beskæftigelsesstatus, oplevet diskrimination, fars fysiske tilstedeværelse i opvækst samt ansvarlighed over for familiens omdømme. Herudover viser regressionsanalyserne, hvorledes eventuelle forskelle i etnisk oprindelse ser ud i relation til migrationsgeneration, det vil sige i forhold til henholdsvis 1. generation (indvandrere) og 2. generation (efterkommere).

Referencekategorien i regressionsanalyserne – dvs. den kategori, som de andre kategorier sammenlignes med - er igennem hele analysen mænd med dansk eller vestlig baggrund. Det vil sige, at de signifikante forskelle regressionsanalyserne viser er set i relation forskellen i svarfordelingen, sammenlignet med svarfordelingen blandt mænd med dansk eller vestlig baggrund.

Regressionerne er foretaget ud fra en tommelfingerregel om, at der skal være 10 observationer per forklarende variabel i den kategori for y-variablen, der rent numerisk er mindst. Da der inkluderes 18 forklarende variabel i modellerne, dvs. uden variabelnes respektive referencekategorier, fås en nedre grænse på 180 observationer. Regressionsanalyse er derfor kun gennemført på y-variable, hvor der er mindst 180 observationer i 1-kategorien (kategorien for at have en traditionel maskulinitetsopfattelse og/eller mindre ligestillingsorienteret opfattelse i relation til det pågældende spørgsmål).

Resultaterne af de gennemførte regressionsanalyser samt argumentation for den valgte metode er samlet i *Bilag 2*. Rapporten formidler forskelle i forhold til køn og etnisk oprindelse

¹² Se afsnit 1.4 *Begrebsafklaring og definitioner* for en uddybning af begrebet *traditionelle maskulinitetsopfattelser*.

(herunder fordelt på indvandrere og efterkommere), som fortsat er signifikante, når der testes for en række andre faktorer, samt hvilke andre faktorer, der står tilbage som signifikante.

1.3.2 Undersøgelsens kvalitative del

Undersøgelsens kvalitative del består af dybdegående interview med minoritetsetniske mænd i aldersgruppen 19-67 år. Undersøgelsens kvalitative del bygger videre på resultaterne fra den kvantitative del, forstået således at interviewundersøgelsen har fungeret som en uddybning, kvalificering og nuancering af spørgeskemaundersøgelsens resultater.

Samlet set er der foretaget 28 individuelle interview med minoritetsetniske mænd. Størstedelen af interviewene er foretaget face-to-face, mens enkelte er foretaget telefonisk. Samtlige informanter har deltaget anonymt og alle interview er blevet fuldt transskriberet, bortset fra et enkelt interview, hvor informanten ikke ønskede, at interviewet blev optaget. Der blev i stedet taget noter under og efter interviewet. Interviewene har en gennemsnitlig varighed på 55 minutter.

Følgende oprindelseslande er repræsenteret blandt interviewundersøgelsens informanter: Afghanistan, Bangladesh, Bosnien-Hercegovina, Burma, Cameroun, Indien, Irak, Iran, Marokko, Palæstina, Serbien, Sri Lanka, Syrien, Tanzania, Tyrkiet, Uganda og Vietnam. Derudover var der én af informanterne, som havde én dansk og én ikke-vestlig forælder, samt en informant som havde kroatisk baggrund (Kroatien defineres som et vestligt land, mens eks-Jugoslavien blev defineret som ikke-vestligt).

Interviewguides

Undersøgelsens interviewguides er udarbejdet af Als Research på baggrund af undersøgelsens kvantitative resultater og med inddragelse af input og feedback fra Ligestillingsafdelingen og Yvonne Mørck. Endvidere er der foretaget kvalitetssikring af spørgeguiden gennem et fokusgruppeinterview med 8 målgrupperepræsentanter i alderen ca. 35-60 år, som har givet feedback på deres forståelse af spørgsmålene og spørgsmålenes ordlyd. Følgende oprindelseslande var repræsenteret blandt fokusgruppedeltagerne: Jordan, Marokko, Iran, Palæstina, Pakistan og Egypten.

Undersøgelsens interviewguides er vedlagt som *Bilag 5*.

Rekruttering af informanter

Rekrutteringen af informanter til den kvalitative interviewundersøgelse er dels foregået i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen, hvor respondenterne til sidst i spørgeskemaet er blevet spurgt, om de kunne tænke sig at deltage i et opfølgende interview og dels gennem netværk, gatekeepers og opsøgende rekruttering.

Da stikprøven udstukket af DST Survey er repræsentativ for målgruppen har vi anset det som den bedste måde at rekruttere informanter til interview, så der sikres en spredning på alder, køn, etnisk oprindelse, grader af religiøsitet, uddannelsesniveau og beskæftigelsessituation.

Med henblik på at sikre en vis spredning i forhold til de ovenstående parametre, har DST Survey efter ønske fra Als Research inddelt de informanter, som har givet samtykke til genkontakt med henblik på opfølgende interview, i et matrix med 3 alderskategorier og 3

beskæftigelses kategorier:

Tabel 1.3.2: Respondenter, som har givet samtykke til genkontakt med henblik på interview (mandlige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse)

	I arbejde	Under uddannelse	Uden beskæftigelse	Andet	I alt
18-29 år	119	147	18	23	307
30-44 år	440	49	66	23	578
45-64 år	323	7	160	37	527

På baggrund af denne matrix har DST Survey tilfældigt udtrukket 6 personer fra hver kategori¹³, dvs. 6 personer fra kategorien 18-29 år, som er i arbejde, 6 personer fra kategorien 18-29 år, som er under uddannelse, 6 personer fra kategorien 18-29 år, som er uden beskæftigelse osv. På baggrund af dette udtræk modtog Als Research en liste med 48 potentielle informanter. Dog viste det sig forbindelse med rekrutteringen, at der var en del af mailadresserne og telefonnumrene som ikke virkede, ligesom der var en del af respondenterne, som alligevel ikke ønskede eller ikke havde tid til at deltage i interview. I alt blev der gennemført 12 interview på baggrund af listen fra DST Survey.

Som beskrevet i ovenstående afsnit om metodiske overvejelser og forbehold i forhold til undersøgelsens kvantitative del, kan der være et vist mål af selektionsbias i form af selvselektion forbundet med denne rekrutteringsstrategi. Og i praksis viste det sig også, at langt de fleste af de interviewpersoner, som er rekrutteret gennem surveyen gav udtryk for relativt liberale og ligestillingsorienterede holdninger.

Derfor er der også foretaget rekruttering gennem alternative rekrutteringskanaler såsom gennem netværk og gatekeepers samt opsøgende rekruttering. Med henblik på at rekruttere interviewpersoner, som måske i højere grad tilsluttede sig mere traditionelle maskulinitetsopfattelser og/eller mindre ligestillingsorienterede holdninger, og som muligvis ville kunne bidrage til at belyse sammenhænge med dannelse af modkulturer, subkulturer, parallelsamfund, radikaliserede miljøer og bandemiljøer, har vi bl.a. lavet opsøgende arbejde på gadeplan samt været i kontakt med en lang række forskellige gatekeepere.

Vi har lavet opsøgende arbejde på gadeplan i København, hvor vi har forsøgt at hverve minoritetsetniske mænd til interview ved at henvende os direkte til dem og forhøre os om deres interesse i at deltage. Derudover har vi besøgt moskeer, kiosker, vandpibecafeer, biblioteker, universiteter og lignende, for ligeledes at henvende os direkte til minoritetsetniske mænd, samt hænge plakater op. Endvidere er sociale medier anvendt. Derudover har vi kontakten en lang række relevante gatekeepers¹⁴ bl.a. boligsociale

¹³ Da antallet af respondenter mellem 49-64 år, som er under uddannelse, og som har givet samtykke til genkontakt med henblik på dybdegående interview, er for lavt til at DST Survey har kunne afrapportere på det, er denne celle lagt sammen med gruppen af de 30-44 årige under uddannelse.

¹⁴ En gatekeeper skal i denne sammenhæng forstås som en person, der har tillid til undersøger og som gennem sit arbejde eller sociale netværk har kontakt til informanter i målgruppen, som har tillid til den givne gatekeeper. En gatekeeper kan således fungere som et "tillidsskabende mellemlid". Se fx Larsen (2013).

medarbejdere, sprogskoler, fædre klubber, fængsler, bande-exit programmer, kriminalpræventive indsatser, sportsklubber og religiøse organisationer.

På trods af at undersøger gennem et mangeårigt arbejde på integrationsområdet og gennem tidligere undersøgelser af kriminalpræventive indsatser mv. har opbygget et betydeligt netværk til relevante gatekeepers på feltet, har det i praksis vist sig sværere end forventet at rekruttere informanter fra denne type minoritetsmiljøer. Samtidig har det været vores indtryk, at en del mænd med potentielt traditionelle holdninger har været relativt tilbageholdende med at deltage og/eller at give udtryk for deres holdninger i interview. Ligeledes har det været en klar erfaring, at denne barriere har vist sig tydeligst, når der er anvendt en kvindelig interviewer, hvorfor der er anvendt mandlige interviewere i størstedelen af interviewene. Endelig er det undersøgernes indtryk, at nogle informanter, efter at være blevet oplyst om, at undersøgelsen gennemføres for Ligestillingsafdelingen, har været tilbageholdende med at give udtryk for eventuelle holdninger, der ligger langt fra mainstream på ligestillingsområdet i Danmark.

Metodiske overvejelser og forbehold

I forhold til interviewene er det blandt andet gennem anvendelse af et anonymiseret mætningskema lykkedes at opnå en relativt god spredning i forhold til alder, geografisk placering, etnisk oprindelse, (selvoplevet) grad af religiøsitet, uddannelsesniveau og beskæftigelsessituation. Undersøgelsens kvalitative del er dog alligevel forbundet med et vist mål af selektionsbias, da det kun i mindre grad er lykket at opnå en spredning i forhold til informanternes maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling.

Det er derfor i mindre grad lykkedes at undersøge selvangivne forklaringer på og motiver bag nogle af de mere traditionelle maskulinitetsopfattelser og mindre ligestillingsorienterede holdninger, som også afspejler sig i det kvantitative data, ligesom det kun i begrænset omfang er lykkedes at belyse eventuelle sammenhænge med dannelse af modkulturer, subkulturer, parallelsamfund, radikalisede miljøer og bandemiljøer.

En sådan mere dybdegående undersøgelse vil umiddelbart kræve en metodisk tilgang, hvor der afsættes flere ressourcer til feltarbejdet og bruges mere tid på at skabe en god og tillidsfuld relation til undersøgelsens informanter, end det har været muligt indenfor denne undersøgelses rammer. Det kunne eksempelvis være i form af et eller flere introducerende og tillidsfremmende besøg forud for selve interviewene.

27 af de 28 interview er foretaget på dansk, mens ét interview er foretaget på engelsk. Størstedelen af interviewene er foretaget uden større sproglige udfordringer. Dog er der også enkelte af interviewene, som har været præget af mindre sproglige udfordringer. Dette har primært været interview, som er foretaget i forbindelse med vores opsøgende rekruttering, hvorfor det ikke har været muligt at inddrage en tolk.

Desuden er det undersøgernes erfaring fra tidligere undersøgelser, at brug af tolk i sig selv kan være en barriere i en interviewundersøgelse som denne, som berører nogle personlige og potentielt kontroversielle spørgsmål, da det kan vanskeliggøre muligheden for at skabe et trygt rum, hvor informanten kan åbne op og tale frit. Intervieweren har derfor i disse interview været særligt opmærksom på at stille afklarende og opfølgende spørgsmål i de

tilfælde, hvor sproglige udfordringer har kunnet give anledning til uklarhed omkring forståelsen af interviewspørgsmålene.

Anonymitet og citater

Samtlige informanter har deltaget anonymt i undersøgelsen og optræder under pseudonymer. Stednavne og personnavne som fremgår af rapporten er anonymiserede, ligesom udsagn og informationer, som potentielt kunne føre til genkendelse af informanten eller andre personer, er udeladt eller anonymiseret.

I forbindelse med afrapporteringen er der ved brug af citater foretaget en let omskrivning fra talesprog til skriftsprog med henblik på at øge læsevenligheden. Fokus har været på at gøre citaterne letlæselige uden at ændre for meget i informanternes udsagn af hensyn til informanternes autenticitet. Mindre fyldeord som 'øh', 'altså' og 'faktisk' er eksempelvis udeladt, når disse ikke bidrager væsentlig med mening til det sagte, ligesom grammatiske og sproglige fejl samt vanskelige sætningskonstruktioner i et vist omfang er rettet, når dette har været muligt uden at være meningsforstyrrende.

1.4 Begrebsafklaringer og definitioner

Rapporten benytter sig af forskellige begreber og definitioner, som vil blive defineret og forklaret nedenfor:

1.4.1 Maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling

Begrebet maskulinitetsopfattelser dækker i denne undersøgelse over de forestillinger og normer, som er forbundet med det at være mand. Maskulinitetsbegrebets betydning afhænger således af den kulturelle, sociale og historiske kontekst, det indgår i.

Der kan således være andre forestillinger og normer forbundet med det at være en mand i et land som Danmark sammenlignet med eksempelvis lande, som er præget af mere patriarkalske familiestrukturer. Der kan også være nogle andre forventninger og forestillinger forbundet med det at være far og mand i familielivet, end der er til mandens rolle i arbejdslivet, ligesom forestillinger og forventninger til mandens rolle kan ændre sig over tid. Der er altså ikke tale om én bestemt måde at være mand på – der findes mange forskellige måder at opfatte det at være mand på.

Når det er sagt, har det alligevel været nødvendigt i dele af analysen og af hensyn til formidlingen at benytte en mere idealtypisk forståelse af begrebet. Her har vi valgt at benytte betegnelsen *traditionel maskulinitetsopfattelse*.

Begrebet traditionel maskulinitetsopfattelse bruges i denne sammenhæng mere eller mindre synonymt med begrebet *patriarkalske maskulinitetsopfattelser*, og beskriver således nogle mere traditionelle forestillinger og normer forbundet med det at være mand (og kvinde).

Ifølge Spierings (2015) er begrebet patriarki i flere definitioner særligt forbundet med to kerneelementer, henholdsvis *ulighed mellem kønnene* og *systematik*:

"In patrilineal systems, status is determined first by sex and then age: the eldest man is head

of household; the transfer of status over generations runs through the male line; women live in their husband's households; sons are preferred over daughters, and women are subordinate to male household members.”¹⁵

Derudover er et klassisk patriarki typisk forbundet med en streng arbejdsdeling, hvor det er familiens arbejdsdygtige mænd, som går på arbejde og forsørger familien, mens kvindernes primære rolle er at opdrage og give omsorg til børn og andre familiemedlemmer samt at tage sig af hjemmet og de huslige pligter.¹⁶

I forlængelse af Caldwell (1978) peger en del forskere på, at en sådan maskulinitetsopfattelse særligt udbredt i det Caldwell har kaldt *”det patriarkalske bælte”*. Det patriarkalske bælte er en geografisk region, der strækker sig fra det nordlige Afrika over Mellemøsten og ind i det sydøstlige Asien.

Ifølge det nationale integrationsbarometer er de 10 største oprindelseslande blandt ikke-vestlige indvandrere og efterkommere pr. 1. oktober 2018: Tyrkiet, Syrien, Irak, Libanon, Pakistan, Bosnien-Hercegovina, Iran, Somalia, Afghanistan og Vietnam. Der er således en stor del af den minoritetsetniske befolkning i Danmark – samt af respondenterne i denne undersøgelse – som har oprindelse i lande fra *”det patriarkalske bælte”*.

I undersøgelsens litteraturstudie, *Afsnit 3.3 Kvalitative studier om maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling særligt blandt minoritetsetniske mænd*, uddybes yderligere, hvad der kendetegner sådanne traditionelle kønsopfattelser og familiestrukturer.

I følgende rapport belyses i hvor høj grad – særligt de minoritetsetniske mænd – tilslutter sig mere traditionelle kønsopfattelser på baggrund af en række spørgsmål, fx om en mand skal være fysisk stærkt, om han bør undlade at græde, om han skal være familiens forsørger og beskytter, om han bør være den primære ansvarlige for familiens økonomi og have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet mv.

1.4.2 Minoritetsetniske og majoritetsetniske mænd og kvinder

I denne rapport skelnes mellem minoritetsetniske og majoritetsetniske mænd og kvinder. Betegnelserne tager udgangspunkt i Danmarks Statistisk definitioner af begreberne indvandrere, efterkommere, ikke-vestlig, dansk eller vestlig oprindelse:¹⁷

Minoritetsetniske mænd og kvinder

Betegnelsen minoritetsetniske mænd og kvinder bruges som en samlet betegnelse for indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse.

Majoritetsetniske mænd og kvinder

Betegnelsen majoritetsetniske mænd og kvinder bruges som en samlet betegnelse for personer med dansk eller vestlig oprindelse.

¹⁵ Spierings (2015), s. 152.

¹⁶ Spierings (2015).

¹⁷ <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/statistikdokumentation/indvandrere-og-efterkommere/indhold>

Indvandrere og efterkommere

Betegnelsen *indvandrere* dækker over personer, som er født i udlandet, og hvor ingen af forældrene er danske statsborgere eller født i Danmark, eller hvor der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene.

Betegnelsen *efterkommere* dækker over personer, som er født i Danmark, og hvor ingen af forældrene både er danske statsborgere og født i Danmark, eller personer som er udenlandske statsborger, og hvor der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene.

Dansk eller vestlig oprindelse

Betegnelsen dansk eller vestlig oprindelse dækker over personer, der har mindst én forælder, der både er dansk statsborger og født i Danmark – uanset fødested – eller er indvandrer / efterkommer, som har oprindelse i et vestligt land, defineret som alle 28 EU-lande samt Andorra, Island, Liechtenstein, Monaco, Norge, San Marino, Schweiz, Vatikanstaten, Canada, USA, Australien og New Zealand.

Ikke-vestlig oprindelse

Betegnelsen ikke-vestlig oprindelse dækker over indvandrere og efterkommere, som har oprindelse i alle andre lande end ovenstående.

Oprindelsesland

Oprindelseslandet defineres som udgangspunkt ud fra forældrenes fødeland eller statsborgerskab, eller hvis ingen af forældrenes fødeland eller statsborgerskab kendes, defineres det ud fra personens egne oplysninger (fødelandet for indvandrere og statsborgerskabslandet for efterkommere).

1.4.3 Negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter

I den nationale handlingsplan for forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol defineres negativ social kontrol som: *"handlinger, styring, kontrol eller sanktioner, der i væsentlig grad hæmmer eller begrænser den enkeltes livsudfoldelse, adfærd, valg og rettigheder. Det kan f.eks. være kontrol eller restriktioner i forhold til livsstil, fritidsaktiviteter, sociale relationer, valg af ægtefælle eller retten til at bestemme over egen krop."*¹⁸

Æresrelaterede konflikter defineres som: *"konflikter, der opstår inden for nære, familiære relationer, og hvor konflikten skyldes en opfattelse af, at familiens ære er blevet krænket."*¹⁹

Begreberne bruges i denne undersøgelse til at belyse eventuelle sammenhænge mellem maskulinitetsopfattelser, negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter. Til at belyse dette har vi benyttet en række spørgsmål, hvoraf nogle tidligere er brugt i undersøgelser, som indikatorer på negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter. Det gælder eksempelvis spørgsmål vedrørende piger og drenges frihedsgrader i forbindelse med opdragelsen, ansvarsfølelse for at opretholde familiens omdømme og om holdninger til, om det er i orden, hvis forældre eller andre familiemedlemmer beslutter, hvem unge skal gifte sig med.

¹⁸ Regeringen (2017), s. 9.

¹⁹ Regeringen (2017), s. 8.

1.4.4 Oplevet grad af religiøsitet/religiøsitetsindeks

Undersøgelsen har anvendt et religiøsitetsindeks med henblik på at undersøge eventuelle sammenhænge mellem maskulinitetsopfattelser, holdninger til ligestilling og grader af (oplevet) religiøsitet.

Til dette benyttes et indeks, som er baseret på *Pew Researchs* internationale religiøsitetsindeks²⁰, som har været anvendt i en række internationale og nationale undersøgelser. I en dansk kontekst har indekset været anvendt i undersøgelsen *Nydanske LGBT-personers levevilkår*, som fandt en sammenhæng mellem grad af religiøsitet og holdninger til LGBT-personer blandt ikke-vestlige indvandrere og efterkommere i Danmark²¹, samt i undersøgelsen *Unges oplevelser med negativ social kontrol*, som viste en sammenhæng mellem begrænset selvbestemmelse og en høj grad af religiøsitet.²²

Indekset bruges til at måle respondenternes (selvoplevede) grad af religiøsitet på en skala fra 0-3, hvor:

- respondenter med en samlet score på 0 betegnes som *ikke-religiøse*
- respondenter med en samlet score på 1 betegnes som *mindre religiøse*
- respondenter med en samlet score på 2 betegnes som *religiøse*
- og respondenter med en samlet score på 3 betegnes som *meget religiøse*

Respondenterne tildeles således en score fra 0-3 på baggrund af deres svar på følgende spørgsmål:

Hvor enig eller uenig er du i følgende...

- 1) ... *Religion er meget vigtigt for mig*
- 2) ... *Det er nødvendigt at tro på Gud for at kunne kende forskel på rigtigt og forkert*

samt spørgsmålet:

- 3) *Hvor ofte beder du?*

På de to første spørgsmål har respondenterne haft mulighed for at svare 'helt enig', 'overvejende enig', 'hverken enig eller uenig', 'overvejende uenig', 'helt uenig', 'ved ikke' og 'ønsker ikke at svare'.

På det tredje spørgsmål har respondenterne kunne svare 'hver dag', 'mere end én gang om ugen', 'én gang om ugen', 'mindst én gang om måneden', 'flere gange om året', 'sjældnere', 'aldrig', 'ved ikke' eller 'ønsker ikke at svare'.

De respondenter, som har svaret 'helt enig' eller 'overvejende enig' på spørgsmål 1: "*Religion er meget vigtigt for mig*", er blevet tildelt en score på 1, mens de øvrige respondenter er blevet tildelt en score på 0. Respondenter, der har svaret 'ved ikke' eller 'ønsker ikke at svare' er udgået.

²⁰ Pew Research (2013)

²¹ Als Research (2015)

²² Als Research (2018)

De respondenter, som har svaret 'helt enig' eller 'overvejende enig' på spørgsmål 2: *"Det er nødvendigt at tro på Gud for at kunne kende forskel på rigtigt og forkert"*, er ligeledes blevet tildelt en score på 1, mens de øvrige respondenter er blevet tildelt en score på 0.

Respondenter udgår imidlertid igen, hvis de har svaret 'ved ikke' eller 'ønsker ikke at svare'.

De respondenter, som har svaret 'hver dag' på spørgsmål 3: *"Hvor ofte beder du?"* er blevet tildelt en score på 1, mens de øvrige er blevet kodet som 0. Igen udgår respondenter, hvis de har svaret 'ved ikke' eller 'ønsker ikke at svare'.

Når tallene lægges sammen, opnår respondenterne således en samlet score på mellem 0 og 3 i religiøsitetsindekset. Der er naturligvis visse forbehold forbundet med at bruge en sådan model til at måle grad af religiøsitet. Indeks kan således ikke bruges til at måle eller kvantificere forskellige former for og oplevelser af religiøsitet helt præcist og nøjagtigt. I stedet kan indekset bruges som en overordnet indikator for respondentens selvoplevede grad af religiøsitet, hvilket gør det muligt at belyse eventuelle sammenhænge mellem grader af religiøsitet, maskulinitets-opfattelser og holdninger til ligestilling.

Fordelingen af de fire respondentgruppers (oplevede) grader af religiøsitet fremgår af Bilag 1.

1.5 Rapportens opbygning

Rapporten er opbygget således, at:

Dette kapitel, kapitel 1, beskriver undersøgelsens baggrund og datagrundlag, herunder eventuelle metodiske forbehold.

Kapitel 2 præsenterer undersøgelsens hovedkonklusioner, herunder først de helt overordnede konklusioner, efterfulgt af en uddybning af hovedkonklusionerne i relation til emnerne for de enkelte kapitler i rapporten.

Kapitel 3 består af en rammesættende beskrivelse af den eksisterende nationale og internationale litteratur om ligestillings- og maskulinitetsopfattelser, herunder særligt i minoritetsetniske miljøer og i relation til negativ social kontrol.

Kapitel 4 ser nærmere på de mest fremtrædende faktorer og baggrundsmønstre, som tegner sig *på tværs* af de enkelte kapiteltemaer og *på tværs* af de enkelte spørgsmål i spørgeskemaundersøgelsen.

Kapitel 5 omhandler en række overordnede maskulinitetsopfattelser, herunder syn på maskulin opførsel og udseende, samt overordnede holdninger til ligestilling.

Kapitel 6 handler om maskulinitetsopfattelser og holdninger til mænd og kvinders rolle i relation til familie, huslige pligter, børneopdragelse samt barsel og forældreorlov.

Kapitel 7 handler om maskulinitet i relation til anerkendelse, samt holdninger til familiens ære og omdømme, især med fokus på negativ social kontrol og mænds rolle i relation hertil.

Kapitel 8 belyser maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling på arbejdsmarkedet, herunder udbredelsen og karakteren af forskellige opfattelser af mænd og kvinders roller og holdninger til ligestilling på arbejdsmarkedet.

Kapitel 9 handler om maskulinitetsopfattelser og syn på mandens rolle i relation til parforhold, ægteskab, seksualitet og seksuel adfærd.

KAPITEL 2

HOVEDKONKLUSIONER

Denne undersøgelse har haft til formål at tilvejebringe ny viden om maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling særligt blandt minoritetsetniske mænd, herunder eventuelle sammenhænge med modkulturer og negativ social kontrol. Undersøgelsen er gennemført for Ligestillingsafdelingen i Udenrigsministeriet som et led i regeringens *Nationale handlingsplan om forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol*.

Undersøgelsens datagrundlag består primært af en stor survey blandt 4.423 mænd og kvinder i alderen 18-64 år, hvor mandlige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse (minoritetsetniske mænd) har været den primære respondentmålgruppe med 2.324 respondenter. Dataindsamlingen er foretaget i samarbejde med Danmarks Statistik (DST Survey), som har stået for at indsamle besvarelser og vægte data. Surveyens data gør det således muligt at belyse udbredelsen af forskellige maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling blandt minoritetsetniske mænd i Danmark – og at sammenligne denne udbredelse med den tilsvarende udbredelse i den øvrige del af befolkningen, dvs. blandt henholdsvis minoritetsetniske kvinder samt majoritetsetniske mænd og kvinder. Endvidere er der gennemført en dybdegående kvalitativ interviewundersøgelse blandt 28 minoritetsetniske mænd i alderen 18-67 år.²³

2.1 Hovedkonklusioner i oversigtsform – idealtypiske holdningsprofiler

Undersøgelsen af maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling – særligt blandt minoritetsetniske mænd – viser helt overordnet, at:

- **Langt størstedelen af de minoritetsetniske mænd har *overvejende ligestillingsorienterede holdninger*.** På langt de fleste spørgsmål giver et betydeligt flertal af de minoritetsetniske mænd således udtryk for ligestillingsorienterede holdninger. Dette forhold gør sig også gældende for minoritetsetniske kvinder og for majoritetsetniske mænd og kvinder. Der findes dog *mindretal* i alle fire grupper – og særligt blandt minoritetsetniske mænd – som giver udtryk for mere traditionelle, patriarkalske og/eller ikke-ligestillingsorienterede holdninger.
- En faktoranalyse af besvarelserne – på tværs af alle undersøgelsens holdningsspørgsmål – viser, at der kan opstilles en række sammenhængende idealtypiske holdningsprofiler, som kendetegner en større eller mindre andel af de minoritetsetniske mænd. Mere konkret viser analysen, at:
 - **48 % af de minoritetsetniske mænd kan betegnes som *konsekvent ligestillingsorienterede mænd*.** Knap halvdelen af de minoritetsetniske mænd giver således *konsekvent* udtryk for ligestillingsorienterede

²³ Se Kapitel 1 for en mere grundig gennemgang af rapportens datagrundlag og begreber.

holdninger. Disse mænd mener således: At mænd bør have lige så meget ansvar for huslige pligter som kvinder; at mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder; at kvinder kan være lige så gode ledere som mænd; at kvindelige familieforsørgere er lige så acceptable som mandlige; samt at det er vigtigt, at mænd tager barsel og forældreorlov. Til sammenligning deles disse holdninger konsekvent af henholdsvis 54 % af de minoritetsetniske kvinder, 58 % af de majoritetsetniske mænd og 71 % af de majoritets-etniske kvinder.

- **15 % af de minoritetsetniske mænd kan betegnes som *traditionelle seksualmoraliske mænd*.** Disse mænd giver således konsekvent udtryk for *traditionelle seksualmoraliske holdninger*, herunder at det ikke er i orden at have sex før ægteskab – hverken for kvinder eller mænd; at det ikke er i orden at have sex med en person, som man ikke har til hensigt at indgå i et seriøst forhold til, samt at homoseksualitet ikke bør accepteres af samfundet. Omkring hver syvende minoritetsetnisk mand kan således idealtypisk betegnes som en *traditionel seksualmoralisk mand*. Blandt de minoritetsetniske kvinder findes der et tilsvarende traditionelt seksualmoralisk mindretal, som udgør 12 %. Til sammenligning udgør dette mindretal 0-1 % blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder i Danmark.
- **6 % af de minoritetsetniske mænd kan betegnes som *patriarkalske/ikke-ligestillings-orienterede mænd*.** Disse mænd giver således *konsekvent* udtryk for traditionelt patriarkalske og/eller ikke-ligestillingsorienterede holdninger. Konkret mener disse mænd, at manden bør have det sidste ord i hjemmet; at især manden bør administrere familiens økonomi; at en mand bør indtage en rolle som "familiens beskytter"; at en mand bør forsvare sit omdømme med magt, hvis det er nødvendigt; samt at en mand skal være fysisk stærk. Blandt andre mænd og kvinder i Danmark er der til sammenligning 0-2 %, som konsekvent deler alle fem holdninger.
- **9 % af de minoritetsetniske mænd har *helt eller delvist voldslegitimerende holdninger* i relation til vold mod børn og/eller mod partner/ægtefælle.** Disse mænd er således helt eller overvejende enige i mindst ét af de to følgende udsagn: "*Det kan nogle gange kan være nødvendigt at slå børn*" og/eller "*Det kan nogle gange kan være nødvendigt at slå ens partner/ægtefælle*". Blandt de majoritetsetniske mænd findes der en tilsvarende andel af helt eller delvist voldslegitimerende mænd (8 %). *Blandt mænd ses udbredelsen af voldslegitimerende holdninger således på tværs af etnisk baggrund.* Blandt kvinder har 6 % af de minoritetsetniske kvinder helt eller delvist voldslegitimerende holdninger, mens det gælder for 2 % af de majoritetsetniske kvinder.

- Selvom nogle mænd og kvinder (som angivet ovenfor) giver udtryk for forskellige sæt af *konsekvent sammenhængende holdninger* i relation til maskulinitetsopfattelser og ligestilling, indikerer undersøgelsen også, at **tilbageholdenhed, tvivl og/eller ambivalens i forhold til de undersøgte holdninger er relativt udbredt – særligt blandt minoritetsetniske mænd og kvinder**. Sammenlignet med de majoritetsetniske mænd og kvinder er de minoritetsetniske mænd og kvinder eksempelvis langt mere tilbøjelige til at svare "ved ikke" eller "ønsker ikke at svare". Eksempelvis har 17 % af de minoritetsetniske mænd og kvinder anvendt de to sidstnævnte svarkategorier mere end 5 gange i surveyen, mens det til sammenligning blot gør sig gældende for 3 % blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder.

Læs mere om faktoranalysen og de forskellige holdningsprofiler i Kapitel 4 og Bilag 3. Svarfordelingerne på de enkeltstående spørgsmål fremgår emneopdelt af Kapitel 5-9.

2.2 Hovedkonklusioner i oversigtsform – signifikante sammenhænge

I relation til de fleste af undersøgelsens overordnede holdningsspørgsmål er der gennemført regressionsanalyser, som afdækker betydningen af en række mulige baggrundsfaktorer i relation til traditionelle maskulinitetsopfattelser og/eller ikke-ligestillingsorienterede holdninger.²⁴ Sammenfattende viser de gennemførte analyser, at:

- **Der ses en sammenhæng med både køn og etnisk oprindelse i relation til traditionelle maskulinitetsopfattelser og mindre ligestillingsorienterede holdninger**
I forhold til langt størstedelen af de undersøgte spørgsmål er minoritetsetniske mænd den gruppe, hvor der ses det største mindretal med 'traditionelle' og/eller ikke-ligestillingsorienterede holdninger, mens majoritetsetniske kvinder typisk udgør den gruppe, der er *mindst* 'traditionel'. De minoritetsetniske kvinder og majoritetsetniske mænd placerer sig typisk et sted imellem. På nogle spørgsmål ligger de minoritetsetniske kvinder tættest på holdningen blandt de minoritetsetniske mænd – mens de på andre spørgsmål ligger tættere på de majoritetsetniske mænd. Det er forskelligt, i hvilket omfang forskellene fordelt på køn og etnisk baggrund vedbliver med at være statistisk signifikante, når der testes for betydningen af andre faktorer.
- **Der er signifikant sammenhæng mellem en høj grad af religiøsitet og sandsynligheden for at have traditionelle maskulinitetsopfattelser og mindre ligestillingsorienterede holdninger**
Undersøgelsens regressionsanalyser viser en tydelig og signifikant sammenhæng mellem en høj grad af religiøsitet og traditionelle maskulinitets- og seksualitetsopfattelser samt mindre ligestillingsorienterede holdninger. En høj grad

²⁴ Se Bilag 2 – Regressionsanalyser. De undersøgte faktorer er køn (mand/kvinde), etnisk baggrund (ikke-vestlig vs. vestlig/dansk baggrund), migrationsgeneration (indvandrere vs. efterkommer), civilstand (gift/ugift og parforhold/single), grad af religiøsitet, beskæftigelsesstatus (i arbejde, i uddannelse eller ingen af delene), oplevelser med diskrimination, fysisk fravær af far under opvækst samt oplevet ansvar for at opretholde familiens omdømme.

af religiøsitet viser sig således at være den mest gennemgående signifikante baggrundsfaktor blandt de undersøgte faktorer. En høj grad af religiøsitet øger fx signifikant sandsynligheden for at være 'helt' eller 'overvejende enig' i, at mænd generelt har for lidt magt i det danske samfund; at det bør være mandens rolle at være familiens beskytter; at det er acceptabelt, at opdrage drenge med mere frihed end piger; at sex før ægteskab ikke er i orden; samt at det især bør være kvindens rolle at stå for børneopdragelsen mv.

- **Der er signifikant sammenhæng mellem oplevet ansvar for families omdømme og sandsynligheden for at have traditionelle maskulinitetsopfattelser og mindre ligestillings-orienterede holdninger**

Personer, som 'i høj' eller 'i nogen grad' føler sig ansvarlige for deres families omdømme er eksempelvis mere tilbøjelige til at erklære sig enige i, at manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet; at det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger, samt at kvinder, der går udfordrende klædt, selv er skyld i, hvis de udsættes for seksuelle overgreb.

- **På nogle spørgsmål har faktorer som alder, migrationsgeneration og oplevet diskrimination signifikant betydning for holdninger til maskulinitet og ligestilling**
De tre nævnte faktorer har signifikant betydning i relation til nogle spørgsmål, men er ikke gennemgående signifikante på tværs af de undersøgte spørgsmål. Personer, som har oplevet diskrimination, er fx mere tilbøjelige end andre til at angive, at de føler sig presset til at kontrollere andre familiemedlemmer; at de ikke er tilfredse med deres parforhold/ægteskab; at mænd har for lidt magt i det danske samfund, og at både mænd og kvinder bør vente med sex til de bliver gift.

I forhold til alder og migrationsgeneration (indvandrere/efterkommere) ses der ikke et tydeligt eller entydigt mønster i relation til holdningsforskelle, når det gælder traditionelle seksualmoraliske holdninger eller overordnede ligestillingsorienterede holdninger. Dog er især efterkommerkvinde mere ligestillingsorienterede end indvandrerkvinder på nogle af disse spørgsmål. Til gengæld ses der en mere gennemgående forskel i relation til decideret patriarkalske holdninger. Mens indvandrermand er signifikant mere tilbøjelige end majoritetsetniske mænd til at have patriarkalske holdninger/maskulinitetsopfattelser, gør dette sig *ikke i samme grad* gældende for efterkommermand. Ligeledes er indvandrerkvinder overordnet set mere tilbøjelige til at have patriarkalske holdninger end majoritetsetniske mænd, mens dette *ikke* gør sig gældende for efterkommerkvinde.

Læs mere om baggrundsmønstre og sammenhænge i de enkelte kapitler, herunder særligt i Kapitel 4 samt i Bilag 2 – Regressionsanalyser og Bilag 3 – Faktoranalyse.

2.3 Hovedkonklusioner i oversigtsform – det internationale perspektiv

Undersøgelsens litteraturstudie (Kapitel 3) formidler hovedkonklusioner fra en række særligt relevante, eksisterende kvantitative og kvalitative undersøgelser, som belyser viden om maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling blandt befolkningsgrupper både i Danmark og internationalt. Endvidere er der i denne undersøgelses survey anvendt en række spørgsmål, som er delvist sammenlignelige med spørgsmål anvendt i fx IMAGES MENA-undersøgelsen, som belyser maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling i en række mellemøstlige og nordafrikanske lande. Selvom resultaterne af de to undersøgelser ikke kan sammenlignes direkte på grund af forskelle i datagrundlag og specifikke spørgsmålsformuleringer, står det dog klart, at:

- Minoritetsetniske mænd og kvinders maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling ligger generelt væsentligt tættere på de holdninger og opfattelser, der gør sig gældende i den øvrige danske befolkning, end på de holdninger og opfattelser, der findes i befolkningerne i en række ikke-vestlige oprindelseslande som fx Egypten, Libanon, Palæstina og Marokko.

Læs mere om de undersøgte holdninger i Danmark sammenlignet med internationale forskningsresultater i undersøgelsens enkelte kapitler, herunder særligt Kapitel 3 og 4.

Nedenfor gennemgås hovedkonklusionerne fra de emneopdelte kapitler vedr. henholdsvis:

- overordnede maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling
- familieliv, børn og opdragelse
- anerkendelse, familiens ære og negativ social kontrol
- mænd og kvinders roller på arbejdsmarkedet
- parforhold, ægteskab og seksualitet

2.4 Konklusioner i forhold til overordnede maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling

I forhold til overordnede maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling, viser undersøgelsen, at der både fra mænd og kvinders side er nogle typiske forventninger til mænds udseende og opførsel. Eksempelvis gælder det, at:

- Et flertal af de minoritetsetniske mænd og kvinder (57-58 %) er enten 'helt enige' eller 'overvejende enige' i, at "en mand skal være fysisk stærk", mens det gælder for 48 % af de majoritetsetniske kvinder og 38 % af de majoritetsetniske mænd.

- Et mindretal på 9 % blandt de minoritetsetniske mænd og kvinder er enten 'helt uenige' eller 'overvejende uenige' i, at "*det er acceptabelt for mænd at græde*". Til sammenligning gælder dette hhv. 6 % og 1 % blandt majoritetsetniske mænd og kvinder

Endvidere viser undersøgelsen, at omtrent hver tredje minoritetsetniske mand (32 %) mener, at mænd generelt har for lidt magt i det danske samfund. Til sammenligning gælder dette for omtrent hver femte minoritetsetniske kvinde (19 %) og henholdsvis 8 % og 4 % af de majoritetsetniske mænd og kvinder.

I de kvalitative interview giver hovedparten af de interviewede mænd udtryk for, at de går ind for ligestilling. Samtidig nævner flere af de interviewede mænd dog også, at de ofte oplever, at ligestillingsdagsordenen i Danmark er i kvindernes favør. Samtidig fortæller flere af de interviewede minoritetsetniske mænd, at de oplever, at der er nogle særlige forventninger til det at være mand, som kommer fra både mandlige og kvindelige familiemedlemmer, herunder bl.a. at en mand skal være stærk og ikke må græde, at en mand ikke må være emotionel, og at en mand skal have styr på familien. Sådanne forventninger fra omgivelsernes side kan være med til at lægge et vist pres på mænd i forhold til at leve op til nogle særlige kønsroller.

Se Kapitel 5 for en uddybende gennemgang af undersøgelsens resultater i relation overordnede maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling

2.5 Konklusioner i forhold til familieliv, børn og opdragelse

I relation til familieliv, børn og opdragelse viser undersøgelsen, at langt størstedelen af både de minoritets- og majoritetsetniske mænd og kvinder tilslutter sig ligestilling mellem kønnene på de fleste af de spørgsmål, som vedrører mænd og kvinders roller og ansvarsområder i familien.

Der findes dog et mindretal – særligt blandt de minoritetsetniske mænd – som tilslutter sig mere traditionelle maskulinitets- og kønsrolleopfattelser. På de fleste spørgsmål ses der betydelige forskelle i svarfordelingen i forhold til både køn og etnisk oprindelse. Fx viser undersøgelsen, at:

- Hver femte minoritetsetniske mand (20 %) mener, at *manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet*. Det samme mener 12 % af de minoritetsetniske kvinder og 5 % af de majoritetsetniske mænd, men ingen (0 %) af de majoritetsetniske kvinder.
- Omtrent hver fjerde minoritetsetniske mand (24 %) mener, at *det især bør være kvindens ansvar at stå for børneopdragelsen*. Det samme mener en sammenlignelig andel af de minoritetsetniske kvinder (21 %), mens andelen, der er enige, er betydeligt lavere blandt de majoritetsetniske mænd (5 %) og kvinder (2 %).

- 13 % af de minoritetsetniske mænd mener, at *det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger*, mens det gælder for 6 % af de minoritetsetniske kvinder og henholdsvis 4 % og 2 % af de majoritetsetniske mænd og kvinder.
- 7 % af både de minoritetsetniske og majoritetsetniske mænd mener, at *det nogle gange kan være nødvendigt at slå børn*. Blandt kvinder deles denne holdning af 5 % af de minoritetsetniske kvinder og 2 % af de majoritetsetniske kvinder.

De ovenstående resultater indikerer overordnet, at de fleste minoritetsetniske mænd er forholdsvis ligestillingsorienterede, når der gælder holdninger til familieliv, børn og opdragelse, selvom et mindretal af varierende størrelse giver udtryk for mindre ligestillingsorienterede holdninger. Samtidig ses det dog, at ikke-ligestillingsorienterede holdninger typisk er mere udbredte blandt de minoritetsetniske mænd end blandt andre mænd og kvinder i Danmark. I det kvalitative materiale giver flere af de interviewede mænd udtryk for, at de er vokset op med forholdsvis traditionelle kønsroller, men at de selv har en mere ligestillingsorienteret holdning til arbejdsdelingen i hjemmet og ligeledes vil opdrage deres børn hertil.

Se Kapitel 6 for en uddybende gennemgang af undersøgelsens resultater i relation til familieliv, børn og opdragelse.

2.6 Konklusioner i forhold til anerkendelse, familiens omdømme og negativ social kontrol

I relation til anerkendelse, familiens omdømme og negativ social kontrol viser undersøgelsen en sammenhæng mellem betydningen af familiens omdømme og traditionelle maskulinitetsopfattelser og mindre ligestillingsorienterede holdninger på en række af undersøgelsens spørgsmål. Undersøgelsen viser således, at personer, som 'i høj grad' eller 'i nogen grad' føler sig ansvarlige for deres families omdømme, er mere tilbøjelige til at tilslutte sig mere traditionelle holdninger.

Eksempelvis er personer, som 'i høj grad' eller 'i nogen grad' føler sig ansvarlig for deres families omdømme, mere tilbøjelige til at erklære sig enige i, at manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet, at det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger, og at kvinder, der går udfordrende klædt, selv er skyld i, hvis de udsættes for seksuelle overgreb.

Desuden viser undersøgelsen, at:

- Mænd generelt føler sig mindre anerkendt som mænd, end kvinder føler sig anerkendt som kvinder, af deres familie. Der er således 69 % af de minoritetsetniske mænd og 71 % af de majoritetsetniske mænd, som 'i høj grad' eller 'i nogen grad' oplever at få den anerkendelse fra deres familie, som de føler, de har fortjent, sammenlignet med henholdsvis 80 % og 82 % af de minoritets- og majoritetsetniske

kvinder.

- Minoritetsetniske mænd går mere op i deres eget og deres families omdømme end de øvrige respondenter. Fx mener 19 % af de minoritetsetniske mænd, at hvis nogen fornærmer en mand, bør han forsvare sit omdømme med magt om nødvendigt. Til sammenligning deles denne holdning af 15 % af de minoritetsetniske kvinder, 8 % af de majoritetsetniske mænd og 2 % af de majoritetsetniske kvinder. Samtidig føler 71 % af de minoritetsetniske mænd sig enten 'i høj grad' eller 'i nogen grad' ansvarlige for deres families omdømme sammenlignet med 65 % af de minoritetsetniske kvinder og henholdsvis 55 % og 57 % af de majoritetsetniske mænd og kvinder.
- En femtedel af de minoritetsetniske mænd (20 %) og 15 % af de minoritetsetniske kvinder vil ikke tillade deres partner/ægtefælle at have venner af det modsatte køn udover familien, mens dette gælder for henholdsvis 2 % og 5 % af de majoritetsetniske mænd og kvinder.

Endelig indikerer undersøgelsens kvalitative materiale, at selvom både mænd og kvinder kan føle sig ansvarlige for at opretholde families ære og omdømme, indtager mænd og kvinder samtidig ofte forskellige (køns)roller i relation hertil.

Se Kapitel 7 for en uddybende gennemgang af undersøgelsens resultater i relation til anerkendelse, familiens omdømme og negativ social kontrol.

2.7 Konklusioner i forhold til mænd og kvinders roller på arbejdsmarkedet

I relation til mænd og kvinders roller på arbejdsmarkedet viser undersøgelsen, at både minoritets- og majoritetsetniske mænd og kvinder i Danmark overordnet set har en meget stærk arbejdsorientering, og at langt størstedelen tilslutter sig ligestilling mellem kønnene i relation til roller som fx familieforsørger og/eller leder på en arbejdsplads. Personer med ikke-ligestillingsorienterede eller mere traditionelle kønsrolleopfattelser i relation til mænd og kvinders roller på arbejdsmarkedet udgør således et mindretal i alle de undersøgte grupper.

Undersøgelsen viser således blandt andet, at:

- På tværs af køn og etnisk oprindelse mener et stort flertal på 94 %, at *det er enten 'meget vigtigt' eller 'vigtigt' at have et arbejde, så de kan forsørge sig selv*. Andelen, som synes, at det er 'meget vigtigt', er størst blandt de minoritetsetniske mænd (85 %) efterfulgt af de minoritetsetniske kvinder (82 %), de majoritetsetniske kvinder (80 %) og de majoritetsetniske mænd (75 %).
- Et mindretal af de minoritetsetniske mænd (9 %) og minoritetsetniske kvinder (8 %) er enten 'helt uenig' eller 'overvejende uenige' i, at *det er lige så acceptabelt, hvis en kvinde forsørger familien, som hvis det er en mand*, mens dette gælder for 2 % af de majoritetsetniske mænd og 1 % af de majoritetsetniske kvinder.

- Et mindretal på 6 % af de minoritetsetniske mænd, 3 % af de minoritetsetniske kvinder og 3 % af de majoritetsetniske mænd, er enten 'helt uenige' eller 'overvejende uenige' i, at *kvinder kan være lige så gode ledere som mænd*, mens dette gælder for 0 % af de majoritetsetniske kvinder.

Endelig indikerer undersøgelsens kvalitative interview, at det at have et arbejde og at kunne forsørge familien tillægges meget stor betydning blandt en række af de interviewede minoritetsetniske mænd og ofte hænger tæt sammen med deres identitet og selvopfattelse som mænd.

Flere af mændene giver samtidig udtryk for, at de vil finde det fuldt acceptabelt, hvis en mand i en periode – eller af forskellige årsager – ikke er i stand til at forsørge familien, men at de personligt ikke ville bryde sig om det.

Se Kapitel 8 for en uddybende gennemgang af undersøgelsens resultater i relation til maskulinitetsopfattelser og holdninger til mænd og kvinders roller på arbejdsmarkedet.

2.8 Konklusioner i forhold til parforhold, ægteskab og seksualitet

I forhold til opfattelser af parforhold, ægteskab og seksuel adfærd viser undersøgelsen blandt andet, at:

- Andelen, som er 'meget tilfreds' med deres parforhold/ægteskab, er størst blandt de minoritetsetniske mænd (65 %) og lavest blandt de minoritetsetniske kvinder (51 %). Dog gælder det, på tværs af køn og etnisk oprindelse, at langt størstedelen enten er 'tilfredse' eller 'meget tilfredse' (samlet set 90 %).
- På tværs af køn og etnisk oprindelse mener et stort flertal, at *kvinder bør have samme ret til at blive skilt som mænd* (samlet set 93 %). Mindretallet, som erklærer sig enten 'helt uenig' eller 'overvejende uenig' i dette, er størst blandt de minoritetsetniske mænd (5 %). Til sammenligning udgør mindretallet 3 % blandt de minoritetsetniske kvinder og henholdsvis 3 % og 1 % blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder.
- Der er et betydeligt mindretal blandt de minoritetsetniske mænd og kvinder, som mener, at *det ikke er i orden at have sex før ægteskabet* (23-24 %), sammenlignet med 1-2 % blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder. Dog synes der ikke at være væsentlige forskelle i svarfordelingen i forhold til køn, ligesom der ikke er væsentlig forskel på holdningerne til, om henholdsvis mænd og kvinder bør undlade at have sex før ægteskab.
- Særligt blandt minoritetsetniske mænd og kvinder mener et mindretal, at *kvinder, der går udfordrende klædt, selv er skyld i, hvis de udsættes for seksuelle overgreb*. 17 % af de minoritetsetniske mænd er således 'helt enige' eller 'overvejende enige' i dette udsagn, mens det gælder 14 % af de minoritetsetniske kvinder og 5 % af de

majoritetsetniske mænd og kvinder.

- Særligt blandt minoritetsetniske mænd og kvinder findes der et mindretal, som er mindre tolerant overfor homoseksualitet. 22 % af de minoritetsetniske mænd og 12 % af de minoritetsetniske kvinder mener således, at *homoseksualitet ikke bør være accepteret i samfundet*. Til sammenligning gælder dette henholdsvis 3 % og 1 % af de majoritetsetniske mænd og kvinder.

Overordnet viser de ovenstående resultater, at minoritetsetniske mænd og kvinder, særligt i relation til spørgsmål vedrørende seksuel adfærd og seksualitet, adskiller sig markant fra de majoritetsetniske mænd og kvinder, ved at de i højere grad tilslutter sig nogle mere traditionelle opfattelser i relation til køn og seksualitet.

De kvalitative interview indikerer endvidere, at det kan give udfordringer for nogle minoritetsetniske mænd at skulle indgå i et forhold/ægteskab med kvinder, som har nogle andre kønsopfattelser og holdninger til ligestilling end dem selv. Derudover indikerer nogle af interviewene også, at der kan være forskellige normer for mænd og kvinder både i forhold til sex før ægteskab og i forhold til holdninger om, hvordan man bør klæde sig som henholdsvis mand og kvinde.

Se Kapitel 9 for en uddybende gennemgang af undersøgelsens resultater i relation til parforhold, ægteskab og seksualitet.

KAPITEL 3

LITTERATURSTUDIE

Denne første del af rapporten består af en rammesættende beskrivelse af den internationale og nationale litteratur om ligestillings- og maskulinitetsopfattelser i minoritetsmiljøer og negativ social kontrol. Formålet med denne litteraturgennemgang har dels været at fastslå, hvorledes denne undersøgelse konkret kunne bidrage med ny viden på området, og dels at inddrage relevante perspektiver, temaer, spørgsmål og problematikker fra den eksisterende litteratur i undersøgelsen.

Litteraturbeskrivelsen er udarbejdet på baggrund af en systematisk litteratursøgning af både international og national litteratur. Der er i litteratursøgningen lagt vægt på forskning, der er baseret på solid empirisk data, dvs. undersøgelser som enten udelukkende baserer sig på kvantitative data, undersøgelser som baserer sig på både kvantitative og kvalitative data. I de tilfælde, der er inddraget undersøgelser, som udelukkende beror på kvalitative data, har det været et minimumskrav, at datagrundlaget er baseret på mindst 10 interviewpersoner. Endvidere har litteratursøgningen som udgangspunkt været begrænset til undersøgelser og studier, som er udgivet i 2005 eller senere, og som er udgivet på et nordisk sprog eller engelsk.

Mere konkret har den systematiske litteratursøgning omfattet:

- 1) Strukturerede søgninger i relevante videnskabelige databaser.
- 2) Online søgninger efter "grå litteratur".²⁵
- 3) "Snowballing" og andre relevante referencer.²⁶

Litteraturstudiet har særligt haft til formål at afdække eksisterende viden om forståelser af maskulinitet og holdninger til ligestilling, herunder hvordan disse forståelser og holdninger har betydning for identitetsdannelse og identitet særligt blandt minoritetsetniske mænd. Endelig har studiet haft til formål at belyse minoritetsetniske mænds coping-strategier, der kan gøre sig gældende i relation til negativ social kontrol samt dannelse af modkulturer og parallelsamfund.

Litteraturstudiet er foretaget af Als Research i samarbejde med køns- og minoritetsforsker Yvonne Mørck, ph.d. og lektor ved Institut for Samfundsvidenskab og Erhverv på Roskilde Universitet.

²⁵ Med "grå litteratur" forstås en akademisk/videnskabelig produktion, som ikke er udgivet via et forlag eller i et tidsskrift, og som oftest ikke kan erhverves hos boghandlere. Typiske eksempler er undersøgelsesrapporter, evalueringer og afhandlinger.

²⁶ Andre referencer dækker her over andre undersøgelser, som Als Research og Yvonne Mørck har kendskab til gennem sine mange års erfaring med undersøgelser på området, samt undersøgelser, som er udgivet, eller som undersøger har fået kendskab til, efter tidspunktet for den strukturerede litteratursøgning.

3.1 Begrænset forskning om maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling blandt etniske minoriteter

Kønsforskningen er samlet set meget omfattende, og der findes utallige undersøgelser, herunder både danske og internationale studier af forskellig karakter. Traditionelt set har kønsforskningen imidlertid på mange måder været synonym med 'kvindeforskning', og langt hovedparten af de studier, der findes om køn- og kønsopfattelser fokuserer således på kvinder, mens et mindretal har mænd som det primære fokus. Dette betyder, at der på trods af en meget omfattende kønsforskningslitteratur kun findes et begrænset antal studier, som primært beskæftiger sig med forskellige opfattelser af maskulinitet. Samtidig findes der fortsat relativt få undersøgelser af kønsopfattelser og kønsrelaterede værdier blandt etniske minoriteter i Danmark.

I gennem de seneste år er der imidlertid kommet en øget bevidsthed omkring vigtigheden af, at kønsforskning også interesserer sig for mænd, herunder forskellige opfattelser af maskulinitet og det at være mand. Dette har medført, at der i de senere år er udført en række maskulinitetsundersøgelser, også i Danmark, hvoraf flere har fokus på minoritetsetniske maskulinitetsopfattelser.²⁷ Fælles for disse studier er, at det typisk er undersøgelser, der hovedsageligt er baseret på kvalitative data. Der findes således fortsat meget få danske undersøgelser af kvantitativ karakter, som beskæftiger sig med udbredelsen af forskellige maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling blandt etniske minoriteter sammenlignet med den majoritetsetniske befolkning.

I dette kapitel præsenteres de væsentligste studier og resultater, mens andre studier og resultater uddybes i relation til emnerne for de enkelte kapitler i rapporten. Herunder beskrives de væsentligste internationale og nationale studier, som beskæftiger sig med maskulinitet og holdninger til ligestilling i en række af de lande og regioner, hvor en stor del af de danske indvandrere og efterkommere har oprindelse, samt blandt etniske minoriteter i Danmark. Først gennemgås den del af litteraturen, som beror på kvantitative data efterfulgt af den kvalitative del af litteraturen. Herved belyses den eksisterende viden om udbredelsen af maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling blandt minoritetsetniske mænd.

3.2 Eksisterende kvantitative studier om maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling særligt blandt minoritetsetniske mænd

Dette afsnit beskriver de væsentligste *kvantitative* internationale og nationale studier, som beskæftiger sig med kønsopfattelser og holdninger til ligestilling særligt blandt etniske minoriteter.

Først gennemgås en række studier, som beskriver maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling i en række af de ikke-vestlige lande og regioner, hvorfra en stor del af den minoritetsetniske befolkning i Danmark er immigreret fra. Herefter inddrages en række studier, som ser på, hvordan migration påvirker indvandrere og efterkommeres

²⁷ Se fx Frederiksen & Riemenschneider (2016), Jensen & Liversage (2007) og Reinicke (2006).

maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling. Til sidst gennemgås de studier, som har undersøgt eller belyst kønsopfattelser og holdninger til ligestilling blandt indvandrere og efterkommere i Danmark.

3.2.1 Maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling i ikke-vestlige oprindelseslande

Der findes en række internationale undersøgelser, som belyser kønsopfattelser og holdninger til ligestilling i en række af de regioner og lande, hvor en stor del af den minoritetsetniske befolkning i Danmark har deres oprindelse.²⁸

Særlig relevant at fremhæve er undersøgelsen *International Men and Gender Equality Survey – Middle East and North Africa (IMAGES MENA)*, som er en stor international undersøgelse, som belyser forskellige holdningsmæssige, arbejdsmæssige og private forhold for mænd i MENA-regionen (specifikt Egypten, Marokko, Libanon og Palæstina). Undersøgelsen omfatter næsten 10.000 respondenter, nogenlunde ligeligt fordelt på mænd og kvinder mellem 18 og 59 år, og er den største multinationale undersøgelse af sin art i Mellemøsten og Nordafrika.²⁹

IMAGES MENA-undersøgelsen viser overordnet set:

- 1) at flertallet af respondenterne i de fire lande i vid udstrækning har holdninger, der understøtter ulighed mellem mænd og kvinder i forhold til bl.a. kønsroller og kønsrelationer. Fx støtter mellem 72 % og 87 % af mændene og mellem 49 % og 77 % af kvinderne forestillingen om, at kvinders vigtigste rolle er at tage sig af huslige pligter. Endvidere er mellem 71 % og 90 % af mændene i hhv. Marokko, Palæstina og Egypten enige i, at manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet, mens dette gælder for mellem 47 % og 59 % af kvinderne.
- 2) at MENA er en af de regioner i verden med den laveste andel af kvinder på arbejdsmarkedet, hvilket muligvis hænger sammen med den høje tilslutning til kønnet arbejdsdeling. Undersøgelsen viser således, at hhv. 57 % af mændene i Libanon, 73 % af mændene i Marokko, 83 % af mændene i Palæstina og 98 % af mændene i Egypten er enige i, at mænd har mere ret til adgang til jobs end kvinder, mens dette gælder for 31 %, 70 %, 71 % og 88 % af kvinderne i hhv. Libanon, Palæstina, Marokko og Egypten.
- 3) at der er meget stor forskel på, hvordan man i regionen ser på seksuelle rettigheder for hhv. kvinder og mænd. I Libanon og Marokko er et flertal af både mænd og kvinder fx enige i, at kvinder bør vente med at have sex, til de er gift (63-77 % af mændene og 61-82 % af kvinderne). Til sammenligning mener 47 % af mændene og 30-31 % af kvinderne i begge lande, at mænd bør vente med at have sex, til de er gift.

Lignende resultater viser sig i en række øvrige IMAGES undersøgelser. I en pakistansk IMAGES-undersøgelse svarer mere end 85 % af mændene og mere end 80 % af de gifte kvinder eksempelvis, at kvinders vigtigste rolle er at tage sig af hjemmet og at lave mad til familien. Endvidere mener cirka 80 % af mændene og 51 % af de gifte kvinder, at manden bør

²⁸ Se fx Ashfaq et al. (2018), El Feki et al. (2017), Levtoev (2014) og Srdjan (2012).

²⁹ El Feki et al. (2017).

have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet. Endelig mener mere end 2 ud af 3 mænd og 63 % af de gifte kvinder, at en kvinde ikke skal kunne nægte sin mand sex.³⁰

Yderligere er det værd at fremhæve, at MENA-regionen (herunder også Pakistan) adskiller sig fra de øvrige lande og regioner, hvor der er gennemført IMAGES undersøgelser, når det handler specifikt om *ynge mænds* holdninger. Mens yngre mænd i de øvrige regioner i verden konsekvent er mere positivt indstillede overfor ligestilling end ældre mænd, så gælder dette ikke for MENA regionen. Med undtagelse af Libanon viser IMAGES MENA, at de yngre mænds syn på ligestilling i regionen (Marokko, Palæstina og Ægypten) ikke adskiller sig væsentligt fra de ældre mænds. Til gengæld har yngre kvinder i de nævnte lande mere ligestillingsvenlige synspunkter end ældre kvinder.³¹

Disse undersøgelser er særligt interessante, da en stor del af den ikke-vestlige minoritetsetniske befolkning i Danmark har oprindelse i MENA regionen (herunder Pakistan). Dette betyder selvfølgelig ikke, at tallene fra denne undersøgelse kan bruges til at sige noget om maskulinitetsopfattelser blandt indvandrere fra denne del af verdenen til Europa eller Danmark. Men eftersom tidlig socialisering har stor betydning for værdier og opfattelser senere i livet, er det relevant at forholde sig til udbredte opfattelser af køn og kønsrelationer i de lande og regioner, som en stor del af de minoritetsetniske danskere har oprindelse i.

Men hvilke faktorer har betydning for mænds maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling? Og er der en sammenhæng mellem fx patriarkalske maskulinitetsopfattelser og voldslegitimerende holdninger? Dette belyses nærmere i de nedenstående afsnit.

3.2.2 Hvad har betydning for maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling?

Der findes en række forskellige studier, som har haft fokus på at belyse forskellige sammenhænge og mulige forklaringer på forskellige typer for maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling. Overordnet kan man sige, at maskulinitetsopfattelser er en kompleks størrelse, som kan være stærkt situationsbetinget og kan påvirkes af mange forskellige faktorer. Nedenfor fremhæves nogle af de mest gennemgående faktorer og sammenhænge, som fremgår af de kvantitative studier:

- 1) at *køn* synes at have en væsentlig betydning for holdninger til ligestilling. Overordnet ses det, at mænd er mindre tilbøjelige til at støtte op om ligestilling end kvinder.³²
- 2) at *alder og uddannelse* har en væsentlig betydning for kønsopfattelser og holdninger til ligestilling, forstået således, at jo bedre uddannede og jo yngre mændene og kvinderne er, jo mere ligestillingsorienterede holdninger har de. Som nævnt er dette dog ikke tilfældet i MENA-regionen, hvor yngre mænds syn på ligestilling ikke adskiller sig væsentligt fra ældre mænds.³³

³⁰ Ashfaq et al. (2018).

³¹ El Feki et al. (2017).

³² Se fx Ashfaq et al. (2018), El Feki et al. (2017), Röder & Mühlau (2014), og Srdjan (2012).

³³ Se fx El Feki et al. (2017), Scott et al. (2014), Röder & Mühlau (2014) og Yoshihama et al. (2014).

- 3) at *tidlig socialisering*, herunder fx forældres holdninger til ligestilling, forældres kønsrollemønstre og forældreinvolvering, har en betydning for kønsopfattelser og holdninger til ligestilling.³⁴
- 4) der ses en sammenhæng mellem *religion* og holdninger til ligestilling. Flere studier påpeger således på en statistisk signifikant sammenhæng mellem en høj grad af religiøsitet og patriarkalske holdninger til mænd og kvinders kønsrollefordeling i hjemmet.³⁵ Et studie finder endvidere, at den trosretning man tilhører, kan have lige så stor betydning for ens holdninger til ligestilling, som graden af religiøsitet. Både en høj grad af religiøsitet og et tilhørsforhold til islam kan således hænge sammen med udbredelse af patriarkalske eller ikke-ligestillingsorienterede holdninger.³⁶
- 5) at der ses en sammenhæng mellem såkaldt *patriarkalske maskulinitetsopfattelser og voldslegitimerende holdninger*.³⁷
- 6) at *æresideologi* (forstået som en kombination af patriarkalske værdier og maskulin hårdførhed) i ét af studierne i høj grad påvirker sandsynligheden for at udøve politisk vold (blandt de politiske aktive såkaldte 'red-shirts' og 'yellow-shirts' i Thailand).³⁸

Men hvad sker der med kønsopfattelserne, når mennesker fra lande og regioner med mindre ligestillingsorienterede kønsopfattelser migrerer til lande, hvor kønsopfattelser og -værdier i højere grad er præget af ligestilling? Dette belyses nærmere i de nedenstående afsnit.

3.2.3 Kønsopfattelser blandt indvandrere og efterkommere – i et internationalt perspektiv

En række studier, der er baseret på store internationale og/eller europæiske datasæt (fx data fra *The European Social Survey*), belyser hvorvidt og i hvilken grad indvandreres holdninger til køn og kønsrelationer hænger sammen med de gængse opfattelser i hhv. deres oprindelsesland og beboelsesland, samt i hvilket omfang indvandrere gradvist overtager beboelseslandets fremherskende værdier i forhold til køn og kønsrelationer.³⁹

På tværs af en række forskellige lande, viser disse undersøgelser overordnet:

- 1) at *oprindelseslandet har en betydning* for indvandreres holdninger til ligestilling. Indvandrere fra lande med en mere ulige kønskultur har langt mindre ligestillingsorienterede holdninger end indvandrere fra lande med en kønskultur, som ligner opholdslandet.⁴⁰

³⁴ Se fx El Feki et al. (2017), Kretschmer (2017), Levtoev et al. (2014).

³⁵ Se fx Kostenko (2014) og Goldscheider et al. (2014).

³⁶ Kostenko (2014). Dette studie finder således, at den signifikante forskel mellem hhv. de mest religiøse og de mindst religiøse respondents holdninger til ligestilling ligger på niveau med forskellen mellem henholdsvis de muslimske og de ikke-muslimske respondents holdninger.

³⁷ Se fx Bjarnegård et al. (2017), Yoshihama et al. (2014), Haj-Yahia et al. (2012) og Beauchamp et al. (2012) og Morash (2007).

³⁸ Bjarnegård et al. (2017).

³⁹ Se fx Pessin & Arpino (2018), Breidahl & Larsen (2016), Röder & Mühlau (2014) og Kostenko (2014).

⁴⁰ Se fx Röder & Mühlau (2014), Kostenko (2014) og Breidal & Larsen (2016).

- 2) at indvandreres holdninger til køn og ligestilling i højere grad ligner holdningerne blandt majoritetsbefolkningen i deres beboelsesland end befolkningen i deres oprindelsesland. Nogle studier finder, at holdningerne udvikler sig betydeligt over tid, således at indvandrernes holdninger kommer til at ligne majoritetsbefolkningens holdninger mere og mere over tid.⁴¹ Ifølge Röder & Mühlau (2014) sker dette både i første generation og på tværs af generationer, forstået således, at personer, som har boet i opholdslandet i længere tid er mere tilbøjelige til at have ligestillingsorienterede holdninger, end personer som har boet i landet i kortere tid, ligesom efterkommere er mere tilbøjelige til at have ligestillingsorienterede holdninger end indvandrere. Andre studier finder imidlertid, at længden på opholdstiden i modtagerlandet *ikke* har den store betydning for ens holdninger til ligestilling.⁴² Dette kan ifølge Pessin & Arpino (2018) muligvis forklares med 1) at indvandrere tilpasser deres værdier og holdninger til opholdslandets kulturelle kontekst, uanset længden af eksponeringen, eller 2) at voksne indvandrere vælger at migrere til lande, der er tættere på deres egen kønsopfattelse.
- 3) at den *tidlige socialisering* har betydning for indvandreres holdninger til ligestilling. Dette kommer bl.a. til udtryk ved at oprindelseslandet har større betydning for 1. generations – og især voksne migranternes – holdninger til ligestilling, mens oprindelseslandets betydning bliver svagere – og statistisk insignifikant – for 2. generation og børnemigranter.⁴³
- 4) at personer, som har *én udlandsfødt forælder*, har mere ligestillingsorienterede holdninger end personer, som har to forældre fra oprindelseslandet.⁴⁴
- 5) at *kvinder* hurtigere tilpasser sig oprindelseslandets mere ligestillingsorienterede holdninger end mænd.⁴⁵
- 6) at *alder og uddannelse* har stor betydning for ens holdninger til ligestilling.⁴⁶
- 7) at *religion* har betydning for ens holdninger til ligestilling.⁴⁷

De ovenstående studier indikerer således, at indvandrere med tiden og over flere generationer vil have tendens til at have holdninger til ligestilling, som i tiltagende grad ligner majoritetsbefolkningens holdninger. Imidlertid viser studierne også at denne tilpasning er mere udtalt blandt kvinder end blandt mænd, ligesom der er enkelte studier, der indikerer, at opholdstiden i modtagerlandet ikke synes at have stor betydning sammenlignet med andre baggrundsfaktorer.

⁴¹ Se fx Röder & Mühlau (2014) og Kostenko (2014).

⁴² Se fx Pessin & Arpino (2018).

⁴³ Pessin & Arpino (2018).

⁴⁴ Röder & Mühlau (2014).

⁴⁵ Röder & Mühlau (2014).

⁴⁶ Kostenko (2014).

⁴⁷ Kostenko (2014) og Breidahl & Larsen (2016).

3.2.4 Maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling blandt indvandrere og efterkommere i Danmark

I en dansk kontekst er der – som nævnt indledningsvis – kun ganske få kvantitative studier, som på forskelligvis belyser maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling særligt blandt minoritetsetniske mænd. Der findes dog en række danske studier, som mere eller mindre eksplicit har haft fokus på at belyse kønsopfattelser og holdninger til ligestilling blandt indvandrere og efterkommere i Danmark.

Særlig relevant at fremhæve er den danske undersøgelse *Værdier og normer - blandt udlændinge og danskere* fra 2007, som belyser, i hvor høj grad indvandrere og efterkommere tilslutter sig grundlæggende værdier og normer i Danmark, herunder ligestilling mellem kønnene.⁴⁸ Denne undersøgelse finder overordnet:

- 1) at indvandrere og efterkommere i langt mindre grad bakker op om ligestilling mellem kønnene end danskere. Eksempelvis viser undersøgelsen, at 32 % af indvandrerne og 17 % af efterkommerne er 'helt' eller 'delvist enige i', at mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle, sammenlignet med 2 % af danskerne.
- 2) at efterkommere i højere grad end indvandrere tilslutter sig ligestilling mellem kønnene, men at det stadig er i mindre grad end danskerne.
- 3) at indvandrere i Danmark har mere vestlige værdier end personerne i deres oprindelseslande.
- 4) at indvandrere og efterkommere har holdninger, der ligger langt fra danskernes i forhold til homoseksualitet, abort og skilsmisse.
- 5) at der er store værdiforskelle landegrupperne imellem. Der er således stor forskel på holdninger til fx ligestilling afhængig af oprindelseslandet.

Forfatterne til undersøgelsen påpeger endvidere, at de betydelige forskelle mellem holdningerne blandt indvandrere i Danmark og blandt befolkningerne i indvandrernes oprindelseslande både kan være et udtryk for, at indvandrerne er blevet påvirket af den danske holdning til fx ligestilling mellem kønnene, og at det også kan være et udtryk for, at der er tale om særlige grupper af personer, der har valgt at søge væk fra oprindelseslandet.

Siden 2012 har Udlændinge- og Integrationsministeriet endvidere gennemført en årlig medborgerskabsundersøgelse i forbindelse med udarbejdelsen af "det nationale integrationsbarometer". Som et led i disse undersøgelser er der stillet en række spørgsmål vedrørende holdninger til mænd og kvinders mulighed for hhv. at blive skilt, at få forældremyndigheden over fælles børn efter en skilsmisse, at arve efter et dødsfald i den nærmeste familie samt at have et arbejde. Målt på et indeks baseret på besvarelsen af disse specifikke spørgsmål finder det nationale integrationsbarometer, at det kun er et lille mindretal på mellem 2% og 4 % af de ikke-vestlige indvandrere og efterkommere i Danmark,

⁴⁸ Bonnerup et al. (2007).

som "ikke tilslutter sig ligestilling mellem kønnene".⁴⁹ Det er dog værd at bemærke, at Integrationsbarometerets ligestillingsindeks alene er baseret på holdningsspørgsmål relateret til mænd og kvinders mulighed for skilsmisse, mulighed for at arve og mulighed for at have et arbejde. Indekset belyser eksempelvis ikke holdninger til kønsroller og ligestilling i hjemmet, til opdragelse af drenge og piger eller til kvindelige ledere.

Endvidere findes der undersøgelser, som belyser forskelle i familie- og arbejdsmønstre samt tidsforbrug blandt etniske minoriteter i Danmark sammenlignet med den majoritetsetniske befolkning. Her finder Deding og Jakobsen (2006) eksempelvis, at indvandrerfamilier fra Tyrkiet og Pakistan "*i langt større omfang end danske familier [har] indrettet sig traditionelt i forhold til, at manden arbejder og tjener penge, mens kvinden passer hjem og børn.*"⁵⁰

En anden undersøgelse – Liversage og Christensen (2017) – som har undersøgt 18-årige minoritetsetniske unges levevilkår, trivsel og forventninger til fremtiden, finder, at de 18-årige minoritetsetniske kvinder i langt højere grad laver husligt arbejde end deres jævnaldrende. Mens 37 % af de minoritetsetniske kvinder svarer, at de laver husligt arbejde hver dag, gælder der for 26 % af de majoritetsetniske kvinder og 22 % af både de minoritetsetniske- og majoritetsetniske mænd.⁵¹

På tilsvarende vis og i relation til tidlig kønsrollesocialisering finder en nyere undersøgelse fra Als Research, at minoritetsetniske piger allerede i udskolingsalderen (6.- 9. klasse) i langt højere grad end deres jævnaldrende bruger tid på at hjælpe til i hjemmet. Således svarer 28 % af de minoritetsetniske piger, at de bruger mere end tre timer dagligt på at hjælpe med de praktiske ting i hjemmet. Til sammenligning gælder det cirka 1/10 af de øvrige børn på disse klassetrin. Omvendt er de minoritetsetniske drenge den gruppe, som bruger mest tid på at være i fritidsklub og på at være sammen med deres venner uden for skolen.⁵²

Samtidig viser denne undersøgelse, at minoritetsetniske drenge i 6.-9. klasse er signifikant mindre tilbøjelige end deres jævnaldrende til at mene, at de ville få brug for hjælp, hvis de blev udsat for mobning. Således svarer 69 % af de minoritetsetniske drenge, at de ikke ville få brug for hjælp, mens det gælder for omkring en tredjedel (30-39 %) blandt de øvrige børn. De kvalitative interview med drenge og eksperter i denne rapport indikerer, at de minoritetsetniske drenges manglende oplevelse af, at have behov for hjælp blandt andet kan hænge sammen med deres opfattelse af, hvad det vil sige at være en "rigtig" dreng/mand. Nogle af de interviewede drenge mener fx, at drenge ikke bør tale med andre om deres følelser, eller at drenge ikke må vise det til nogen, hvis de er nervøse eller bange. Endvidere peger flere af de interviewede eksperter på, at en del minoritetsetniske drenge mangler et sprog for at tale om deres følelser og problemer, samt at deres problemer i stedet kan skinne

⁴⁹ Se Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet (2016) og www.integrationsbarometer.dk. For hele perioden (2012-2018) ligger andelen af indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse, som ifølge Integrationsbarometerets indeks "ikke tilslutter sig ligestilling mellem kønnene" således på mellem 2 % og 4 %.

⁵⁰ Deding & Jakobsen (2006), s. 8.

⁵¹ Liversage og Christensen (2018).

⁵² Als Research (2018c).

igennem ved at drengene hurtigt bliver sure eller aggressive, uden at de nødvendigvis selv kan sætte ord på årsagerne til dette.⁵³

Endelig findes der i en dansk kontekst en række undersøgelser, hvor maskulinitetsopfattelser og kønsforskelle belyses mere indirekte. Fx er der foretaget flere undersøgelser, der belyser omfanget og karakteren af negativ social kontrol i minoritetsetniske miljøer. Disse studier viser, at der er et mindretal – særligt blandt minoritetsetniske unge – i Danmark, som oplever begrænsninger i deres selvbestemmelse og i forhold til blandt andet valg af kæreste og ægtefælle, valg af uddannelse samt valg af venner og fritidsinteresser. Disse undersøgelser viser, at det særligt er minoritetsetniske piger og kvinder, som oplever begrænsninger i deres selvbestemmelse, når det gælder kærester og muligheden for at ses med venner af det modsatte køn i deres fritid.⁵⁴

I det følgende afsnit præsenteres en række *kvalitative* studier, som går i dybden med nogle af de mønstre og sammenhænge, som fremgår af de kvantitative studier i relation til maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling, herunder hvordan disse forståelser og holdninger har betydning for identitetsdannelse og identitet særligt blandt minoritetsetniske mænd samt de coping-strategier, der kan gøre sig gældende igennem eksempelvis negativ social kontrol, dannelse af modkulturer, parallelsamfund og radikaliserede miljøer.

3.3 Kvalitative studier om maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling særligt blandt minoritetsetniske mænd

En række kvalitative studier om migration og køn viser, at migration har konsekvenser ikke blot for menneskers økonomiske og sociale situation, men også for deres personlige og intime liv. Når mennesker bevæger sig fra land til (stor)by og/eller fra ikke-vestlige lande til vestlige lande, krydser de også grænser for opfattelser af og normer vedrørende eksempelvis seksualitet, kønsmæssig adfærd og familieformer.⁵⁵ Skønt den ikke-vestlige verden i vid udstrækning er præget af økonomiske udfordringer, sociale forandringer og spændinger mellem traditionalitet og (sen)modernitet, der påvirker mænds livssituationer, familieliv og maskulinitetsopfattelser, er en række af disse lande i høj grad kendetegnet ved et såkaldt "*patriarkalsk kønsrelationsregime*".⁵⁶

Et sådant kønsrelationsregime har nogle fællestræk i forhold til kønskultur og kønsorden, som kan gå på tværs af nationale, etniske og religiøse forskelle, idet det er forbundet med traditionelle samfunds-, livs- og intimitetsformer. Et sådant kønsregime er således forbundet med, at kollektivt orienterede familieformer råder, og at mennesker lever i patriarkalsk dominerede sociale og religiøse fællesskaber. Ideelt set er der en kønsarbejdsdeling, hvor

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Se fx Als Research (2011a), Als Research (2015), Als Research (2018a), Als Research (2018b), Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet (2016) og Udlændinge- og Integrationsministeriet (2017).

⁵⁵ Se fx Espin (1997), Mørck (1998) og Dannesiold-Samsøe et al. (2019), samt for empiriske eksempler fra forskellige lande se referencerne.

⁵⁶ Beck-Gernsheim (2007). Se fx Zakar et al. (2013) om Pakistan, Boratav et al. (2014) om Tyrkiet og Inhorn & Isidoros (2018) om Mellemøsten.

manden bør være forsørgeren, mens hustruen tager sig af hjem og børn (kønskomplementaritet).

I lande og områder, som er præget af det patriarkalske kønsrelationsregime, står ægteskabsinstitutionen stærkt, og der ses en høj grad af arrangerede ægteskaber, hvor parrets familier i større eller mindre grad er involveret i valget af ægtefælle. Slægtsskabsbånd er stærke, og der hviler et stort konformitetspres på begge køn om at tilpasse sig de i fællesskabet rådende køns- og ærbarhedsnormer. Et andet kendetegn er en udbredt rygtekultur, hvor sladder udgør et redskab til udøvelse af æresrelateret social kontrol af især (unge) kvinder, men også af (unge) mænd. Familieformen indebærer typisk samtidig et alders- og kønshierarki med de ældste mænd i toppen, ligesom kontrol af kvinders seksualitet og reproduktivitet udgør et centralt omdrejningspunkt. Strukturelt set er en svigerdatter underlagt svigermors magt, ligesom mandlige, herunder også unge, familiemedlemmer ifølge normerne har ret til at bestemme over familiens piger og voksne kvinder. I en sådan kollektiv orienteret familieform er der forventninger om, at det enkelte medlem tager hensyn til og udviser ansvarsfølelse over for, hvad der opfattes som (stor)familiens ønsker og interesser snarere end til egne ønsker og følelser.⁵⁷

Hvad der foregår i privatsfæren er afgørende for såvel den enkeltes som for familiers og minoritetsetniske gruppers trivsel, integration og medborgerskab. Kvalitative studier indikerer, at enkeltpersoner og familier i betydelig grad påvirkes af de opfattelser, normer og praksisser, der råder i det nye (hjem)land, hvorved de kan forandre både deres forestillinger om køn, seksualitet og familieformer og deres praksis over tid. Herigennem udvikles nye hybride (sam)livsformer, farroller og seksualiteter, det vil sige forskellige mere eller mindre ligestillingsorienterede blandingsformer, som især - men ikke udelukkende - udfolder sig blandt efterkommere af indvandrere og flygtninge.⁵⁸ Andre holder af forskellige årsager mere fast ved velkendte patriarkalske maskulinitetsopfattelser og praksisser, hvilket i nogle tilfælde kan føre til uhensigtsmæssige subkulturelle fællesskaber præget af modkultur i form af hypermaskulinitet, kriminalitet og/eller religiøs radikaliserings. Sådanne fællesskabs- og maskulinitetsformer kan imidlertid også være udtryk for både hybridkultur, forsøg på styrkelse af identitet og håndterings- eller copingstrategier.⁵⁹

3.3.1 Skandinaviske studier vedr. maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling

Der er relativt få skandinaviske kvalitative studier, der beskæftiger sig med migration og maskulinitet, herunder temaer som fx maskulinitetsopfattelser, farrollen og holdninger til ligestilling blandt minoritetsetniske mænd.

⁵⁷ Se fx Bredal (2006), Bredal (2011), Danneskiold-Samsøe et al. (2011), Danneskiold-Samsøe et al. (2019), Rexvid & Schlytter (2012), Mørck (2014), Schlytter & Rexvid (2016) og Friberg (2016).

⁵⁸ Se Mørck (2019) og Mørck & Rosenbeck (2019) for begrebsrefleksioner og empiriske eksempler.

⁵⁹ I dansk kontekst se fx Soei (2011, 2018) og Jensen (2007, 2010).

I Danmark består de forskningsbaserede kvalitative undersøgelser hovedsagelig af:

- 1) Publikationer, hvor forskere som en del af deres forskning i forskellige minoritetsetniske grupper berører maskulinitets- og kønsligestillingsproblematikker på forskellig vis,⁶⁰
- 2) Undersøgelser, der eksplicit eller implicit berører maskulinitet på forskellig vis,⁶¹ samt
- 3) Studier foretaget i forbindelse med bl.a. boligsocialt arbejde og involvering af fædre,⁶² 'gadedrenge' der kan være kriminalitetstruet,⁶³ psykologisk behandling af kriminelle etniske minoritetsdrenge,⁶⁴ udfordringer ved socialpædagogisk arbejde med uledsagede flygtningeunge,⁶⁵ etniske minoritetsbørn på krisecenter,⁶⁶ eller såkaldte 'vrede unge mænd' der udøver forskellige former for modborgerskab.⁶⁷

I forhold til nærværende undersøgelse er det værd at fremhæve følgende problemstillinger og resultater:

- 1) At nogle etniske minoritetsmænd i mødet med såvel det danske samfunds ligestillingsideologi som med statens velfærdsinstitutioner bemandet med mange kvindelige fagpersoner kan opleve et magt- og statustab, der kan føre til marginalisering ikke blot samfundsmæssigt men også i egen familie. Især mænd, der ikke lever op til deres forsørgerrolle, kan erfare, at deres traditionelle magtposition og privilegier i familien destabiliseres, og de kan opleve tab, herunder autoritetstab over for hustru og børn. Dette påvirker bl.a. far/søn-relationen i den forstand, at sønnen kan have svært ved at udvise den traditionelt forventede respekt over for sin far. Mænd kan give udtryk for Danmark som 'kvindernes land', hvor etniske minoritetsmænds stemmer og erfaringer ikke bliver hørt og set.⁶⁸ Nogle mænd og i visse tilfælde også deres nærmeste familie (dvs. mulighed for flere voldsudøvere) anvender fx fysisk og psykisk vold over for hhv. hustruer og døtre for at cementere deres magt i familien.⁶⁹ Der er imidlertid også mænd, der griber muligheden for at være mand og udvise maskulinitet på andre måder, end de kender fra deres familier og minoritetsetniske bagland. Det kan bl.a. indebære at få et tættere forhold til deres børn, end de selv har (haft) med deres egen far.

⁶⁰ Se fx Kleist (2008 og 2010), Jensen (2005, 2007 og 2009), Hansen (2008), Danneskiold-Samsøe et al. (2011 og 2014), Christensen og Jensen (2012), Rytter (2013), Christensen et al. (2017), Liversage (2012a, 2012b, 2013, 2014 og 2015), Charsley og Liversage (2013 og 2015) samt Liversage og Ottosen (2014).

⁶¹ Se fx Reinicke (2006), Jensen og Liversage (2007 og 2011), Ottosen et al. (2014), Als Research (2014) samt Liversage og Christensen (2017).

⁶² Fredriksen & Riemenschneider (2016).

⁶³ Wellendorf & Cakmak (2007).

⁶⁴ Felding (2005).

⁶⁵ Felding (2017).

⁶⁶ Larsen (2005).

⁶⁷ Soei (2011) og Soei (2018).

⁶⁸ Se fx Kleist (2010) og Christensen et al. (2017).

⁶⁹ Se fx Danneskiold-Samsøe et al. (2011).

- 2) At etniske minoritetsdrengene og unge mænd opvokset i socialt udsatte familier og boligområder, der mangler positive og støttende mandlige rollemodeller (typisk en far), der klarer sig dårligt i skolen og ikke kommer i gang med uddannelse eller i arbejde, kan være særlig kriminalitets- og radikaliseringsstruet. Der er således fare for udvikling af modkultur og måske endda parallelsamfund.⁷⁰
- 3) At ægtefællesammenførte mænd kan stå i en særlig sårbar situation både økonomisk, socialt og kulturelt, hvilket kan have en negativ påvirkning på deres maskuline selvopfattelse og deres forvaltning af maskulinitet.⁷¹
- 4) At der mangler en 'skilsmissekultur' blandt etniske minoriteter, hvilket bl.a. kan have den konsekvens, at skilsmissebørn ofte har ringe eller ingen kontakt med deres fædre. Det kan også betyde, at manden kan have svært ved at acceptere den tidligere ægtefælles nye livssituation.⁷² Dette skyldes bl.a., at der tidligere har været færre skilsmisser i og med, at skilsmisse ikke er velset (især ikke på kvindens initiativ). Især blandt efterkommere spores der dog en stigning i skilsmisser, hvilket betyder, at stadig flere mænd må forholde sig til sine børn og tidligere partnere på nye måder.

Af studier fra Sverige og Norge⁷³ er det især værd at præsentere nogle resultater og centrale pointer fra Bredals forskningsopdrag "*Mellom makt og avmakt. Om unge menn, tvangsekteskap, vold og kontroll*" (2011); Rexvid og Schlytters artikel om et mentalitetsforandrende interventionsprojekt (2012), samt Schlytter og Rexvids bog "*Mäns heder - att vara både offer och förövare*" (2016).

De tre studier fra hhv. Norge og Sverige er problem- og anvendelsesorienterede og tegner et komplekst og nuanceret billede af minoritetsetniske drenge og unge mænds livssituation, der peger på, at de er udsat for pres fra flere sider.

Bredals undersøgelse har fokus på, "*hvordan kan heteroseksuelle drenge og unge mænd være berørt af problemer som tvangsægteskaber, autoritær opdragelse, kontrol og æresrelateret vold i nære relationer*"⁷⁴ med fokus på rollerne som søn, bror og kæreste. Materialet består af 21 interviews med i alt 29 unge mænd og 2 kvinder, der har været udsat for kontrollerende kærester og vold. Deltagerne var mellem 17 og 30 år har rødder i bl.a. Afghanistan, Indien, Irak, Iran, Marokko, Pakistan, Palæstina, Tyrkiet og Sri Lanka.⁷⁵

⁷⁰ Se fx Jensen (2005, 2007, 2010a og 2010b), Jensen og Olesen (2009), Christensen et al. (2017) og Soei (2018).

⁷¹ Se fx Charsley og Liversage (2015). Se også Charsley og Ersanilli (2018) for samme problemstilling blandt migrantfamilier med pakistanske rødder i England.

⁷² Se fx Nielsen (2009) og Ottosen et al. (2014).

⁷³ Se fx Hammarén (2008), Walle (2007 og 2010), Bredal (2006 og 2011), Farahani (2012 og 2013), Darvishpour (2010), Khosravi (2009), Rexvid & Schlytter (2012 og 2016) samt Eidhamar (2014).

⁷⁴ Bredal (2011), s. 8.

⁷⁵ *ibid.* s. 9-10, 13-14.

Bredal konkluderer blandt andet:

- 1) At drenge og unge mænd er tilbageholdende med at fortælle, at de har det svært på hjemmefronten, bl.a. fordi de ikke vil fremstå som 'svage' og fordi problemer som tvangsægteskaber forbindes med piger.⁷⁶
- 2) At nogle af deltagerne er vokset op med strenge regler, dvs. en autoritær opdragelse, hvor lydighed og respekt over for forældre er central (ydre disciplinering). De forventes at tage ansvar for familiens omdømme og trivsel og at indordne sig i fællesskabet. Andre forældre har baseret opdragelsen på tillid og dialog og med vægt på de unges egne interesser og evner. Alligevel forventes sønnerne at indordne sig (familie)fællesskabets ønsker og værdier (indre disciplinering). Overordnet peger Bredal på 5 temaer, som giver anledning til konflikter i familierne: 1) Ansvar (især den ældste og/eller eneste søn kan blive pålagt et stort ansvar af praktisk, økonomisk og følelsesmæssig karakter), 2) Uddannelse (forældre kan have urealistisk høje forventninger til sønnens præstationer), 3) Partnervalg (uoverensstemmelser og pres i relation til kærester og giftermål), 4) Misanerkendelse og bekymring for fornorskning (forældrene bryder sig ikke om, hvad de ser som uønsket adfærd og strategier til udvidelse af eget handlingsrum i strid med deres forventninger), 5) disciplinering (nogle forældre anvender både fysisk og psykisk vold for at få sønnen til at gøre, som de ønsker, herunder 'opdragelsesophold' i familiens oprindelsesland, mens andre appellerer til hans ansvar for familiens omdømme og hans familieloyalitet).⁷⁷
- 3) At adskillige af drengene opdrages til, at de skal 'passe på' deres søstre. Det betyder, at de skal sørge for, at de ikke får et dårligt omdømme. I en sådan rolle er kontrol og omsorg tæt forbundne: En bror kan se kontrollen som udtryk for kærlighed og hensynsfuldhed, mens søsteren kan opfatte kontrollen som både velment og uønsket. Brødre kan selv tage initiativ til kontrollen uafhængig af forældre og/eller være strengere end forældrene. Nogle af deltagerne bryder sig ikke om vogterrollen, og visse modsætter sig den mere eller mindre eksplicit. Det er dog ikke kun forældre, der kan pålægge sønnen at kontrollere søsteren, men også hans mandlige omgangskreds. Det betyder, at en mand kan krænke en andens maskulinitet ved at problematisere, hvorvidt han "har styr" på sin søster. Brødre kan dog også være solidariske med deres søstre og fx støtte dem i at holde et kæresteforhold skjult.⁷⁸
- 4) At nogle unge mænd er yderst kontrollerende over for deres kærester. De bruger isolation, tvang og vold for at holde på hende, fx truer de med at afsløre over for hendes forældre, at hun indgår i en seksuel relation (her kan intime fotografier bruges som magtmiddel, også trusler om at lægge disse på internettet).⁷⁹

⁷⁶ ibid. s. 7.

⁷⁷ ibid. s. 121-122.

⁷⁸ ibid. s. 122.

⁷⁹ ibid. s. 123.

Den overordnede konklusion er, "at unge mænd som vokser op med klassiske patriarkalske værdier i en migrationskontekst må forholde sig til modsætningsfyldte og tvetydige mandlighedsidealere. De befinder sig i et dobbeltkrydspres: Traditionel maskulinitet giver dem visse privilegier, mens forældres traditionsbaserede autoritet kræver ind- og underordning. Samtidig er begge autoritetsformer i krise: Forældres autoritet er svækket, og kvindens stilling er styrket."⁸⁰

Rexvid og Schlytter (2012) har foretaget en evaluering af projektet "Sharafs Helte", hvis formål er at skabe mentalitetsforandringer blandt unge mænd med etnisk minoritetsbaggrund i forhold til ærestænkning og – kultur. På baggrund af 29 interviews med mænd, der har været igennem projektets kursus, konkluderer de, at det er meget vanskeligt at forandre æresbaserede normer og værdier gennem en holdningsændrende intervention. De anbefaler på den baggrund at skabe forandring gennem en tostrengt strategi, nemlig en der handler om ligestilling uanset køn, og en der har fokus på drenge/unge mænds vilkår i en æreskultur. Her er det afgørende utvetydigt at vise, at æresnormer af- og begrænser deres frihed og livsvilkår, idet de forventes at kontrollere og straffe deres nærmeste kvindelige familiemedlemmer.⁸¹

Man kan se Schlytter & Rexvids bog *Mäns heder – Att vara både offer och förövare* i forlængelse af disse resultater, som også indgår i bogen. Her har forskerne fokus på forholdet mellem unge mænd og ære – og på den dobbelthed, som Bredal også peger på, nemlig at de kan indtage en dobbelt position, som både udøvere af og ofre for æresrelateret undertrykkelse. Bogen bygger på et forskelligartet datamateriale bl.a. to kvalitative interviewstudier, og udvider Bredals perspektiv på familierelationer, idet de, foruden bror/søster-relationen, udforsker mor/søn- og far/søn-relationer, der præger etniske minoritetsfamilier med rødder i lande, hvor æreskultur spiller en central rolle.

På spørgsmålet om, hvorvidt det skyldes magt eller afmagt, at drenge ikke bryder med en kultur, som sætter meget snævre grænser for, hvad der er tilladt for piger, og som også medfører store begrænsninger for dem selv, konkluderer Schlytter og Rexvid:⁸²

- 1) At piger og drenge socialiseres inden for rammerne af to forskellige normsystemer.
- 2) At socialisering af broren sker gennem søsteren.
- 3) At drengens underordning under og afhængighed af faren hviler på frygt.
- 4) At drenge er bærere af æresystemet.
- 5) At drenge skal vælge sig selv.
- 6) At drenge har brug for at stå uden for æreskulturen for at kunne bryde med den
- 7) At forhindre mænd i at undertrykke kvinder er ikke at undertrykke mænd.⁸³

Samlet set viser disse tre studier dels, at det er centralt at se på familiemæssige strukturer og relationer i samspil med det minoritetsetniske bagland og majoritetssamfundet og dels, at

⁸⁰ ibid. s. 123.

⁸¹ Rexvid og Schlytter (2012), s. 31.

⁸² Schlytter og Rexvid (2016), s. 235.

⁸³ ibid. s. 235-243.

normer, værdier og traditioner, der handler om køn og familie, herunder æreskultur, er yderst træge at forandre. Da mennesker imidlertid ikke blot er kulturbærere, men også kulturproducenter er såvel holdningsmæssige som praksisforandringer mulige. Det afspejles i (højere grad) i andre mindre problemorienterede studier.

3.3.2 Internationale studier

I kølvandet på den stigende forskningsinteresse i mænd og maskuliniteter er der publiceret en del kvalitativ international forskning om migration og minoritetsetniske mænds livsvilkår bl.a. fra Storbritannien, USA, Canada og Australien.⁸⁴ Der er typisk fokus på mænd fra en bestemt sproglig gruppe, fx spansktalende latinoer i USA,⁸⁵ eller specifikke etniske grupper såsom borgere med pakistansk baggrund i England⁸⁶ og Skotland,⁸⁷ migranter fra Mexico,⁸⁸ Guatemala,⁸⁹ Vietnam,⁹⁰ Indien⁹¹ eller Peru⁹² i USA, iranere i Canada⁹³ eller libanesere⁹⁴, arabere/arabisktalende⁹⁵ samt afrikanske flygtningegrupper⁹⁶ i Australien. Nogle studier har dog et komparativt tværetnik og tværnationalt perspektiv⁹⁷ eller en komparativ tværetnik tilgang til mandlige migranter i samme by f.eks. London,⁹⁸ mens andre tager udgangspunkt i religiøs baggrund f.eks. muslimsk.⁹⁹

I forhold til nærværende undersøgelse er det værd at fremhæve følgende:

- (1) At minoritetsetniske mænd kan stå i komplekse og ofte modsætningsfyldte krydspres. Det er derfor vigtigt at tænke maskulinitet i flertal (forskellige former) og relationelt (fx. i relationen kvinder/mænd, mænd/mænd, majoritet/minoritet) samt sammentænke globale, nationale, lokale og situationelle kontekster, da disse kontekster indebærer forskellige muligheder for udfoldelse og forvaltning af maskulinitet.
- (2) At en migrantfamilies økonomiske, sociale og kulturelle ressourcer påvirker forvaltning af maskulinitet i flere generationer, og at den tætte forbindelse mellem et køns- og aldershierarki kan spille en central rolle i forhold til potentielle køns- og generationskonflikter og magtforskydninger i familien. Desuden kan det have

⁸⁴ Se også f.eks. Scheibelhoffer (2007) om efterkommere af tyrkiske migranter i Østrig, samt Quartararo og Falcinelli (2013) for et tværetnik komparativt studie af mandlige migranter inden for ikke-traditionelle mandlige erhverv i Italien.

⁸⁵ Alcalde (2011).

⁸⁶ Se fx Dwyer et al. (2008), Charsley (2013), Qureshi et al. (2014) samt Charsley og Ersanilli (2018).

⁸⁷ Se fx Hopkins (2006).

⁸⁸ Grzywacz et al. (2009).

⁸⁹ Montes (2013).

⁹⁰ Bui og Morash (2008).

⁹¹ Mehrotra og Calasanti (2010).

⁹² Aguila (2014).

⁹³ Shirpak et al. (2011).

⁹⁴ Noble og Tabar (2014).

⁹⁵ Noble (2007 og 2009) samt Tabar (2007).

⁹⁶ Fisher (2013).

⁹⁷ Se fx Charsley og Liversage (2015).

⁹⁸ Datta et al. (2009).

⁹⁹ Se fx Hopkins (2008), Bhatti (2011), Charsley og Liversage (2013) og Roose (2016).

betydning, hvor længe man har ophold sig i landet, hvorvidt manden er kommet som ægteskabsmigrant¹⁰⁰ og udsathed i forhold til racisme og stigmatisering fra majoritetssamfundets side.

- (3) At der kan være et gruppepres blandt unge mænd om at leve op til forventninger i minoritetsmiljøet og det transnationale bagland, herunder om at være mand og give udtryk for maskulinitet på særlige måder. Disse forhold gør det svært for mænd, der ønsker at leve livet på (delvis) andre måder. Samtidig er det værd at være opmærksom på, at både ældre og yngre kvinder kan bidrage til opretholdelse af kønsulige forhold, herunder æreskultur via bl.a. en rygtekultur.
- (4) At den mandlige forsørgerposition og den dermed forbundne status og autoritet i familien spiller en afgørende rolle for nogle minoritetsetniske mænd. Nogle oplever, at hvis de af forskellige årsager ikke kan leve op til forsørgerrollen, lider de både i egne og ofte også i familiens og andres øjne et status- og magttab. Hvordan dette konkret forløber afhænger bl.a. af, hvilken form for (velfærds)stat, der er tale om (fx USA versus Danmark)
- (5) At hverken migranternes oprindelseslande eller minoritetsetniske miljøer er statiske størrelser – heller ikke i forhold til mænds position og maskulinitetsopfattelser og -praksisser. Fx viser et studie, at stadig flere såvel forældre som unge blandt britiske pakistanere modsat tidligere opfatter arrangerede ægteskaber som mere risikofyldte end kærlighedsægteskaber, og at der kan spores en mere positiv indstilling over for skilsmisse end før.¹⁰¹
- (6) At unge mænds maskulinitet er multiple, delvis flydende, multifacetterede og til kontinuerlig forhandling. Et studie, der bygger på interviews med 58 unge britisk-pakistanske mænd fra Nordengland, belyser nogle af de hverdagsforhandlinger, følelsesmæssige kampe og strukturelle begrænsninger, der former deres liv.¹⁰² Forfatterne opererer med fire former for maskulinitet: 1) 'religiøs' maskulinitet, som er kendetegnet ved en religiøs orienteret identitet, hvor de unge gerne vil leve op til forældres forventninger om et trygt liv og er konformitetssøgende), 2) 'middelklasse' maskulinitet, hvor islam udgør en livsfilosofi, og de unge er uddannelses- og karriereorienterede og lægger vægt på personlig dannelse og udvikling af en mere individuel identitet, 3) 'rebelsk' maskulinitet, hvor de unge udfolder en 'hård' form for maskulinitet, fx på gaden og i skolen kombineret med brug af muslimske symboler, der giver en vis status på gadeplan blandt unge, men falder igennem fx i skolen og på arbejdsmarkedet. Disse unge har få formelle kvalifikationer, og nogle er involveret i ulovlig økonomi, samt 4) 'ambivalent' maskulinitet som er karakteriseret ved unge, der har forladt skolen, og ligesom de 'rebelske' ikke er særlig fagligt stærke, men modsat dem forhandler de aktivt familiens, kammeraters og det større samfunds forventninger og pres; nogle er tilbage i uddannelsessystemet, mens andre finder identitet og status gennem involvering i ungdoms- og lokalsamfundsprogrammer og aktiviteter.

¹⁰⁰ Se fx Charsley og Ersanilli (2018).

¹⁰¹ Qureshi et al. (2014).

¹⁰² Dwyer et al. (2008).

Som i mange af studierne anvendes også her en intersektionel tilgang, der viser, at klasse, køn og etnicitet samt religion og sted spiller sammen i konstruktionen af forskelligartede maskulinitetsformer. Det konkluderes, at familiens forventninger og islam har afgørende indflydelse på udformning af de unge mænds kønsidentitet. Mange af deltagerne godtager forestillingen om den mandlige forsørger, men den fortolkes forskelligt og har forskellige implikationer for deres forståelse og forvaltning af de traditionelle kønsroller og –positioner. Tilslutningen til en normativ kønsforståelse og –praksis er størst blandt mænd med arbejderklassebaggrund, dvs. med få økonomiske, sociale og kulturelle ressourcer, mens kriminalitet for nogle mænd tilbyder en måde at indhente økonomiske midler til opretholdelse af deres position som forsørger. Blandt de mænd, som forskerne kategoriserer under 'religiøs' maskulinitet, råder en forestilling om kønskomplementaritet, der medfører, at mænd fortsat skal være den primære forsørger, mens børn har bedst af at blive opdraget af deres mødre.

Forandringsprocesser og hybride maskulinitetsformer

Samlet set illustrerer studierne såvel brydninger mellem traditionelle, moderne og senmoderne forestillinger om maskulinitet og måder at være mand på som en vifte af forskellige hybride former. Minoritetsetniske mænd anlægger forskellige håndteringsstrategier i forhold til forvaltning af deres maskulinitet – og deres håndteringsstrategier er afhængig af en lang række sammenvævede faktorer. Der er således mulighed for at udvikle hybride former for maskulinitet og nye strategier til håndtering af de mere eller mindre nye udfordringer, som minoritetsetniske mænd – og deres familier – står over for.

KAPITEL 4

HOLDNINGSPROFILER OG BAGGRUNDSMØNSTRER

I dette kapitel ser vi nærmere på de mest fremtrædende faktorer og baggrundsmønstre, som tegner sig *på tværs* af de enkelte kapiteltæmaer og *på tværs* af de enkelte spørgsmål i spørgeskemaundersøgelsen. I de følgende kapitler (Kapitel 5-9) fremgår svarfordelingerne på de enkelte spørgsmål i undersøgelsen fordelt på køn og etnicitet inddelt efter forskellige temaer. Ønsker læseren indledningsvis at orientere sig i de enkelte svarfordelinger, kan det anbefales at indlede med at læse kapitel 5-9.

I dette kapitel ses der, på baggrund af en tværgående analyse, nærmere på en række idealtypiske "holdningsprofiler" i relation til maskulinitet og ligestilling, som er kendetegnende for forskellige segmenter eller "subkulturer" blandt de minoritetsetniske mænd – og som i mere eller mindre udbredt grad også findes blandt andre mænd og kvinder i Danmark.

Endvidere ses der i kapitlet nærmere på de overordnede baggrundsmønstre, som tegner sig på tværs af de gennemførte regressionsanalyser. Som det fremgår af de efterfølgende kapitler, viser et flertal af regressionsanalyserne en tydelig og signifikant sammenhæng mellem traditionelle maskulinitetsopfattelser og en relativt høj grad af religiøsitet. Mindre entydige er de observerede sammenhænge i relation til køn, migrationsgeneration og alder. Ved nogle holdningsspørgsmål ses der eksempelvis ikke signifikante forskelle mellem holdningen blandt indvandrere og efterkommere, mens der på andre holdningsspørgsmål ses signifikante forskelle. Ligeledes er køn og alder i skiftende grad signifikant. I forlængelse heraf ser kapitlet afslutningsvis nærmere på de samlede resultater af regressionsanalyserne i relation til betydningen af henholdsvis religiøsitet, køn, alder og migrationsgeneration.

4.1 Holdningsprofiler blandt de minoritetsetniske mænd

På baggrund af en eksplorativ faktoranalyse, nærmere bestemt Principal Components Analysis¹⁰³, på det kvantitative datamateriale, er der identificeret en række overordnede sammenhænge mellem flere forskellige holdninger, som gør det muligt at opstille fire overordnede idealtyper eller "holdningsprofiler".

De enkelte "holdningsprofiler" er kendetegnet ved, at der findes en større eller mindre gruppe minoritetsetniske mænd, som *deler enten alle eller de fleste af de holdninger, der indgår i profilen* – ligesom analysen gør det muligt at se, hvor udbredte de forskellige holdningsprofiler er blandt de minoritetsetniske mænd sammenlignet med udbredelsen blandt minoritetsetniske kvinder samt majoritetsetniske mænd og kvinder.

Desuden har det været en generel observation i de gennemførte interview, at en del af de minoritetsetniske mænd enten har været ambivalente, tilbageholdende eller i tvivl om deres

¹⁰³ Se bilag 3 – Faktoranalyse.

holdninger til forskellige aspekter af undersøgelsens tema, ligesom data indikerer, at mændenes maskulinitets- og ligestillingsopfattelser i nogle tilfælde kan være relativt omskiftelige eller kontekstafhængige. Samtidig viser spørgeskemaundersøgelsens resultater, at de minoritetsetniske mænd (og kvinder) i betydeligt højere grad end de majoritetsetniske respondenter har været tilbøjelige til at besvare holdningsspørgsmål med enten 'ved ikke', 'hverken enig eller uenig' eller 'ønsker ikke at svare'. Foruden en analyse af de fire sammenhængende holdningsprofiler indeholder kapitlet derfor også en analyse af en mere ambivalent eller "usammenhængende" idealtypisk holdningsprofil, som er kendetegnende for minoritetsetniske mænd, der på forskellig vis er enten i tvivl og/eller tilbageholdende med at give udtryk for deres maskulinitetsopfattelser.

De 5 forskellige holdningsprofiler / idealtyper har vi valgt at betegne som følger:

- *Den konsekvent ligestillingsorienterede mand*
- *Den traditionelle seksualmoraliske mand*
- *Den patriarkalske mand*
- *Den voldslegitimerende mand*
- *Den ambivalente mand*

Nedenfor gennemgås de observerede kendetegn samt indikatorerne på udbredelsen af hver af de enkelte holdningsprofiler.

4.2 Den konsekvent ligestillingsorienterede mand

Den eksplorative faktoranalyse viser en tæt sammenhæng mellem respondenternes svar på de følgende fem spørgsmål, som alle belyser holdninger til ligestilling mellem mænd og kvinder:

- Hvor enig eller uenig er du i, at manden bør have lige så meget ansvar for huslige pligter som kvinden?
- Hvor enig eller uenig er du i, at mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder?
- Hvor enig eller uenig er du i, at det er lige så acceptabelt, hvis det er en kvinde, der forsørger familien, som hvis det er en mand?
- Hvor enig eller uenig er du i, at kvinder kan være lige så gode ledere som mænd?
- Hvor vigtigt synes du, at det er, at mænd tager barsel og barselsorlov?

I forlængelse heraf har vi indledningsvist set nærmere på udbredelsen af *konsekvente og sammenhængende ikke-ligestillingsorienterede* holdninger blandt de minoritetsetniske mænd – forstået som andelen, der tilkendegiver en ikke-ligestillingsorienteret holdning i forhold til *alle* fem spørgsmål. Her viser det sig, at ingen (0 %) af de minoritetsetniske mænd falder i denne kategori, mens blot 1 % har tilkendegivet en ikke-ligestillingsorienteret

holdning til 4 ud af de 5 ovennævnte spørgsmål. Blandt de minoritetsetniske kvinder og majoritetsetniske mænd og kvinder er der 0 % i begge grupper.¹⁰⁴

Dette resultat viser, at der hverken blandt minoritetsetniske mænd (eller blandt de øvrige mænd og kvinder) findes et mindretal, som *konsekvent* har ikke-ligestillingsorienterede holdninger i relation til de fem nævnte spørgsmål, selvom der er mindretal af forskellig størrelse, som har ikke-ligestillingsorienterede holdninger i relation til *enkelte* udvalgte spørgsmål. Selvom et mindretal på 11 % af de minoritetsetniske mænd eksempelvis er helt eller overvejende *uenige* i, at en mand bør have lige så meget ansvar for huslige pligter som en kvinde, er dette forhold altså *ikke* ensbetydende med, at de samme mænd også har ikke-ligestillingsorienterede holdninger i forhold til de øvrige fire spørgsmål.

Sammenhængen mellem spørgsmålene handler i stedet om det forhold, at der omvendt findes betydelige andele blandt de forskellige respondentgrupper, som har konsekvente og sammenhængende *ligestillingsorienterede* holdninger.

Mens der ikke på baggrund af de fem spørgsmål kan opstilles en sammenhængende profil for en *ikke-ligestillingsorienteret* minoritetsetnisk mand, kan der således omvendt identificeres en udbredt og typisk profil for en *konsekvent ligestillingsorienteret minoritetsetnisk mand* – forstået som en mand, der:

Er "helt enig" eller "overvejende enig" i:

- At manden bør have lige så meget ansvar for huslige pligter som kvinden **og**
- At mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder **og**
- At det er lige så acceptabelt, hvis det er en kvinde, der forsøger familien, som hvis det er en mand **og**
- At kvinder kan være lige så gode ledere som mænd **og**

Samtidig svarer, at det er "meget vigtigt" eller "vigtigt":

- At mænd tager barsel og forældreorlov.

Samlet set kan næsten halvdelen (48 %) af de minoritetsetniske mænd på denne baggrund betegnes som *konsekvent ligestillingsorienterede mænd*. Til sammenligning kan 54 % af de minoritetsetniske kvinder betegnes som konsekvent ligestillingsorienterede, mens det gælder for hhv. 58 % af de majoritetsetniske mænd og 71 % af de majoritetsetniske kvinder.¹⁰⁵

Resultatet understreger en meget væsentlig – og positiv – overordnet tendens i denne undersøgelse. Når det gælder centrale holdninger til ligestilling, herunder holdninger til arbejdsfordelingen mellem mænd og kvinder både hjemme og ude, samt kønsrolleopfattelser i relation til traditionelt "kønnede" roller som hhv. børnepasser og/eller familieforsørger, har omkring halvdelen af de minoritetsetniske mænd og kvinder konsekvent ligestillingsorienterede holdninger. Samtidig er den konsekvent ligestillingsorienterede

¹⁰⁴ Se Tabel 3.7 i Bilag 3 Faktoranalyse. En ikke-ligestillingsorienteret holdning er her defineret som svarkategorierne "helt uenig" eller "overvejende uenig" i de første fire spørgsmål og svaret "slet ikke vigtigt" i relation til det femte spørgsmål.

¹⁰⁵ Se Tabel 3.8 i Bilag 3 Faktoranalyse – se række med indeks score "5".

minoritetsetniske mænd klart den mest udbredte af de fem forskellige former for sammenhængende profiler og/eller idealtyper, der kan identificeres blandt målgruppen.

Selvom majoritetsetniske kvinder er mere tilbøjelige til at have konsekvent ligestillingsorienterede holdninger end de minoritetsetniske mænd og kvinder, afspejler udbredelsen af ligestillingsorienterede holdninger først og fremmest, at de minoritetsetniske mænd og kvinders holdninger til ligestilling ligger væsentligt tættere på holdningerne blandt majoritetsetniske danskere end blandt befolkningerne i deres ikke-vestlige oprindelseslande.¹⁰⁶

Som beskrevet i litteraturstudiet (Kapitel 3) og i kapitlet om familieliv, børn og opdragelse (Kapitel 6) kan der være forskellige årsager til dette forhold. Nogle studier finder, at holdninger til ligestilling blandt ikke-vestlige indvandrere og efterkommere ændrer sig i mere ligestillingsorienteret retning i takt med længden af deres ophold i et vestligt modtagerland. Andre studier fremhæver, at de personer, som vælger at udvandre eller flygte fra ikke-vestlige oprindelseslande for at bosætte sig i vestlige lande, allerede ved afrejsetidspunktet typisk har mere ligestillingsorienterede holdninger end hovedparten af den øvrige befolkning i deres oprindelsesland.

Begge forklaringer kan være gyldige på én og samme tid, og denne undersøgelses datamateriale gør det ikke muligt at afgøre endeligt, hvilken af de to forklaringer, der har største forklaringskraft i en dansk kontekst. Dog må det nævnes, at forskelle mellem hhv. indvandreres og efterkommeres holdninger til ligestilling i denne undersøgelse kun sjældent viser sig at være signifikante, når der testes for betydningen af andre faktorer, som fx grad af religiøsitet, civilstatus, beskæftigelsesstatus mv.¹⁰⁷ Dette kunne umiddelbart indikere, at længden af deres ophold i Danmark i hvert fald ikke er den *mest* afgørende faktor.

Som beskrevet i afsnit 4.4 nedenfor, er *patriarkalske* holdninger dog signifikant mere udbredte blandt indvandrer-mænd end blandt efterkommer-mænd – også når der testes for betydningen af andre faktorer. Dette indikerer, at konsekvent patriarkalske holdninger ikke opretholdes i samme grad blandt mænd i 2. generation. Dog er dette forhold altså ikke ensbetydende med, at efterkommer-mænd i signifikant højere grad end indvandrer-mænd har konsekvent *ligestillingsorienterede* holdninger. Sådanne *ligestillingsorienterede* holdninger er udbredte i begge grupper.

Udbredelsen af *ligestillingsorienterede* holdninger blandt minoritetsetniske mænd i begge generationer – og den mangelfulde viden om årsagerne hertil – understreger et behov for mere forskning og viden på området. Regressionsanalyserne af de spørgsmål, der indgår i den konsekvent ligestillingsorienterede holdningsprofil, giver ikke et helt entydigt eller klart billede af hvilke faktorer, der først og fremmest synes at øge sandsynligheden for at have ligestillingsorienterede holdninger. Dog indikerer analyserne, at det – udover køn – især hænger sammen med at være forholdsvis sekulær, dvs. ikke-religiøs og/eller mindre religiøs.

¹⁰⁶ Se litteraturstudie (Kapitel 3) vedr. holdninger til ligestilling i en række af de ikke-vestlige oprindelseslande.

¹⁰⁷ Se Bilag 2 Regressionsanalyser. På flere spørgsmål ses det, at efterkommerkvinder gennemsnitligt set har en mere ligestillingsorienteret holdning end indvandrerkvinder, mens der ikke i samme grad er forskel på holdningerne blandt hhv. indvandrer- og efterkommer-mænd. Dog ophører forskellen mellem indvandrer- og efterkommerkvinder i nogle tilfælde med at være signifikant, når der testes for betydningen af andre faktorer.

4.3 Den traditionelle seksualmoraliske mand

Foruden sammenhængen i relation til de fem ligestillingsorienterede spørgsmål viser undersøgelsens faktoranalyse endvidere, at der ses en tæt sammenhæng mellem fem spørgsmål, som belyser respondenternes seksualmoraliske holdninger. Samtidig viser analysen, at der særligt blandt de minoritetsetniske mænd og kvinder findes et mindretal, som konsekvent har *traditionelle seksualmoraliske holdninger*, mens dette ikke er tilfældet blandt majoritetsetniske mænd og kvinder.

Med "*traditionel seksualmoral*" forstås en seksualmoral, der er baseret på den historisk set relativt udbredte form for seksualmoral, som ifølge Gyldendals Encyklopædi både "*inden for den vestlige kristne kultur... men også i jødedom og islam, [har] været en stærk og religiøst sanktioneret seksualmoral, som foreskriver seksuel afholdenhed og alene accepterer seksuelt samkvem mellem ægtefolk... Afvigende seksuel adfærd som [...] homoseksuel aktivitet og sex uden for ægteskabet har været genstand for forskellige grader af fordømmelse og sanktioner.*"¹⁰⁸

I forlængelse heraf anvendes betegnelsen *den traditionelle seksualmoraliske mand* om en mand, der i forhold til de sammenhængende seksualmoraliske spørgsmål konsekvent giver udtryk for holdninger, som er *imod sex uden for ægteskab* – herunder både når det gælder mænd og kvinder – og *imod accept af homoseksualitet*.

Blandt de minoritetsetniske mænd er der således et mindretal på i alt **15 %**, som:

Både svarer nej til spørgsmålene:

- "*Er det i orden at have sex før ægteskabet?*" **og**
- "*Er det i orden at have sex med en person, man ikke har til hensigt at indgå i et seriøst forhold til?*"

og er helt eller overvejende enig i at:

- "*Kvinder bør vente med at have sex, indtil de er gift*" **og**
- "*Mænd bør vente med at have sex, indtil de er gift*"

samt mener, at "*homoseksualitet ikke bør være accepteret af samfundet*"

Blandt minoritetsetniske kvinder findes der et sammenligneligt mindretal (12 %), som deler alle fem traditionelle seksualmoraliske holdninger, mens det til sammenligning blot gør sig gældende for hhv. 1 % af de majoritetsetniske kvinder og 0 % af de majoritetsetniske mænd.¹⁰⁹

Samlet set viser faktoranalysen, at omtrent hver syvende minoritetsetnisk mand (15 %) kan betegnes som en *traditionel seksualmoralisk mand*, der har et sæt sammenhængende og konsekvente holdninger *imod sex uden for ægteskab* og *imod homoseksualitet*.

¹⁰⁸ Fatum og Sandøe (2018).

¹⁰⁹ Se Tabel 3.9 i Bilag 3 Faktoranalyse – se række med indeks score "5".

Ser man på regressionsanalyserne i relation til de ovennævnte seksualmoraliske spørgsmål – som faktoranalysen viser, er tæt forbundne – fremkommer der også et relativt entydigt billede i relation til relevante baggrundsfaktorer.

Særligt en høj grad af religiøsitet øger således sandsynligheden for at mene, at mænd bør vente med sex til ægteskabet, at det ikke er i orden at have sex før ægteskabet eller at have sex med en person, som man ikke ønsker at indgå i et seriøst forhold til samt, at samfundet ikke bør acceptere homoseksualitet.¹¹⁰

Årsagen til den betydelige forskel mellem minoritets- og majoritetsetniske mænd og kvinder kan skyldes det forhold, at den almene seksualmoral i en række af de største ikke-vestlige oprindelseslande fortsat adskiller sig markant fra seksualmoralen i en række vestlige lande, herunder Danmark. Den såkaldte 'seksuelle frigørelse' som har fundet sted i større eller mindre udstrækning i den vestlige verden siden midten af 1900-tallet har således ført til "*en kraftig liberalisering [af seksualmoralen] i den vestlige verden, således at seksuelt samkvem mellem myndige personer i stigende grad er blevet betragtet som en privatsag, som omgivelserne ikke har ret til at blande sig i.*"¹¹¹ Omvendt er den traditionelle seksualmoral – i form af "*en stærk og religiøst sanktioneret seksualmoral, som alene accepterer seksuelt samkvem mellem ægtefolk*" – fortsat dominerende blandt flertallet af befolkningerne i en række af de største ikke-vestlige oprindelseslande.¹¹²

Det er forholdsvis svagt belyst, hvorvidt – og i så fald i hvilket omfang – den traditionelle seksualmoral opretholdes og reproduceres i særlige minoritetsetniske miljøer i Danmark, som en form for modreaktion, "forsvarsmekanisme" eller coping-strategi over for den mere liberale, 'seksuelt frigjorte' og vestligt orienterede seksualmoral, der er dominerende blandt den øvrige befolkning. Der findes dog studier, som indikerer, at en traditionel seksualmoral i visse tilfælde opretholdes og reproduceres som en del af en bredere identitetsskabende modkultur blandt nogle minoritetsetniske mænd og kvinder i vestlige samfund.¹¹³ Det er således også bemærkelsesværdigt, at der i denne undersøgelses regressionsanalyser ikke ses store forskelle mellem hhv. indvandrere og efterkommere i relation til de traditionelle seksualmoraliske holdninger.¹¹⁴ Dette indikerer, at den traditionelle seksualmoral i vid udstrækning opretholdes og reproduceres også i 2. generation.

I relation til seksualmoral kan man således tale om, at der findes en subkultur eller et "seksualmoralisk mindretal" i Danmark, som omfatter omtrent hver syvende minoritetsetniske mand og hver ottende minoritetsetniske kvinde – herunder både blandt indvandrere og efterkommere – samt at denne subkultur går på tværs af generationer.

Endelig er der eksisterende forskning som indikerer, at negativ social kontrol i særlig grad rammer børn og unge, der vokser op i familier, som er imod sex før ægteskab og imod accept af homoseksualitet. Således viser flere større undersøgelser omkring karakteren og udbredelsen af negativ social kontrol i Danmark, at negativ social kontrol i særlig grad rammer unge, der ønsker at ses med venner af det modsatte køn, at have en kæreste, at

¹¹⁰ Se Tabel 2.15, 2.17, 2.18 og 2.20 i Bilag 2 Regressionsanalyse.

¹¹¹ Fatum og Sandøe (2018).

¹¹² Se fx El Feki et. al (2017).

¹¹³ Se fx Portes and Rimboud (2001).

¹¹⁴ Se tabel 2.15, 2.16, 2.17, 2.18 og 2.20 i Bilag 2 Regressionsanalyse.

have sex før ægteskab og/eller at udleve homoseksualitet, selvom deres forældre og/eller øvrige familie ikke vil tillade dem dette. I det omfang forældre eller andre familiemedlemmer forsøger at opretholde og reproducere en traditionel seksualmoral blandt yngre familiemedlemmer, som *ikke selv* ønsker dette, kan det altså føre til negativ social kontrol af de unge i relation til deres muligheder for både socialt og seksuelt samkvem med andre unge.¹¹⁵

Samtidig viser flere af disse undersøgelser, at overtrædelser af den traditionelle seksualmoral i nogle etniske minoritetsmiljøer betragtes som særdeles skamfuld og kan medføre betydelige negative sanktioner – særligt når det gælder unge kvinders normbrud og/eller homoseksualitet. Den traditionelle seksualmoral kan fx være forbundet med en stærk, æresrelateret opfattelse af, at alle kvinder bør være jomfruer, indtil de skal giftes, hvorfor overtrædelser af denne norm i nogle miljøer kan føre til æresrelaterede konflikter og i værste fald til sanktioner som fx social udstødelse, husarrest, trusler om genopdragelsesrejse, voldstrusler, vold og/eller tvangsægteskab.¹¹⁶

Ligeledes indikerer et dansk studie fra 2014, at forældre og brødre i nogle tilfælde anskuer en fastholdelse af den traditionelle seksualmoral som en måde, hvorpå de kan sikre, at særligt deres piger og/eller søstre ikke bliver "for danske".¹¹⁷ Opretholdelsen af en traditionel seksualmoral kan således for nogle mænd – både i første og anden generation – fungere som en identitetsmarkør, der er med til at definere deres minoritetsetniske identitet i modsætning til "det danske".

De ovenstående forhold er naturligvis *ikke* ensbetydende med, at alle mænd med traditionel seksualmoral udøver negativ social kontrol eller er potentielle udøvere heraf. Studierne indikerer i stedet, at udøvere af negativ social kontrol *ofte* er kendetegnet ved at have traditionelle seksualmoraliske holdninger og ved, at de samtidig ønsker, at deres børn og/eller andre familiemedlemmer skal overholde de normer og grænser, der knytter sig hertil – uanset om de pågældende selv ønsker at leve op til disse normer. Dette indikerer således, at det særligt er *blandt* mænd (og kvinder) med traditionel seksualmoral, at der findes udøvere af negativ social kontrol i relation til seksuelle relationer, seksualitet og ægteskab.

4.4 Den patriarkalske mand

Foruden de to sæt af sammenhængende holdninger, der kendetegner henholdsvis *den ligestillingsorienterede mand* og *den traditionelle seksualmoraliske mand*, peger den statistiske faktoranalyse på et tredje sæt af sammenhængende holdninger, som vi har valgt at betegne som *patriarkalske*.¹¹⁸

¹¹⁵ Se fx Als Research (2018a, 2018b, 2015, 2014 og 2011a), Etnisk Konsulentteam (2010), Udlændinge- og Integrationsministeriet (2017, 2018b).

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Als Research (2014). Fx fortæller en ung kvinde i dette studie, at det førte til en stor konflikt med hendes far, at hun som ugift havde valgt at tage alene på efterskole, fordi hun dermed var blevet "for dansk". En anden ung kvinde fortæller, at hendes bror har straffet hende med tæsk, fordi hun ofte er gået i byen og har haft skiftende kærester og sex. For at tilpasse sig familiens ønsker er hun derfor holdt op med dette og har valgt at gå med tørklæde og signalere en højere grad af religiøsitet.

¹¹⁸ Se Tabel 3.10 i Bilag 3 Faktoranalyse.

Begrebet "patriarkalsk" kan defineres forskelligt, men anvendes i sociologien typisk som en samlet betegnelse for et sæt holdninger – eller en ideologi – som forklarer, "naturliggør" og legitimerer forhold, hvor mænd har den primære magt og tillægges den primære moralske autoritet både internt i familien og i relation til det bredere samfunds politiske, sociale og økonomiske strukturer. Legitimeringen af disse forhold sker som oftest ud fra en antagelse om, at mænds dominans skyldes iboende og uforanderlige forskelle mellem mænd og kvinder.¹¹⁹

Eftersom faktoranalysen viser en tæt sammenhæng mellem et sæt af holdninger, der for de flestes vedkommende kan betegnes som patriarkalske, har vi således valgt at anvende betegnelsen *den patriarkalske mand* om en mand, som er enten *helt eller overvejende enig* i de følgende 5 holdninger:

- *Manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet*
- *Det bør især være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi*
- *Det bør være mandens rolle at være familiens beskytter*
- *Hvis nogen fornærmer en mand, bør han forsvare sit omdømme med magt om nødvendigt*
- *En mand skal være fysisk stærk*

Samlet set er 6 % af de minoritetsetniske mænd enten helt eller overvejende enige i alle de 5 udsagn, der indgår i *det patriarkalske indeks*. Til sammenligning gælder dette for 2 % af de minoritetsetniske kvinder og hhv. 1 % og 0 % af de majoritetsetniske mænd og kvinder.

Forskellene i relation til udbredelsen af patriarkalske holdninger fordelt på køn og etnisk oprindelse viser sig endnu tydeligere, når man ser på andelen, som deler enten 4 eller 5 af de ovenstående holdninger. Denne gruppe, som man samlet kunne kalde "helt eller delvist patriarkalske" udgør i alt hhv. 16 % af de minoritetsetniske mænd, 10 % af de minoritetsetniske kvinder, 4 % af de majoritetsetniske mænd og 1 % af de majoritetsetniske kvinder.¹²⁰

At der findes et større mindretal med patriarkalske holdninger blandt de minoritetsetniske mænd og kvinder end i den øvrige befolkning, kan blandt andet hænge sammen med det forhold, at en stor del af de ikke-vestlige flygtninge og indvandrere i Danmark stammer fra en del af verden, der er blevet betegnet som "det patriarkalske bælte" eller det "klassisk patriarkalske" område.¹²¹ Hermed menes en geografisk region, som inkluderer det nordlige Afrika, Mellemøsten samt dele af det sydøstlige Asien. En række af de største ikke-vestlige oprindelseslande, som fx Tyrkiet, Libanon (og de palæstinensiske selvstyreområder), Irak, Syrien, Pakistan, Iran og Afghanistan, ligger således i "det patriarkalske bælte".

Senest har den store holdningsundersøgelse *IMAGES MENA* fra 2017 dokumenteret, at klassiske patriarkalske holdninger fortsat er vidt udbredte i mellemøstlige oprindelseslande som Marokko, Libanon, Palæstina og Egypten. Som beskrevet i litteraturstudiet (Kapitel 3) er

¹¹⁹ Se fx Macionis (2012), Henslin (2001).

¹²⁰ Se Tabel 3.10 i Bilag 3 Faktoranalyse.

¹²¹ Caldwell (1978) og Kandiyoti (1988). Se også Ottosen et al. (2014).

det fx mellem 71 % og 90 % af mændene i disse fire lande, som mener, at manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet, mens det samme gælder for 47-59 % af kvinderne. Ligeledes viser IMAGES undersøgelsen, at yngre mænds syn på ligestilling – i hovedparten af de undersøgte lande – ikke adskiller sig væsentligt fra de ældre mænds, mens de yngre kvinder har mere ligestillingsvenlige synspunkter end ældre kvinder.¹²²

Sammenlignet med situationen i oprindelseslandene er de klassiske patriarkalske holdninger således langt *mindre* udbredte blandt minoritetsetniske mænd og kvinder i Danmark, end de er blandt de mænd og kvinder, der opholder sig i oprindelseslandene. Denne undersøgelse gør det ikke muligt at vurdere præcist, hvad der kan ligge til grund for denne forskel. En del af forskellen skyldes givetvis en kulturel påvirkning fra – og tilpasning til – de mere ligestillingsorienterede holdninger, der præger det danske majoritetssamfund. Det er dog også muligt, at en betydelig del af de ikke-vestlige indvandrere og flygtninge, der er kommet til Danmark gennem tiden, *i forvejen* har haft mindre patriarkalske og mere ligestillingsorienterede holdninger end gennemsnittet af befolkningen i deres respektive oprindelseslande. Således er de patriarkalske holdninger ikke alene langt mindre udbredte blandt efterkommere i Danmark – men også blandt 1. generations indvandrere – når der sammenlignes med den udbredelse, der ses i oprindelseslandene.

Regressionsanalyserne af de 5 spørgsmål, der indgår i *det patriarkalske indeks*, viser først og fremmest en sammenhæng mellem patriarkalske holdninger og grad af religiøsitet. Personer med en høj grad af religiøsitet er således signifikant mere tilbøjelige til at mene, at mænd bør have det sidste ord i hjemmet, bør være ansvarlige for familiens økonomi, bør indtage en rolle som familiens beskytter og/eller bør forsvare deres omdømme med magt, hvis nogen fornærmer dem.¹²³

Samtidig viser regressionsanalyserne, at indvandrermand på flere af spørgsmålene er signifikant mere tilbøjelige end majoritetsetniske mænd til at have patriarkalske holdninger, mens det tilsvarende *ikke* i samme grad gør sig gældende for efterkommere. Endvidere er det bemærkelsesværdigt, at efterkommerkvinder i relation til flere af spørgsmålene er signifikant *mindre* tilbøjelige til at have patriarkalske holdninger end de majoritetsetniske mænd, mens dette *ikke* gør sig gældende for indvandrerkvinder.¹²⁴

Både blandt minoritetsetniske mænd og kvinder er der altså færre som har patriarkalske holdninger i 2. generation end i 1. generation.¹²⁵

Endelig viser regressionsanalyserne, at personer, som føler sig ansvarlige for deres families omdømme er signifikant mere tilbøjelige til at have patriarkalske holdninger.¹²⁶ Denne sammenhæng indikeres også af faktoranalysen, som viser, at den patriarkalske mand er enten helt eller overvejende enig i, at han bør forsvare sit omdømme – med magt om

¹²² El Feki et al. (2017)

¹²³ Se tabel 2.1, 2.5, 2.6, 2.7, 2.12 i Bilag 2 Regressionsanalyse.

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ Det skal dog bemærkes, at de ikke-vestlige befolkningsgrupper, der udgør hovedparten af henholdsvis 1. og 2. generation på en række punkter er forskellige i relation til deres primære oprindelseslande og migrationsårsager mv. Forskellen mellem de to grupper kan derfor ikke med sikkerhed antages at være udtryk for, at der har fundet en positiv *udvikling* sted fra generation til generation i de enkelte familier.

¹²⁶ Se tabel 2.1, 2.5, 2.6, 2.7, 2.12 i Bilag 2 Regressionsanalyse.

nødvendigt – hvis nogen fornærmer ham. Der ses således flere indikationer på en sammenhæng mellem stærke patriarkalske og stærke æresrelaterede holdninger, som kunne indikere, at *den patriarkalske mand* har en øget risiko for udøvelse af negativ social kontrol. Undersøgelsen *Unge oplevelser af negativ social kontrol* fra 2018 viser således, at unge der vokser op i familier, hvor hensynet til familiens ære eller omdømme betyder ”alt” eller ”meget” for, hvad de må i deres hverdag, i betydeligt højere grad end andre unge bliver udsat for forskellige former for negativ social kontrol, som fx overvågning, trusler om genopdragelsesrejser, vold og voldstrusler samt pres til at kontrollere søskende eller andre familiemedlemmer.¹²⁷

Dette er naturligvis *ikke* ensbetydende med, at alle mænd med patriarkalske holdninger udøver negativ social kontrol eller er potentielle udøvere heraf. Sammenhænge indikerer i stedet, at personer med konsekvente patriarkalske holdninger er mere tilbøjelige til også at have stærke æresrelaterede holdninger, samt at negativ social kontrol ofte udøves af personer med stærke æresrelaterede holdninger.

4.5 Den voldslegitimerende mand

Foruden at vise sammenhænge mellem hhv. et sæt af *ligestillingsorienterede*, et sæt af *traditionelle seksualmoraliske* og et sæt af *patriarkalske* holdninger, peger den statistiske faktoranalyse også på et fjerde sæt sammenhængende holdninger. Analysen viser således en tæt sammenhæng mellem to holdninger, der kan betegnes som *voldslegitimerende* samt et udsagn, der handler om oplevelser med pres til at udøve negativ social kontrol.

På denne baggrund anvendes betegnelsen ”*den voldslegitimerende mand*” om en mand, der har erklæret sig *helt eller overvejende enig* i enten ét eller begge de to nedenstående udsagn:

- *Det kan nogle gange være nødvendigt at slå børn*
- *Det kan nogle gange være nødvendigt at slå ens partner/ægtefælle*

Blandt de minoritetsetniske mænd er der 7 %, der er enige i ét af de to udsagn, og 2 %, der er enige i begge udsagn. Samlet set kan 9 % af de minoritetsetniske mænd således betegnes som *helt eller delvist voldslegitimerende mænd*. Blandt de majoritetsetniske mænd findes en tilsvarende andel af helt eller delvist voldslegitimerende mænd (8 %). De *voldslegitimerende holdninger* findes således blandt et mindretal af mænd i *begge* etniske grupper.¹²⁸

Blandt kvinderne er der dog en mindre forskel i fordelingen på tværs af etnicitet. Mens 6 % af de minoritetsetniske kvinder er enten helt eller delvist voldslegitimerende, så gælder det for 2 % af de majoritetsetniske kvinder.

Det er samtidig værd at bemærke, at faktoranalysen viser en sammenhæng mellem de to voldslegitimerende holdninger og oplevelser med at have følt sig presset til at kontrollere andre familiemedlemmer (som fx søskende eller børn).¹²⁹ Dette kan muligvis indikere, at en del af de voldslegitimerende mænd og kvinder har følt sig presset af andre i deres familie til

¹²⁷ Als Research (2018a).

¹²⁸ Se Tabel 3.11 i Bilag 3 Faktoranalyse.

¹²⁹ Se Tabel 3.1 i Bilag 3 Faktoranalyse.

at udøve vold mod deres ægtefælle/partner og/eller børn. For disse personers vedkommende kan deres syn på "nødvendigheden" af volden således tænkes at hænge sammen med oplevelser af at blive presset til at udøve negativ social kontrol.

I forlængelse heraf viser regressionsanalysen på holdningsspørgsmålet omkring vold mod børn, at personer, der føler sig ansvarlige for familiens omdømme er signifikant mere tilbøjelige til at være enige i, at det nogle gange kan være nødvendigt at slå børn.¹³⁰

Samlet set indikerer de ovenstående sammenhænge i forhold til hhv. hensynet til familiens omdømme og oplevelser med pres til at udøve negativ social kontrol, at der både blandt de voldslegitimerende mænd og de voldslegitimerende kvinder kan være en sammenhæng mellem voldslegitimerende holdninger og forskellige former for *æresrelateret vold*. Denne type vold hænger således sammen med æresrelaterede konflikter og adskiller sig blandt andet fra andre typer af vold ved som oftest at være planlagt på forhånd, ved at involvere flere forskellige familiemedlemmer (udover selve voldsudøveren) og ved at være helt eller delvist accepteret af familien, fordi volden har til formål at forsvare, beskytte eller genoprette familiens omdømme eller ære.¹³¹ I sager om æresrelateret vold kan særligt mænd således opleve et betydeligt udefrakommende pres i forhold til at legitimere og/eller udøve vold, fordi det bliver anset som "nødvendigt" af hensyn til familiens omdømme.

Selvom æresrelaterede former for vold især kendes fra minoritetsetniske miljøer, er det væsentligt at gentage, at der også blandt de majoritetsetniske mænd findes et lille mindretal, som har voldslegitimerende holdninger, og at dette mindretals størrelse ikke adskiller sig signifikant fra mindretallet blandt de minoritetsetniske mænd. Regressionsanalysen af spørgsmålet, om hvorvidt det nogle gange kan være nødvendigt at slå børn, viser, at majoritetsetniske kvinder og efterkommerkvinder er signifikant *mindre* tilbøjelige til at legitimere vold mod børn, mens minoritetsetniske mænd og indvandrerkvinder ikke adskiller sig signifikant fra referencegruppen af majoritetsetniske mænd.¹³²

4.6 Den ambivalente mand

Mens det på baggrund af faktoranalysen har været muligt at identificere fire konsistente og sammenhængende "holdningsprofiler" (se afsnit 4.2 – 4.5 ovenfor) har det, som beskrevet indledningsvist i dette kapitel, også været en generel observation i denne undersøgelses datagrundlag, at en del af de minoritetsetniske mænd er ambivalente, tilbageholdende, inkonsistente eller i tvivl om deres holdninger til forskellige aspekter af undersøgelsens tema. Dette forhold træder både frem i en række af undersøgelsens kvalitative interview og i undersøgelsens survey, hvor det viser sig ved, at de minoritetsetniske mænd (og kvinder) i betydeligt højere grad end de majoritetsetniske respondenter har valgt svarmulighederne 'ved ikke', 'hverken enig eller uenig' eller 'ønsker ikke at svare' i relation til en række af de forskellige holdningsspørgsmål.

¹³⁰ Se Tabel 2.11 i Bilag 2 Regressionsanalyse.

¹³¹ Se fx Socialstyrelsens definition <https://socialstyrelsen.dk/voksne/vold-i-naere-relationer/viden-om-vold/typer-af-vold/aeresrelateret-vold> samt Etnisk Ung (2014a) og Jensen et al. (2006).

¹³² Se Tabel 2.11 i Bilag 2 Regressionsanalyse.

På denne baggrund kan der – i tillæg til de fire sammenhængende holdningsprofiler – også identificeres en femte idealtypisk holdningsprofil, som er kendetegnet ved at være ambivalent, inkonsistent, tvivlrådig og/eller "usammenhængende" i sine holdninger til og opfattelser af maskulinitet og ligestilling. Som en samlet betegnelse for en minoritetsetnisk mand med denne holdningsprofil anvendes betegnelsen "*den ambivalente mand*".

Særligt når det gælder spørgsmål om seksualmoral, om mænds magtposition i samfundet og i familien samt spørgsmålet om, hvorvidt en mand bør forsvare sit omdømme, er der en betydelig andel af minoritetsetniske mænd, som enten er ambivalente, i tvivl eller tilbageholdende med at give udtryk for en klar holdning.

Eksempelvis svarer *omkring hver tredje eller hver fjerde minoritetsetnisk mand* enten 'Hverken enig eller uenig', 'Ved ikke' eller 'Ønsker ikke at svare' på de følgende spørgsmål:

Tabel 4.6.1 Andel af minoritetsetniske mænd, som er enten ambivalente, i tvivl eller tilbageholdende med at svare på spørgsmål ang. seksualmoral, mænds magtposition mv.

Hvor enig eller uenig, er du i, at:	Hverken enig eller uenig	Ved ikke	Ønsker ikke at svare	I alt
Mænd har for lidt magt i samfundet	23 %	12 %	2 %	37 %
Mænd bør vente med at have sex, indtil de bliver gift	18 %	9 %	6 %	33 %
Kvinder bør vente med at have sex, indtil de bliver gift	18 %	9 %	5 %	32 %
Manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet	27 %	3 %	2 %	32 %
Det bør især være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi	28 %	3 %	1 %	32 %
Homoseksualitet bør accepteres i samfundet	-	20 %	9 %	29 %
Hvis nogen fornærmer en mand, bør han forsvare sit omdømme med magt om nødvendigt	16 %	8 %	3 %	27 %
Kvinder, der går udfordrende klædt, er selv skyld i, hvis de udsættes for seksuelt overgreb	11 %	10 %	4 %	25 %
Mænd har for lidt magt i samfundet	23 %	12 %	2 %	37 %
Mænd bør vente med at have sex, indtil de bliver gift	18 %	9 %	6 %	33 %

Sammenligner man andelen af ambivalente/tilbageholdende minoritetsetniske mænd med andelen af ambivalente/tilbageholdende respondenter blandt de øvrige grupper, ses det, at der er en tilsvarende høj andel af minoritetsetniske kvinder, som svarer 'hverken enig eller uenig', 'ved ikke' eller 'ønsker ikke at svare' til hovedparten af de spørgsmål, der er inkluderet i Tabel 4.6.1. Også blandt de minoritetsetniske kvinder findes der altså en relativt udbredt "holdningsprofil", som er kendetegnet ved ambivalens, tvivl eller tilbageholdenhed i forhold til at have klare holdninger til de ovenfor nævnte spørgsmål.

Der er dog en betydelig lavere andel af de minoritetsetniske kvinder, som er ambivalente i deres syn på, hvorvidt manden bør have det sidste ord i hjemmet (20 %) eller bør administrere familiens økonomi (23 %) end blandt de minoritetsetniske mænd (32 % på begge spørgsmål). Når det gælder spørgsmål angående mænds magtposition i hjemmet ses der altså en kønsforskel i andelen af tvivlere blandt de minoritetsetniske respondenter.

Blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder er der generelt en signifikant lavere andel, som svarer 'hverken enig eller uenig', 'ved ikke' og 'ønsker ikke at svare'. Særligt når det gælder spørgsmål angående seksualmoral (sex før ægteskab, homoseksualitet og holdninger til overgreb mod kvinder, som går udfordrende klædt) er der markant færre majoritetsetniske mænd og kvinder, som er i tvivl eller tilbageholdende med at give udtryk for en klar holdning (mellem 3 % og 10 % på alle de nævnte spørgsmål).

Når det kommer til spørgsmål angående mænds magtposition i samfundet og i hjemmet, ses det imidlertid, at andelen af tvivlere blandt de majoritetsetniske mænd overordnet set ligger på linje med andelen blandt de minoritetsetniske mænd.

Blandt de majoritetsetniske mænd er det således også omtrent hver tredje mand (31-33 %), som svarer enten 'hverken enig eller uenig', 'ved ikke' eller 'ønsker ikke at svare' til de tre udsagn "*Mænd har for lidt magt i samfundet*", "*Manden bør have det sidste ord, når det kommer til beslutninger i hjemmet*" og "*Det bør især være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi*". I relation til denne type spørgsmål er *den ambivalente mand* således en holdningsprofil, der er tilnærmelsesvis lige så udbredt blandt de majoritetsetniske mænd som blandt de minoritetsetniske mænd.

I de to nedenstående tabeller ses andelen af hhv. minoritetsetniske og majoritetsetniske mænd og kvinder, som har svaret 'ved ikke' eller 'ønsker ikke at svare' (Tabel 4.6.2) eller 'Hverken enig eller uenig' (Tabel 4.6.3) til hhv. 0, 1, 2, 3, 4, 5 eller flere holdningsspørgsmål i spørgeskemaet. Indekset er lavet på baggrund af alle de holdningsspørgsmål, hvor de pågældende svarmuligheder har været angivet i spørgeskemaet:

Tabel 4.6.2: Indeks for "ved ikke" og "nægter"-besvarelser fordelt på køn og etnicitet¹³³

	Mænd med ikke-vestlig baggrund	Kvinder med ikke-vestlig baggrund	Mænd med dansk eller vestlig baggrund	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	Total
	Pct. (n=2324)	Pct. (n=563)	Pct. (n=991)	Pct. (n=545)	Pct. (n=4423)
0 spm.	34	31	72	68	67
1 spm.	21	23	18	21	20
2 spm.	14	17	5	5	6
3 spm.	9	8	1	2	2
4 spm.	5	4	1	1	1
5 spm. eller derover	17	17	3	2	4
Total	100	100	100	100	100

P-værdi: 0,000

Som det fremgår af Tabel 4.6.2 ovenfor, har hele 17 % af de minoritetsetniske mænd og kvinder svaret enten 'ved ikke' eller 'ønsker ikke at svare' til mindst fem forskellige holdningsspørgsmål i surveyen. Til sammenligning gælder dette blot for 2-3 % af hhv. de majoritetsetniske mænd og kvinder. Som vist i Tabel 4.6.3 nedenfor, er de minoritetsetniske mænd samtidig den gruppe, som i højest grad har anvendt svarmuligheden 'hverken enig eller uenig'. Hele 22 % af de minoritetsetniske mænd har således anvendt denne svarmulighed mindst 5 gange i spørgeskemaet. Samtidig viser indekset, at denne svarmulighed også har været relativt hyppigt brugt af minoritetsetniske kvinder og majoritetsetniske mænd, mens de majoritetsetniske kvinder kun i mindre grad har anvendt svarmuligheden.

¹³³ Indekset vist i Tabel 4.6.2 tæller, hvor mange gange respondenter har svaret "ved ikke" eller "ønsker ikke at svare" på følgende spørgsmål: c8, d4, h4_1, h4_2, h5_ny, b1, b2, c1, c2, c3, c4, c5, c6, c7, d3, f1, g1_1, g1_2, g1_3, h3_1, h3_2, h3_3, h3_4, i1_1, i1_2, d1, e1, e3 (se spørgsmålenes ordlyd i Bilag 5 – spørgeskema).

Tabel 4.6.3 Indeks for "hverken enig eller uenig"-besvarelser fordelt på køn og etnicitet¹³⁴

	Mænd med ikke-vestlig baggrund	Kvinder med ikke-vestlig baggrund	Mænd med dansk eller vestlig baggrund	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	Total
	Pct. (n=2324)	Pct. (n=563)	Pct. (n=991)	Pct. (n=545)	Pct. (n=4423)
0 spm.	24	24	21	28	25
1 spm.	18	19	19	25	22
2 spm.	15	18	19	20	19
3 spm.	12	16	13	10	12
4 spm.	10	8	9	8	8
5 spm. eller derover	22	16	19	8	14
Total	100	100	100	100	100

P-værdi: 0,000

Som beskrevet ovenfor er andelen af tvivlere blandt de minoritetsetniske mænd højere end blandt de majoritetsetniske mænd, i særlig grad når det handler om de spørgsmål i surveyen, der vedrører seksualmoral. Dette kan antages at hænge sammen med det forhold, at flere minoritetsetniske mænd er vokset op i lande og/eller i familier, hvor en traditionel seksualmoral er dominerende (se afsnit 4.3) samtidig med, at de i Danmark lever i et samfund, hvor en mere "seksuelt frigjort", liberal og vestlig seksualmoral er den dominerende.

Det er således også et hovedindtryk fra en række af de gennemførte interview, at flere af de interviewede mænd er særligt ambivalente, i tvivl eller tilbageholdende med at svare direkte og klart på spørgsmål angående seksualmoral.

Hos nogle af interviewpersonerne har deres tvivl og ambivalens ført til et ubehag eller en form for kognitiv dissonans¹³⁵, hvor de har indtaget flere indbyrdes modstridende holdninger, eller har oplevet en manglende sammenhæng mellem deres værdier/holdninger og deres handlinger, som de har forsøgt at håndtere på forskellig vis.

Osman på 37 år fortæller eksempelvis, at han plejede at synes, at mænd gerne måtte have sex før ægteskab, mens han ikke plejede at synes, det var acceptabelt for kvinder. Selvom

¹³⁴ Indekset vist i Tabel 4.6.3 tæller, hvor mange gange respondenterne har svaret "hverken enig eller uenig" på følgende spørgsmål i spørgeskemaet: b1, b2, c1, c2, c3, c4, c5, c6, c7, d3, f1, g1_1, g1_2, g1_3, h3_1, h3_2, h3_3, h3_4, i1_1, i1_2 (se spørgsmålenes ordlyd i Bilag 5 – spørgeskema).

¹³⁵ Om kognitiv dissonans, se Festinger (1957) og Helkama (2017)

han godt selv kunne se, at det måske var dobbeltmoralisk eller unfair, så ønskede han ikke dengang at tænke for meget over det, da han så ville være "nødt til" at ændre holdning:

"Der er ingen tvivl omkring, at information og oplysning omkring, altså, nu har jeg det også bare sådan, at når jeg ser, der er noget sådan logisk inkonsistens omkring noget, så er jeg nødt til at finde ud af, hvorfor er der det? Og hvad er jeg nødt til at gøre for at ændre adfærd, ikke? Men jeg vidste faktisk godt før i tiden, at det var dobbeltmoralisk, men jeg havde stadig den opfattelse, at sådan var det. Altså der stoppede logikken faktisk, ikke? For hvis jeg først ville begynde at analysere, så ville jeg være skakmat på mig selv, og så var jeg nødt til at ændre [min holdning]..."

Samtidig fremgår det i en række af de gennemførte interview, at en del af de minoritetsetniske mænd er bevidste om, at de til tider indtager forskellige manderoller og maskulinitetsopfattelser i forskellige sammenhænge, alt efter hvilket miljø eller hvilken situation, de befinder sig i. Manderoller og maskulinitetsopfattelser kan således være relativt kontekstafhængige og påvirkelige af, hvad der giver mest respekt og social anerkendelse fra omgivelserne (eller det modsatte) i forskellige sammenhænge.

Farjaad på 24 år fortæller eksempelvis:

"Det er ikke bare, hvad man siger, det er fuldstændig også, måden man agerer på, hvor det her er noget specielt... Den der rolle, den her maskulinitetsrolle og ens rolle i hierarkiet, er jo også defineret af, om man står nede i sportscentret, hvor alle andre er danske, eller nogle af dem er danske, eller om du er nede i moskéen, hvor alle er i din egen kultur og sådan noget. Jeg kan huske, sådan, at det er noget, der har præget min far ret meget. At hvis man var ude i samfundet og lave et eller andet, så var han meget stille, og lille nærmest, overfor alt andet end ham og os børn. Mens i moskéen, der fik han sådan en meget stor statur og en helt anden måde at være på, ikke?"

Farjaad fortæller også, at det har været svært og ubehageligt at opbygge en helt anden maskulinitetsopfattelse end den hans forældre har, og som er dominerende i "deres kultur":

"Jamen, jeg mister stort set al kontakt til mine forældre, og jeg mister, hvad kan man sige, alle de tilhørsforhold, jeg har opbygget til kulturen, som barn. Altså, jeg står et sted og skal faktisk udforske en helt ny identitet, og hele tiden at skulle udforske: Hvad er min rolle? Og hvad er min maskulinitetsrolle? Og hvordan ser jeg mig selv? Og hvordan ser de mig? Og du ved, at prøve hele tiden at skulle revurdere alt det, som intuitivt er noget, jeg har fået med mig ind i opdragelsen, det er meget ubehageligt, faktisk! Det er på mange måder ubehageligt at skulle stå sådan ret sent i sit liv og skulle revurdere sin identitet og sin rolle..."

Undersøgelsens data gør det ikke muligt at afgøre præcist hvordan – eller i hvilket omfang – den relativt høje andel af ambivalente minoritetsetniske mænd (og kvinder), kan forklares med henvisning til kognitiv dissonans eller med forskellige typer af coping-strategier og identitetsproblemer forbundet dobbeltkulturelle eller tværkulturelle tilhørsforhold. Blot indikerer citater og indtryk som de ovenstående, at der kan være en sammenhæng.

Eksisterende dansk forskning har således også på forskellig vis belyst det forhold, at en del minoritetsetniske mænd (og kvinder) – særligt i 2. generation – synes at have en "dobbeltbevidsthed" og oplever, at skulle navigere i et grænseland mellem den

traditionsbundne og kollektivistiske kultur, som deres minoritetsetniske ophav repræsenterer, og så den mere individualistiske kultur, som de møder i det bredere danske samfund.¹³⁶ Ifølge sociologen Zygmunt Bauman kan etniske minoriteter ligefrem ses som "prototyper på ambivalens": *"For personer, der befinder sig i en ambivalent og ubestemt situation, bliver konsekvensen, at de hele tiden må forholde sig til, hvem de er og har mulighed for at være i forhold til samfundets enten/eller tankegang"*.¹³⁷ At en betydelig andel af de minoritetsetniske mænd i denne undersøgelse ikke har bestemt sig for, om de er entydigt enige eller uenige i de stillede spørgsmål om maskulinitet og ligestilling, kan dermed bl.a. hænge sammen med, at de befinder sig i en *"ambivalent og ubestemt situation"*.

Endvidere er det bemærkelsesværdigt, at der i en række internationale maskulinitets- og ligestillingsundersøgelser er flere forskere, som noterer sig *"en dyb følelse af ambivalens i forhold til ligestilling"* blandt grupper af mænd i både vestlige og ikke-vestlige samfund. I en opsummerende tekst omkring studier af maskulinitets- og ligestillingsopfattelser i en række forskellige lande skriver Promundos forskningschef Ruti Galia Levtov m.fl. eksempelvis:

*"Studies document a deep sense of ambivalence about gender equality and even backlash against it among some men in some settings. This ambivalence may reflect uneasiness with changing dynamics of gender relations and public discourses about gender equality, with men sometimes viewing women's newly empowered position as marginalizing and disempowering to them. National and international discourses around gender equality—as well as policies and programs to promote it—are constantly reshaping masculinities and gender relations at multiple levels: in terms of men's identities, in their interactions, and at the macro level (and vice versa). These changes can result in men experiencing (and reporting) ambivalence or conflicting feelings about gender equality—perhaps supporting it as a concept, but rejecting the day-to-day implications in their own lives or relationships."*¹³⁸

Som det fremgår af citatet, kan der foruden de ovennævnte sammenhænge relateret til minoritetsetniske mænds "dobbeltbevidsthed" og splittelse mellem forskellige kulturelle værdier og normer også være andre årsager til den udbredte ambivalens, der mere generelt opleves (og rapporteres) blandt mænd i forhold maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling. Som beskrevet indikerer en række internationale undersøgelser således, at nogle mænd har svært ved at finde sig til rette med eller acceptere de ændrede dynamikker og magtforhold mellem mænd og kvinder, som følger af, at kvinder i nyere tid i stigende grad har indtaget magtfulde positioner i samfundet. Nogle mænd kan således opleve, at de bliver marginaliseret og/eller får svækket deres egne traditionelle magtpositioner som følge af denne udvikling.

Hertil kommer, at både nationale og internationale ligestillingsdiskurser og politiske interventioner har skabt øget fokus på ligestilling og medført kritisk belysning af traditionelle kønsrollemønstre og maskulinitetsopfattelser. Blandt mænd som måske overordnet eller principielt/teoretisk går ind for ligestilling, men som fortsat ønsker at leve et dagligdagsliv baseret på mere traditionelle kønsrollemønstre i hjemmet, kan dette føre til ambivalente

¹³⁶ Se fx Larsen og Jensen (2014), Mørck (1998) og Røgilds (1995).

¹³⁷ Citeret fra Larsen og Jensen (2014), s. 34. Se også Bauman (1991, 1997).

¹³⁸ Levtov et al. (2014).

følelser og tvivl i relation til spørgsmål om ligestilling, som sætter fokus på, hvordan opgaver, der traditionelt primært har været varetaget af mænd (fx administration af hjemmets økonomi), bør være fordelt mellem mænd og kvinder. Dette forhold kan muligvis være med til at forklare, hvorfor der netop i relation til denne type spørgsmål findes en relativt høj andel af ambivalente eller tvivlende mænd blandt både minoritetsetniske og majoritetsetniske mænd i Danmark.

4.7 Religionens centrale rolle

Som vist i de ovenstående afsnit har faktoranalysen gjort det muligt at identificere og portrættere en række sammenhængende "holdningsprofiler" blandt de minoritetsetniske mænd, som går på tværs af de enkelte spørgsmål i undersøgelsen.

Et andet tydeligt baggrundsmønster handler om religionens centrale betydning i relation til maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling. Således viser størstedelen af undersøgelsens regressionsanalyser, at en høj grad af religiøsitet i signifikant grad øger sandsynligheden for at have traditionelle seksualmoraliske, æresrelaterede og/eller ikke-ligestillingsorienterede holdninger.¹³⁹

En høj grad af religiøsitet (score 3 i religiøsitetsindeks) øger således signifikant sandsynligheden for at være:

Helt eller overvejende enig i:

- At manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet
- At det især bør være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi
- At det især bør være kvindens ansvar at stå for børneopdragelsen
- At det bør være mandens rolle at være familiens beskytter
- At mænd generelt har for lidt magt i det danske samfund
- At det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger
- At hvis nogen fornærmer en mand, bør han forsvare sit omdømme med magt om nødvendigt
- At kvinder bør vente med sex, indtil de er gift
- At mænd bør vente med sex, indtil de er gift
- At samfundet ikke bør acceptere homoseksualitet
- At kvinder, der går udfordrende klædt, selv er skyld i hvis de bliver udsat for seksuelle overgreb

samt helt eller overvejende uenig i:

¹³⁹ Se Bilag 2 Regressionsanalyse.

- At det er lige så acceptabelt, hvis der er en kvinde, der forsørger familien, som hvis det er en mand
- At det er i orden at have sex før ægteskabet
- At det er i orden at have sex med en person, man ikke ønsker at indgå i et seriøst forhold med

Endelig *mindsker* en høj grad af religiøsitet signifikant sandsynligheden for at svare, at man vil tillade sin partner/ægtefælle at have venner af det modsatte køn udover familien.

Det skal understreges, at det også blandt de mest religiøse typisk er et *mindretal*, som er enige/uenige i de ovenstående udsagn.

Ikke desto mindre er det bemærkelsesværdigt, at den signifikante sammenhæng mellem en høj grad af religiøsitet og de nævnte holdninger går på tværs af et så betydeligt antal spørgsmål, og som sådan er den *mest gennemgående og mest udslagsgivende* enkeltstående baggrundsfaktor blandt de faktorer, der indgår i regressionsanalyserne.

Ønsker man at forudsige sandsynligheden for, at en given person deler de ovenstående holdninger, er det således (gennemsnitligt set) mere relevant at se på personens grad af religiøsitet, end det er at se på fx personens etniske oprindelse, køn, alder, beskæftigelsesstatus eller civilstatus. Samtidig betyder dette forhold, at eventuelle indsatser, som kunne tænkes iværksat med henblik på at bearbejde eller ændre de ovenstående holdninger, med fordel *primært* kunne målrettes både mænd og kvinder i særligt religiøse miljøer, fremfor eksempelvis at blive målrettet etniske minoriteter generelt eller mænd generelt.

At religion er en vigtig – hvis ikke *den* vigtigste – baggrundsfaktor i forhold til opretholdelsen af specifikke patriarkalske og/eller traditionelle seksualmoraliske normer og værdier, er et fund, som understøttes af flere større internationale studier, der alle påviser en klar sammenhæng imellem graden af religiøsitet og specifikke værdier.¹⁴⁰ Ved blandt andet at gøre brug af *Schwartz' Theory of Basic Values*¹⁴¹ har de nævnte studier sammenholdt data fra flere internationale surveys og påvist en klar sammenhæng mellem at være religiøs og at tillægge grundværdierne "*tradition*" og "*konformitet*" stor vigtighed samt en stor afstandtagen til grundværdien "*hedonisme*". Individens betoning af de forskellige værdier hænger tæt sammen med attituder og handlinger, og kan derfor forventes også at have en betydelig indvirkning på individets holdninger. Grundværdien *tradition* består blandt andet af at lægge vægt på vigtigheden af elementer som respekt, forpligtelser og opretholdelsen af skikke og ideer tilvejebragt af religion eller traditionel kultur. *Konformitet* omhandler et fokus på beherskelse overfor handlinger, lyster og impulser, der kunne såre eller skade andre og overtræde traditionelle sociale forventninger eller normer. *Hedonisme* derimod har et fokus på personlig nydelse og sanselighed.

¹⁴⁰ Se fx Schnabel & Grötsch (2015), Lassander (2014), Roccas (2005), Saroglou, Delpierre, & Dernelle (2004), Saroglou (2003), Duriez, Luyten, Snauwaert, & Hutsebaut (2002), Lewis & Maltby (2000) og Rokeach, M. (1969).

¹⁴¹ Schwartz' Theory of Basic Values er et teoretisk analyseværktøj, der opdeler personlige værdier i 10 grundværdier, og beskriver grundværdierne indhold og interne relationer. Det er et anerkendt teoretisk værktøj der er verificeret af flere forskere i adskillige lande verden over. Se evt. <https://scholarworks.gvsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1116&context=orpc> for uddybning.

Desuden påviser nogle af studierne en tydelig sammenhæng mellem graden af religiøsitet målt på: vigtigheden af religion for individet, hvor ofte man går i kirke/moske, og hvor ofte man beder eller på andre måder *udøver* sin religion samt i hvor høj grad man tilslutter sig de nævnte værdier.¹⁴²

Der eksisterer altså forholdsvis solid videnskabelig evidens for en klar sammenhæng mellem graden af religiøsitet (indenfor de store monoteistiske verdensreligioner) og traditionelle/konservative holdninger. Den nærmere årsagssammenhæng – herunder om individer primært er traditionelle/konservative fordi de er religiøse, eller om det snarere forholder sig omvendt – er der derimod ikke nogle af de ovennævnte studier, der for alvor belyser eller forklarer.

Blandt de interviewede mænd i denne undersøgelse er der flere, som har den opfattelse, at det først og fremmest er religionen, der bidrager til at opretholde traditionelle/konservative værdier. Samtidig fremhæver flere, at religionen påvirkes af kulturelle opfattelser.

Afslutningsvis bringes her et citat fra et interview med *Farjaad* til illustration:

”Hvor går grænsen mellem kultur og religion? [...] Det er både en flydende grænse, men det er også noget, der smelter sammen. Og hvad man kan sige er, at i forhold til de her retningslinjer, og hvorfor alle, der er en del af kulturen, stort set bakker op om, hvordan strukturen er, uanset om det er dem, der er undertrykt, eller om det er dem, der undertrykker, så er det jo fordi, der er noget, der står skrevet i religionen – at det skal være sådan, som det skal være. Det er jo derfor, du også ser kvinder være imod kvindefrigørelse i mange, mange tilfælde. Så religion lægger hele det basale fundament for alle de ting, som så udvikler sig videre i den muslimske kultur. Altså på den måde, at der står måske ikke i Koranen, at manden skal være på den måde, han nu engang er i den moderne mellemøstlige kultur, men det er jo så det, man er kommet med for at kunne opretholde de rammer, som religionen nu engang foreskriver. Så der er rigtig meget, altså, en kulturel opfattelse af, hvad religionen beder om. For man kunne sagtens have en form for islam, der var meget, meget mere fri.”

4.8 Udvikling på tværs af migrationsgenerationer og aldersgrupper

Selvom religiøsitet er den væsentligste enkeltstående baggrundsfaktor er der – som angivet rapporten igennem – også en række andre faktorer, som i større eller mindre omfang viser sig at have signifikant betydning i relation til de undersøgte maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling. Det gælder i særlig grad faktorer som køn, etnisk baggrund og oplevelsen af at føle sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme.

Sammenlignet med de ovenstående faktorer viser en række andre baggrundsfaktorer – som fx civilstatus, oplevelser med diskrimination, beskæftigelsesstatus samt migrationsgeneration (indvanderer eller efterkommer) og alder – sig i mindre grad at være signifikante, når man ser samlet på alle de gennemførte regressionsanalyser.

¹⁴² Schnabel & Grötsch (2015) og Lassander (2014).

I forhold til de to sidstnævnte faktorer – migrationsgeneration og alder – er det væsentligt at fremhæve, at denne undersøgelse først og fremmest giver et *øjebliksbillede* af karakteren af forskellige maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling.

Forskelle på tværs af migrationsgenerationer og i relation til alder *kan* indikere, at der synes at ske en udvikling i disse holdninger over tid, men de to faktorer er ikke i sig selv tilstrækkelige til at belyse holdningers udvikling i et tidsmæssigt perspektiv. Ideelt set burde en tilsvarende undersøgelse med de samme respondenter og identiske spørgsmål gennemføres på et senere tidspunkt, for at skabe et mere sikkert grundlag til at kunne vurdere udviklingstendenser over tid.

Endvidere er det værd at fremhæve, at der kan være betydelige interne forskelle mellem indvandrer- og efterkommergenerationen, når der ses på den samlede gruppe af ikke-vestlige mænd og kvinder. Det gælder fx i relation til oprindelseslande, andele af personer med hhv. flygtninge- og indvandrerbaggrund i de to generationer mv.

Ligeledes kan der være betydelige udviklinger i hver sin retning *inden* for hver af de to generationer, som i større eller mindre grad "ophæver" hinanden, når de to generationer sammenlignes som samlede størrelser.

Sammenligninger på tværs af de to generationer skal derfor tages med forbehold. Signifikante forskelle på tværs af de to generationer kan ikke med sikkerhed tolkes som et udtryk for udvikling over tid – ligesom mangel på signifikante forskelle ikke nødvendigvis skal tolkes som et udtryk for stilstand eller manglende forandring.

På baggrund af regressionsanalysernes resultater i forhold til migrationsgeneration og alder er det dog – med de ovenstående forbehold in mente – muligt at tegne et tentativt billede af nogle helt overordnede tendenser, der synes at tegne sig i datamaterialet. Billedet viser, at:

- *Når det gælder de **traditionelle seksualmoraliske holdninger**, ses der ikke et tydeligt eller gennemgående mønster i forhold til holdningsforskelle på tværs af migrationsgenerationer (indvandrere og efterkommere) eller aldersgrupper. Traditionelle seksualmoraliske holdninger ser således ud til i høj grad at blive opretholdt fra generation til generation og på tværs af aldersgrupper.*

Der ses dog forskelle i relation til enkeltstående spørgsmål. Eksempelvis er efterkommerkvinder i betydelig mindre grad end indvandrerkvinder enige i, at det er forkert at have sex før ægteskabet. Men der ses ikke en tilsvarende tydelig generationsforskel i relation til spørgsmålene om, hvorvidt mænd og kvinder bør vente med at have sex, til de bliver gift. Og mens unge mellem 18 og 24 år er signifikant mere tilbøjelige til at acceptere homoseksualitet end personer over 25 år, er de samtidig signifikant mere tilbøjelige til at mene, at man bør vente med at have sex, til man bliver gift. Heller ikke i relation til alder ser det således ud til, at udviklingen entydigt kan forventes at gå i retning af en mindre traditionel seksualmoral. Dog med mulig undtagelse af et mere tolerant syn på homoseksualitet.

- *Når det gælder **de patriarkalske holdninger**, ses der i højere grad tegn på en mulig udvikling i retning af mindre patriarkalske holdninger i 2. generation.*

Mens indvandrermand er mere tilbøjelige end majoritetsetniske mænd til at have patriarkalske holdninger gør dette sig *ikke* i samme grad gældende for efterkommere. Ligeledes er indvandrerkvinder overordnet set mere tilbøjelige til at have patriarkalske holdninger end majoritetsetniske mænd, mens dette *ikke* gør sig gældende for efterkommerkvinder. Dette kan indikere, at der sker en bevægelse i retning af mindre patriarkalske holdninger fra 1. til 2. generation.

- *Når det gælder de konsekvent ligestillingsorienterede holdninger, ses der ikke de store holdningsforskelle på tværs af migrationsgeneration.*

Selvom decideret patriarkalske (ikke-ligestillingsorienterede) holdninger er *mindre* udbredte blandt mænd i 2. generation end i 1. generation er dette ikke ensbetydende med, at mænd i 2. generation samtidig er signifikant *mere* tilbøjelige til at have konsekvent ligestillingsorienterede holdninger. Blandt kvinder ses der på enkelte spørgsmål en signifikant forskel, hvor efterkommerkvinder er mere ligestillingsorienterede end indvandrerkvinder. Det overordnede billede er dog, at de konsekvent ligestillingsorienterede holdninger er relativt udbredte i begge generationer. Som nævnt ovenfor kan dette muligvis skyldes, at en betydelig andel af indvandrerne – muligvis allerede ved ankomsten til Danmark – har væsentligt mere ligestillingsorienterede holdninger end befolkningerne i deres ikke-vestlige oprindelseslande.

Alt i alt indikerer de ovennævnte forhold, at maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling er størrelser, som ofte er relativt konsistente over tid og ændrer sig forholdsvis langsomt. De hænger sammen med grundlæggende værdier og normer, der især synes at blive påvirket af forhold som grad af religiøsitet, køn og kulturel baggrund. Sammenlignet hermed synes baggrundsfaktorer som fx migrationsgeneration, alder, civilstatus, beskæftigelsesstatus og grad af oplevet diskrimination at have mindre betydning. Dette er væsentligt at have for øje i relation til eventuelle fremadrettede indsatser af ligestillingsfremmende karakter.

KAPITEL 5

OVERORDNEDE MASKULINITETSOPFATTELSER OG HOLDNINGER TIL LIGESTILLING

I dette kapitel belyses en række overordnede maskulinitetsopfattelser, herunder forventninger til maskulin opførsel og udseende, samt overordnede holdninger til ligestilling. Da overordnede opfattelser af maskulinitet og maskulin opførsel kan være vanskelige at indfange og begrebsliggøre i konkrete og lukkede spørgsmål, har dette kapitel i modsætning til størstedelen af undersøgelsens øvrige kapitler sit primære fokus på undersøgelsens kvalitative data og informanternes fortællinger.

Samtidig belyser kapitlet dog også kvantitativt, i hvor høj grad minoritetsetniske mænd tilslutter sig mere kønsstereotype og traditionelle opfattelser af det at være mand, herunder fx opfattelser af, at en mand skal være fysisk stærk, at det ikke er acceptabelt for mænd at græde, samt at mænd har for lidt magt i det danske samfund. De minoritetsetniske mænds svar sammenlignes med besvarelserne blandt hhv. minoritetsetniske kvinder og majoritetsetniske mænd og kvinder. Holdningerne belyses konkret på baggrund af følgende spørgsmål:

- Hvor enig eller uenig er du i, at en mand skal være fysisk stærk?
- Hvor enig eller uenig er du i, at det er acceptabelt for mænd at græde?
- Hvor enig eller uenig er du i, at mænd generelt har for lidt magt i det danske samfund?

Endvidere indeholder kapitlet informanternes overordnede refleksioner over og holdninger til ligestilling. Udbredelsen af forskellige holdninger til ligestilling mellem kønnene i relation til de forskellige temaer i rapporten uddybes i de efterfølgende kapitler.

5.1 Opfattelser af maskulint udseende og opførsel

Med henblik på at belyse i hvor høj grad mænd og kvinder tilslutter sig mere kønsstereotype opfattelser af det at være mand, er både mænd og kvinder i undersøgelsens spørgeskemaundersøgelse blandt andet blevet spurgt, hvor enige eller uenige de er i, at en mand skal være fysisk stærk.

Som det fremgår af nedenstående Tabel 5.1.1, ses der signifikante forskelle i svarfordelingen i forhold til etnisk oprindelse, mens køn særligt har en betydning blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder. Som det fremgår af nedenstående tabel er der samlet set 57% af de minoritetsetniske mænd og 58 % af de minoritetsetniske kvinder, som erklærer sig enten 'helt' eller 'overvejende' enige i, at en mand skal være fysisk stærk, mens det gælder for 38 % af de majoritetsetniske mænd og 48 % af de majoritetsetniske kvinder:

Tabel 5.1.1: Hvor enig eller uenig er du i, at en mand skal være fysisk stærk?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	33	33	12	11	13
Overvejende enig	24	25	26	37	31
Hverken enig eller uenig	23	25	39	34	36
Overvejende uenig	6	4	9	7	8
Helt uenig	8	5	11	9	10
Ved ikke	4	4	1	1	1
Ønsker ikke at svare	1	3	1	1	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Overordnet set er der dermed flere kvinder end mænd, der erklærer sig enten 'helt enige' eller 'overvejende enige' i, at en mand skal være fysisk stærk. Svarfordelingen på dette spørgsmål er således et eksempel på, at stereotype og/eller endimensionelle maskulinitetsopfattelser i høj grad også kan findes blandt kvinder. Eksisterende forskning omkring holdninger til maskulinitet viser ligeledes også, at kvinder – i samspil med drenge og mænd – kan spille en central rolle i forhold til at skabe og opretholde traditionelle og eller stereotype maskulinitetsopfattelser.¹⁴³

Regressionsanalysen af svarfordelingerne på dette spørgsmål viser, at minoritetsetniske mænd og kvinder – med undtagelse af efterkommerkvinder – er signifikant mere tilbøjelige end majoritetsetniske mænd til at erklære sig enige i, at en mand skal være fysisk stærk, også når der kontrolleres for betydningen af en række øvrige faktorer. Endvidere ses det, at personer, som er gift, og personer som 'i høj grad' eller 'i nogen grad' føler sig ansvarlige for at opretholde familiens omdømme, er signifikant mere tilbøjelige til at erklære sig enige i dette spørgsmål.¹⁴⁴

Respondenterne er ligeledes blevet spurgt, hvor enige eller uenige de er i, at det er acceptabelt for mænd at græde. Som vist i Tabel 5.1.2 nedenfor svarer langt størstedelen – på tværs af køn og etnisk oprindelse – at de er enten 'helt enige' eller 'overvejende enige' i dette (samlet set 88 %).

Også på dette spørgsmål ses der dog signifikante forskelle i svarfordelingen i forhold til etnisk oprindelse, mens forskelle i svarfordelingerne fordelt på køn er mindre entydige. De minoritetsetniske mænd og kvinder er således mindre tilbøjelige til at være enige i udsagnet end de majoritetsetniske mænd og kvinder. Fordelt på de forskellige grupper er hhv. 72 % af de minoritetsetniske mænd, 75 % af de minoritetsetniske kvinder, 86 % af de majoritetsetniske mænd og 94 % af de majoritetsetniske kvinder, som erklærer sig 'helt' eller 'overvejende' enige i, at det er acceptabelt for mænd at græde:

¹⁴³ Se fx Connell (2005).¹⁴⁴ Se Tabel 2.1 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

Tabel 5.1.2: Hvor enig eller uenig er du i, at det er acceptabelt for mænd at græde?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund	Kvinder med ikke-vestlig baggrund	Mænd med dansk eller vestlig baggrund	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	Total
	Pct. (n=2324)	Pct. (n=563)	Pct. (n=991)	Pct. (n=545)	Pct. (n=4423)
Helt enig	54	61	67	84	74
Overvejende enig	18	14	19	10	14
Hverken enig eller	12	8	7	3	6
Overvejende uenig	4	4	3	0	2
Helt uenig	5	5	3	1	2
Ved ikke	5	6	0	0	1
Ønsker ikke at svare	2	2	1	1	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Ser man nærmere på mindretallet af respondenter, som er enten 'helt uenige' eller 'overvejende uenige' i, at det er acceptabelt for mænd at græde, så udgør dette mindretal hhv. 9 % blandt de minoritetsetniske mænd og kvinder, 6 % blandt de majoritetsetniske mænd og 1 % blandt de majoritetsetniske kvinder.

Regressionsanalysen på dette spørgsmål viser, at de minoritetsetniske mænd og kvinder – på tværs af køn og både blandt indvandrere og efterkommere – ikke er signifikant mere tilbøjelige til at erklære sig 'overvejende uenige' eller 'helt uenige' i, at det er acceptabelt for mænd at græde, sammenlignet med de majoritetsetniske mænd, når der kontrolleres for betydningen af de øvrige faktorer. Derimod ses det, at majoritetsetniske kvinder er signifikant *mindre* tilbøjelige til at erklære sig uenige, sammenlignet med de majoritetsetniske mænd, mens personer i alderen 45-64 år, samt personer, som er i et parforhold, er signifikant *mere* tilbøjelige til at erklære sig uenige.¹⁴⁵

En kønsligestillingsundersøgelse fra Europakommissionen (Special Eurobarometer) i 2017 har ligeledes undersøgt holdningen til, om det er acceptabelt for mænd at græde. I denne undersøgelse er spørgsmålet stillet til respondenter fra befolkningerne i alle EU's medlemslande. I Europakommissionens undersøgelse ligger andelen af danskere, som erklærer sig enten 'helt' eller 'overvejende' uenige i, at det er acceptabelt for mænd at græde samlet set på 3%.¹⁴⁶ Resultatet ligger således på niveau med andelen af majoritetsetniske danske mænd og kvinder, som i den herværende undersøgelse svarer det samme (samlet set 4%).

Europakommissionens undersøgelse viser samtidig, at Danmark er blandt de lande i EU, hvor der er færrest, som erklærer sig uenige i, at det er acceptabelt for mænd at græde. Selvom holdningen, som vist i Tabel 5.1.2, er mere udbredt blandt minoritetsetniske mænd og kvinder (samlet set 9%) end blandt majoritetsetniske mænd og kvinder (samlet set 4%), så betyder dette ikke, at de minoritetsetniske mænd og kvinder adskiller sig markant fra

¹⁴⁵ Se Tabel 2.2 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.¹⁴⁶ European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers (2017), s. 15.

holdningen blandt de majoritetsetniske befolkninger i resten af EU. Sammenlignet med de øvrige EU medlemslande ligger de minoritetsetniske mænd og kvinder i den herværende undersøgelse således omtrent på niveau med gennemsnittet for befolkningerne i EU (10 %) og på højde med eksempelvis Belgien (9 %).¹⁴⁷

5.2 Holdninger til mænds magt i samfundet

Et andet vigtigt element i den overordnede forståelse af maskulinitetsopfattelser er synet på magtfordelingen mellem kønnene. En betydelig del af de ikke-vestlige indvandrere og flygtninge i Danmark er således kommet hertil fra samfund, som i højere grad er præget af mere patriarkalske og hierarkiske familiestrukturer, som typisk er kendetegnet ved at mænd har mere magt end kvinder samt at ældre familiemedlemmer har mere magt end yngre familiemedlemmer.

IMAGES MENA-undersøgelsen finder eksempelvis, at en del mellemøstlige mænd oplever det som et tab for mænd, når kvinder opnår flere rettigheder. Blandt de adspurgte mænd i IMAGES MENA er der således 35 % i Egypten, 41 % i Marokko, 24 % i Libanon og 35 % i Palæstina, som erklærer sig enige i, at *"Flere rettigheder for kvinder betyder, at mænd taber"*. Til sammenligning gælder dette for 10-19 % af de adspurgte kvinder i disse fire lande.¹⁴⁸

Med henblik på, at belyse, hvordan særligt minoritetsetniske mænd oplever den magtfordeling og ligestillingsdagsorden, der er i Danmark, er respondenterne blevet spurgt, hvorvidt de mener, at mænd generelt har for lidt magt i det danske samfund. Svarfordelingen ses i den nedenstående Tabel 5.2.1:

Tabel 5.2.1: Hvor enig eller uenig er du i, at mænd generelt har for lidt magt i det danske samfund?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	17	8	3	1	3
Overvejende enig	15	11	5	3	5
Hverken enig eller uenig	23	23	28	20	24
Overvejende uenig	13	15	17	18	17
Helt uenig	19	26	42	53	45
Ved ikke	12	16	3	4	4
Ønsker ikke at svare	2	2	1	1	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi: = 0,000

Som vist i Tabel 5.2.1 ses der signifikante forskelle i svarfordelingen fordelt på både etnisk

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ El Feki et al. (2017).

oprindelse og køn. Opfattelsen af, at mænd har for lidt magt i det danske samfund er mest udbredt blandt de minoritetsetniske mænd (32 % er enten 'helt' eller 'overvejende enige'), efterfulgt af de minoritetsetniske kvinder (19 %). Til sammenligning gælder dette for 8 % af de majoritetsetniske mænd og 4 % af de majoritetsetniske kvinder (4 %). Endvidere er det bemærkelsesværdigt, at et betydeligt mindretal blandt de minoritetsetniske mænd og kvinder svarer, at de "ikke ved" om de synes, at mænd generelt har for lidt magt i det danske samfund. Det gælder således hhv. 12 % og 16 % af de minoritetsetniske mænd og kvinder.

Regressionsanalysen på dette spørgsmål viser, at indvandrermand (1. generation) er signifikant mere tilbøjelige end majoritetsetniske mænd til at erklære sig enige i, at mænd generelt har for lidt magt i det danske samfund – også når der kontrolleres for betydningen af andre faktorer. Omvendt er efterkommerkvinder og majoritetsetniske kvinder signifikant mindre tilbøjelige til at være enige. Endvidere ses det, at personer, som er 'religiøse' eller 'meget religiøse', personer, som indenfor det seneste år har følt sig diskrimineret, samt personer, som 'i høj' eller 'i nogen grad' føler sig ansvarlig for familiens omdømme, er signifikant mere tilbøjelige til at erklære sig enige i, at mænd har for lidt magt i det danske samfund.¹⁴⁹

5.3 Overordnede maskulinitetsopfattelser blandt de interviewede mænd

I dette afsnit uddybes en række af de overordnede og forskellige maskulinitetsopfattelser, som de interviewede mænd har givet udtryk for i de gennemførte kvalitative interview. Afsnittet uddyber således informanternes opfattelser af og perspektiver på, hvad det vil sige at være "en rigtig mand", og hvad en mand kan/bør og ikke kan/bør gøre.

Flere af mændene i de kvalitative interview giver udtryk for, at de ikke nødvendigvis forbinder maskulinitet med ikke at kunne græde eller at være fysisk stærk, men at deres syn på maskulinitet i højere grad handler om andre ting, såsom værdier. *Tranh* på 38 år fortæller, at han ikke nødvendigvis synes, at maskulinitet handler om at være fysisk stærk, men nærmere om at have et stærkt sind:

"Jeg synes ikke, det er vigtigt, at en mand skal være stærk. Hvad skal han bruge det til? Er det bare på grund af udseende ude i byen, så folk kan se: Hun har en stærk mand, som kan passe på hende? Nej, det passer ikke. [...] At være stærk, det handler også om at være stærk herinde i sindet. Det der med at kunne tænke muligheder frem for begrænsninger. Måske at kunne løse en problematik ved hjælp af ord i stedet for og sådan nogle ting. Nej, en mand er ikke stærk, fordi han har muskler og er større end andre."

Ishan på 26 år fortæller på lignende vis, at han ikke synes, at det er specielt maskulint at være fysisk stærk, men nærmere at det er maskulint at hvile i sig selv:

"Der er jo også nogen, der synes, at det er meget maskulint, hvis du går i fitness, men det synes jeg egentlig ikke, det er. Det synes jeg er meget forfængeligt. Fordi det kan godt være, at det ser meget maskulint ud, at du har store muskler og står og træner,

¹⁴⁹ Se Tabel 2.3 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

men i virkeligheden så er det jo enormt forfængeligt at gøre, fordi du går så meget op i din krop. Så synes jeg da, at det er mere maskulint, hvis man bare er lidt mere ligeglad. Og ikke går så meget op i, hvordan man ser ud, men at man kan se, at personen hviler i sig selv, lige meget hvordan man ser ud, om man har lidt ølmave, eller man er tynd, eller man er tyk."

Hamid på 33 år fortæller, at han oplever, at der er nogle andre forventninger til det at være mand i Danmark. I Afghanistan, hvor han er fra, handlede maskulinitet mere om opførsel end udseende, og kvinderne gik ifølge Hamid mere op i, om man kunne forsørge sig selv og havde en fornuftig økonomi:

"I mit hjemland tænker de [kvinder] ikke, om han har flotte muskler, han er en sportsmand. Det betyder ikke noget. [...] En mand i mit samfund betyder, at de er selvstændige i deres liv og selv klarer deres økonomi. Det betyder, at man er en god mand – en rigtig mand. Det lige meget om han sælger på gågaden, bare han er selvstændig og har styr på økonomi. Alle kvinder, generelt, hvis de vil giftes, tænker de generelt ikke på hans sundhed eller hans krop. De tænker på, hvordan er hans baggrund, hvordan tjener han penge, hvordan kan han klare økonomi, og hvordan er hans daglige arbejde."

Nogle af mændene fortæller også, at de i høj grad forbinder det at være mand med at kunne forsørge, passe på og tage ansvar for deres familie. *Thaung* på 30 år fortæller eksempelvis:

"Når man er rigtig mand, skal man jo passe en familie. Man har familie, og man skal have styr på familien. Man skal prøve på, at man har det godt, og familien skal have det godt, kone og børn. Man skal have styr på sådan nogle ting, mange ting."

Paul på 45 år fortæller også, at han synes, at det er manden, der har det overordnede ansvar for familien:

"En mand, det er en, der skal hjælpe andre som mand. Som skal stå til ansvar for familien. Det er dig, der har ansvar for familien. Det er en mandlig ting der. Alting, hjemme, som gift, det er dig, der skal stå som mand. Du har, man kan godt sige magt, man kan godt bruge ordet magt, men det er dårligt at sige magt, for der lyser meget magt over dig. Men det ansvar, det er mandens."

Også *Tranh* på 38 år fortæller, at det er vigtigt for ham som mand, at kunne forsørge sin familie:

"For mig er det at være en rigtig mand, at kunne forsørge sin familie. [...] Jeg føler i hvert fald at være en rigtig mand, sådan 70%, det er at kunne forsørge sin familie, det synes jeg. Altså ikke 100%, det vil jeg ikke mene."

Anik på 33 år fortæller ligeledes, at han synes, det er vigtigt, at en mand tager ansvar, selvom han også synes, at det kan være en hård forventning, at skulle leve op til:

"I mit perspektiv så det ene perspektiv er det med at tage ansvar. Den første ting som manden skal, og det skal være, at udfylde alle de ansvar. Selvom det også er hårdt nogle gange, synes jeg. Og det var også en slags prøve at vide, at jeg er mand. Nogle gange bliver det for meget, selvom vi siger: 'Ok, jeg vil gerne være en rigtig mand. Og rigtige mænd de skal gøre det og det og det.' Så det tænker jeg også nogle gange, at

det er lidt for meget. Men uanset hvad du er, så viser du din maskulinitet. Jeg føler det er lidt for meget nogle gange."

Flere af mændene giver ligesom Anik udtryk for, at de oplever, at der er et stort ansvar forbundet med det at være mand. Samtidig giver flere af mændene udtryk for, at de oplever, at der er nogle forventninger til dem, i forhold til hvordan de skal opføre sig som mænd, og at det også skaber et vist pres. Farjaad på 24 år fortæller eksempelvis:

"På en måde er det jo også en helt gængs global opfattelse af maskulinitet. Man må ikke udvise nogle former for svagheder, og man skal hele tiden have denne her meget, meget stærke facade, der konstant er parat og villig til at rykke fremad."

Han fortæller endvidere, at han oplever, at det som mand kun er acceptabelt at vise følelser som vrede og dominans:

"Det må aldrig være følelser. Og hvis det er, at de følelser skulle komme ud, så skal det være af vrede. Det er sådan fint accepteret, eller sådan dominans. Især, eller næsten udelukkende, kun overfor sin egen familie. Men følelser af sårbarhed eller svaghed, det kan overhovedet ikke komme ud."

Ishaan på 26 år, som er homoseksuel, fortæller, at han oplever, at særligt hans far har en forventning om, at han opfører sig, som en "rigtig mand", hvilket gør, at han nogle gange begrænser sig selv:

"Helt sikkert i forhold til min far især. Der ved jeg, at han forventer, at jeg opfører mig på en bestemt måde. Nogle gange kan jeg godt finde på at være sådan lidt, fjantet. Det kan jeg godt komme i – det der 'mode' nogle gange. Og der kan jeg godt mærke, at der bliver han sådan lidt utilpas. Han kan ikke lide det! Han siger 'Ej, hold op, lad være med at sige sådan nogle lyde' og sådan noget. Så på den måde føler jeg virkelig, at han forventer, at jeg skal opføre mig på en bestemt måde. Jeg begrænser mig, og jeg føler heller ikke, at jeg kan være mig selv 100 %, når min far han er der. Fordi så tager jeg lidt hensyn til, at han ikke kan lide, når jeg gør sådan, når jeg ikke er en rigtig mand, eller hvad det nu er, han gerne vil have, jeg skal være."

Anik på 33 år fortæller, at han oplever, at maskulinitet ligger en vist pres på mænd, og at en mand fx ikke må være emotionel, da det er et tegn på svaghed:

"Det er meget let for kvinder: 'Ok, jeg græder', hun siger. Men en mand, hvis han græder, så tænker jeg, det er en svaghed. Altså det er en svaghed, og manden har ikke svaghed. Det er det, andre tænker. Manden kan ikke græde, manden kan ikke være sød, manden kan ikke vise deres emotion. Ja, og manden skal være stærk. Så det tænker jeg i hvert fald, det er for meget. Selvfølgelig manden skal være også nogle gange sød, og de kan godt vise det. (...) Du kan godt græde, det betyder ikke at du er sølle, fordi du græder, og du er en mand, du kan ikke græde. Det er maskulinitet."

Som det fremgår af flere af de ovenstående citater, er der en del af de interviewede mænd, som giver udtryk for, at deres maskulinitetsopfattelse i høj grad er forbundet med, hvad de tror andre tænker om det at være mand, og hvilke forventninger andre har til dem.

Endnu et eksempel er *Erajh* på 35 år, som har tamilsk baggrund. Han fortæller, at han oplever, at hans kvindelige familiemedlemmer og tidligere tamilske kærester har haft nogle relativt stærke og begrænsende forventninger til ham i forhold til det at være en mand:

"I familiesammenhænge tror jeg, nogle af kvinderne har nogle forventninger til mig. Også specielt hvis vi tager det her med at græde. Min mormor hun sagde: 'Du er en mand, du må ikke græde!' osv. Så der er sådan lidt forventninger til, at man skal være stærk, også i familien og som mand. Så det har jeg oplevet. Og også specielt når jeg har haft nogle kærester, tamilske kærester også, hvor de har måske tænkt: 'Ham her, han er ikke god nok, han er ikke stærk nok som mand, han græder jo over...' måske ikke alting, men du ved. Så tænkte jeg, så skal man nok lige lade være med at græde osv., og lige vise den stærke side af manden her osv."

Flere af mændene fortæller endvidere, at deres maskulinitet kommer til udtryk og at deres opførsel afhænger af konteksten, og hvem de er sammen med. Derudover er der en del af mændene, som meget eksplicit tager afstand fra en "hypermaskulin" maskulinitetsopfattelse, som typisk er forbundet med overdreven aggression, voldelig adfærd, dominans og/eller nedværdigende adfærd overfor kvinder.¹⁵⁰ De giver udtryk for, at en sådan opførsel er uacceptabel for mænd og ikke har noget med maskulinitet at gøre. *Tranh* på 38 år, siger fx:

"Det er uacceptabelt for en mand at slå. Det synes jeg. At udøve vold, som ikke er nødvendigt. Det synes jeg, det er mest uacceptabelt."

Erajh på 35 år, fortæller ligeledes, at han synes det er skamfuldt, hvis mænd er dominerende:

"Der tænker jeg fx det at være dominerende. Altså, det her mandsdominerende. Det synes jeg er en skam. Det skal man passe på med. [...] For jeg kommer jo selv fra sådan et mandsdominerende samfund, en kultur, hvor jeg sådan har reflekteret meget over det. Og jeg er begyndt at tænke, at det jo er en skam at have den her mandsdominerende tankegang."

Overordnet giver flere af mændene altså udtryk for, at de synes, at mænd skal have lov at se ud og opføre sig som de vil, men at de samtidig selv oplever, at der er nogle forventninger – bl.a. fra kvindelige familiemedlemmer – til det at være mand, som man gerne skal leve op til. Flere af mændene giver endvidere udtryk for, at de forbinder maskulin opførsel og mandens rolle med at tage ansvar for og forsørge familien, ligesom flere af mændene fortæller, at de selv går meget op i at praktisere en sådan form for opførsel som mænd.

¹⁵⁰ Begrebet *hypermaskulinitet* ("hypermasculinity") bruges i flere af de forskellige studier, som fremgår af undersøgelsens litteraturliste, herunder særligt i den konsulterede amerikanske forskning. Typisk bruges begrebet nedsættende om en overdrevent stereotyp form for "maskulin" opførsel blandt mænd, som understreger aspekter af mandighed forbundet med fysisk styrke, aggression og seksuel dominans. Som det fremgår af de ovenstående citater er det dog de færreste informanter i denne undersøgelse, der forbinder en sådan opførsel med noget maskulint.

5.4 Overordnede holdninger til ligestilling blandt de interviewede mænd

Dette afsnit belyser nogle af de overordnede holdninger til ligestilling, som de interviewede mænd har givet udtryk for i de kvalitative interview. Ligestillingsholdninger, som er forbundet til konkrete tematikker og/eller spørgeskemaspørgsmål uddybes under de pågældende temaer i de efterfølgende kapitler.

Overordnet set giver de interviewede mænd udtryk for, at de går ind for ligestilling mellem kønnene, og flere fortæller, at de overordnet synes, at det på mange måder går godt med ligestillingen i Danmark.

Aimaar på 25 år fortæller eksempelvis, at han synes, at det går godt med ligestillingen i Danmark, ligesom han oplever, at der i højere grad er ligestilling blandt majoritetsetniske danskere end blandt minoritetsetniske danskere:

"Jeg har rigtig mange danske venner, og jeg kender rigtig mange danskere fra arbejdet, fra mit frivillige arbejde osv. Ja, så jeg tror, at der er 80-90 % forskel. Ha, ha. For eksempel er der ikke nogen negativ social kontrol af danskere til de andre danskere. Alle arbejder, alle er ligeglade med, hvem der skal lave mad, hvem der skal arbejde, og hvem der tjener mere penge. Ja, så der er 100 % forskel. "

Som det fremgår af citatet, mener *Aimaar* endvidere, at han stadig oplever, at der er nogle udfordringer med ligestilling blandt etniske minoriteter.

Også *Erajh* på 35 år synes overordnet, at det går godt med ligestilling i Danmark, men i lighed med *Aimaar* peger han også på udfordringer. Set fra *Erajhs* perspektiv er udfordringerne særligt forbundet med manglende ligeløn for kvinder:

"Når det kommer til løn, der kan jeg godt tænke mig lidt mere omkring... Der er kvinder sådan lidt undertrykte, synes jeg. Jeg kan godt forstå dem, at de råber op omkring, når det her med, at der er en mand og en kvinde, som sidder i samme stilling, og hvor det er manden, han får lidt mere i løn. Det synes jeg ikke er i orden!"

Omvendt er der flere af de interviewede mænd, som giver udtryk for, at de oplever ligestillingsproblemer relateret til det forhold at ligestilling ofte er i kvindernes favør. Eksempelvis fortæller *Dahn* på 25 år:

"De [kvinder] har rettigheder, men rettighederne er også lidt forskruede med, at det er altid i kvindens favør, altså fordel. (...) I 99 % af tilfældene. Det synes jeg, at de er. Og det er lidt skidt."

Interviewer: *"Så nogle af de regler burde måske ændres til at være mere fair?"*

Dahn: *"Ja, mere ligestilling, på en neutral måde. På den måde at vi er lige værd på begge sider, så der er ikke noget, kan man sige, at pege fingre af. Som det gamle ordsprog siger: 'Lige børn leger bedst'."*

Et andet eksempel er *Tranh* på 38 år som oplever, at forskellige regler for mænd og kvinder i relation til værnepligt er et ligestillingsproblem:

"Ved du hvad? Jeg synes, det står sløjt til. Nu kan jeg nævne et eksempel. Jeg har været i militæret i fire år. Vi havde også kvinder med. Det er jo et valg for kvinder, det er ikke et krav, at man skal være med. Kan du høre allerede der? For mændene så er det et krav, og man skal bestå en optagelses-halløjsa eller trække lod til værnepligt. Det er ikke et krav for kvinden. Allerede der er det gået skævt. Når kvinden endelig er kommet i militæret, så skal kvinden efter hver dag ind og vaske sig, mens mændene først skal efter 4-5 dage."

Ligeledes er der flere af mændene, som giver udtryk for, at de oplever, at der ikke er ligestilling mellem kønnene, når det kommer til fx børn og skilsmisse. *Erajh* på 35 år giver eksempelvis udtryk for, at han synes, at man skal være forsigtig med at give kvinderne "alle rettighederne" i forbindelse med skilsmisse:

"Fordi der er det her, når man bliver skilt, hvad sker der så efter, når man er blevet skilt? Og der synes jeg faktisk, det er meget synd for mændene. Fordi den måde vores lovgivning er på, der tænker vi rigtig meget på kvinder. Og i de fleste tilfælde er det kun to gange om ugen, manden må se børnene osv. Så jeg synes, der mangler noget, der ikke er på plads i forhold til ligestilling, så der synes jeg, det er mændene, der hænger på det. Der synes jeg, man mangler, altså mænd. Mænd har altså også brug for at kigge på og være sammen med deres børn osv. Der synes jeg, at vi kan løfte kvinderne så meget op, at det er synd for dem. Det skal man passe på med."

Han fortæller endvidere, at man skal passe på med at indrette lovgivningen, så den tilgodeser kvinderne, da man risikerer at "miste" mændene:

"Det er selvfølgelig relevant, at vi skal løfte kvinderne, men man skal også lige passe på med at lovgivningen gør sådan, at det faktisk [kun] er dem... For så mister vi jo mændene, og deres rettigheder, og det synes jeg er meget forkert. Og så handler det jo ikke om lige muligheder eller ligestilling. Jeg synes begge køn skal have lige muligheder. (...) Der, synes jeg, er noget, vi godt kan være kritiske overfor. Den måde, altså i Danmark, hvordan det fungerer på."

Dahn på 25 år fortæller ligeledes, at han ikke synes, at der er lige rettigheder ved skilsmisse, da det i højere grad er moderen, der får retten over børnene:

Interviewer: *"Og hvad er din holdning til skilsmisse, for eksempel? Synes du at mænd og kvinder bør have den samme ret til at blive skilt?"*

Dahn: *"Helt klart ja. Altså der er ikke noget med fra begge veje at begynde at skændes over nogle småting. Bare giv lige rettigheder. Skilsmisse er bare, i de fleste tilfælde, at det er moren, der får rettigheder til børnene, og faren der skal kæmpe for det."*

Endelig fremhæver *Thanh* på 38 år, at han oplever et ligestillingsproblem i forhold til at enlige kvinder har bedre muligheder end enlige mænd for at få børn (sæddonor/adoptivbørn):

"Men en ting, jeg siger om ligestilling i Danmark, det er, som jeg sagde, fx enemor. Hvorfor kan en mand ikke være enefar, for eksempel?"

Interviewer: *"Altså, du mener socialt acceptabelt?"*

"Ja, altså også med samfund. For eksempel kan en kvinde sagtens få donorsæd op og blive gravid og være enemor. En mand, og selvfølgelig kan jeg ikke gøre det, men en

mand kan ikke bare adoptere et barn på to år og to måneder alene. Det er da skidt. Igen, der er en masse ting der. "

Som illustreret i citaterne i dette afsnit giver de interviewede mænd altså overordnet udtryk for at de går ind for ligestilling og oplever en høj grad af ligestilling i Danmark, men også at de ser en række forskellige ligestillingsproblemer, hvoraf en del handler om oplevelser med en ligestillingsdagsorden, som de mener ofte er i kvindernes favør og forfordeler mænd, fx i forhold til rettigheder omkring skilsmisse og børn mv.

KAPITEL 6

FAMILIELIV, BØRN OG OPDRAGELSE

I dette kapitel gennemgås undersøgelsens resultater omkring maskulinitetsopfattelser og holdninger til mænd og kvinders rolle i relation til familie, huslige pligter, børneopdragelse samt barsel og forældreorlov. Endvidere gennemgås mændene og kvindernes egen opvækst og forhold til egne forældre.

Som i de øvrige kapitler vises de minoritetsetniske mænds svarfordelinger sammenlignet med svarfordelingerne blandt hhv. minoritetsetniske kvinder, majoritetsetniske mænd og majoritetsetniske kvinder.

Konkret belyser kapitlet svarfordelinger og sammenhænge i relation til de følgende udsagn, som måler graden af enighed eller uenighed i en række traditionelle opfattelser af kønsroller og opdragsformer:

- *Hvor enig eller uenig er du i, at manden bør have lige så meget ansvar for huslige pligter som kvinden? (fx vasketøj, rengøring, madlavning og indkøb)*
- *Hvor enig eller uenig er du i, at det især bør være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi?*
- *Hvor enig eller uenig er du i, at det bør være mandens rolle at være familiens beskytter?*
- *Hvor enig eller uenig er du i, at manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet?*
- *Hvor enig eller uenig er du i, at det især bør være kvindens ansvar at stå for børneopdragelsen?*
- *Hvor enig eller uenig er du i, at mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder?*
- *Hvor vigtigt synes du, at det er, at mænd tager barsel og forældreorlov?*
- *Hvor enig eller uenig er du i, at det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger?*
- *Hvor enig eller uenig er du i, at det nogle gange kan være nødvendigt at slå børn?*
- *I hvor høj grad har din far været fysisk til stede i løbet af din opvækst?*
- *I hvor høj grad føler du, at du har kunne tale med din far om dine bekymringer og problemer, da du var barn?*
- *Har du oplevet at blive slået af dine forældre, som en del af din opvækst?*

De mønstre og sammenhænge, der tegner sig i relation til de enkelte spørgsmål belyses endvidere i relation til resultater fra andre undersøgelser på området, samt afslutningsvis med hovedindtryk og citater fra de kvalitative interview.

6.1 Holdninger til mænd og kvinders roller og ansvarsområder i familien

6.1.1 Husligt arbejde

Det er veldokumenteret, at mænd i parforhold og ægteskaber i Danmark gennemsnitligt bruger færre timer om ugen på husligt arbejde end deres kvindelige partnere – selvom forskellen mellem de to køn er blevet mindre over tid.¹⁵¹

Samtidig har mænd og kvinder i Danmark forskellige opfattelser af graden af ligestilling i hjemmet. En survey fra 2015 viser eksempelvis, at mens et flertal af mænd mener, at kvinder er ligestillet med mænd i hjemmet (63 %), så deles denne opfattelse kun af et mindretal af kvinder (40 %).¹⁵² Endvidere tager mænd og kvinder sig som oftest af forskellige typer af husligt arbejde, idet særligt kvinder typisk er hovedansvarlige for fx madlavning, rengøring, vasketøj og indkøb, mens særligt mænd typisk er hovedansvarlige for fx havearbejde og vedligeholdelse af bil.¹⁵³

Selvom et flertal af både mænd og kvinder vil foretrække, at de selv og deres partner er lige huslige, så indikerer en survey fra 2010 samtidig, at næsten hver tredje danske mand (31 %) vil foretrække, at hans kvindelige partner er den mest huslige, mens det kun er hver tyvende kvinde (5 %), som vil foretrække, at hendes mandlige partner er den mest huslige.¹⁵⁴

Færre studier har beskæftiget sig med arbejdsfordelingen i hjemmet – og holdninger hertil – specifikt blandt mænd og kvinder med ikke-vestlig baggrund i Danmark. En undersøgelse fra 2006 blandt 18-45-årige indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan viser blandt andet, at der kun er relativt små forskelle mellem denne gruppe og øvrige danskere med hensyn til deres generelle tilfredshed med fordelingen af husarbejdet mellem ægtefæller/samleverere. Undersøgelsen viser dog samtidig, at balancen mellem familie- og arbejdsliv for mange indvandrerfamilier har et andet udgangspunkt end for majoritetsetniske familier på grund af et anderledes beskæftigelsesmønster. I mange af indvandrerfamilierne er det sådan, at kun manden er beskæftiget, mens kvinden står med ansvaret for husarbejdet, som er mere omfattende end i den typiske danske familie.¹⁵⁵

En nyere kvalitativ undersøgelse blandt ikke-vestlige indvandrere med pakistansk, tyrkisk, palæstinensisk og irakisk baggrund indikerer, at opgaver med relation til børnenes hverdagsrutiner og indkøb ofte håndteres mere eller mindre ligeligt mellem ægtefæller med denne baggrund, mens det hovedsageligt er kvinderne, der tager sig af opgaver relateret til madlavning, og hovedsageligt er mændene, der tager sig af opgaver relateret til bilvask, havearbejde og husstandens papirarbejde. Samtidig peger undersøgelsen på, at ansvaret for *overblikket* over de huslige arbejdsopgaver generelt ser ud til at være ulige fordelt mellem

¹⁵¹ Se fx Voxmeter (2018) og Bonke (2012).

¹⁵² Wilke (2015).

¹⁵³ Se fx Wilke (2016).

¹⁵⁴ TNS Gallup (2010a). Besvaret af mænd og kvinder, der er i parforhold/ægteskab med en person af modsatte køn.

¹⁵⁵ Deding og Jacobsen (2006), se også Bonke og Schultz-Nielsen (2013).

kønnene, da det typisk er kvinderne, som bærer det overordnede ansvar for at overskue og koordinere de opgaver, der skal udføres.¹⁵⁶

Med henblik på at undersøge minoritetsetniske mænds holdninger til ligestilling i forhold til de typer af huslige pligter, der traditionelt set primært har været udført af kvinder, er respondenterne i undersøgelsen blevet spurgt: *"Hvor enig eller uenig er du i, at manden bør have lige så meget ansvar for huslige pligter som kvinden? (med huslige pligter menes vasketøj, rengøring, madlavning og indkøb)."* Svardelingen fremgår af Tabel 6.1.1 nedenfor:

Tabel 6.1.1: Hvor enig eller uenig er du i, at manden bør have lige så meget ansvar for huslige pligter som kvinden? (med huslige pligter menes vasketøj, rengøring, madlavning og indkøb).

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	52	59	59	67	62
Overvejende enig	22	20	20	20	20
Hverken enig eller uenig	12	9	13	9	11
Overvejende uenig	6	5	5	2	4
Helt uenig	5	5	3	2	2
Ved ikke	2	1	0	0	0
Ønsker ikke at svare	1	2	1	1	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som vist i Tabel 6.1.1 er et klart flertal – på tværs af køn og etnisk baggrund – enige i, at mænd bør have lige så meget ansvar for huslige pligter relateret til vasketøj, rengøring, madlavning og indkøb som kvinder. Dog er andelen af minoritetsetniske mænd, som er 'helt' eller 'overvejende enige' (samlet 74 %) noget lavere end blandt de minoritetsetniske kvinder og majoritetsetniske mænd (begge samlet 79 %), mens andelen er højest blandt de majoritetsetniske kvinder (87 %).

Samlet set er et mindretal på 6 % enten 'helt' eller 'overvejende uenige' i, at mænd bør have lige så meget ansvar for huslige pligter som kvinder. Dog er der også her forskelle at spore i relation til både køn og etnisk baggrund. Således er 11 % af de minoritetsetniske mænd 'helt' eller 'overvejende uenige', mens det til sammenligning gælder for 10 % af de minoritetsetniske kvinder, 8 % af de majoritetsetniske mænd og 4 % af de majoritetsetniske kvinder.

Regressionsanalysen af spørgsmålet om huslige pligter viser, at forskellen mellem de minoritetsetniske og majoritetsetniske mænd ophører med at være signifikant, når der testes for betydningen af en række andre faktorer. Omvendt ses der stadig en signifikant sammenhæng i relation til de majoritetsetniske kvinder, som fortsat er signifikant mere

¹⁵⁶ Larsen (2013).

tilbøjelige end majoritetsetniske mænd til at være enige i, at *"manden bør have lige så meget ansvar for huslige pligter som kvinden"* når det gælder huslige pligter som vasketøj, rengøring, madlavning og indkøb – også når der testes for betydningen af andre faktorer.¹⁵⁷

6.1.2 Opfattelser af mænd, som ansvarlige for at administrere familiens økonomi

Mens huslige pligter relateret til vasketøj, rengøring, madlavning og indkøb traditionelt set primært har været varetaget af kvinder, har det omvendt især været mænd, der traditionelt set har været ansvarlige for at administrere familiens økonomi. Og som nævnt ovenfor viser en række studier, at der fortsat findes en overordnet tendens til en kønsulige fordeling af disse typer af opgaver i Danmark – både blandt minoritets- og majoritetsetniske danskere.

Med henblik på at belyse udbredelsen af holdninger, der understøtter en traditionel maskulinitetsopfattelse i relation til mandens rolle som ansvarlig for familiens økonomi, er respondenterne i denne undersøgelsen blevet spurgt: *"Hvor enig eller uenig er du i, at det især bør være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi?"*:

Tabel 6.1.2: Hvor enig eller uenig er du i, at det især bør være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	13	11	4	1	3
Overvejende enig	13	11	4	3	4
Hverken enig eller uenig	28	20	31	13	22
Overvejende uenig	15	12	14	13	14
Helt uenig	27	43	46	70	56
Ved ikke	3	1	1	0	0
Ønsker ikke at svare	1	2	1	0	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

På spørgsmålet om, hvorvidt det især bør være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi, ses signifikante forskelligheder i svarfordelingen i forhold til både køn og etnisk oprindelse. Her er de minoritetsetniske mænd den gruppe, hvor flest erklærer sig 'helt' eller 'overvejende enige' (26 %), efterfulgt af de minoritetsetniske kvinder (22 %). Blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder gælder det til sammenligning henholdsvis 8 % og 4 %.

Samtidig er det værd at bemærke at under halvdelen af de minoritetsetniske mænd (42 %) erklærer sig 'overvejende' eller 'helt uenige' i udsagnet, mens det gælder et flertal blandt de øvrige grupper, herunder ikke mindst blandt de majoritetsetniske kvinder (83 %).

¹⁵⁷ Se Tabel 2.4 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

Regressionsanalysen af spørgsmålet viser, at når der testes for en række andre faktorer, er der fortsat en signifikant sammenhæng med køn og etnicitet, idet indvandrermand er signifikant *mere* tilbøjelige til at være enige end majoritetsetniske mænd, mens majoritetsetniske kvinder omvendt er signifikant *mindre* tilbøjelige til at være enige.¹⁵⁸

Ligeledes viser regressionsanalysen en signifikant sammenhæng mellem graden af religiøsitet og tilbøjeligheden til at være enig i udsagnet. Personer, som er religiøse eller meget religiøse er således signifikant mere tilbøjelige til at mene, at det især bør være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi. Endelig viser regressionsanalysen også, at personer, som føler sig ansvarlige for familiens omdømme, er signifikant mere tilbøjelige til at være enige.¹⁵⁹

Undersøgelsen peger således ikke alene på betydningen af køn og etnisk baggrund, men også på betydningen af religiøsitet og æresrelaterede opfattelser af mandens rolle i familien, når det gælder den traditionelle opfattelse af, at det især bør være manden, som er ansvarlig for familiens økonomi.

Sammenhængen mellem en høj grad af religiøsitet og en øget tilbøjelighed til at have traditionelle opfattelser af mænds og kvinders rolle i familien går igen i flere af denne undersøgelses resultater – ligesom sammenhængen er dokumenteret i en række udenlandske studier.¹⁶⁰ Et svensk studie baseret på data fra den svenske panelundersøgelse "Familj och arbetsliv på 2000-talet" konkluderer eksempelvis, at "*religiøsitet vedbliver at have væsentlig indflydelse på emner omkring kønsrolleopfattelser og familieværdier, selv i den sekulære nationale svenske kontekst. Denne sammenhæng ses også efter, at der er kontrolleret for betydningen af uddannelse og relaterede faktorer. Religion vedbliver at have en fremtrædende rolle i forhold til holdninger til balancen mellem arbejde og familie blandt mænd og kvinder. Studier af familieværdier og kønsstudier, må derfor tage højde for den fortsatte betydning af religiøst tilhørsforhold og religiøsitet*".¹⁶¹ Sammenhængen mellem religiøsitet og traditionelle familieværdier ses i den svenske undersøgelse specifikt blandt unge med indvandrerbaggrund, som ikke er medlemmer af Svenska Kyrkan, mens den ikke findes blandt de mest religiøse medlemmer af Svenska Kyrkan, der i lighed med mindre religiøse medlemmer har relativt ligestillingsorienterede familieværdier.¹⁶²

Ser man på den reelle organisering af økonomien i danske husstande viser en undersøgelse fra Rockwool Fondens Forskningsenhed gennemført i 2013, at det blandt familier fra de største ikke-vestlige minoritetsgrupper er mere almindeligt, at betragte familiens penge som "fælles", således at ægtefællerne "ikke skelner mellem mine og dine penge" (gælder for cirka 80 % af familierne), mens den tilsvarende andel blandt majoritetsetniske danske familier ligger på 72 %. Andelen af familier, hvor en del af pengene betragtes som individuelle og resten som fælles, er da også større i majoritetsetniske familier (ca. 20 %) end i minoritetsetniske familier (ca. 14 %).¹⁶³

¹⁵⁸ Se Tabel 2.5 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

¹⁵⁹ Se Tabel 2.5 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

¹⁶⁰ Se fx Goldscheider et al. (2014), Kostenko (2014), Pearce og Thornton (2007), Davis og Greenstein (2009).

¹⁶¹ Goldscheider et al. (2014), s. 905-906 (vores oversættelse).

¹⁶² Ibid., s. 906.

¹⁶³ Bonke og Schultz-Nielsen (2013), s.115-116.

Endvidere viser undersøgelsen fra Rockwool Fondens Forskningsenhed en klar sammenhæng mellem mandens og kvindens forbrug i både majoritets- og minoritetsetniske familier, således at jo større den enes forbrug er, desto større er også den andens forbrug. Sammenhængen er dog mest udtalt i minoritetsetniske familier fra de største ikke-vestlige oprindelseslande, hvor billedet er, at for hver 100 kr., en mand bruger mere på sig selv, bruger kvinden 90 kr. mere på sig selv. I majoritetsetniske familier er billedet mere "skævt", da et øget forbrug for manden på 100 kr. kun hænger sammen med et øget forbrug for kvinden på 70 kr.¹⁶⁴

Selvom den herværende undersøgelse viser, at indvandrermand er signifikant mere tilbøjelige end majoritetsetniske mænd til at mene, at det bør være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi,¹⁶⁵ er det således ikke nødvendigvis ensbetydende med, at den reelle økonomiske fordeling mellem mænd og kvinder generelt er mere kønsulige eller mindre rimelig overfor kvinder i indvandrerfamilier.

6.1.3 Opfattelser af mænds rolle som familiens beskytter

Traditionelle opfattelser af mandens rolle i familien kan – foruden synet på manden som den primære ansvarlige for familiens økonomi – også hænge sammen med en opfattelse af mandens rolle som "familiens beskytter".

Tabel 6.1.3 nedenfor viser svarfordelingerne på spørgsmålet "Hvor enig eller uenig er du i, at det bør være mandens rolle at være familiens beskytter?":

Tabel 6.1.3: Hvor enig eller uenig er du i, at det bør være mandens rolle at være familiens beskytter?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	42	36	18	5	14
Overvejende enig	27	23	31	18	25
Hverken enig eller uenig	14	20	29	37	32
Overvejende uenig	5	8	8	14	11
Helt uenig	7	10	11	24	17
Ved ikke	3	2	2	1	1
Ønsker ikke at svare	1	1	1	0	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

På spørgsmålet om, hvorvidt det bør være mandens rolle, at være familiens beskytter, ses signifikante forskelle i svarfordelingen i forhold til både etnisk oprindelse og køn. Her er det i særlig grad de minoritetsetniske mænd, som erklærer sig 'helt' eller 'overvejende enige' (69

¹⁶⁴ Ibid.

¹⁶⁵ Se Tabel 2.5 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

%), efterfulgt af de minoritetsetniske kvinder (59 %) og de majoritetsetniske mænd (49 %). De majoritetsetniske kvinder skiller sig ud fra de øvrige grupper ved i højere grad at erklære sig 'helt' eller 'overvejende uenige' (38 %) end 'helt' eller overvejende' enige (23 %).

Regressionsanalysen af svarfordelingerne viser, at køn og etnisk baggrund fortsat har signifikant betydning, når der testes for betydningen af en række andre mulige baggrundsfaktorer. Således er minoritetsetniske mænd – herunder både indvandrere og efterkommere – fortsat signifikant mere tilbøjelige end majoritetsetniske mænd til at være enige i, at det bør være mandens rolle at være familiens beskytter. Omvendt er majoritetsetniske kvinder signifikant *mindre* tilbøjelige til at være enige. Herudover viser analysen, at religiøse og meget religiøse personer, samt personer, der oplever, at de 'i høj' eller 'nogen grad' føler sig ansvarlige for familiens omdømme, er signifikant mere tilbøjelige til at være enige. Endelig viser analysen, at personer mellem 55 og 64 år er signifikant *mindre* tilbøjelige end yngre personer til at være enige i udsagnet.¹⁶⁶

Sammenhængen med grad af religiøsitet skal formentlig ses i lyset af den mere generelle tendens til sammenhæng mellem religiøsitet og traditionelle kønsrolleopfattelser, som er nævnt ovenfor og som uddybes i kapitel 4.

Vanskeligere er det umiddelbart at forklare det forhold, at der er en højere grad af overensstemmelse mellem svarfordelingen blandt minoritetsetniske mænd og kvinder end blandt majoritetsetniske mænd og kvinder. Kønsforskellen er således væsentlig mere udtalt i den majoritetsetniske gruppe.

Mens flertallet af de majoritetsetniske kvinder synes at opfatte en forståelse af mandens rolle som familiens beskytter, som noget negativt og/eller unødvendigt, så gælder dette kun for et mindretal blandt de minoritetsetniske kvinder. En mulig fortolkning af dette forhold kan være, at de fleste majoritetsetniske kvinder gennem mange generationer har vænnet sig til at leve i et højt udviklet velfærdssamfund med en relativ høj grad af tillid til politi, retsvæsen og andre "beskyttende" instanser uden for familien, mens dette ikke i samme grad har været tilfældet for minoritetsetniske kvinder (og mænd), der ofte er kommet til Danmark fra samfund, som er præget af manglende velfærd, højere grad af korrupsion og mindre grad af tillid til potentielt "beskyttende" instanser uden for familien i form af fx politi, retsvæsen og socialforsorg mv. Hertil kommer, at mange flygtninge er kommet til Danmark med erfaringer fra samfund, hvor sådanne "beskyttende" instanser har været helt eller delvist brudt sammen i forbindelse med krig, konflikt og/eller humanitære katastrofer. Tal fra European Social Survey (2014) viser således også, at graden af tillid til ydre instanser som retssystemet, parlamentet (folketinget), politiet, politikerne og de politiske partier generelt er væsentligt lavere blandt etniske minoriteter i Europa – og i Danmark – end blandt de majoritetsetniske befolkninger.¹⁶⁷ Samtidig viser IMAGES MENA-undersøgelsen fra 2017, at mange mænd i MENA-regionen "frygter for deres sikkerhed", "bekymrer sig om sin families sikkerhed", "bekymrer sig om sin egen og familiens fremtiden" og "føler sig i stand til at beskytte sin familie".¹⁶⁸

¹⁶⁶ Se Tabel 2.6 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

¹⁶⁷ European Social Survey: <https://www.europeansocialsurvey.org/> (Round 7 (2014), ESS7-2014, ed. 2.2.)

¹⁶⁸ El Feki et. Al (2017).

Det kan således tænkes, at manglende tillid til ydre "beskyttende" instanser i samfundet hænger sammen med en tendens til i højere grad at betragte mandens rolle som "beskytter af familien", som noget nødvendigt, centralt og/eller positivt. Såfremt denne tese er korrekt, vil den kunne være med til at forklare, hvorfor de minoritetsetniske mænd i signifikant højere grad end de majoritetsetniske mænd er enige i, at det bør være mandens rolle at være familiens beskytter. Til gengæld kan den ikke forklare, hvorfor majoritetsetniske mænd er signifikant mere enige i udsagnet end majoritetsetniske kvinder.

6.1.4 Opfattelser af, at manden bør have det sidste ord i hjemmet

Ifølge en spørgeskemaundersøgelse foretaget af TNS Gallup for Berlingske Tidende i 2010 har danske mænd og kvinder forskellige roller, når det gælder beslutninger i hjemmet.

Opsummerende konkluderes det i Gallup-undersøgelsen, at: *"Mænd og kvinder er enige om deres roller, når der skal træffe forskellige beslutninger. Eksempelvis er det typisk mændene, der tager beslutninger om tekniske produkter, mens kvinderne typisk tager beslutninger om indretning af hjemmet og aftensmaden. Dog er de fælles om at træffe beslutninger om rejser, valg af bolig, børneopdragelse og fritid."* Endvidere viser Gallup-undersøgelsen, at selvom størstedelen af mændene og kvinderne er fælles om beslutninger vedrørende rejser, valg af bolig, børneopdragelse og fritid, er der flere kvinder end mænd, der typisk træffer beslutninger på disse områder. Eksempelvis er det 1 % af mændene og 18 % af kvinderne, som *"typisk træffer beslutninger i relation til opdragelse af børn"*.¹⁶⁹

Kvinder synes således at have mest at skulle have sagt, når det gælder beslutninger i hjemmet i Danmark, hvilket umiddelbart står i modsætning til en mere traditionel eller patriarkalsk maskulinitetsopfattelse, hvor manden anses som familiens overhoved og derfor forventes at have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet. Som tidligere nævnt kommer en del af de ikke-vestlige indvandrere i Danmark fra lande og regioner, som i højere grad er præget af sådanne mere patriarkalske maskulinitetsopfattelser og familiestrukturer.

Ifølge den internationale IMAGES MENA-undersøgelse er det således en forholdsvis udbredt holdning i Mellemøsten, at manden skal have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet. Blandt de adspurgte mænd i regionen er der således 90 % i Egypten, 71 % i Marokko og 80 % i Palæstina, som erklærer sig 'enige' i, at en mand skal have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet, sammenlignet med hhv. 59 %, 47 % og 48 % af kvinderne fra de tre nævnte lande.¹⁷⁰

Medborgerskabsundersøgelsen fra 2017 viser endvidere, at 39 % af de ikke-vestlige indvandrere og 38 % af de ikke-vestlige efterkommere i Danmark, er enten 'helt' eller 'delvis enige' i, at manden er familiens naturlige overhoved, sammenlignet med 10 % i den øvrige danske befolkning.¹⁷¹

Også i denne undersøgelse er respondenterne blevet spurgt: *"Hvor enig eller uenig er du i, at manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet?"*. Tabel 6.1.4 nedenfor viser svarfordelingerne fordelt på køn og etnisk baggrund:

¹⁶⁹ TNS Gallup (2010b).

¹⁷⁰ El Feki et al. (2017).

¹⁷¹ Udlændinge- og Integrationsministeriet (2017).

Tabel 6.1.4: Hvor enig eller uenig er du i, at manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	10	6	2	0	2
Overvejende enig	10	6	3	0	2
Hverken enig eller uenig	27	15	29	11	20
Overvejende uenig	15	15	12	9	11
Helt uenig	34	53	53	79	64
Ved ikke	3	3	0	0	1
Ønsker ikke at svare	2	2	1	0	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som vist i tabellen ses der forskelle i relation til både etnisk oprindelse og køn når det gælder spørgsmålet om, hvorvidt manden bør have det sidste ord angående beslutninger i hjemmet. De minoritetsetniske mænd udgør den gruppe, hvor flest erklærer sig enten 'helt' eller 'delvist enige' (samlet set 20 %), efterfulgt af de minoritetsetniske kvinder (samlet set 12 %). Til sammenligning ligger andelen, som er enten 'helt' eller 'delvist enige' på i alt 5 % blandt de majoritetsetniske mænd og på 0 % blandt de majoritetsetniske kvinder. Endvidere ses det i relation til de ovennævnte tal fra IMAGES MENA, at selvom de minoritetsetniske mænd og kvinder i højere grad er enige i udsagnet end de majoritetsetniske mænd og kvinder, så er holdningen langt mindre udbredt blandt indvandrere og efterkommere i Danmark end blandt befolkningerne i en række af de mellemøstlige oprindelseslande.

Regressionsanalysen af spørgsmålet "Hvor enig eller uenig er du i, at manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet?", viser, at både majoritetsetniske kvinder og efterkommerkvinder fortsat er signifikant mindre tilbøjelige til at erklære sig enige i dette udsagn end de majoritetsetniske mænd – også når der testes for betydningen af andre faktorer end køn og etnisk baggrund. Til gengæld ophører forskellen mellem de minoritets- og majoritetsetniske mænd med at være signifikant. Etnisk (kulturel) baggrund synes dermed ikke i sig selv at være den mest afgørende faktor. I stedet ses det, at mænd og kvinder, som er 'religiøse' eller 'meget religiøse', og at mænd og kvinder, som 'i høj' eller 'i nogen grad' føler sig ansvarlige for at opretholde familiens omdømme, er signifikant mere tilbøjelige end andre til at erklære sig enige i, at manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet.¹⁷² Som beskrevet i kapitel 4 hænger denne holdning i øvrigt sammen med en række andre patriarkalske holdninger, som på tværs af de enkelte spørgsmål konsekvent deles af et mindretal på i alt 6 % af de minoritetsetniske mænd.

¹⁷² Se Tabel 2.7 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

6.2 Holdninger til børneopdragelse – og kønsroller i relation hertil

6.2.1 Mænd og kvinders roller i relation til børneopdragelse

Som beskrevet i litteraturstudiet (Kapitel 3) er børneopdragelse traditionelt set blevet betragtet som en opgave, der primært påhviler kvinder. Imidlertid har mænd i Danmark gennem tiden fået en mere betydelig rolle i forhold til børneomsorgen i hjemmene. På trods af, at danske kvinder bruger mere tid på arbejdsmarkedet end tidligere, og at mænd laver mere husholdningsarbejde end tidligere, bruger den gennemsnitlige danske kvinde imidlertid fortsat mere tid på børneomsorg end den gennemsnitlige mand.¹⁷³ Den kønsulige arbejdsdeling i relation til børneopdragelse er endnu mere udtalt blandt forskellige grupper af ikke-vestlige indvandrere i Danmark. Ifølge en undersøgelse fra 2006 har eksempelvis indvandrere fra Tyrkiet og Pakistan i langt større omfang end danske familier indrettet sig traditionelt i forhold til, at det er manden, der arbejder og tjener penge, og kvinden, der tager sig af børnene og hjemmet.¹⁷⁴

Endvidere viser IMAGES MENA-undersøgelsen en meget høj tilslutning til kønsulige arbejdsdeling i relation til børneopdragelse i de undersøgte mellemøstlige lande. Eksempelvis mener hele 98 % af mændene fra Egypten, 72 % af mændene fra Marokko og 77 % mændene fra Palæstina, at det at skifte ble på børn, at give børn bad og give børn mad er moderens ansvar, mens dette gælder for hhv. 85 %, 54 %, 68 % af kvinderne i de tre nævnte lande. Der er sågar et mindretal (på mellem 10 % og 38 %) som ligefrem mener, at det er skamfuldt, når mænd beskæftiger sig med børn eller andet husligt arbejde.¹⁷⁵

I denne undersøgelse er respondenterne spurgt: "Hvor enig eller uenig er du i, at det især bør være kvindens ansvar at stå for børneopdragelsen?". Svarfordelingen fremgår af Tabel 6.2.1:

Tabel 6.2.1: Hvor enig eller uenig er du i, at det især bør være kvindens ansvar at stå for børneopdragelsen?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	11	11	2	1	2
Overvejende enig	13	10	3	1	3
Hverken enig eller uenig	18	16	14	10	12
Overvejende uenig	16	16	17	15	16
Helt uenig	37	42	63	73	66
Ved ikke	3	2	0	0	1
Ønsker ikke at svare	2	2	1	0	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

¹⁷³ Se fx Bonke (2012).

¹⁷⁴ Deding og Jakobsen (2006).

¹⁷⁵ El Feki et al. (2017).

Som det fremgår af Tabel 6.2.1, ses der på dette spørgsmål særligt en signifikant forskel mellem svarfordelingerne fordelt på etnisk oprindelse. Mens en fjerdedel af de minoritetsetniske mænd (24 %) og omkring en femtedel af minoritetsetniske kvinder (21 %) er enige i, at det især bør være kvindens ansvar, at stå for børneopdragelsen, så gælder blot for henholdsvis 5 % af de majoritetsetniske mænd og 2 % af de majoritetsetniske kvinder.

Regressionsanalysen af spørgsmålet viser, at både indvandrermand og indvandrerkvinder fortsat er signifikant mere tilbøjelige til at erklære sig enige i udsagnet sammenlignet med de majoritetsetniske mænd, når der testes for betydningen af de øvrige faktorer. Imidlertid ophører forskellen med at være signifikant, når man ser på efterkommermand og efterkommerkvinder (2. generation).¹⁷⁶

Endvidere viser regressionsanalysen, at personer, som er 'religiøse' eller 'meget religiøse', er signifikant mere tilbøjelige til at erklære sig enige i udsagnet, mens personer i alderen 35-44 år, omvendt er signifikant *mindre* tilbøjelige til dette, sammenlignet med de øvrige aldersgrupper.¹⁷⁷

Som det fremgår ovenfor, er der således et mindretal – særligt blandt indvandrermand og -kvinderne – som tilslutter sig en mere kønsulige arbejdsdeling, hvor det er kvinden, som har det primære ansvar for børneopdragelsen. Og analysen giver endnu et eksempel på, at en høj grad af religiøsitet hænger sammen med en øget tilbøjelighed til at have traditionelle/patriarkalske opfattelser af mænds og kvinders rolle i familien.

Respondenterne i denne undersøgelse er endvidere blevet spurgt om deres mere overordnede opfattelse af mænd og kvinders forudsætninger for "at tage sig af børn". Spørgsmålet er i surveyen formuleret således: "Hvor enig eller uenig er du i, at mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder?":

Tabel 6.2.2: Hvor enig eller uenig er du i, at mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	52	55	59	72	64
Overvejende enig	23	25	26	22	24
Hverken enig eller uenig	8	8	7	4	6
Overvejende uenig	9	6	5	1	3
Helt uenig	4	2	1	1	1
Ved ikke	2	2	1	0	1
Ønsker ikke at svare	1	2	1	0	1
Total	100	100	100	100	100

¹⁷⁶ Se Tabel 2.8 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

¹⁷⁷ Ibid.

P-værdi = 0,000

På spørgsmålet om, hvorvidt mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder, svarer et klart flertal – på tværs af køn og etnicitet – at de er enten 'helt' eller 'overvejende enige'. Dog er de minoritetsetniske mænd og kvinder en smule mindre tilbøjelige til at være enige end de majoritetsetniske mænd og kvinder. Endvidere svarer et mindretal på 13 % af de minoritetsetniske mænd og 8 % af de minoritetsetniske kvinder, at de er enten 'helt' eller 'overvejende uenige' i, at mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder. Til sammenligning gælder det henholdsvis 6 % og 2 % af de majoritetsetniske mænd og kvinder.

Regressionsanalysen af spørgsmålet "*Hvor enig eller uenig er du i, at mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder?*" viser, at de majoritetsetniske kvinder fortsat er signifikant mindre tilbøjelige end majoritetsetniske mænd til at erklære sig uenige i dette udsagn, når der testes for betydningen af andre faktorer. Forskellen mellem de minoritetsetniske mænd og kvinder og de majoritetsetniske mænd ophører imidlertid med at være signifikant.¹⁷⁸

At et betydeligt flertal af mænd og kvinder (samlet set 88 %) mener, at mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder, afspejler sig ikke umiddelbart i den reelle fordeling af mænd og kvinders børneomsorg, når det gælder barnets første år, herunder i relation til forældreorlov. Selvom stadig flere fædre benytter sig af retten til orlov, er det fortsat mødrene, der i gennemsnit benytter størstedelen af forældreorloven. I 2015 havde nybagte fædre i gennemsnittet 25 dage på forældre- og fædreorlov, mens kvindernes gennemsnitligt havde 231 barselsdage.¹⁷⁹

Dette til trods for, at fædres tidlige faderinvolvering kan have en væsentlig betydning for børns liv, herunder i relation til at mindske risiko for skilsmisse og familiebrud. Eksempelvis finder Ottosen (2012): "*at manglende faderinvolvering – i form af manglende brug af orlov eller fravær i hverdagens omsorgsopgaver – er forbundet med risiko for opløsning af kernefamilien. Den indsats (eller mangel på samme), som faren investerer i de første måneder af sit barns liv, kan vi statistisk spore som en risiko for familiebrud, frem til barnet er 15 år gammelt.*"¹⁸⁰

I en undersøgelse af TNS Gallup for Berlingske Tidende, har man spurgt 1.164 repræsentativt udvalgte voksne om deres holdning til øremærket barsel til mænd. I denne undersøgelse svarer 40 % af mændene og 42 % af kvinderne, at de er 'positive' eller 'overvejende positive' overfor at øremærke 12 uger ud af samlet 53 uger barsel til mænd. Endvidere mener 41 %: "*at det vil have en positiv effekt på ligestillingen, hvis manden vælger at tage 12 ugers barsel*". Fordelt på køn gælder dette for 50 % af kvinderne og 31 % af mændene.¹⁸¹

Også i en række af de mellemøstlige lande, er der forholdsvis stor opbakning til forældreorlov til mænd. Ifølge IMAGES MENA-undersøgelsen vil eksempelvis 45 % af de egyptiske mænd og 80 % af de marokkanske mænd gerne have mulighed for betalt forældreorlov til fædre.

¹⁷⁸ Se Tabel 2.9 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

¹⁷⁹ Danmarks Statistik: <https://www.dst.dk/da/Statistik/bagtal/2017/2017-04-28-Danske-faedre-langt-fra-EU-kommissionen-forslag-om-fire-maaneders-barsel-til-maend>

¹⁸⁰ Ottosen (2012).

¹⁸¹ TNS Gallup (2012).

Der findes imidlertid forsat begrænset viden om holdninger til barsel og forældreorlov til mænd specifikt blandt minoritetsetniske mænd og kvinder i Danmark. I denne undersøgelse er respondenterne derfor spurgt: "Hvor vigtigt synes du, at det er, at mænd tager barsel og forældreorlov?":

Tabel 6.2.3: Hvor vigtigt synes du, at det er, at mænd tager barsel og forældreorlov?¹⁸²

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2111)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=514)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=934)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=520)	Total Pct. (n=4079)
Meget vigtigt	42	44	39	43	41
Vigtigt	31	30	35	35	35
Hverken vigtigt eller ikke vigtigt	14	12	18	18	18
Slet ikke vigtigt	6	6	4	2	3
Ved ikke	6	6	3	1	2
Ønsker ikke at svare	2	2	1	0	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som vist i Tabel 6.2.3 ovenfor, er der – på tværs af køn og etnisk baggrund – bred enighed om, at det er vigtigt, at mænd tager barsel og forældreorlov. Cirka 3 ud af 4 minoritetsetniske mænd (73 %), minoritetsetniske kvinder (74 %) og majoritetsetniske mænd (74 %) mener, at det er 'vigtigt' eller 'meget vigtigt', at mænd tager barsel og forældreorlov, mens andelen er en anelse højere blandt de majoritetsetniske kvinder (78 %). Samtidig er der et mindretal på 6 % blandt de minoritetsetniske mænd og kvinder, som 'slet ikke' synes, at det er vigtigt, at mænd tager barsel og forældreorlov. Til sammenligning gælder dette henholdsvis 4 % og 2 % af de majoritetsetniske mænd og kvinder,

Overordnet indikerer resultatet således, at et betydeligt flertal – på tværs af køn og etnisk oprindelse – i høj grad støtter op om fædres deltagelse i de tidlige faser af deres børns liv, herunder at det er vigtigt at fædre tager del i barsel og forældreorlov.

6.2.2 Holdninger til opdragelse

Selvom der på tværs af køn er udbredt enighed om vigtigheden af at fædre involverer sig i deres børns tidlige liv, og at mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder, så kan der samtidig spores forskelle i, hvordan henholdsvis drenge og piger opdrages og socialiseres gennem opdragelsen. Med andre ord kan køn og kønsrollesocialisering spille en central rolle i relation til børnenes opvækst og opdragelse.

¹⁸² Der er sket en fejl i svarkategorierne på dette spørgsmål. Kategorien 'ikke vigtigt' er desværre ikke kommet med i det kodede spørgeskema, hvilket giver en vis skævvridning i svarkategorierne. Når vi har valgt at bevare dette spørgsmål i undersøgelsen, skyldes det, at der særligt er fokus på de respondenter, som har svaret 'vigtigt' eller 'meget vigtigt', og at det må formodes, at de respondenter, som ellers ville have svaret 'ikke vigtigt', ikke har placeret sig indenfor disse to kategorier.

Eksempelvis viser en række studier, at der i visse minoritetsetniske miljøer begynder at vise sig betydelige forskelle på drenge og pigers oplevede grad af selvbestemmelse og frihed, når børnene når teenage- og ungdomsalderen. Samtidig er oplevelser med negativ social kontrol i relation til valg af venner, kærester, ægtefælle mere udbredt blandt minoritetsetniske piger/unge kvinder end blandt minoritetsetniske drenge/unge mænd.¹⁸³ Blandt børn i grundskolens 6.- 8. klasse (primært 12-14-årige) er der eksempelvis betydeligt flere minoritetsetniske piger (21 %) end drenge (7 %), som oplever, at de ikke må ses venner af det modsatte køn i deres fritid.¹⁸⁴ Endvidere viser Medborgerskabsundersøgelsen fra 2017, at der findes et mindretal på 10 % blandt indvandrere og 8 % blandt efterkommere, som er enten 'helt' eller 'delvits enige' i, at det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger. Til sammenligning deles denne holdning af 2 % af de majoritetsetniske danskere.¹⁸⁵

Imidlertid er der fortsat begrænset viden om den tidlige kønsrollesocialisering i minoritetsetniske familier, herunder om mulige holdningsforskelle mellem minoritetsetniske mænd og kvinder i relation til opdragelse af henholdsvis drenge og piger. I undersøgelsen er respondenterne derfor stillet spørgsmålet: *"Hvor enig eller uenig er du i, at det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger?"*.

Svarfordelingen fordelt på både køn og etnisk baggrund fremgår nedenfor:

Tabel 6.2.4: Hvor enig eller uenig er du i, at det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	5	3	2	0	2
Overvejende enig	8	3	2	2	2
Hverken enig eller uenig	14	10	10	3	7
Overvejende uenig	15	13	13	10	12
Helt uenig	51	65	70	84	75
Ved ikke	4	3	2	1	1
Ønsker ikke at svare	2	2	1	0	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som vist i Tabel 6.2.4, er et klart flertal på tværs af køn og etnisk oprindelse *uenige* i, at det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger (samlet set 87 %). Dog ses der samtidig signifikante forskelle i svarfordelingen både i forhold til køn og etnisk oprindelse.

Særligt blandt de minoritetsetniske mænd er et mindretal (13 %) enten 'helt' eller 'overvejende enige' i udsagnet. Til sammenligning gælder dette for 6 % af de

¹⁸³ Se fx Als Research (2011a, 2014, 2018a og 2018b), Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet (2016) samt Udlændinge- og Integrationsministeriet (2017).

¹⁸⁴ Als Research (2018b).

¹⁸⁵ Udlændinge- og Integrationsministeriet (2017).

minoritetsetniske kvinder, 4 % af de majoritetsetniske mænd og 2 % af de majoritetsetniske kvinder. Endvidere er de minoritetsetniske mænd den gruppe, hvor færrest erklærer sig 'overvejende' eller 'helt uenige' (66 %) sammenlignet med 78 % blandt de minoritetsetniske kvinder og henholdsvis 83 % og 94 % blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder.

Som det fremgår af regressionsanalysen på spørgsmålet "*Hvor enig eller uenig er du i, at det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger?*" er indvandrerkvinderne signifikant mindre tilbøjelige, til at erklære sig enige i dette udsagn, sammenlignet med de majoritetsetniske mænd, når man tester for de øvrige faktorer. Endvidere ses det, at personer, som er 'religiøse' eller 'meget religiøse', og personer, som 'i høj' eller 'i nogen grad' føler sig ansvarlige for at opretholde familiens omdømme, er signifikant mere tilbøjelige til at erklære sig enige på dette spørgsmål.¹⁸⁶

Endvidere har denne undersøgelse i relation til børneopdragelse haft fokus på at belyse holdninger til anvendelse af fysisk afstraffelse af børn, herunder om der ses holdningsforskelle i relation hertil fordelt på køn og etnisk oprindelse.

Ifølge IMAGES MENA-undersøgelsen er fysisk afstraffelse i forbindelse med disciplinering af børn forholdsvis udbredt i flere mellemøstlige lande. Da det som tidligere nævnt særligt er moderen, som er ansvarlig for børneopdragelsen i disse lande, er det også kvinderne som i høj grad står for disciplinering af børnene. MENA-undersøgelsen viser således, at hhv. 41 % af de egyptiske mænd, 29 % af de marokkanske mænd og 53 % af de libanesiske mænd i løbet af den seneste måned har givet deres barn/børn en "endefuld" (spanking), mens det til sammenligning gør sig gældende for hhv. 79 %, 72 %, 47 af de egyptiske, marokkanske, og libanesiske kvinder. Endvidere er der 11 % af de egyptiske mænd, 15 % af de marokkanske mænd og 22 % af de libanesiske mænd, som har slået deres barn/børn i forbindelse med disciplinering i løbet af den seneste måned, sammenlignet med hhv. 44 %, 43 %, 26 % af de egyptiske, marokkanske, og libanesiske kvinder.¹⁸⁷

Flere danske undersøgelser viser også, at minoritetsetniske forældre er mere tilbøjelige end majoritetsetniske forældre til at bruge grov fysisk vold i forbindelse med opdragelsen.¹⁸⁸ En undersøgelse fra Børnerådet fra 2016 viser fx at børn med anden etnisk baggrund end dansk (15 %) i højere grad udsættes for grov vold fra deres forældres side, såsom at blive slået eller sparket, sammenlignet med børn med etnisk dansk baggrund (9 %). Omvendt oplever børn med etnisk dansk baggrund (28 %) oftere at blive udsat for mindre grov fysisk vold i form af eksempelvis at blive rusket, skubbet, nevet eller revet i håret derhjemme, sammenlignet med børn med anden etnisk baggrund end dansk (23 %).¹⁸⁹

Endvidere viser Medborgerskabsundersøgelsen fra 2017, at særligt indvandrere er mere tilbøjelige til at legitimere vold i forbindelse med børneopdragelsen sammenlignet med andre danskere. Det fremgår således, at 11 % af indvandrerne, 8 % af efterkommerne og 7 % af de majoritetsetniske danskere er enten 'helt' eller 'delvist enige' i, at det er i orden, at forældre giver deres børn en lussing, når børnene "har fortjent det".¹⁹⁰

¹⁸⁶ Se Tabel 2.10 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

¹⁸⁷ El Feki et al. (2017).

¹⁸⁸ Se fx Liversage & Christensen (2017) og Børnerådet (2016).

¹⁸⁹ Børnerådet (2016).

¹⁹⁰ Udlændinge- og Integrationsministeriet (2017).

Med henblik på at belyse eventuelle etniske og kønsmæssige forskelle i holdningen til fysisk afstraffelse af børn er respondenterne i denne undersøgelse blevet spurgt: *"Hvor enig eller uenig er du i, at det nogle gange kan være nødvendigt at slå børn?"*:

Tablet 6.2.5: Hvor enig eller uenig er du i, at det nogle gange kan være nødvendigt at slå børn?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	2	2	2	1	1
Overvejende enig	5	3	5	1	3
Hverken enig eller uenig	7	5	5	2	4
Overvejende uenig	12	7	11	5	8
Helt uenig	68	75	75	90	81
Ved ikke	3	4	1	1	1
Ønsker ikke at svare	2	3	1	0	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som det fremgår af den ovenstående tabel er et klart flertal på tværs af køn og etnisk oprindelse 'helt' eller 'overvejende uenige' i, at det nogle gange kan være nødvendigt at slå børn (samlet set 89 %). Det gælder således samlet set for 80 % af de minoritetsetniske mænd og kvinder, 86 % af de majoritetsetniske mænd og 95 % af de majoritetsetniske kvinder.

Der ses dog en mindre tendens i, at et lille mindretal af mændene – på tværs af etnisk oprindelse – er eneste 'helt' eller 'overvejende enige' i, at det nogle gange kan være nødvendigt at slå børn. Det er der således 7 % af både de minoritetsetniske og majoritetsetniske mænd, som mener. Samtidig ligger de minoritetsetniske kvinder med 5 % tættere på holdningen blandt mænd end de majoritetsetniske kvinder (2 %).

Regressionsanalysen af svarfordelingerne på spørgsmålet *"Hvor enig eller uenig er du i, at det nogle gange kan være nødvendigt at slå børn?"*¹⁹¹ viser, at efterkommerkvinder og majoritetsetniske kvinder er signifikant mindre tilbøjelige til at erklære sig enige i dette udsagn sammenlignet med de majoritetsetniske mænd – også når der testes for en række øvrige faktorer. Endvidere er mænd og kvinder, som 'i høj' eller 'i nogen grad' føler sig ansvarlige for at opretholde familiens omdømme signifikant mere tilbøjelige til at erklære sig enige i, at det nogle gange kan være nødvendigt at slå børn.

Sammenlignet med tallene fra Medborgerskabsundersøgelsen fra 2017 er andelen som mener, at det nogle gange kan være nødvendigt at bruge fysisk afstraffelse noget lavere i den nærværende undersøgelse. Forskellen kan muligvis skyldes, at der er anvendt to forskellige spørgsmålsformuleringer, da der kan være forskel på, hvad respondenterne forstår ved

¹⁹¹ Se Tabel 2.11 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

henholdsvis at "slå" (denne undersøgelse) og at "give en lussing" (Medborgerskabsundersøgelsen).

Derudover er det bemærkelsesværdigt, at denne undersøgelse finder, at mænd har mere voldslegitimerende holdninger i relation til afstraffelse af børn end kvinder – da dette fund umiddelbart står i modsætning til mønstret i IMAGES MENA-undersøgelsen, hvor kvinderne i højere grad udøver vold mod deres børn end mændene. En forklaring på dette forhold kan muligvis være, at mænd i Danmark mere involveret i børneopdragelse, herunder disciplinering mv. end i de mellemøstlige lande. Endvidere skal det også bemærkes, at spørgsmålet i denne undersøgelse er et holdningsspørgsmål, og at spørgsmålet i IMAGES MENA-undersøgelsen er et spørgsmål om praksis, da der ikke nødvendigvis er overensstemmelse mellem en persons holdninger og handlinger, hvorfor de to spørgsmål heller ikke kan sammenlignes direkte.

6.3 Faderens rolle i egen opvækst

Foruden respondenternes holdninger til opdragelse af børn har denne undersøgelse også haft fokus på at afdække de voksne mænd og kvinders egen opvækst, kønsrollesocialisering og forhold til egne forældre. Flere undersøgelser indikerer således, at tidlig socialisering kan have en væsentlig betydning for ens kønsopfattelse og holdninger til ligestilling senere i livet.¹⁹² Endvidere viser forskning, at fædres tilknytningsmønstre og omsorgsevne hænger sammen med deres forhold til egne forældre.¹⁹³

En lang række undersøgelser har belyst betydningen af fædres tilstedeværelse i børns liv. Eksempelvis ses der, som tidligere nævnt i Ottosen (2012) en sammenhæng mellem manglende faderinvolvering og efterfølgende risiko for familiebrud.¹⁹⁴ Endvidere ses der i en række studier en tendens til, at trivselsvanskeligheder hyppigst forekommer blandt børn, som har meget lidt eller intet samvær med den ene af sine forældre – hvilket i langt de fleste tilfælde er barnets far.¹⁹⁵

Endelig har der været fremsat hypoteser om, at der muligvis kan ses en sammenhæng mellem tilbøjeligheden til kriminel adfærd og til at have radikale holdninger og fædres manglende tilstedeværelse¹⁹⁶.

I denne undersøgelse er feltet blandt andet søgt afdækket gennem spørgsmålet: *"I hvor høj grad har din far været fysisk til stede i løbet af din opvækst?"*. Svarfordelingen fordelt på køn og etnisk oprindelse fremgår af Tabel 6.3.1. nedenfor:

¹⁹² Se fx El Feki et al. (2017), Kretschmer (2017), Levtoev et al. (2014).

¹⁹³ Madsen (2002).

¹⁹⁴ Ottosen (red.) (2012).

¹⁹⁵ Se fx Ottosen (2004), Ottosen et al. (2011 og 2014) samt Ottosen & Stage (2012).

¹⁹⁶ Farell & Gray (2018) finder eksempelvis en høj grad af faders manglende tilstedeværelse (absent father syndrom) blandt ISIS krigere, og Rasmussen (2010) finder en sammenhæng mellem unges kriminalitet og arten af deres forhold til forældrene eller mangel på samme.

Tabel 6.3.1: I hvor høj grad har din far været fysisk til stede i løbet af din opvækst?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
I høj grad	41	47	50	52	50
I nogen grad	22	19	27	27	26
I mindre grad	18	15	14	15	15
Slet ikke	9	9	7	5	6
Ved ikke	5	5	0	0	1
Ønsker ikke at svare	4	5	1	1	2
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som vist i tabel 6.3.1, ses der signifikante forskelle i svarfordelingen i forhold til etnisk oprindelse – mens køn primært synes at have en betydning blandt de minoritetsetniske mænd og kvinder.

De minoritetsetniske mænd er den gruppe, hvor færrest har oplevet, at deres far 'i høj grad' har været fysisk til stede (41 %), sammenlignet med 47 % af de minoritetskvinder og hhv. 50 % og 52 % af de majoritetsetniske mænd og kvinder. Forskellene bliver imidlertid mindre tydelige, hvis man tager svarkategorien 'i nogen grad' med.

Samtidig er der særligt blandt de minoritetsetniske mænd et mindretal, som kun 'i mindre grad' eller 'slet ikke' har oplevet, at deres far har været fysisk til stede i løbet af opvæksten (27 %) mod 24 % af de minoritetsetniske kvinder, 21 % af de majoritetsetniske mænd og 20 % af de majoritetsetniske kvinder. Endvidere er det bemærkelsesværdigt, at der særligt blandt de minoritetsetniske mænd og kvinder er et mindretal, som har svaret enten 'ved ikke' (5 %) eller 'ønsker ikke at svare' (4-5 %) på dette spørgsmål. Til sammenligning har hhv. 0 % og 1 % svaret 'ved ikke' og 'ønsker ikke at svare' blandt de majoritetsetniske respondenter.

Der er ikke kørt regression på spørgsmålene i dette afsnit, da spørgsmålene primært har været tænkt som baggrundsvariable, da opvækst og den tidlige socialisering kan have en væsentlig betydning for ens kønsopfattelser og holdninger til ligestilling senere i livet.

Spørgsmålet "I hvor høj grad har din far været fysisk til stede i løbet af din opvækst?" indgår til gengæld som baggrundsvariabel i regressionsanalyserne, hvor denne variabel dog ikke synes, at have en signifikant (eller umiddelbart påviselig) betydning i forhold til de undersøgte maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling.

En faders tilstedeværelse handler naturligvis ikke alene om fysisk tilstedeværelse, men også om faderens grad af involvering i barnets liv. Med henblik på at belyse fædrenes involvering, herunder mændene og kvindernes forhold til deres fædre, har vi spurgt de mænd og kvinder, som 'i høj grad', 'i nogen grad' eller 'i mindre grad' har oplevet, at deres far har været fysisk til stede: "I hvor høj grad føler du, at du har kunne tale med din far om dine bekymringer og problemer, da du var barn?". Svarfordelingen fremgår af tabel 6.3.2 nedenfor:

Tabel 6.3.2: I hvor høj grad føler du, at du har kunne tale med din far om dine bekymringer og problemer, da du var barn?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=1884)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=452)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=912)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=513)	Total Pct. (n=3761)
I høj grad	32	35	26	24	26
I nogen grad	25	19	30	35	32
I mindre grad	26	24	31	25	28
Slet ikke	13	18	11	14	13
Ved ikke	3	3	2	1	2
Ønsker ikke at svare	1	1	0	0	0
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,001

Som det fremgår af ovenstående tabel, er det lidt over halvdelen (samlet set 58 %) – på tværs af køn og etnisk oprindelse – som føler, at de 'i høj grad' eller 'i nogen grad' har kunne tale med deres (tilstedeværende) far om deres problemer, da de var børn.

De minoritetsetniske kvinder, er den gruppe, hvor flest har oplevet, at de 'i høj grad' har kunne tale med deres far om deres bekymringer (35 %), sammenlignet med 31 % af de minoritetsetniske mænd og hhv. 26 % og 24 % af de majoritetsetniske mænd og kvinder. Forskellene bliver mindre tydelige, hvis man tager kategorien 'i nogen grad' med.

Samtidig er der færrest blandt de minoritetsetniske mænd og de majoritetsetniske kvinder, som kun 'i mindre grad' eller 'slet ikke' har kunne tale med deres far om deres bekymringer (39 %) mod 42 % af de minoritetsetniske kvinder og de majoritetsetniske mænd.

Samlet set giver de to ovenstående tabeller (6.3.1 og 6.3.2) altså et sammensat billede af de minoritetsetniske mænds forhold til deres fædre sammenlignet med de minoritetsetniske kvinder, majoritetsetniske mænd og kvinder. Sammenlignet med de øvrige grupper har et større mindretal af de minoritetsetniske mænd oplevet, at deres far ikke har været fysisk tilstede i opvæksten, men til gengæld har de minoritetsetniske mænd, som er vokset op med en tilstedeværende far, i lige så høj grad som de øvrige grupper oplevet, at de som børn har kunnet tale med deres (tilstedeværende) far om deres bekymringer og problemer.

Foruden respondenternes holdninger til fysisk afstraffelse af (egne) børn er respondenterne endvidere blevet spurgt, om de selv i løbet af deres opvækst har oplevet at blive udsat for grov fysisk vold af deres forældre. Konkret er respondenterne blevet spurgt: "Har du oplevet at blive slået af dine forældre, som en del af din opvækst?".

Tabel 6.3.3 nedenfor viser svarfordelingen på dette spørgsmål:

Tabel 6.3.3: Har du oplevet at blive slået af dine forældre, som en del af din opvækst?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Ja, af min mor	6	11	6	8	7
Ja, af min far	10	5	14	9	11
Ja, af begge forældre	15	12	13	8	11
Nej, jeg har ikke oplevet at blive slået	57	61	62	72	66
Ved ikke	5	3	2	2	2
Ønsker ikke at svare	7	8	3	2	3
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som vist i tabellen har samlet set 29 % af de adspurgte mænd og kvinder oplevet, at blive slået af enten deres mor (7 %), far (11 %) eller begge forældre (11 %). Endvidere er det værd at bemærke, at særligt mænd – på tværs af etnisk baggrund – har oplevet dette. Det gælder således for hhv. 31 % af de minoritetsetniske mænd og 33 % af de majoritetsetniske mænd. Andelen er noget lavere blandt kvinder – henholdsvis 28 % blandt de minoritetsetniske kvinder og 25 % blandt de majoritetsetniske kvinder.

Der synes således at være en forskel i svarfordelingen i forhold til køn, mens forskellen i forhold til etnisk oprindelse er mindre entydig. I relation til etnicitet skal det dog samtidig bemærkes, at de minoritetsetniske mænd og kvinder i højere grad end de majoritetsetniske mænd og kvinder har været tilbøjelige til at benytte svarmulighederne 'ved ikke' og 'ønsker ikke at svare'.

Ser man nærmere på de minoritetsetniske mænd, er der flest, som har oplevet at blive slået af begge forældre (15 %), mens 10 % har oplevet kun at blive slået af deres far, og 5 % af deres mor. Hos de minoritetsetniske kvinder, er der ligeledes flest, som har oplevet at blive slået af begge forældre (12 %), men her er der flere, der har oplevet, kun at blive slået af mor (11 %) end af far (5 %).

Hos de majoritetsetniske mænd er der flest der har oplevet at blive slået af deres far (14 %) eller begge forældre (13 %) mens 6 % har oplevet, at blive slået af deres mor (6 %). De majoritetsetniske kvinder oplever at volden er nogenlunde ligeligt fordelt mellem mor (8 %), far (9 %) og begge forældre (8 %).

6.4 Holdninger til familieliv, børn og opdragelse blandt de interviewede mænd

I dette afsnit gennemgås en række af de holdninger til og perspektiver på familieliv, børn og opdragelse, som de interviewede mænd typisk har givet udtryk for i de kvalitative interview. Denne del af kapitlet har således til formål at uddybe, kvalificere og nuancere de ovenstående resultater fra spørgeskemaundersøgelsen.

6.4.1 Holdninger til ansvars- og arbejdsfordeling i hjemmet blandt de interviewede mænd

Overordnet set har langt størstedelen af de interviewede mænd – ligesom i det kvantitative datamateriale – forholdsvis ligestillingsorienterede holdninger, ligesom de i høj grad giver udtryk for, at de støtter op om en lige fordeling af huslige pligter. Flere af mændene giver således udtryk for, at en eventuel ulige fordeling af de huslige pligter hænger sammen med det forhold, at fordelingen sker ud fra praktiske hensyn, herunder hvem der har tid, og hvem der er bedst til opgaven. Eksempelvis fortæller Ajwad på 49 år:

”Man gør det, man er god til. Jeg er elendig i et køkken, men jeg kan sagtens støvsuge, og jeg kan sagtens vaske op. Tøj, det gør jeg heller ikke. Det gør min kone. Men der er sådan lidt, naturlig arbejdsfordeling, ikke. Det er ikke sådan, at ej, nu skal jeg ikke ind i et køkken, fordi der er en kvinde, nej, jeg kan godt stå og skrælle kartofler, indtil hun bliver ked af, at det tager så lang tid.”

Trahn på 38 år fortæller, at han er vokset op med nogle meget anderledes og mere traditionelle kønsroller i Vietnam, men at han selv lever mere efter de ”danske kønsroller”:

”Skal jeg sammenligne en rigtig vietnamesisk manderolle og en dansk? Der er en kæmpe forskel! [...] I Vietnam er det kvinderne, der står for alt husligt. Manden skal bare sørge for arbejde, tjene penge, komme hjem. Ligesom os i gamle dage, i 50'erne og 60'ernes i Danmark. [...] Det er meget traditionelt. Men mine kammerater, jeg har ganske få vietnamesiske kammerater her, og vi er alle sammen, der er ikke nogen af os, der har den holdning dér. Vi henter børn, og vi afleverer børn. Vi laver morgenmad, vasker op. Det gør vi alle sammen. Vi er gået bort fra vores forældres traditionelle opvækst.”

Samtidig er der flere af de interviewede mænd, som giver udtryk for, at det har været en udfordring at skulle tilpasse sig en mindre kønsulige arbejdsfordeling. Osman på 37 år fortæller eksempelvis, at han er meget præget af hans forældres mere traditionelle kønsroller, selvom han godt kan se, at de huslige pligter måske ikke er helt rimeligt fordelt:

”Jeg er ikke så glad for sådan husholdningsmæssigt at støvsuge og sådan nogle ting, fordi jeg kommer jo fra et hjem, hvor det kun er min mor, der har gjort sådan nogle ting. Faktisk så tror jeg aldrig, jeg har set min far tømme opvaskemaskinen eller vaske op. Så det har jeg knoklet rigtig meget med at begynde på selv, ikke? Og der er jeg stadig meget påvirket af det, at det synes jeg, det er kvinden, der skal gøre det, ikke? [...] Men jeg ved jo godt, at det nok ikke er rationelt det rigtige.”

Paul på 45 år fortæller, at han på mange måder har taget de danske kønsrollemønstre til sig, men at han ikke tror, at hans familie fra Afrika ville bryde sig om, at han fx laver mad:

”Hvis min mor og søskende kommer her, og hun ser mig i køkkenet, og min pige hun bare laver noget andet, så bliver de så sure! De vil ikke acceptere det der. De vil ikke forstå det. Sådan er de nu. Du forlader Afrika, kommer her og laver mad til din kone. De bliver så sure! [...] Selvom du prøver at fortælle dem, at sådan har vi det her. Mænd kan godt lave mad.”

Aimaar på 25 år arbejder med flygtninge til dagligt, og han fortæller, at det godt kan give problemer for nogle flygtninge, når de kommer til Danmark, fordi der bliver stillet krav deres koner om uddannelse og arbejde, mens de stadig forventer, at det alene er hende, som skal stå for at lave mad og vaske tøj:

"Der er rigtig mange [flygtningekvinder] som lige når de kommer til os, de har store problemer med deres mænd. Fordi de skal praktik, de skal på sprogskole og lave mange, mange ting i Danmark. De har ikke tid til det, men alligevel, deres mænd, de bliver sure på dem, fordi de skal lave mad, de skal lave mange, mange ting. [...] Og jeg har hørt mange historier her fra Danmark, der er rigtig mange familier, de bliver skilt, eller der er en mand, som slår sin kone, fordi hun ikke laver mad til ham eller ikke har vasket tøj."

Blandt de interviewede mænd giver flere udtryk for, at de også har skullet tilpasse sig nogle andre kønsrollemønstre, end de har været vant til fra deres hjemland eller fra deres forældre. Langt størstedelen giver dog udtryk for at de godt kan lide de kønsrollemønstre og familiefomer, der er typiske i Danmark. Ligeledes giver flere af de interviewede mænd udtryk for, at større beslutninger i hjemmet bør træffes i fællesskab eller alternativt af den ægtefælle/partner, som har mest viden om det, der skal træffes beslutning om. *Erajh* på 35 år svarer eksempelvis følgende, da han bliver spurgt, hvem han synes, der skal have det sidste ord i relation til beslutninger i hjemmet:

"Den som der har den bedste viden, omkring et eller andet. Og der synes jeg ikke, at det skal være manden eller konen eller kvinden. Man skal også passe på, at det ikke lige pludselig er kvinder, der begynder at komme frem. Det er mere, altså hvis det er min kone, kan hun argumentere for denne her problematik, så er det hende der snakker, så er det mig, der holder mund."

Endelig nævner flere informanter, at deres forældres kønsroller og beslutningskompetencer har været fordelt og præsenteret forskelligt, alt efter om de har opholdt sig uden for hjemmet / i selskab med andre, eller de har opholdt sig alene derhjemme sammen med børnene. *Ishaan* på 26 år fortæller eksempelvis:

"Ja, dér [når de var ude] var min far lidt fremme, for jeg tror, at det er noget med, at kvinden skal måske lidt være i baggrunden. Der skal hun, sådan, lidt være sådan pæn og fin og sådan."

Interviewer: *"Men når I så var hjemme, så var det mere hende, som styrede det?"*

"Ja, men når vi var ude, så var det, at hun snakkede og var lidt fjantet og var sådan 'hej, hej' og sådan noget. Meget fjantet, sådan virkelig som en pige. Sådan er hun slet ikke derhjemme!"

Ishaan fortæller således, at hans mor var meget dominerende i hjemmet, og at det var hende, der bestemte "alt" derhjemme, men, at når de var ude blandt andre, skulle det gerne fremstå som om, at det var faderen, som havde styr på familien, hvorfor moderen opførte sig 'piget' og 'fjantet'. Han fortæller endvidere, at han mener, at dette nok skyldes, at der i

familiens omgangskreds er nogle forventninger til, at det bør være manden, der har styr på familien.

Hamid på 33 år, fortæller ligeledes, at det kan være kulturelle forventninger til, at det er manden, der skal bestemme, men at han ikke selv lever efter dette, da han synes, at de mænd og kvinder skal være enige om det.

Selvom et flertal af mændene således giver udtryk for et relativt ligestillingsorienteret perspektiv på spørgsmålet om, hvem der bør have det sidste ord, er der dog også enkelte af de interviewede mænd, som selv har den holdning, at det bør være manden, der har det sidste ord i hjemmet. *Paul* på 45 år fortæller eksempelvis, at han synes, at man skal dele pligterne ligeligt, men at det er vigtigt, at kvinden er opmærksom på, at det i sidste ende bør være manden, der bestemmer:

"For mig er det ligesom 50/50. Sådan synes jeg. Det skal ikke være mere, fordi du er manden. [...] Men igen, vil jeg bare have, selvom det er en moderne verden, vi bor i, vil jeg gerne have, at konen eller pigen skal være sikker på, at manden er manden i familien. Den respekt skal altid være der. Hun skal ikke gå så meget uden at spørge. [Det er] manden, der bestemmer. Det er manden, der siger: 'Nu er vi enige om det der'"

Som forklaring på denne holdning angiver *Paul*, at det ifølge hans (katolske) religion var manden, der kom først til verden:

"Jeg vil ikke sige, det er fordi, mænd er mere 'mature'. Det er fordi, det står i starten af verden, at det var os, manden, der skal komme først, og så konen kommer senere. Så jeg har den i mit hoved, at det er os altid, der skal styre, mænd, i familien, eller hvor de er henne."

Paul fortæller endvidere, at det var ham der traf de endelige beslutninger, dengang han var sammen med sin ekskone, fordi det var ham, der havde det primære økonomiske ansvar, og ham der forsørgede familien:

"Man må snakke om tingene. Det er ikke hele tiden, vi bliver enige. Nogle gange vi bliver ikke enige om det. Men til sidst, så skal hun acceptere, at jeg tager beslutningen, fordi jeg har forsørget familien for længe siden, så hvorfor kan jeg ikke tage den endelige beslutning?"

Mukisa på 30 år fortæller ligeledes, at det efter hans mening bør være manden, der har det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet, men at det kan være en god idé at tage konen med på råd, så hun ikke bliver sur:

"Først taler de, så der ikke bliver konflikt i hjemmet. Og manden skal have beslutningen til sidst. Barnet skal fortælle til kvinden, kone skal tale og manden skal have den sidste beslutning."

Når det kommer til børn og børneopdragelse, udtrykker hovedparten af de interviewede fædre, at de har et stort engagement i børneopdragelsen og en stor kærlighed til deres børn. Flere af dem giver udtryk for, at de synes, at det er vigtigt at være tilstede i børnenes liv,

herunder at det er godt for deres barns/børns udvikling, at de har en faderlig figur, som barnet/børnene kan spejle sig i. *Tranh* på 38 år fortæller eksempelvis, at han synes, at det er vigtigt, at en man er tilstede overfor familien:

"Man skal bare være der for dem. Ikke kun når der er behov for ham. Han skal være der til stede. Ikke for at vise at han er tilstede for at passe på familien, men bare være til stede, så de kan føle sig trygge, og ved at han er der. De kan henvende sig til ham. "

I forhold til spørgsmålet om, hvorvidt mænd kan tage sig lige så godt af børn, som kvinder, er der forskellige holdninger blandt de interviewede mænd, om end de fleste er enige i udsagnet. *Paul* på 45 år fortæller eksempelvis, at han sagtens mener, at mænd kan tage sig lige så godt af børn, som kvinder kan. Han mener endvidere, at han har set eksempler på mænd, der har været bedre i stand til at tage sig af børn end konen. Det vigtigste for *Paul* er dog, at manden er tilstede er sammen med børnene.

Erajh på 35 år fortæller ligeledes, at han tror, at mænd kan tage sig lige så godt af børn, som kvinder, og at far-barn relationen er vigtig:

"Jeg tænker, at mænd er mennesker, og det er kvinder også. Så på den måde er jeg ret sikker på, at mænd også kan tage sig af børn. [...] Det her med mor-og-barn-relation, det har en stor betydning osv. Men far og barn har også en stor betydning, så jeg tror godt, at mænd kan. De skal bare prøve det. Altså de skal have lov til at gøre det. [...] Men jeg tænker, det er mere mænd, der ikke gider det. Det er nok det, der gør det. Og de vil ikke tage det her feminisme, altså det kvindelige, til sig som mænd, vil jeg sige."

Ifølge *Erajh* er mænd således i stand til at tage sig lige så godt af børn, som kvinder. Samtidig mener han dog, at den udbredte kønsforskel i relation til, hvem der reelt tager sig mest af børnene, skyldes manglende interesse blandt mænd for at tage sig af for stor en del af børneomsorgen, fordi det er "kvindeligt".

Flere af de interviewede mændene mener samtidig, at der er nogle biologiske og naturlige grunde til, at kvinder måske er bedre til at tage sig af børn, herunder fx at et spædbarn er afhængig af moderens mælk. *Dahn* på 25 år fortæller eksempelvis, at han mener, at mænd kan tage sig næsten lige så godt af børn som kvinder, men at kvinder har fået et moderinstinkt fra naturens side:

"Den eneste fordel, det må så være fra moder naturens side. Altså de der moderinstinkter og så videre. Opdragelsesinstinkter. Mænd kan også, men rent optimalt, selvfølgelig evolutionen, så er det kvinder, men mænd kan også i dag. Det ved jeg godt."

Også *Thaung* på 30 år fortæller, at han tænker, at kvinder måske kan tage sig lidt bedre af børn end mænd, men at det samtidig er vigtigt, at faderen er sammen med børnene:

"Børnene de synes nogle gange mor er lidt mere sød og kærlig end far, bemærker jeg nogle gange. Derfor jeg synes, det er svært at svare på. Men jeg er også selv far. Men det er vigtigt at være sammen med børnene. De skal bare ville."

6.4.2 Holdninger til barsel og forældreorlov blandt de interviewede mænd

I forhold til spørgsmålet omkring barsel, fortæller de fleste af de interviewede mænd, at de helt klart støtter op om barsel for mænd, og flere af mændene fortæller endvidere, at de selv har taget barsel og/eller har planer om at tage barsel, når de får børn. *Dahn* på 25 år fortæller, at han går ind for barsel til mænd, da han mener, at det er godt, at børnene får et mandigt forbillede:

"Det [barsel til mænd] synes jeg er fantastisk fedt. Samtidig med, at så får mændene også mulighed for at præge sine, altså, være et forbillede, vil jeg sige. Jeg har en fornemmelse af, at det kan være på grund af maskulinitet [opfattelser af maskulinitet] i dag. Det er i hvert fald lidt anderledes, i hvert fald her i Nordeuropa, at barsel er ikke kun noget, man giver til kvinderne, men også til mændene."

Et andet eksempel er *Thanh* på 38 år, som fortæller, at han synes, mænd skal have lov til at gå på barsel, men at de selv skal have mulighed for at bestemme, om de ønsker det:

"Jeg synes, man skal have lov [til at gå på barsel]. Jeg synes, det er noget, man skal have lyst til. Jeg synes ikke, man skal påtvinge folk det. Jeg synes det med, hvis en mand gerne vil holde barsel, så skal han også have lov til det. Men hvis en mand ikke har lyst til at holde barsel, fordi han hellere tager på arbejde eller noget andet, så skal han også have lov til det."

6.4.3 Holdninger til børneopdragelse blandt de interviewede mænd

Når der kommer til børneopdragelse fortæller de fleste af mændene, at de i høj grad er involveret i opdragelsen af deres børn. Flere af mændene giver dog også udtryk for, at deres kone typisk bruger mere tid sammen med børnene end de selv gør.

De fleste af mændene mener, at drenge og piger skal opdrages efter de samme regler, dog er der også enkelte, som giver udtryk for, at de formentlig vil gøre lidt forskel på, hvordan de opdrager drenge og piger.

Hadir på 42 år, som har to sønner og en datter, fortæller, at han nok vil bruge lidt mere tid på sin datter, da hun vil komme til at kæmpe mere for tingene senere i livet:

"De må det samme. Der er de samme regler. Der er de samme værdier. Men faktisk så er jeg nok nødt til at sige: Jo. Jeg har sgu en lille tendens til at forfordele [gøre mere for] min datter, fordi jeg ved, at det at være kvinde og pige i sådan et moderne samfund som Danmark kræver noget mere. Det kræver en lille smule mere. For der er ikke den ligestilling, der skal være. Så når hun er lidt strid, så bliver jeg lidt glad, fordi det skal man være som pige, tænker jeg. Det gør ikke noget. Så ja, og det er faktisk lidt med modsat fortegn, for mine to drenge, de piver lidt over det ind i mellem, men det skal være sådan. Det tænker jeg. Det er fordi, sådan er verden bare indrettet. Kvinder skal kunne en lille smule mere, ligesom jeg skal kunne en lille smule mere, fordi jeg har en anden baggrund."

Hussein på 42 år fortæller, at han nok vil være en smule mere beskyttende overfor hans datter end overfor hans søn, især når hun bliver lidt ældre:

"Nu er hun kun 5 år. Men jeg tror, jeg kommer nok til at være lidt mere efter pigen, i forhold til, hvornår man skal være hjemme, selvom jeg betragter mig som liberal, men jeg tror ikke, jeg kan lade vær."

Interviewer: *"Hvad hænger det sammen med, tænker du?"*

"At pigen er sådan, har brug for mere 'protection'. Fysisk er hun ikke lige så stærk som drengen, så hun kan blive udsat for et eller andet chikane af en art. Det er den forestilling, man har, men det kan godt være, det er falsk. Det er meget svært at fjerne den tanke hos en. Så på den måde vil der være en forskel, tror jeg."

Ishaan på 26 år fortæller, at han har haft mere frie rammer i opdragelsen end hans to storesøstre. Han mener både at det kan skyldes, at han var en dreng, men også at søstre måske allerede har taget "kampene". Han føler i hvert fald, at han har haft lidt for frie rammer:

"Jeg synes – især min mor – har været alt for blød med mig i min opdragelse. Jeg er opdraget med for frie tøjler, så jeg vil helt klart være meget mere hård og sætte nogle grænser. Fordi jeg synes, det er vigtigt, ellers bliver man bare heller ikke så moden hurtigt. Det kan jeg se på mig selv. Jeg vil heller ikke give mine forældre, min mor, skylden, men jeg er meget forkælet, og det kan godt mærkes på mit gå-på-mod og min vilje til at gøre ting. For jeg ved bare, at jeg kan række hånden ud, og så får jeg det bare, og det er jo bare ikke godt for mig i sidste ende."

Aimaar på 25 år fortæller ligeledes, at det ikke er noget han selv har været ude for, men at han hos andre familier oplever, at der kan være stor forskel på, hvad drenge og piger må:

"Der er stor forskel på, for eksempel, hvad drenge gør. De kan gå en tur alene, de kan lave mange ting her i Danmark, de kan svømme, de kan gå til fitness, de laver mange ting. Ja. Men nej, pigerne de må ikke, snakke med de andre, må ikke gå alene."

6.4.4 Sammenligning med egen opvækst

I forhold til deres egen opvækst fremhæver flere af de interviewede mænd, at de er vokset op med mere traditionelle kønsroller, med en forholdsvis hierarkisk familiestruktur, med en autoritær faderfigur og fysisk sanktionering – noget som de ønsker at gøre anderledes i forhold til egne børn. Paul på 45 år fortæller eksempelvis, at det er vigtigt for ham at have en mere dialogisk tilgang til sine børn, end hans forældre havde:

"Men her jeg gør noget med mine børn. Hvis jeg er sammen med dem, så snakker vi og hygger os. Du kan godt fortælle din far, eller du kan godt fortælle dine børn: 'Jeg vil gerne have, du bliver den slags person.' Men min opdragelse har ikke været sådan, hvor min far eller mor sidder sammen og fortæller mig: 'Hvad skal du blive, når du bliver voksen?' Jeg var så ked af det, så sur. Så gik jeg på skolen og så ud igen, fordi de var ikke rigtig gode. Så min opdragelse var op og ned."

Også *Erajh* på 35 år fortæller, at han selv kommer fra en familie med en høj grad af alders- og kønshierarki, og hvor den ældste søn fik meget mere plads end de andre børn. Dette ønsker han at lave om på, i forhold til sine egne børn:

"Det vil der være kæmpe stor forskel på. Fordi at den måde vi er blevet opdraget på, så har der jo altid været, i hvert fald den ældste søn, min bror, han har jo fået rigtig meget plads i familien osv., hvor vi andre vi skal følge med. Men sådan vil vi ikke opdrage vores børn. Om man er ældste søn eller datter, at de får lige muligheder alle sammen. Så vi vil ikke forskelsbehandle vores børn."

Thaung på 30 år fortæller, at han selv er blevet slået som barn, men at han ikke selv synes, at det er i orden at slå børn i forbindelse med opdragelsen:

"Jeg synes, ikke det er okay at slå børn. Det synes jeg ikke. Man kan ikke rette børn til på den måde. Det kan man gøre på mange måder. Og børnene, hvis de ikke hører efter forældre, altså kan man godt gøre en anden måde, mange ting. Så behøver man ikke slå børn. Børn de er jo søde, og børn de er jo som vores næstekærlighed, kan man sige. Man behøver ikke slå børnene, det hjælper ingenting."

Interviewer: *"Er du selv som barn blevet slået af din far og mor?"*

"Ja, det har jeg [oplevet]. Derfor efterhånden jeg kom til Danmark her, jeg har meget respekt for ny kultur, sådan her oplever jeg."

Osman på 37 år fortæller, at han selv er vokset op med en meget patriarkalsk familiestruktur, som han ikke selv ønsker at føre videre:

"Jeg vil sige i forhold til det her med patriarken, hvis du skulle tage det eksempel, at det betyder, at det har været min far, der er overhoved i vores familie. Og det har jeg jo selvfølgelig fulgt, og det er jo den opfattelse, jeg har fået, og det er jo sådan, jeg troede jeg nok skulle leve, kan man sige. Og den har ændret sig i takt med, at man er blevet ældre og er blevet mere livserfaren, så tror jeg, at jeg er gået væk fra den idé om, at en mand skal være overhovedet i familien. Jeg tror også qua min uddannelsesmæssige baggrund."

Osman fortæller endvidere, at han gerne vil være mere involveret i børneopdragelse end hans egen far var:

"Der er helt sikkert mange ting, der har forandret sig. Altså, min far var jo ikke, han deltog slet ikke rigtig i børneopdragelsen og var ikke særlig meget hjemme, var på arbejde og sådan nogle ting. Og det er da helt klart, at det er noget jeg godt kunne mærke dengang, og det vil jeg for eksempel ikke byde mine børn. Der vil jeg gerne være meget mere for dem, have oplevelser med dem, og jeg henter dem også i institution for eksempel. Det har jeg aldrig oplevet, at min far har gjort. Men sådan er faktisk både min mellemste bror, som også er dansk gift, og min yngste bror, som er praktiserende, ikke. Han tager også meget mere del i det. Så det ved jeg ikke om det er på grund af vores kulturelle baggrund eller om det er mere sådan personligt. Det er svært at adskille, ikke?"

KAPITEL 7

ANERKENDELSE, FAMILIENS OMDØMME OG NEGATIV SOCIAL KONTROL

Det foregående kapitel har beskrevet undersøgelsens resultater vedrørende maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling specifikt i forhold til mænd og kvinders roller i relation til familie, huslige pligter, børneopdragelse, barsel og forældreorlov mv.

I dette kapitel gennemgås, i hvor høj grad minoritetsetniske mænd mener, at de får den anerkendelse, de føler, de fortjener, samt i hvor høj grad de har oplevet at blive udsat for diskrimination sammenlignet med minoritetsetniske kvinder og majoritetsetniske mænd og kvinder. Derudover belyser kapitlet holdninger til familiens ære og omdømme med særligt fokus på mandens rolle i relation hertil. Dette anskueliggøres blandt andet gennem spørgsmål vedrørende kontrol af familiemedlemmer og ægtefælle.

Helt konkret belyser kapitlet svarfordelinger og sammenhænge i forhold til køn og etnisk oprindelse i relation til følgende spørgsmål og udsagn:

- *I hvor høj grad oplever du, at du som mand får den anerkendelse fra din familie, som du føler, du har fortjent?*
- *I hvor høj grad oplever du, at du som kvinde får den anerkendelse fra din familie, som du føler, du har fortjent?*
- *Har du inden for det sidste år følt dig diskrimineret på grund af dit køn, din alder, din religion, dit udseende, din etniske oprindelse eller andet?*
- *Hvor tilfreds er du alt i alt med dit liv?*
- *I hvor høj grad føler du dig ansvarlig for at opretholde din families omdømme?*
- *Hvor enig eller uenig er du i, at hvis nogen fornærmer en mand, bør han forsvare sit omdømme med magt om nødvendigt?*
- *Synes du, det er i orden, hvis forældre og andre familiemedlemmer beslutter, hvem unge skal gifte sig med?*
- *Har du inden for det seneste år følt dig presset til at kontrollere andre familiemedlemmer (f.eks. søskende eller børn)?*
- *Tillader du din partner/ægtefælle at have venner af det modsatte køn udover familien?*

Kapitlet tager afsæt i omkring de kvantitative resultater fra spørgeskemaundersøgelsen med løbende inddragelse af resultater andre undersøgelser på området. Derudover afsluttes kapitlet med hovedindtryk og citater fra de kvalitative interview.

7.1 Anerkendelse og diskrimination

Ifølge SFI-rapporten *Fædre, sønner og ægtemænd*, der er baseret på interview med minoritetsetniske mænd, oplever en del af de minoritetsetniske mænd et tab af autoritet og anerkendelse i familien, som følge af migrationen, da den mere ligestillingsorienterede familiearbejdsdeling, de møder i Danmark, står i stor kontrast til den mere patriarkalske familiearbejdsdeling, der ofte er udbredt i hjemlandet. Den danske arbejdsdeling, hvor kvinden ofte i lige så høj grad som manden har et arbejde og derved er med til at forsørge familien, og hvor det forventes, at manden deltager i det huslige arbejde på lige fod med kvinden, betyder således, at manden mister sin traditionelle rolle som eneforsørger. Ifølge Jensen og Liversage medfører dette for nogle mænds vedkommende en følelse af 'tabt' maskulinitet samt, et tab af de privilegier maskuliniteten normalt medfører.¹⁹⁷

En række andre kvalitative studier belyser, hvordan en sådan følelse af 'tabt' autoritet og maskulinitet kan medføre parforholdskonflikter og voldelig adfærd blandt indvandrermand.¹⁹⁸

Farrell og Gray (2018) skriver om en hastigt voksende andel af drenge og mænd i verden, som oplever en generel følelse af en mangel på anerkendelse for det at være mand. Et fænomen, som de mener til dels skyldes den moderne ligestillede arbejdsdeling i hjemmet og samfundet, hvori de traditionelle roller opfyldt af manden, eksempelvis rollen som eneforsørger af familien eller som soldaten, der forsvarer landet, er forsvundet fra samfundet, men samtidig ikke erstattet med nye mandsspecifikke roller, der ville kunne give en tilsvarende anerkendelse. Farrell og Gray kalder denne tendens *'the purpose void'*, og de mener, at den er med til at fremkalde en identitetskrise hos flere og flere drenge og mænd. Identitetskrisen der for nogles vedkommende kan resultere i en radikal modreaktion, hvor individerne føler sig nødsaget til at opsøge den manglende anerkendelse for mandlig opførelse andetsteds, eksempelvis i bandemiljøer, igennem religiøs ekstremisme eller lignende.¹⁹⁹

Det er derfor interessant at undersøge, hvorvidt en manglende oplevelse af anerkendelse for det at være mand også gør sig gældende i Danmark – og i så fald, om der ses en forskel i relation til etnisk oprindelse. Ligeledes er det søgt belyst, i hvilket omfang kvinder oplever manglende anerkendelse for det at være kvinde, og om der ses betydelige forskelle mellem henholdsvis mænd og kvinders oplevede grad af anerkendelse.

I denne undersøgelse er mændene derfor blevet spurgt: *"I hvor høj grad oplever du, at du som mand får den anerkendelse fra din familie, som du føler, du har fortjent?"*, mens kvinderne tilsvarende er blevet spurgt: *"I hvor høj grad oplever du, at du som kvinde får den anerkendelse fra din familie, som du føler, du har fortjent?"*²⁰⁰

Tabel 7.1.1 viser mændene og kvindernes svar på de to spørgsmål kodet sammen i den samme tabel:

¹⁹⁷ Jensen & Liversage (2007).

¹⁹⁸ Se fx Fisher (2013), Danneskiold-Samsøe et al. (2011), Grzywacz et al. (2009) og Bui & Morash (2008).

¹⁹⁹ Farrell og Gray (2018).

²⁰⁰ Spørgsmålet er blevet stillet som to forskellige spørgsmål, men er kodet sammen i nedenstående tabel.

Tabel 7.1.1: I hvor høj grad oplever du, at du som mand/kvinde får den anerkendelse fra din familie, som du føler, du har fortjent?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2323)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4422)
I høj grad	38	54	36	52	44
I nogen grad	31	26	35	30	32
I mindre grad	9	9	10	8	9
Slet ikke	5	3	3	1	2
Ved ikke	13	6	13	8	10
Ønsker ikke at svare	3	3	3	2	2
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Ovenstående tabel viser, i hvor høj grad mænd og kvinder oplever, at de får den anerkendelse fra deres familier, som henholdsvis mand og kvinde, de føler, at de har fortjent. Som vist ses der betydelige forskelle i svarfordelingen i forhold til køn men i mindre grad i forhold til etnisk oprindelse. Således oplever 69 % af de minoritetsetniske mænd og 71 % af de majoritetsetniske mænd, at de 'i nogen' eller 'i høj grad' får den anerkendelse fra deres familie, de føler at de har fortjent, mens det gælder for 80 % og 82 % af de minoritetsetniske og majoritetsetniske kvinder. Ses der alene på den gruppe, som oplever en 'høj grad' af anerkendelse, fremstår kønsforskellen endnu tydeligere. Her viser tabellen, at et mindretal på 36-38 % af mændene 'i høj grad' føler, at de får den anerkendelse fra deres familie, de fortjener, mens det gælder for lidt mere end halvdelen (52-54%) af kvinderne.

Svarfordelingen viser altså en tydelig tendens til, at mænd generelt føler sig mindre anerkendt end kvinder, hvilket kunne være en indikation på, at tendensen 'the purpose void' også gør sig gældende i en dansk kontekst. Dog ser vi ingen tydelige forskelle i følelsen af anerkendelse i forhold til etnisk oprindelse, da svarfordelingen er næsten identisk for de minoritetsetniske og majoritetsetniske mænd. Dette fund understøtter således ikke umiddelbart resultaterne fra de tidligere omtalte kvalitative studier som indikerer, at netop mænd med indvandrerbaggrund skulle opleve en særlig mangel på anerkendelse fra deres familier.

Det er dog vigtigt at pointere, at der, på trods af de nævnte forskelle, er et stort flertal på tværs af køn og etnisk oprindelse, som oplever, at de får den anerkendelse fra deres familier, som de føler, at de har fortjent.

Respondenterne er endvidere blevet spurgt: "Har du inden for det sidste år følt dig diskrimineret på grund af dit køn, din alder, religion, dit udseende, din etniske oprindelse eller andet?" Mens ovenstående spørgsmål omhandlede anerkendelse fra familien, kan oplevet diskrimination således være en indikator på manglende anerkendelse fra det omgivende samfund. Svarfordelingen på diskriminationsspørgsmålet fremgår af Tabel 7.1.2 nedenfor:

Tabel 7.1.2: Har du inden for det sidste år følt dig diskrimineret på grund af dit køn, din alder, religion, dit udseende, din etniske oprindelse eller andet?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Ja	37	38	10	18	16
Nej	51	48	86	79	79
Ved ikke	8	9	2	3	3
Ønsker ikke at svare	4	5	1	1	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som vist i tabellen ses der her en signifikant forskel i forhold til etnisk oprindelse, da de minoritetsetniske mænd (37 %) og kvinder (38 %) føler sig markant mere diskrimineret end de majoritetsetniske mænd (10 %) og kvinder (18 %). Derudover ses der også forskel på svarfordelingen i relation til køn blandt de majoritetsetniske respondenter. Hvor ca. en femtedel (18 %) af de majoritetsetniske kvinder har følt sig diskrimineret inden for det sidste år, gælder det for 10 % af de majoritetsetniske mænd. Som det fremgår af spørgsmålsformuleringen, kan årsagen til de observerede forskelle skyldes mange forskellige former for diskrimination, herunder diskrimination på grund af køn, alder, religion, udseende, etnisk oprindelse eller "andet". Det er således ikke muligt at vide, hvilke former for oplevet diskrimination, der i særlig grad ligger til grund for de enkelte gruppers besvarelser.

I et intersektionelt perspektiv kan det antages, at årsagen til en højere grad af oplevet diskrimination blandt minoritetsetniske kvinder og mænd skyldes flere forskellige former for oplevet diskrimination, da en stor del af gruppen både udgør en minoritet i relation til religion og etnisk oprindelse. Endvidere skal det også bemærkes, at spørgsmålet alene afdækker omfanget af oplevet diskrimination, og dermed ikke nødvendigvis siger noget om reelle forskelle i udbredelsen af faktisk diskrimination i relation til de forskellige grupper.

Der er ikke foretaget regressionsanalyse på spørgsmålet: "Har du inden for det sidste år følt dig diskrimineret på grund af dit køn, din alder, religion, dit udseende, din etniske oprindelse eller andet?", da dette spørgsmål primært har været tænkt som en baggrundsvariabel. Til gengæld indgår spørgsmålet som baggrundsvariabel i regressionsanalysen, hvor denne variabel dog synes at have begrænset betydning i forhold til de fleste af de undersøgte maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling. Dog ses det, at personer, som angiver at have oplevet diskrimination, er signifikant mere tilbøjelige end andre:

- til at angive, at de har følt sig presset til at kontrollere andre familiemedlemmer
- til at mene, at både kvinder og mænd bør vente med at have sex, til de bliver gift
- til at mene, at mænd har for lidt magt i det danske samfund
- til at angive, at de har oplevet at blive slået af deres forældre i deres opvækst
- til at angive, at de ikke er tilfredse med deres parforhold/ægteskab

Regressionsanalyserne kan ikke i sig selv sige noget om årsagerne til disse sammenhænge. Blot kan det konstateres, at der ses den sammenhæng, at personer, som ikke føler sig godt tilpas eller bliver presset af deres familie, i deres parforhold/ægteskab og/eller i det bredere danske samfund, oplever en højere grad af diskrimination end andre. En mulig tese kan være, at diskriminationen eller den urimelige behandling på baggrund af køn, alder eller etnicitet mv. kan være udøvet fra flere forskellige sider, herunder både fra forældre eller andre familiemedlemmers side, fra partners/ægtefællers side og/eller fra det omkringliggende samfunds side.

Endvidere kan det i relation til de ovenstående svarfordelinger på spørgsmål om anerkendelse og diskrimination konstateres, at der særligt blandt minoritetsetniske mænd findes et betydeligt mindretal, som ikke oplever at blive anerkendt og/eller som oplever diskrimination. Selvom de minoritetsetniske kvinder oplever en tilsvarende grad af diskrimination, så føler de sig i højere grad anerkendt end de majoritetsetniske mænd, og selvom de majoritetsetniske mænd oplever en tilsvarende grad af manglende anerkendelse, så oplever de ikke den samme grad af diskrimination, som de minoritetsetniske mænd. De minoritetsetniske mænd er dermed samlet set en særligt udsat gruppe i relation til de to faktorer.

Men hvordan står det så til med de minoritetsetniske mænds generelle tilfredshed med tilværelsen sammenlignet med de øvrige grupper?

Grzywacz et al. (2009), som har undersøgt, hvordan kvinders arbejdsdeltagelse påvirker amerikanske mexicanske immigranternes parforhold, finder, at kvinders arbejdsdeltagelse og den ændring i kønsroller, som denne medfører, opleves som mere positivt for kvinder end for mænd. At arbejde uden for hjemmet giver kvinderne en følelse af empowerment og selvstændighed, mens mandlige immigranter derimod oplever, at kvindernes arbejdsdeltagelse medfører, at mændene ikke længere får den respekt, som de har været vant til.²⁰¹

Omvendt finder en norsk undersøgelse af Dalgard og Thapa fra 2007, som har undersøgt forholdet mellem social integration og psykisk lidelse hos indvandrere i Oslo, at social integration var forbundet med et godt psykisk helbred hos mændene, mens dette ikke var tilfældet hos kvinderne. Ifølge Dalgard og Thapa er en mulig forklaring på dette, at den traditionelle kvinderolle fra ikke-vestlige lande er mere udfordret af social integration i et vestligt land end den mandlige rolle, samt at social integration for nogle kvinder kan være forbundet med negative sanktioner fra mænd i deres egen etniske gruppe.²⁰²

Med henblik på at belyse både de minoritetsetniske mænd og kvinders overordnede oplevelse af tilfredshed med tilværelsen i Danmark er respondenterne i denne undersøgelse blevet spurgt: *"Hvor tilfreds er du alt i alt med dit liv?"*

Tabel 7.1.3 nedenfor viser svarfordelingen fordelt på køn og etnisk baggrund:

²⁰¹ Grzywacz et al. (2009).

²⁰² Dalgard & Thapa (2007). Social integration blev i dette studie belyst i form af kendskab til det norske sprog, læsning af norske aviser, besøg af nordmænd og modtagelse af hjælp fra nordmænd.

Tabel 7.1.3: Hvor tilfreds er du alt i alt med dit liv?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Meget tilfreds	37	36	37	38	38
Tilfreds	40	39	47	48	47
Hverken tilfreds eller utilfreds	12	13	9	8	9
Utilfreds	4	4	4	2	3
Meget utilfreds	2	1	1	1	1
Ved ikke	2	1	1	1	1
Ønsker ikke at svare	2	5	1	2	2
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,031

Som det fremgår af ovenstående tabel, ses der kun mindre forskelle i svarfordelingen i forhold til etnisk oprindelse og køn. De majoritetsetniske mænd og kvinder er generelt lidt mere tilfredse med deres liv end de minoritetsetniske mænd og kvinder, men andelen, der er 'meget tilfreds' med deres liv, er stort set lige stor på tværs af køn og etnisk oprindelse. Ligeledes ses der kun mindre forskelle i relation til etnisk oprindelse og køn blandt mindretallet, som er enten 'utilfredse' eller 'meget utilfredse' med deres liv. Mindretallet er dog størst blandt de minoritetsetniske mænd (6 %), de minoritetsetniske kvinder (5 %) og de majoritetsetniske mænd (5 %), mens det er en anelse mindre blandt de majoritetsetniske kvinder (3 %).

Samlet set kan det altså konkluderes, at de minoritetsetniske mænd og kvinder oplever en lidt mindre grad tilfredshed med tilværelsen end de majoritetsetniske mænd og kvinder, samt at decideret utilfredshed med tilværelsen er mindst udbredt blandt de majoritetsetniske kvinder.

7.2 Maskulinitetsopfattelser i relation til ære, omdømme og negativ social kontrol

Gennem de seneste cirka 10 år er der – særligt i Danmark og de øvrige nordiske lande – gennemført en række forskningsprojekter og undersøgelser, som på forskellig vis belyser udbredelse, karakter og årsager til negativ social kontrol, æresrelaterede konflikter og æresrelateret vold.²⁰³ Forskningen er for omfattende og nuanceret til at kunne opsummeres

²⁰³ I relation til Danmark se fx Als Research (2011a, 2014, 2015, 2018a og 2018b), Danneskiold-Samsøe et al (2011), Etnisk Konsulentteam (2010), Etnisk Ung (2014b), Institut for Menneskerettigheder (2017), Kragh (2010), Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet (2016) samt Udlændinge- og Integrationsministeriet (2017). I relation til Norden og de øvrige nordiske lande se fx Bredal (2011 og 2014), Eldén (2003), Lynggaard (2010),

fyldestgørende her, ligesom litteraturstudiet (Kapitel 3) alene opsummerer en række udvalgte hovedkonklusioner med særligt fokus på minoritetsetniske mænd.

Det kan dog overordnet fremhæves, at forskningen hovedsageligt har beskæftiget sig med at belyse oplevelser med negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter blandt minoritetsetniske unge – herunder særligt blandt unge minoritetsetniske kvinder, som i højere grad end andre unge oplever at blive udsat for negativ social kontrol og begrænset selvbestemmelse i relation til valg af venner, kærester og ægtefæller mv. Enkelte studier har dog set nærmere på sammenhænge mellem maskulinitetsopfattelser, æresrelaterede konflikter og (pres til) udøvelse af negativ social kontrol specifikt blandt unge minoritetsetniske mænd.

Som beskrevet i litteraturstudiet finder et norsk studie (Bredal (2011)) eksempelvis, at unge minoritetsetniske mænd, som har været udsat for eller har udøvet negativ social kontrol, ofte er blevet opdraget med klassisk patriarkalske og æresrelaterede værdier. Dette kan blandt andet indebære, at de som sønner forventes at tage ansvar for familiens omdømme, hvilket ikke mindst betyder, at de forventes at 'passe på' deres søstre, så det sikres at søstrenes adfærd ikke kan risikere at give familien et dårligt omdømme.²⁰⁴ Sønner i sådanne familier kan således opleve et pres til at udøve negativ social kontrol, som er forbundet med en æresrelateret opfattelse af, at familiens kvinder forventes at leve op til et bestemt æreskodeks, som medfører en udpræget kontrol med kvinders seksualitet. I et sådant familiemønster er det de mandlige familiemedlemmers rolle at kontrollere de kvindelige familiemedlemmer – og straffe eventuelle normbrud – ligesom de mandlige familiemedlemmers egen ære og omdømme kan blive påvirket af rygter om de kvindelige familiemedlemmers adfærd.²⁰⁵

I et svensk studie på området har Schlytter og Rexvid (2016) sammenfattende beskrevet, hvad der typisk kendetegner opfattelsen af "en god mand" i familier og miljøer, som er kendetegnet ved de ovennævnte æresrelaterede normer:

"At være en god mand handler ikke bare om, at man ikke har et dårligt rygte på grund af nærtstående kvinders dårlige rygte men også om, at man sørger for at sikre, at disse kvinder ikke får et dårligt rygte. Den efterstræbelsesværdige mandighed er derfor den, som står for kontrol med de nærtstående kvinder. At undgå skam kræver således aktivitet fra mænds side: At de udøver kontrol over de nærtstående kvinder".²⁰⁶

I den seneste større danske undersøgelse på området (Als Research (2018a)) er det dokumenteret, at et betydeligt mindretal af unge minoritetsetniske mænd mellem 15 og 29 år deler holdninger, som kan være med til at reproducere eller legitimere udøvelse af negativ social kontrol rettet mod kvindelige familiemedlemmer. I undersøgelsen er de unge således blevet spurgt: "I hvilken grad er du enig i, at brødre er ansvarlige for deres søstres opførsel?" Her fremgår det, at hver tredje minoritetsetnisk mand (33 %) i alderen 18-29 år enten 'i høj grad' eller 'i nogen grad' er enig i dette udsagn, mens det gælder for 13 % af de

Schlytter et al. (2009 og 2011), Schlytter (2010), Schlytter og Rexvid (2016), Ungdomsstyrelsen (2009) samt Wikan (2008). I relation til internationale studier se fx Gill et al. (2014) samt Hossain og Welchman (2005).

²⁰⁴ Bredal (2011). Se iverigt litteraturstudiet (Kapitel 3).

²⁰⁵ Schlytter & Rexvid (2016).

²⁰⁶ Schlytter & Rexvid (2016), s. 34 (vores oversættelse).

minoritetsetniske kvinder og hhv. 11 % og 1 % af de majoritetsetniske mænd og kvinder i samme aldersgruppe. Blandt de 15-17-årige unge gælder det tilsvarende for knap halvdelen (45 %) af de unge minoritetsetniske mænd, en fjerdedel (25 %) af de unge minoritetsetniske kvinder og henholdsvis 13 % og 7 % af de unge majoritetsetniske mænd og kvinder.²⁰⁷

Men henblik på at belyse eventuelle sammenhænge mellem opfattelser af maskulinitet, ligestilling og omdømme/ære benyttes også i denne undersøgelse en række spørgsmål, som indikerer udbredelsen af holdninger relateret til opfattelser af omdømme, ære og/eller negativ social kontrol. Når svarene herpå relateres til de øvrige spørgsmål i denne undersøgelse, bliver det således muligt at undersøge sammenhængen mellem opfattelser af omdømme/ære, maskulinitet og ligestilling nærmere.

Specifikt er spørgsmålet: *"I hvor høj grad føler du dig ansvarlig for at opretholde din families omdømme?"* inddraget som en baggrundsvariabel i regresionsanalyserne med henblik på at belyse sammenhænge mellem betydningen af familiens omdømme, maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling. Resultaterne heraf fremgår senere i dette kapitel (se afsnit 6.3 *Sammenhæng mellem familiens omdømme og maskulinitetsopfattelser*).

Nedenfor gennemgås først svarfordelingerne på de spørgsmål, som belyser konkrete holdninger til omdømme og ære samt til negativ social kontrol. Mens de eksisterende undersøgelser på området som nævnt primært har haft fokus på unge, belyser svarfordelingerne i denne undersøgelse udbredelsen af disse holdninger blandt den bredere gruppe af voksne mellem 18-65 år, som indgår i denne undersøgelses datagrundlag.

I Tabel 7.2.1 nedenfor vises først svarfordelingen på spørgsmålet: *"I hvor høj grad føler du dig ansvarlig for at opretholde din families omdømme?"*

Tabel 7.2.1: I hvor høj grad føler du dig ansvarlig for at opretholde din families omdømme?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
I høj grad	43	37	22	25	25
I nogen grad	28	28	33	32	32
I mindre grad	10	10	21	14	17
Slet ikke	8	11	17	17	16
Ved ikke	8	10	5	10	8
Ønsker ikke at svare	3	4	2	1	2
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som vist i tabellen ovenfor ses der først og fremmest en forskel i svarfordelingerne fordelt på etnisk oprindelse. De minoritetsetniske mænd og kvinder føler sig således i betydeligt højere grad ansvarlige for at opretholde deres families omdømme end de majoritetsetniske mænd og kvinder. Mens 43 % af de minoritetsetniske mænd og 37 % af de minoritetsetniske kvinder

²⁰⁷ Als Research (2018a).

'i høj grad' føler sig ansvarlige for at opretholde deres families omdømme, så gælder dette til sammenligning for 22 % af de majoritetsetniske mænd og 25 % af de majoritetsetniske kvinder. Der ses således også en mindre forskel i svarfordelingen mellem de minoritetsetniske mænd og kvinder – og i mindre grad blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder.

Svarfordelingen bekræfter overordnet, at det særligt er mænd i minoritetsetniske familier, som oplever, at de har ansvar for at opretholde familiens omdømme. Imidlertid er det samtidig værd at bemærke, at holdningen også er forholdsvis udbredt blandt et mindretal i de øvrige tre grupper – herunder ikke mindst blandt de minoritetsetniske kvinder.

Mens både kvinder og mænd således kan opleve, at de i høj grad er ansvarlige for at opretholde deres families omdømme, så kan der være særlige og kønsrollebestemte forventninger til henholdsvis mænd og kvinder, når det gælder spørgsmålet om, *hvordan de skal bidrage til at opretholde familiens omdømme*. Som beskrevet ovenfor kan særligt minoritetsetniske kvinder i familier med et stærkt fokus på opretholdelse af familiens omdømme og ære føle en forpligtelse til at sikre, at deres seksuelle adfærd ikke kaster skam over familien. Mere specifikt kan der i nogle familier og miljøer være et udtalt fokus på at sikre, at kvinderne bevarer deres såkaldte "mødom", indtil de skal giftes – herunder at de udviser en adfærd, som sikrer, at der end ikke kan opstå rygter om, at de har mistet deres "mødom". Således kan familiens omdømme og ære i sådanne miljøer være tæt forbundet med den såkaldte "mødomsmyte" og føre til meget vidtrækkende former for negativ social kontrol med særligt unge kvinders adfærd og muligheder for eksempelvis at kunne ses med venner af det modsatte køn i deres fritid.²⁰⁸

For mænds vedkommende kan der i stedet være en særlig forventning om, at de bidrager til at opretholde familiens omdømme ved dels at udøve kontrol med andre familiemedlemmers adfærd og ved dels at være klar til at forsvare både deres egen og familiens omdømme gennem brug af forskellige former for magt og dominans i øvrigt. I kulturer præget af stærke æresrelaterede normer kan der således være udtalte forventninger til mænd om, at de skal være klar til at "mande sig op", stå til ansvar for og forsvare deres omdømme, hvis de eksempelvis oplever, at nogen fornærmer dem selv eller deres familie. En sådan holdning er således særdeles udbredt i en række mellemøstlige lande, mens udbredelsen endnu ikke er undersøgt nærmere i en dansk sammenhæng.

I undersøgelsen IMAGES MENA er mænd i Libanon, Marokko, Egypten og Palæstina blevet spurgt, i hvor høj grad de er enige i udsagnet: *"If another man in my community insults me, I will defend my reputation, with force if I have to"*. Her svarer et flertal på henholdsvis 68 % af mændene i Libanon, 70 % af mændene i Marokko, 86 % af mændene i Egypten og 89 % af mændene i Palæstina, at de er klar til anvende magt for at forsvare deres omdømme, hvis det er nødvendigt.²⁰⁹

Med henblik på at belyse udbredelsen af en lignende holdning i Danmark er respondenterne i denne undersøgelse tilsvarende blevet spurgt: *"Hvor enig eller uenig er du i, at hvis nogen*

²⁰⁸ Se fx Als Research (2014 og 2018a), Schlytter et al (2009) og Etnisk Konsulentteam (2010).

²⁰⁹ El Feki et al. (2017).

fornærmer en mand, bør han forsvare sit omdømme med magt om nødvendigt?"

Svarfordelingen fremgår af nedenstående tabel:

Tabel 7.2.2: Hvor enig eller uenig er du i, at hvis nogen fornærmer en mand, bør han forsvare sit omdømme med magt om nødvendigt?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	9	8	3	1	2
Overvejende enig	10	7	5	1	4
Hverken enig eller uenig	16	16	14	8	11
Overvejende uenig	15	10	16	10	13
Helt uenig	37	47	59	77	66
Ved ikke	8	9	1	2	2
Ønsker ikke at svare	3	4	1	1	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som vist i Tabel 7.2.2 er det i Danmark kun et mindretal af de minoritetsetniske mænd og kvinder, som er enten 'helt' eller 'overvejende' enige i, at en mand bør være klar til at forsvare sit omdømme med magt, hvis nogen fornærmer ham. Samtidig viser tabellen, at der ses betydelige forskelle i svarfordelingerne fordelt på etnisk oprindelse og – særligt blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder – også i relation til køn.

Mens samlet set 19 % af de minoritetsetniske mænd er enten 'helt enige' (9 %) eller 'overvejende enige' (10 %) i udsagnet, så gælder det for samlet set 15 % af de minoritetsetniske kvinder, 8 % af de majoritetsetniske mænd og 2 % af de majoritetsetniske kvinder.

Som det fremgår af regressionsanalysen på ovenstående spørgsmål²¹⁰, er majoritetsetniske kvinder fortsat signifikant mindre tilbøjelige end majoritetsetniske mænd til at erklære sig enige i, at en mand bør forsvare sit omdømme med magt, når der kontrolleres for betydningen af de øvrige faktorer. Imidlertid ophører de øvrige forskelle fordelt på køn og etnicitet med at være signifikant forskellige, når der testes for øvrige faktorer. I stedet ses det, at særligt personer, som angiver at være 'meget religiøse', er signifikant mere tilbøjelige til at erklære sig enige i udsagnet. Yderligere viser regressionsanalysen – ikke overraskende – at personer, der føler sig ansvarlige for at opretholde familiens omdømme, er mere tilbøjelige til at være enige i udsagnet.

Med henblik på at belyse eventuelle forskelle i forhold til køn og etnisk oprindelse i relation til holdninger, som kan bidrage til at understøtte negativ social kontrol, er respondenterne i denne undersøgelse endvidere blevet spurgt: "Synes du, det er i orden, hvis forældre og andre familiemedlemmer beslutter, hvem unge skal gifte sig med?" Dette spørgsmål er stillet

²¹⁰ Se Tabel 2.12 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

i en række andre undersøgelser som en indikator for holdninger, som understøtter negativ social kontrol blandt unge.²¹¹ Svarfordelingen i denne undersøgelse siger således noget om udbredelsen af sådanne holdninger blandt mænd og kvinder i en bredere aldersgruppe (18-64 år) end de tidligere undersøgelser, og giver samtidig mulighed for at anskue resultaterne i relation hertil. Tabel 7.2.3 nedenfor viser svarfordelingen fordelt på køn og etnisk baggrund:

Tabel 7.2.3: Synes du det er i orden, hvis forældre og andre familiemedlemmer beslutter, hvem unge skal gifte sig med?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=)
Ja	5	2	1	0	1
Nej	88	91	97	99	97
Ved ikke	4	4	1	0	1
Ønsker ikke at svare	2	3	2	1	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som vist i tabellen, mener det altovervejende flertal – på tværs af køn og etnisk oprindelse – *ikke* at det er i orden, hvis forældre og andre familiemedlemmer beslutter, hvem unge skal gifte sig med. Dog mener et lille mindretal på 5 % af de minoritetsetniske mænd, at det er i orden, mens det gælder for 2 % af de minoritetsetniske kvinder, 1 % af de majoritetsetniske mænd og 0 % af de majoritetsetniske kvinder.

Endvidere bør det bemærkes, at der blandt de minoritetsetniske mænd og kvinder er et større mindretal, som enten ikke har ønsket at svare eller har svaret 'ved ikke'. Det gælder således samlet set for 6 % af de minoritetsetniske mænd og 7 % af de minoritetsetniske kvinder. Til sammenligning anvender 3 % af de majoritetsetniske mænd én af de to svarmuligheder og kun 1 % af de majoritetsetniske kvinder.

Resultatet ligger nogenlunde på niveau med resultaterne fra undersøgelsen *Unge oplevelser med negativ social kontrol*. Her var der blandt de unge i aldersgruppen 18-29 år 2-4 % af de minoritetsetniske unge og 0-1 % af de majoritetsetniske unge, som mente, at det er i orden, hvis forældre og andre familiemedlemmer beslutter, hvem unge skal gifte sig med.²¹² Sammenlignet med målgruppen i denne undersøgelse (voksne i alderen 18-64-år) er der således ikke umiddelbart indikationer på, at holdningen er mere udbredt blandt ældre minoritetsetniske mænd og kvinder end blandt yngre.

Da mindretallet, som synes, at det er i orden, at forældre eller andre familiemedlemmer beslutter, hvem unge skal gifte sig med, omfatter et relativt begrænset antal respondenter i surveyen, har der ikke været tilstrækkeligt grundlag til at foretage en regressionsanalyse,

²¹¹ Se eksempelvis Als Research (2018a) og Als Research (2011a).

²¹² Als Research (2018a).

som med sikkerhed ville kunne sige noget om hvilke faktorer, der kan ligge til grund for de observerede forskelle i relation til køn og etnisk baggrund på dette spørgsmål.

Med henblik på at belyse i hvor høj grad mænd og kvinder oplever et pres i forhold til at kontrollere andre familiemedlemmer, er respondenterne i denne undersøgelse endvidere blevet spurgt: "Har du indenfor det seneste år følt dig presset til at kontrollere andre familiemedlemmer (f.eks. søskende eller børn)?" Svarfordelingen fremgår af Tabel 7.2.4 nedenfor:

Tabel 7.2.4: Har du indenfor det seneste år følt dig presset til at kontrollere andre familiemedlemmer (f.eks. søskende eller børn)?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Ja	9	11	7	6	7
Nej	83	80	88	89	88
Ved ikke	6	6	4	4	4
Ønsker ikke at svare	2	4	2	1	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,144

Som vist i tabellen har et mindretal på 9 % af de minoritetsetniske mænd og 11 % af de minoritetsetniske kvinder inden for det seneste år følt sig presset til at kontrollere andre familiemedlemmer. Til sammenligning gælder dette for henholdsvis 7 % og 6 % af de majoritetsetniske mænd og kvinder. Der ses således mindre forskelle i forhold til køn og etnisk oprindelse, men samlet set er svarfordelingen fordelt på de fire forskellige grupper ikke signifikant forskellig (p-værdi = 0,144).

Ovenstående resultater ligger nogenlunde på niveau med resultaterne fra undersøgelsen *Unge oplevelser med negativ social kontrol*. Dog er der lidt flere i denne undersøgelse, som giver udtryk for, at de har oplevet at føle sig presset til at kontrollere andre, hvilket muligvis kan skyldes, at aldersgruppen for denne undersøgelse er forskellig fra unge-undersøgelsen. Her var det 4-7 % af de minoritetsetniske unge kvinder og mænd og 1-5 % af de majoritetsetniske unge kvinder og mænd, som har oplevet dette.²¹³

Endvidere er det værd at bemærke, at andelen, som har oplevet et pres til udøvelse af kontrol i denne undersøgelse er en anelse større blandt de minoritetsetniske kvinder end blandt de minoritetsetniske mænd (i aldersgruppen 18-64 år). Forholdet er således omvendt i undersøgelsen blandt de unge i aldersgruppen 18-29-år. Med forbehold for de små afvigelser i procentpoint kan forholdet muligvis skyldes, at særligt mødre og sønner kan opleve et pres til at kontrollere andre familiemedlemmer. I ungeundersøgelsen pegede de unge, som havde været udsat for negativ social kontrol, således i særlig grad på deres mødre, som de primære udøvere.²¹⁴ Både mænd og kvinder kan således opleve pres til at udøve kontrol, selvom deres

²¹³ Als Research (2018a).

²¹⁴ Ibid.

roller i relation til kontrollen – som påpeget i en række kvalitative studier – kan være forskellige.

Endelig er holdninger til negativ social kontrol i denne undersøgelse søgt belyst i relation til spørgsmålet om mænd og kvinders kontrol af deres egne partnere/ægtefæller. Konkret er respondenter i undersøgelsen spurgt: *"Tillader du din partner/ægtefælle at have venner af det modsatte køn udover familien?"* Svarfordelingen fremgår af nedenstående tabel.

Tabel 7.2.5: Tillader du din partner/ægtefælle at have venner af det modsatte køn udover familien?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=1748)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=397)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=731)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=428)	Total Pct. (n=3304)
Ja	64	73	94	89	90
Nej	20	15	2	5	5
Ved ikke	9	7	2	5	4
Ønsker ikke at svare	6	5	1	2	2
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

På spørgsmålet om, hvorvidt man tillader sin partner/ægtefælle at have venner af det modsatte køn udover familien, ses meget signifikante forskelle i svarfordelingen i forhold til etnisk oprindelse. Her fremgår det, at markant flere med minoritetsetnisk baggrund – særligt blandt de minoritetsetniske mænd – ikke tillader deres partner/ægtefælle at have venner af det modsatte køn (20 % af mændene og 15 % af kvinder), mens det blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder gælder for 2 % af mændene og 5 % af kvinderne. Endvidere er det interessant, at de observerede kønsforskelle går i hver sin retning i hver af de to etniske grupper. Blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder er det således i højere grad kvinder (5 %) end mænd (2 %), som ikke vil tillade deres partner at have venner af det modsatte køn.

Endelig ses det – som på flere andre spørgsmål – at de minoritetsetniske mænd og kvinder i højere grad end de majoritetsetniske mænd og kvinder enten ikke ønsker at svare på spørgsmålet, eller svarer 'ved ikke'.

Regressionsanalysen af det ovenstående spørgsmål viser, at minoritetsetniske mænd (både i 1. og 2. generation, samt indvandrerkvinder (1. generation)), forsat er signifikant mere tilbøjelige til ikke at tillade deres partner/ægtefælle at have venner af det modsatte køn udover familien, når der kontrolleres for betydningen af de øvrige faktorer. Samtidig viser regressionsanalysen, at efterkommerkvinder *ikke* er signifikant mere tilbøjelige til at svare 'nej' på spørgsmålet end de majoritetsetniske mænd, når der kontrolleres for betydningen af de øvrige faktorer. Derudover viser regressionsanalysen, at personer, som angiver at være

'meget religiøse', er signifikant mere tilbøjelige til ikke at tillade deres partner/ægtefælle at have venner af det modsatte køn udover familien.²¹⁵

7.3 Sammenhæng mellem familiens omdømme og maskulinitetsopfattelser

Som det fremgår af undersøgelsens regressionsanalyser (se Bilag 2), ses der på en række af undersøgelsens spørgsmål en sammenhæng mellem betydningen af familiens omdømme, traditionelle maskulinitetsopfattelser og mindre ligestillingsorienterede holdninger.

Personer, som enten 'i høj grad' eller 'i nogen grad' føler sig ansvarlige for deres families omdømme, er således signifikant mere tilbøjelige end andre til at mene eller opleve:

- At en mand skal være fysisk stærk
- At mænd generelt har for lidt magt i det danske samfund
- At manden ikke bør have lige så meget ansvar for huslige pligter som kvinden
- At det især bør være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi
- At det bør være mandens rolle at være familiens beskytter
- At manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet
- At det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger
- At det nogle gange kan være nødvendigt at slå børn
- At have følt sig presset til at kontrollere andre familiemedlemmer
- At kvinder, der går udfordrende klædt, selv er skyld i, hvis de udsættes for seksuelle overgreb
- At homoseksualitet ikke bør være accepteret af samfundet
- At det er lige så acceptabelt, hvis det er en kvinde, der forsørger familien, som hvis det er en mand.

Det skal understreges, at det også blandt personer, som føler sig ansvarlige for deres families omdømme, typisk er et *mindretal*, som er enige i et eller flere af de ovenstående udsagn, samt at det *ikke* nødvendigvis er de samme personer i gruppen, som er enige i de forskellige udsagn. Som beskrevet i kapitel 4 ses der dog en sammenhæng i svarfordelingerne mellem en række spørgsmål, som alle relaterer sig til patriarkalske holdninger og som deles

²¹⁵ Se Tabel 2.13 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

konsekvent af et mindretal på i alt 6 % af de minoritetsetniske mænd. Fire af de fem spørgsmål, der indgår i det såkaldte "patriarkalske indeks" (se kapitel 4 og Bilag 3 – Faktoranalyse), fremgår også af den ovenstående liste. Hvad disse spørgsmål angår, ses der således også en intern sammenhæng, som går på tværs af de enkelte spørgsmål, i forhold til *hvem*, der har erklæret sig enige.

Samlet set bekræfter de ovenstående sammenhænge, at personer som lægger vægt på at varetage hensynet til familiens omdømme er signifikant mere tilbøjelige end andre til at have traditionelle og patriarkalske maskulinitetsopfattelser samt ikke-ligestillingsorienterede holdninger.

7.4 Holdninger og opfattelser af anerkendelse, familiens omdømme og negativ social kontrol blandt de interviewede mænd

I dette afsnit gennemgås nogle af de holdninger til og perspektiver på anerkendelse, familiens omdømme og negativ social kontrol, som de interviewede mænd giver udtryk for i de kvalitative interview. Afsnittet har til formål at uddybe, kvalificere og nuancere de ovenstående resultater fra spørgeskemaundersøgelsen.

Overordnet set nævner de interviewede mænd ofte ordet "respekt" i relation til de ovennævnte temaer. Flere af de interviewede mænd understreger eksempelvis vigtigheden af at have respekt for sin mand, sin kone og sin familie. Endvidere er der ikke umiddelbart nogle af de interviewede mænd, som giver udtryk for, at de oplever, at de mangler anerkendelse fra deres familie eller fra det omkringliggende samfund.

Paul på 45 år understøtter særligt, at han finder det vigtigt, at kvinden bliver ved med at respektere manden, selvom det måske er hende, der tager sig af de fleste ting i hjemmet:

"Der er flest koner, der gør mere end manden. Men på det tidspunkt, bare du viser ham respekt, så kan du godt det. Det kan vi også godt i hjemmet, men der må du give ham respekt. Det skal ikke være, at fordi du gør mere end ham, så er du er mere [værd] end manden. Manden vil bare have, du giver ham respekt, selvom det er dig, der styrer lige nu. Han kan godt sige: 'Ok, det er dig, der styrer, fordi du kender mig og mere end mig. Så vil du gerne styre det, men bare giv mig respekt.' Hvad er respekt? Det er fordi, du skal ikke bare, dine veninder eller hvad det er, der kommer, og så du viser, det er dig, der bestemmer. Nej, du skal vise respekt for din mand."

Paul fortæller endvidere, at han meget gerne vil være en stolt mand, og at han gerne vil have, at hans familie og kone er stolt af ham som mand. Med andre ord er det tydeligvis vigtigt for *Paul*, at han oplever at blive anerkendt for sin rolle som mand i familien:

"Man vil altid gerne være stolt som mand. Man er i fremskridt med noget. Jeg kan ikke præcis tænke, men vi mænd er altid stolte, når vi er i gang med noget, som beviser. Vi beviser, at vi kan det her. Så man er stolt, og familien er stolt, og konen er stolt af, hvad vi har gjort. Så bliver vi kede af det, for det os, der skal bevise, at vi er mænd. Når en mand altid er mand. Vi vil gerne bevise, at vi skal gøre det her, og vi kan gøre det her, selvom det er svært, men vi prøver at gøre det her."

I forhold til æresbegrebet og ansvarligheden for familiens ære, fortæller størstedelen af mændene, at de godt kender til æresbegrebet, men at det ikke er noget, de går særlig meget op i. Hamza på 25 år fortæller eksempelvis, at han selv er meget imod æresbegrebet og negativ social kontrol, da han synes, at det bidrager til undertrykkelse af kvinder:

"Jeg synes, det er et forfærdeligt begreb, forfærdelig opfattelse. Jeg ved heller ikke, om jeg synes, æresbegrebet har noget med ære at gøre, for mig er det mere bare mindreværds komplekser hos mænd. Jeg vil gå meget op i at opdrage mine børn til i hvert fald ikke at tænke, at ære har noget med kvinder at gøre, altså at ens søster er ens ære eller sådan. Det synes jeg er en mærkelig måde at tænke sin relation til andre mennesker på. Især til mennesker, man holder af, at man sådan skal beskytte på den der måde, fordi det altid implicerer sådan et ejerskabsforhold til nogen, så jeg synes, det er en mega uheldig opfattelse."

Jasper på 30 år fortæller ligeledes, at han ikke selv går meget op i ære, men at det betyder meget i Mellemøsten, hvor han selv har rødder:

"Min egen mor gør [går meget op i ære]. Hun snakker da tit om, hvad vil andre tænke, eller hvad vil andre sige, men der er jeg ikke bleg for at sige til hende hver gang: 'Ved du hvad, det er jeg da ligeglads med. Det må de jo gøre, som de vil.' Jeg ved, der findes rigtig meget i den mellemøstlige kultur generelt, blandt mange af de folk dernede fra, at man går meget op i, hvad andre tænker eller siger om familien. Man skal opretholde den her facade for at se godt ud udad til. Det kan godt være, det fuldstændig sejler derhjemme, men når man er ude, så ligner det bare, alt er lykkeligt, alt er godt, og det hele kører bare."

Paul fortæller også, at han oplever, at ære ikke betyder særlig meget i Danmark, men at det i hans oprindelsesland i Afrika, typisk er mandens rolle at opretholde familiens ære:

"I vores land har vi den. Familiens ære, som er meget vigtigt. Men nu her synes jeg ikke, det er så meget vigtigt for mig."

Interviewer: *"Det betyder ikke så meget længere?"*

"Nej, jeg synes, dengang jeg var lille dreng og gik i skole og det hele, ikke så meget i dag."

Interviewer: *"Hvordan var det så dengang, det betød mere? Hvis ansvar var det at opretholde eller at tage sig af familiens ære?"*

"Som sagt, det var os, det er manden. Mandens rolle. Du kan også sige 50/50. Pigerne de har gået meget op i noget, de kender så meget, vigtigt. Nu her du kan godt se, pigerne, nogen de er præsident, men jeg vil stadigvæk have, de skal vide, det er manden, manden spiller rolle i familien, så det skal altid være mandens rolle, der kommer først. Første retten."

Paul fortæller endvidere, at han agerer anderledes, fordi der gælder nogle andre normer i Danmark, og at han fx ville kontrollere sin søn mere, hvis de boede i Afrika:

"Men jeg respekterer, fordi jeg er i Europa, Danmark. Jeg respekterer, hvis han ikke vil blive den person, som jeg vil gerne have, han bliver. Jeg respekterer, hvad han gerne vil blive. Jeg ved det ikke. Jeg respekterer det der. Men hvis vi var i Afrika, jeg vil ikke respektere det der. Jeg vil ikke acceptere."

Interviewer: *"Så ville du presse ham mere?"*

"Jeg ville presse ham mere. 100%. Ikke kun mig så, familien, det hele. [...] Jeg vil presse ham mere, og der er måske nogen, der vil sige: 'Lad ham være, han vil ikke blive læge. Han vil ikke blive politimand. Lad ham være.' Ja. Men jeg vil presse ham. Det er godt for os, for ham."

Anik på 33 år fortæller i lighed med Paul, at han mener, at det primært er mandens ansvar at opretholde familiens ære og omdømme, men at han også synes, at det er hårdt at stå med det ansvar:

"Hvis man snakker om andre efter min mening, så selvfølgelig det fylder meget. Så tænker jeg okay, fordi jeg tager ikke mit ansvar, så derfor måske andre de snakker om de ting. Og jeg accepterer det ikke også nogle gange. Hvis det er nogle nære venner eller mine forældre, de kan godt snakke om det, de kan ikke give nogle råd: 'Du skal gøre det, og du skal gøre det', så føler jeg så nej. Fordi jeg er voksen nok, og vi kan godt tage beslutninger i vores egne valg."

Interviewer: *"Og tror du det specielt er mandens ansvar, at en families omdømme opretholdes, og er det godt?"*

"Ja, det synes jeg også. Det fylder meget nogle gange."

Omid på 50 år, som oprindelig er fra Iran, fortæller derimod, at det i Iran særligt er kvindens ansvar at opretholde familiens omdømme:

"Ja, det er generelt tradition i muslimske familie [at manden er ansvarlig for familiens omdømme]. Men det er omvendt i iranske familier."

Interviewer: *"Er det omvendt? Er det kvindens?"*

"Altså ikke ansvar. Men man siger altid: En familie, det er en mor, en dame, en kone, som stifter en god familie i iransk kultur. Det er en mor, der kan give en god opdragelse til barnet. Og holde fast med sin familie. Og også opdrage sin mand, på en eller måde."

Ovenstående citater illustrerer således – som også angivet i analyserne af de kvantitative data – at mænd og kvinder kan have forskellige roller i forhold til at opretholde familiens ære og omdømme, ligesom der kan være forskellige opfattelser af henholdsvis mænd og kvinders roller i forhold hertil. Flere informanter fremstiller det sådan, at mænd som oftest har det overordnede ansvar for at opretholde familiens ære og omdømme, men at kvinder også har en betydelig rolle bl.a. i forhold til at opdrage børnene og "holde sammen" på familien.

Farjaad på 24 år fortæller eksempelvis, at det ofte pålægges mænd, at stå til ansvar for familiens ære, men at både mænd og kvinder forventes at hjælpe til med at opretholde den:

"Noget jeg har bemærket, det er sådan set, fordi man nærmest har fjernet kvinder fra at have nogen som helst, hvad kan man sige, selverkendelse og sådan noget, en evne til hverken at kunne tænke eller agere for sig selv og noget som helst. Og så bliver det som om, at det sådan er manden, der skal opretholde det hele, og det er hans ære det hele hænger på, så ja, men på den anden side så er det sådan. Det er altid det der med, jamen går man så rundt som søster eller som bror til sin søster og vil hele tiden holde øje med hende og sådan noget, og det varierer selvfølgelig fra familie til familie, men jeg har aldrig sådan rigtig lagt mærke til, at det er sådan, altså, jeg vil sige, det der med at skulle holde hinanden i skak og hele tiden holde øje med hinanden. Det er noget, der ikke kun er mandens ansvar dog, det er noget der spreder sig ud over det hele, det er bare manden, der står tilbage som tilsyneladende ansvarsholder for det."

Ifølge Farjaad er det samtidig ofte kvinder, som spiller en central rolle i forhold til at opretholde den patriarkalske kultur, som findes i nogle minoritetsetniske familier:

"Ved os har det været min mor, og det er netop sjovt, det der med, at det er ligeså meget kvinden, der er med til at opretholde den her udadtil – altså sådan tilsyneladende – mandsdominerede kultur."

Farjaad forklarer endvidere, at det som udgangspunkt er mandens rolle, at skulle opstille de konkrete rammer for, hvad familiens medlemmer må og ikke må, men at rammerne også i høj grad bliver påvirket af de sociale grupper, som familien er en del af:

"Det handler altid om at gå først frem for at skulle fastsætte nogle meget stramme rammer for, hvad der må ske. Og det er ikke sådan individet selv, der fastsætter de rammer. Det er fastsat af kulturen, og når jeg siger kulturen, så ja, den sociale gruppe, man nu engang er en del af, men så kommer hele, hvad kan man sige, maskulinitetsaspektet ind i, hvor godt man kan få folk til at overholde de rammer. Og det bliver alfa og omega."

Som Farjaad forklarer, kan anerkendelse af mandens maskulinitet i det minoritetsmiljø, som han er en del af, således hænge sammen med hans evner til at få familien til at rette ind efter minoritetsmiljøets normer. Han fortæller således, at mænd også kan føle sig presset til at opsætte nogle meget stramme regler for deres børn, da de ellers kan risikere selv at blive udstødt, fordi andre vil kunne sige, at de har givet deres børn for meget frihed:

"Den gængse opfattelse af, hvad det her er, hvordan den her kulturstruktur er, det er, at manden har friheden til at gøre alt, og at kvinden har ikke frihed til at gøre noget som helst. Den er på mange måder sådan retfærdig nok, men jeg vil sige, at den er forsimplet, for det er ligeså meget manden, der er fanget i det. Og det er ikke for at fjerne noget som helst i virkeligheden, men det handler lige så meget om, at manden er fanget i at være i den der mærkelige rolle, ikke? For eksempel i det her dansk-afghanske samfund, som jeg er vokset op i her, der var der en mand, som havde de her liberale holdninger og sagde: 'Min datter skal gøre, hvad hun vil, og min søn skal være som han vil, og hvis det er, at de vil være med i den her kultur, vi prøver at opretholde i Danmark, så må de gerne. Og hvis ikke de vil, så lader vi dem være,' Og det blev han jo ekstremt udstødt for. Så ja, der er straf involveret for enhver, der prøver at bryde ud af sin rolle, og det er jo måske det værste ved det hele."

KAPITEL 8

MÆND OG KVINDERS ROLLER PÅ ARBEJDSMARKEDET

Dette kapitel belyser maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling på arbejdsmarkedet. Mere konkret belyses udbredelsen og karakteren af forskellige opfattelser af mænd og kvinders roller og holdninger til ligestilling på arbejdsmarkedet. Dette er i spørgeskemaundersøgelsen undersøgt på baggrund af følgende spørgsmål:

- *Hvor vigtigt er det for dig at have et arbejde, så du kan forsørge dig selv?*
- *Hvor enig eller uenig er du i, at det er lige så acceptabelt, hvis det er en kvinde, der forsørger familien, som hvis det er en mand?*
- *Hvor enig eller uenig er du i, at kvinder kan være lige så gode ledere som mænd?*

Ovenstående spørgsmål bidrager således til at belyse arbejdsorientering, holdninger til forsørgerrollen samt holdninger til kvindelige ledere blandt de minoritetsetniske mænd sammenlignet med de minoritetsetniske kvinder, samt majoritetsetniske mænd og kvinder.

Der findes en lang række undersøgelser, som belyser indvandrere og efterkommeres deltagelse på arbejdsmarkedet, herunder beskæftigelsesfrekvenser, beskæftigelsesmønstre, arbejdsforhold, indkomst, diskrimination, beskæftigelsesindikatorer mv.²¹⁶ I denne undersøgelse henvises primært den del af litteraturen, som bidrager med et kønsperspektiv på indvandrere og efterkommeres deltagelse på arbejdsmarkedet, eksempelvis i form af holdninger til kønsligestilling på arbejdsmarkedet.

Ifølge tal fra Danmarks statistik er beskæftigelsen lavere for 16-64-årige ikke-vestlige indvandrere og efterkommere end for øvrige danskere. Blandt mænd var 77 % af de majoritetsetniske mænd i arbejde i 2016, mens det til sammenligning kun gjaldt for 55 % af indvandrermandene og 56 % af efterkommermandene. For kvinder er forskellen endnu større, her var 74 % af de majoritetsetniske kvinder i arbejde i 2016 sammenlignet med 46 % af indvandrerkvinderne og 56 % af efterkommerkvinderne. Endvidere viser tallene, at der er betydelige forskelle mellem indvandrere fra forskellige oprindelseslande.²¹⁷

Samtidig viser Jørgen Goul Andersens undersøgelse *Orientering til uddannelse og arbejde blandt unge indvandrere og forældregenerationen* fra 2008, at indvandrere og efterkommere overordnet set har en meget stærk arbejdsorientering, som på mange områder omtrent er på niveau med den øvrige danske befolkning. Eksempelvis er 95 % af den majoritetsetniske befolkning og 94 % den minoritetsetniske befolkning (ikke-vestlige indvandrere og efterkommere), enige i, at man har pligt til at arbejde, hvis man kan. Undersøgelsen viser endvidere, at indvandrere og efterkommere scorer lidt højere end danskere på samtlige indikatorer for villighed til at arbejde meget, hårdt og/eller på bekostning af andre sider af

²¹⁶ Se eksempelvis Udlændinge- og Integrationsministeriet (2018a), Danmarks Statistik (2018), Bonke og Schultz-Nielsen (2013), Deding og Jakobsen (2006), Dahl og Jakobsen (2005) samt Møller og Togeby (1999).

²¹⁷ Tal fra Danmarks Statistiks statistikbank. RAS204: Erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser (ultimo november) efter oprindelsesland, alder (16-64 år) og køn.

tilværelsen, mens danskernes arbejdsorientering er mere 'lystbetonet'. Fx erklærer 65 % af indvandrere og efterkommere sig enige i, at arbejde kommer først, også selv om det betyder mindre fritid, sammenlignet med 50 % blandt andre danskere. Endvidere viser undersøgelsen, at der ikke er væsentlige kønsforskelle i forhold til arbejdsorientering blandt indvandrere og deres efterkommere.²¹⁸

8.1 Mænd og kvinders arbejdsorientering

I denne undersøgelses belyses arbejdsorienteringen blandt minoritetsetniske mænd, herunder i hvor høj grad de adskiller sig fra de minoritetsetniske kvinder samt de majoritetsetniske mænd og kvinder. I relation til rollen som forsøger (selvforsørgelse) er respondenterne blevet spurgt: "Hvor vigtigt er det for dig at have et arbejde, så du kan forsørge dig selv?". Svarfordelingen fremgår af Tabel 8.1.1 nedenfor:

Tabel 8.1.1: Hvor vigtigt er det for dig at have et arbejde, så du kan forsørge dig selv?²¹⁹

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2110)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=514)	Mænd med dansk baggrund Pct. (n=934)	Kvinder med dansk baggrund Pct. (n=520)	Total Pct. (n=4078)
Meget vigtigt	85	82	75	80	78
Vigtigt	10	11	19	15	16
Hverken vigtigt eller ikke vigtigt	2	2	3	4	3
Slet ikke vigtigt	0	1	1	1	1
Ved ikke	1	1	1	0	0
Ønsker ikke at svare	2	2	1	1	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,035

Som vist i tabellen mener et altovervejende flertal – på tværs af køn og etnisk oprindelse – at der er enten 'vigtigt' eller 'meget vigtigt' at have et arbejde, så man forsørge sig selv (samlet set 94 %). Her er der ikke markante forskelle for de fire grupper (maksimalt 2 procentpoint). Ser man alene på svarkategorien 'meget vigtigt', fremgår det dog, at de minoritetsetniske mænd, er den gruppe, hvor flest synes, at der er 'meget vigtigt' (85 %) efterfulgt af de minoritetsetniske kvinder (82 %). Herefter kommer de majoritetsetniske kvinder (80 %) efterfulgt af de majoritetsetniske mænd (75 %).

Da mindretallet, som slet ikke synes, at det er vigtigt at have et arbejde, så de kan forsørge sig selv, omfatter et relativt begrænset antal respondenter i surveyen, og da kategorien 'ikke vigtigt' desværre er udgået, har der ikke været tilstrækkeligt grundlag til at foretage en

²¹⁸ Andersen (2008).

²¹⁹ Der er sket en kodningsfejl i svarkategorierne på dette spørgsmål. Kategorien 'ikke vigtigt' er desværre udgået, hvilket giver en vis skævvridning i svarkategorierne. Når spørgsmålet er bevaret i undersøgelsen skyldes det, at der særligt er fokus på de respondenter, som har svaret 'vigtigt' eller 'meget vigtigt'. Det må således formodes, at de respondenter, som ellers ville have svaret 'ikke vigtigt', ikke har placeret sig i disse to kategorier.

regressionsanalyse, som med sikkerhed ville kunne sige noget om hvilke faktorer, der kan ligge til grund for de observerede forskelle i relation til køn og etnisk baggrund.

Spørgsmålet omkring holdningen til vigtigheden af at have et arbejde for at kunne forsørge sig selv belyser naturligvis alene én indikator på graden af arbejdsorientering, som i andre studier er belyst nærmere og mere dybdegående. Om ikke andet bekræfter svarfordelingen imidlertid det overordnede billede – som også påvises i andre studier – at minoritetsetniske mænd og kvinder på en række parametre er mindst lige så arbejdsorienterede som majoritetsetniske mænd og kvinder.

Som Andersen (2008) også konkluderer, kan den lavere beskæftigelsesfrekvens blandt indvandrere og efterkommere – herunder særligt blandt minoritetsetniske kvinder – således ikke skyldes en utilstrækkelig orientering mod beskæftigelse. I stedet kan forholdet skyldes en række andre mulig barrierer såsom sproglige kompetencer, sociale netværk, kvalifikationer og anerkendelse af medbragte kvalifikationer, mulig diskrimination af ikke-vestlige indvandrere på arbejdsmarkedet samt familiemønstre.²²⁰

En række af disse barrierer belyses bl.a. i undersøgelserne *Køn, etnicitet og barrierer for integration* og *Nydanskerens beskæftigelsesindikatorer – hvad kendetegner nydanskernes oplevelse af egne evner, jobmuligheder og jobsøgning, og hvor kunne der være forbedringspotentiale*²²¹. Denne undersøgelse har særligt fokus på kulturelle forskelle i et kønsperspektiv, herunder hvordan maskulinitetsopfattelser, kønsroller og arbejdsdeling mellem kønnene kan påvirke særligt minoritetsetniske kvinders muligheder for arbejde.

8.2 Holdninger til forsørgerrollen i et kønsmæssigt perspektiv

En mulig forklaring på særligt de minoritetsetniske indvandrerkvinders lavere arbejdsdeltagelse end de minoritetsetniske indvandrermands kan således være, at en stor del af de ikke-vestlige indvandrere, som migrerer til Danmark, kommer fra samfund, som i højere grad er præget af en mere traditionel kønsmæssig arbejdsdeling, hvor det primært er manden, der har rollen som forsørger, og kvinden, der tager sig af børn og hjem.

Undersøgelsen IMAGES MENA viser eksempelvis, at holdningen til kvinders arbejdsdeltagelse i en række lande i Mellemøsten i høj grad er præget af en mere traditionel kønsmæssig arbejdsdeling. Eksempelvis viser undersøgelsen, at 98 % af mændene fra Egypten, 73 % af de mændene fra Marokko, 57 % af mændene fra Libanon og 40 % af mændene fra Palæstina er 'enige' eller 'helt enige' i, at mænd skal have adgang til job før kvinder, når arbejdsmulighederne er knappe, mens det gælder for hhv. 88 %, 71 %, 31 % og 18 % af kvinderne i de fire nævnte lande.²²² Som angivet er der således også store interne forskelle mellem udbredelsen af denne holdning i de enkelte oprindelseslande.

²²⁰ Se fx Andersen (2008).

²²¹ Dahl & Jakobsen (2005) og Udlændinge- og integrationsministeriet (2018a)

²²² El Feki et al. (2017).

På spørgsmålet om, om en gift kvinde bør have samme ret til at arbejde uden for hjemmet som sin mand, er det 31 % af mændene fra Egypten, 55 % af mændene fra Marokko, 79 % af mændene fra Libanon og 52 % af mændene fra Palæstina, som erklærer sig enige i dette udsagn, mens det gælder for 73-89 % af kvinderne i disse lande.²²³

En række studier viser, at der for mænd, som emigrerer fra patriarkalske samfund til mindre patriarkalske samfund, kan være nogle særlige udfordringer forbundet med migrationen i forhold til deres forventninger til at være fædre og ægtemænd. Den nye tilværelse i opholdslandet vanskeliggør for nogle mulighederne for at indtage rollen som familiens forsørger, hvilket kan påvirke magtstrukturen og rollefordelingen i familien og kan udfordre mændenes maskulinitetsopfattelse.²²⁴ For nogle mænd kan dette forhold således opleves som et 'tab' af autoritet og maskulinitet, da mandens identitet og sociale position i høj grad kan være forbundet med hans rolle som familiens forsørger.²²⁵

At der – som vist i tabel 8.1.1 ovenfor – er en større andel af de minoritetsetniske mænd end de majoritetsetniske mænd, som mener, at det er 'meget vigtigt' at have et arbejde, så de kan forsørge sig selv, understreger det forhold, at minoritetsetniske mænd tillægger forsørgerrollen stor betydning. Imidlertid er der som vist næsten lige så mange blandt de minoritetsetniske kvinder (82 %), som blandt de minoritetsetniske mænd (85 %), som svarer, at det er 'meget vigtigt' for dem, at have et arbejde, så de kan forsørge dem selv. Dette kunne indikere, at de minoritetsetniske kvinder ikke i særlig høj grad tilslutter sig en mere traditionel kønsmæssig arbejdsfordeling, hvor det primært er manden der er forsørger. Breidahl & Larsen (2016) finder da også på baggrund af data for 13.535 udenlandskfødte personer bosiddende i 30 europæiske lande fra The European Social Survey, at indvandreres holdninger til kvinders betalte arbejde er stærkt påvirket af værtslandets institutionelle og kulturelle sammenhænge, og at både mandlige og kvindelige indvandrere tilpasser sig værtslandets holdninger til arbejde i højt tempo.²²⁶

I denne undersøgelse er mænd og kvinders holdning til forsørgerrollen endvidere undersøgt på baggrund af spørgsmålet: *"Hvor enig eller uenig er du i, at det er lige så acceptabelt, hvis det er en kvinde, der forsørger familien, som hvis det er en mand?"*:

²²³ Ibid.

²²⁴ Se fx MacKenzie og Foster (2017), Fisher (2013), Kleist (2010), Grzywacz et al. (2009) samt Jensen og Liversage (2006).

²²⁵ Jensen og Liversage (2006).

²²⁶ Breidahl og Larsen (2016).

Tabel 8.2.1: Hvor enig eller uenig er du i, at det er lige så acceptabelt, hvis det er en kvinde, der forsørger familien, som hvis det er en mand?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	58	60	82	90	83
Overvejende enig	18	17	11	7	10
Hverken enig eller uenig	9	8	4	2	3
Overvejende uenig	5	4	1	1	1
Helt uenig	4	4	1	0	1
Ved ikke	4	5	1	0	1
Ønsker ikke at svare	2	3	1	0	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som vist i Tabel 8.2.1 er der – på tværs af køn og etnisk oprindelse – bred enighed om, at det er lige så acceptabelt, hvis det er en kvinde, der forsøger familien, som hvis det er en mand. Samlet set er 93 % således enten 'helt enige' eller 'overvejende enige' i dette. Dog ses et bemærkelsesværdigt mindretal af minoritetsetniske mænd (9 %) og minoritetsetniske kvinder (8 %), der er 'overvejende uenige' eller 'helt uenige' i, at det er lige så acceptabelt, mens det til sammenligning gælder for 2 % af de majoritetsetniske mænd og 1 % af de majoritetsetniske kvinder. Tabellen viser således en signifikant forskel i svarfordelingen i forhold til etnisk oprindelse, men i mindre grad i forhold til køn.

Minoritetsetniske mænd og kvinders holdninger til kvinders arbejdsdeltagelse er tidligere blevet afdækket i en række andre undersøgelser²²⁷, men holdningen til og accepten af en kvindelig forsørger, har ikke umiddelbart tidligere været belyst kvantitativt. Resultaterne for dette spørgsmål bekræfter dog det billede, der også ses i en række andre undersøgelser, nemlig at der findes et mindretal – særligt blandt minoritetsetniske mænd og kvinder i Danmark – som tilslutter sig en mere traditionel kønsmæssig arbejdsfordeling, hvor det primært er manden, der forsørger familien, og kvinden, som tager sig af børn og hjem.

Eksempelvis finder Bonnerup et al. (2007), at indvandrere og efterkommere i højere grad end danskere mener, at "mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er arbejde til alle". I 2007 var der således 32 % af indvandrerne og 17 % af efterkommerne, der var 'helt' eller 'delvist enige' i, at mænd har mere ret til at arbejde end kvinder i en sådan arbejdsmarkedssituation, mens andelen blandt øvrige danskere lå på 2 %. Samtidig viste Bonnerups undersøgelse, at knap halvdelen af indvandrerne og omkring hver tredje efterkommer er 'helt' eller 'delvist enig' i, at "det skader et førskolebarn, hvis moderen arbejder", mens dette gælder for knap én ud af ti majoritetsetniske danskere.

The European Social Survey round 5 (2010) finder ligeledes markante forskelle i holdningen til kvinders arbejdsdeltagelse på baggrund af etnisk oprindelse, men finder samtidig også

²²⁷ Se fx European Social Survey (2010), Andersen (2008), Bonnerup et al. (2007), samt Deding og Jakobsen (2006).

markante forskelle i forhold til køn. Her viser tallene for Danmark, at 33 % af de minoritetsetniske mænd og 20 % af de minoritetsetniske kvinder er 'helt enige' eller 'enige' i, at *"en kvinde bør være parat til at skære ned på lønnet arbejde for familiens skyld"*, mens det gælder 14 % af de majoritetsetniske mænd og 17 % af de majoritetsetniske kvinder.²²⁸

Regressionsanalysen på spørgsmålet *"Hvor enig eller uenig er du i, at det er lige så acceptabelt, hvis det er en kvinde, der forsørger familien, som hvis det er en mand"* viser, at de minoritetsetniske mænd er signifikant mere tilbøjelige til at erklære sig uenige i dette, sammenlignet med de majoritetsetniske mænd, når der kontrolleres for betydningen af de øvrige faktorer. Endvidere ses det, at personer i aldersgruppen 35-44 år, samt personer, som er 'religiøse' eller 'meget religiøse', er signifikant mere tilbøjelige til at erklære sig uenige på dette spørgsmål. Omvendt er personer, som er gift, og personer, som i 'høj' eller 'nogen grad' føler sig ansvarlige for at opretholde familiens omdømme, signifikant *mindre* tilbøjelige til at være uenige.²²⁹

8.3 Holdninger til kvindelige ledere

Ifølge tal fra Danmarks Statistik var der i 2016 30.879 kvindelige ledere (svarende til 2,4 % af de kvindelige lønmodtagere) mod 76.294 mandlige ledere (svarende til 5,7 % af de mandlige lønmodtagere). Kvinder sidder altså på langt under halvdelen af lederposterne i Danmark (28,8 %).²³⁰ Tendensen for andelen af kvindelige ledere er umiddelbart en smule opadgående, men indikerer, at der stadig er problemer med kønsligestilling på arbejdsmarkedet, når det kommer til lederposter.

Der kan naturligvis være mange forklaringer på dette forhold. I denne undersøgelse ses specifikt på *holdningen* til kvindelige ledere, hvilket blandt andet skyldes det forhold, at mændene i en række af de ikke-vestlige indvandrere og efterkommeres oprindelseslande, er betydelig mindre begejstrede for at have en kvindelig chef end kvinderne. Ifølge IMAGES MENA er det således kun 55 % af mændene fra Egypten, 70 % af mændene fra Marokko, 74 % af mændene fra Libanon og 63 % af mændene fra Palæstina, som vil være villige til at have en kvindelig chef mod hhv. 88 %, 87 %, 92 % og 83 % af kvinderne i de samme fire lande.²³¹ Bonnerup et al. (2007) finder ligeledes, at indvandrere og efterkommere i mindre grad end danskere giver udtryk for, at de vil være tilfredse med at få en kvindelig chef. Mens 77 % af de majoritetsetniske danskere ville være enten 'tilfredse' eller 'meget tilfredse' med dette, så lå andelen på 51 % og 60 % for henholdsvis indvandrere og efterkommere. Der er dog forholdsvis få (2-5 %) blandt indvandlerne og efterkommerne, som svarer, at de vil være direkte 'utilfredse' eller 'meget utilfredse' med dette. Dette gælder for 0 % i den øvrige danske befolkning.

²²⁸ European Social Survey, round 5 (2010).

²²⁹ Se Tabel 2.14 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

²³⁰ Tal fra Danmarks Statistiks statistikbank. RAS300: Beskæftigede (ultimo november) efter branche (DB07), socioøkonomisk status, alder og køn.

²³¹ El Feki et al. (2017).

Nedenfor ses svarfordelingen på spørgsmålet: "Hvor enig eller uenig er du i, at kvinder kan være lige så gode ledere som mænd?":

Tabel 8.3.1: Hvor enig eller uenig er du i, at kvinder kan være lige så gode ledere som mænd?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	67	78	78	91	84
Overvejende enig	17	12	14	7	11
Hverken enig eller uenig	6	3	3	1	2
Overvejende uenig	3	2	2	0	1
Helt uenig	3	1	1	0	1
Ved ikke	2	2	0	0	0
Ønsker ikke at svare	1	2	1	0	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi: = 0,000

Som vist i Tabel 8.3.1. er der overordnet set bred enighed om, at kvinder kan være lige så gode ledere som mænd. Samlet set er i alt 95 % – på tværs af køn og etnisk baggrund – således enten 'helt enige' eller 'overvejende' enige i dette. Der ses dog samtidig markante forskelle i svarfordelingen forhold til etnisk oprindelse og køn. Mens 84 % af de minoritetsetniske mænd, er 'helt' eller 'overvejende enige' i at kvinder kan være lige så gode ledere som mænd, så gælder det til sammenligning for 90 % af de minoritetsetniske kvinder, 92 % af de majoritetsetniske mænd og 98 % af de majoritetsetniske kvinder. Endvidere er der et mindretal på 6 % blandt de minoritetsetniske mænd og 3 % blandt de minoritetsetniske kvinder og majoritetsetniske mænd, som er enten 'helt' eller 'overvejende uenige' i dette udsagn.

Da mindretallet, som svarer at de er enten 'helt' eller 'overvejende uenige', omfatter et relativt begrænset antal respondenter i surveyen, har der ikke været tilstrækkeligt grundlag til at foretage en regressionsanalyse, som med sikkerhed ville kunne sige noget om hvilke faktorer, der kan ligge til grund for de observerede forskelle i relation til køn og etnisk baggrund.

I stedet bidrager de gennemførte kvalitative interview med en række forskellige perspektiver og nuancer i relation til de minoritetsetniske mænds syn på mænd og kvinders roller på arbejdsmarkedet, herunder forsørgerrollen og syn på kvindelige ledere mv. Det nedenstående afsnit belyser således nogle af de holdninger til og perspektiver i relation hertil, som mændene har givet udtryk for i de kvalitative interview.

8.4 Holdninger til mænd og kvinders roller på arbejdsmarkedet blandt de interviewede mænd

Overordnet giver de interviewede mænd udtryk for ligestillingsorienterede holdninger i relation til mænd og kvinders rolle på arbejdsmarkedet, ligesom de støtter op om kvinders arbejdsdeltagelse. Samtlige informanter tilslutter sig således den typiske danske arbejdsdeling med toforsørgerfamilie, i det omfang, det er muligt. *Erajh* på 35 år, fortæller eksempelvis, at han mener, at det er vigtigt for kvinders identitetsdannelse, at de får et arbejde:

"Det synes jeg er en rigtig god ide, at kvinder arbejder, det er meget vigtigt, at de arbejder."

Interviewer: *"Hvorfor er det vigtigt?"*

"Fordi arbejdet skaber identitet. Specielt i det samfund vi er en del af, velfærdssamfundet, [der er det vigtigt] at man har et arbejde. Så kommer kvinden ud og møder andre mennesker, får et netværk osv. Hun får også, kvinden får også denne her tanke omkring, at det ikke kun handler om hjemlige opgaver, men jeg kan også godt finde ud af andre ting, jeg kan også godt være en del af det her samfund, for at hun også får en anerkendelse i samfundet. Så jeg synes det er meget vigtigt, at kvinderne kommer på arbejdsmarkedet. For ellers bliver deres liv meget kedeligt, vil jeg mene."

I lighed med *Erajh* peger også flere af de øvrige mænd på, at det er godt for kvinder at have et arbejde, da det bidrager til at de bliver en del af samfundet. *Manal* på 67 år siger fx:

"De skal arbejde. Kvinder de skal ud og arbejde, selvfølgelig. De skal ud og arbejde, det er godt for dem. De skal møde folk. Det er godt for helbredet. Det er godt. De skal hjælpe samfundet."

Flere af mændene giver samtidig udtryk for, at de i høj grad støtter op om kvinders arbejdsdeltagelse og er modstandere af kønsdiskrimination på arbejdsmarkedet. *Jasper* på 30 år fortæller eksempelvis, at han er opmærksom på og kritisk overfor diskrimination af kvinder på arbejdsmarkedet, særligt fordi han selv har oplevet diskrimination på baggrund af etnicitet:

"Jeg synes så heller ikke, der skal diskrimineres den anden vej og sige: Kvinder er ikke så gode til at arbejde på et lager, så vi ansætter nogle mænd i stedet for, der kan løfte nogle ting. Det synes jeg ikke er fair. Alle skal have en lige chance. Jeg har jo selv oplevet det."

I forhold til forsørgerrollen fremhæver mange af de interviewede mænd, at det er meget vigtigt for dem, at de som mænd kan forsørge dem selv og deres familie. *Farjaad* på 24 år, fortæller eksempelvis, at han i høj grad forbinder det at kunne forsørge sig selv og sin familie med det at være mand:

"Det er meget sådan indgraveret i mig, i forhold til, den der mellemøstlige kulturopfattelse af, hvordan man er en mand. Man skal [forsørge], tror jeg. Det første jeg tænker på, det er, at man skal kunne være i stand til at forsørge og også være i stand til at kunne lede på en eller anden måde."

Flere af mændene giver samtidig udtryk for, at der ikke er fordi, at det ikke ville være acceptabelt, hvis det var en kvinde, der forsørgede familien. *Omid* på 50 år siger fx:

Interviewer: *"Synes du, at det ville være lige så acceptabelt, hvis det var din kone, der var familiens forsørger, som hvis det var dig, der var forsørger?"*

"Det er jeg ligeglad med. Hvis jeg på et tidspunkt bliver syg og ikke kan arbejde, hvis hun kan tjene penge og have indtægt. Det er fint nok. Det er slet ikke et problem for mig. Jeg tror ikke, at det er et problem i persiske familier. Det er ligegyldigt. Men selvfølgelig – det er traditionen."

Nikola på 22 år fortæller ligeledes, at han ville synes, at det var ok, hvis det var hans kone, der forsørgede familien midlertidigt. Han ville dog generelt ikke bryde sig om, ikke selv at have et arbejde, da han gerne vil være "nødvendig":

"Altså personligt jeg kan godt lide at arbejde, fordi ellers føler man sig lidt... Som om det ikke er nødvendigt, at man er der. Men jeg vil kunne acceptere fx at, okay nu er der en periode, hvor man ikke kan arbejde."

Paul på 45 år fortæller derimod, at han ville have svært ved at acceptere, hvis hans ekskone, havde forsørget familien, dengang de var sammen. Han fortæller, at han synes, at det ville være i orden, hvis det skete for andre, men at han selv ville være flov, hvis det skete for ham:

"Jeg bliver så ked af det. Jeg vil vise trist ansigt hele vejen, og det er dårlige vilkår, fordi der kommer ikke glæde til familien. Du har i din hjerne: Det er hende, der styrer familien."

Interviewer: *"Så man mister også lidt noget?"*

"Ja, man mister den tillid. Man mister noget der, som er mandligt. Det er en mandlig ting."

Årsagen til at *Paul* ville have været ked af at overlade forsørgerrollen til hans ekskone – dengang de var sammen – hænger således sammen med hans opfattelse af, at det er hans rolle som mand, at forsørge familien. Han fortæller endvidere, at han var meget stolt over, at kunne forsørge sin familie, og at han også følte, at det gjorde hans ekskone stolt:

"Jeg er stolt, også fordi jeg kunne gøre noget for min familie. Jeg var så stolt over, at jeg kunne give noget. Og hun var så stolt over, at jeg kunne hjælpe familien. Nu hun havde ikke nogen [job], men jeg har ikke spurgt om noget. Du har ikke penge, betal så. Nej, jeg betaler det hele! Jeg var så stolt, rigtig stolt. Dengang jeg arbejdede rigtig hårdt og tjente flere penge, var så stolt. Jeg forsørger familien rigtig godt, også forsørger familien, hendes familie, sådan gør vi."

For flere af mændene handler det at kunne forsørge således mere om deres egen stolthed forbundet med det at kunne forsørge for sin familie, end det handler om, at det ville være uacceptabelt, hvis det var en kvinde, der forsørgede familien.

Når det kommer til spørgsmålet om kvindelige ledere, mener størstedelen af mændene i de kvalitative interview ligeledes, at kvinder kan være lige så gode ledere som mænd. Eksempelvis fortæller *Thanh* på 38 år:

Interviewer: *"Hvad med sådan noget med kvinder som ledere? Tror du, at en kvinde kan være en ligeså god leder som en mand, og kan en mand være en lige så god leder, som en kvinde?"*

"Jeg har haft en kvindelig leder, hun var sindssygt dygtig. Så har jeg haft nogle mandlige ledere andre steder, som er helt ude i hampen. Så ja, en kvinde kan sagtens være en dygtig og god leder, og omvendt en mand kan også være en rigtig god leder osv. Så jeg tror ikke, der er nogen forskel, det tror jeg ikke."

Flere af mændene fortæller således, at de mener, at ens ledelseskompetencer handler mere om, hvem du er som person, end om du er mand eller kvinde. Paul på 45 år fortæller ligeledes, at han ville have det fint med at have en kvindelig chef:

Interviewer: *"Hvordan ville du selv have det med fx at have en kvindelig chef?"*

"Jeg ville tage det, som det er. Jeg ville respektere hende som min chef, fordi hun fortjener det mere end mig. Jeg vil have det i mit hoved: Hun fortjener det mere end mig. Jeg vil ikke skændes, jeg vil bare respektere hende og gøre alt, hvad jeg kan for at hjælpe hende. Jeg vil respektere det. [...] Der er nogen, der bliver jaloux, fordi hun er chef, du er ikke chef. Så kommer de med problem. De vil gerne have, du kommer i stedet for hende, det er dig. Det er ikke noget. Det kan jeg ikke lide."

Mukisa på 30 år fortæller ligeledes, at han synes, at man skal respektere en kvindelig chef, men han mener dog også, at der bør være forskel på mænd og kvinders lederroller henholdsvis i hjemmet og på arbejdsmarkedet:

"Mænd er mænd. Når vi er ude på arbejde, måske min kone og min chef – jeg skal respektere hende, hun skal have beslutning. Hun er chef. Men i hjemmet er det mig, der er chef."

Erajh på 35 år fortæller, at han ligeledes ville have det fint med en kvindelig chef, men at han måske tror, at han ville interagere anderledes med hende end med en mandlig chef:

"Men når du lige spørger om det, så kommer der nogle tanker om, hvad så hvis det er en kvindelig chef, jeg havde osv. Ville det være anderledes? Måske, fordi den måde jeg interagerer med min, vores chef, som er mand, det er sådan på en anden måde, og der tror jeg, hvis det var en kvindelig chef, jeg har en anden måde at gå til hende på, altså når jeg snakker med hende. Det tror jeg faktisk. [...] Måske ikke så meget i forhold til arbejdssammenhæng, det er meget mere den måde, hvad skal man sige... Ligesom alle andre kvinder ville jeg nok lige... Den måde jeg snakker med hende, til fx frokostpauser osv., der ville vi have nogle andre emner og snakke om, end fx min mandlige chef, der snakker vi rigtig meget omkring fodbold osv."

Osman på 27 år fortæller, at han ikke nødvendigvis tænker, at mænd er bedre ledere end kvinder, men at mænd måske kan have lidt mere autoritet:

"Jeg tænker, at en mand måske kan have større autoritet i forhold til at lede en gruppe. Men altså, nu har jeg så været selvstændig, siden jeg har været 22 år, nærmest, så jeg har ikke rigtig sådan prøvet det på den måde. Men nej, kvinder er jo langt dygtigere på mange andre områder, altså, kommunikativt, mere punktlige. Altså, der er jo mange andre fordele, ikke?"

Overordnet set er det altså langt størstedelen af de interviewede mænd, som støtter op om kvinders arbejdsdeltagelse og ligestilling på arbejdsmarkedet. Samtidig er der dog – som også nævnt i kapitel 4 – flere af mændene, som udtrykker en vis skepsis eller ambivalens overfor ligestillingstiltag, som gennem kvoter specifikt tilgodeser kvinder. Fx siger *Jasper* på 30 år:

”En af de ting jeg rigtig meget hader ved den her debat, det er omkring kvoter og tvang og hvordan og hvorledes. Jeg kan godt se, at der er nogle ting, hvor det ville være fedt med kvoter, og så siger vi: I skal have halvdelen af kvinderne her eller et eller andet. Men jeg synes heller ikke, man skal gå ind fx, lad os sige, der er et arbejde, der er måske 2 ud af 100, der er kvinder, fordi der er ikke nogen, der søger om stillingen. Så skal man ikke tvinge det her firma til at sige: I skal ansætte 50 kvinder nu, for det er det, I mangler. Igen jeg går ind for, at vi er alle sammen individuelle mennesker. Vi må bestemme for os selv, hvad har vi lyst til.”

KAPITEL 9

PARFORHOLD, ÆGTESKAB OG SEKSUALITET

Dette kapitel belyser udbredelsen og karakteren af forskellige opfattelser af parforhold, ægteskab, seksualitet og seksuel adfærd blandt minoritetsetniske mænd.

Som i de øvrige kapitler vises de minoritetsetniske mænds svarfordelinger sammenlignet med svarfordelingerne blandt hhv. minoritetsetniske kvinder, majoritetsetniske mænd og majoritetsetniske kvinder.

Konkret belyser kapitlet svarfordelinger og sammenhænge i relation til de følgende survey-spørgsmål:

- *Hvor tilfreds er du generelt med dit parforhold/ægteskab?*
- *Hvor enig eller uenig er du i, at kvinder bør have samme ret til at blive skilt som mænd?*
- *Er det i orden at have sex før ægteskabet?*
- *Hvor enig eller uenig er du i, at kvinder bør vente med at have sex, indtil de er gift?*
- *Hvor enig eller uenig er du i, at mænd bør vente med at have sex, indtil de er gift?*
- *Hvor enig eller uenig er du i, at det er i orden, at en kvinde siger nej til sex med sin mand, når hun ikke har lyst?*
- *Er det i orden, at have sex med en person, man ikke har til hensigt at indgå i et seriøst forhold til?*
 - *Er det mere eller mindre acceptabelt, hvis personen har en anden etnisk eller kulturel baggrund end dig selv?*
- *Hvor enig eller uenig er du i, at kvinder, der går udfordrende klædt, selv er skyld i, hvis de udsættes for seksuelle overgreb?*
- *Hvor enig eller uenig er du i, at det nogle gange kan være nødvendigt at slå ens partner/ægtefælle?*
- *Hvilken af disse 2 holdninger er du mest enig i? "Homoseksualitet bør være accepteret af samfundet" eller "Homoseksualitet bør ikke være accepteret af samfundet?"*

De mønstre og sammenhænge, der tegner sig i relation til de enkelte spørgsmål, belyses i relation til resultater fra andre undersøgelser på området samt afslutningsvist med inddragelse af citater fra de kvalitative interview.

9.1 Tilfredshed med eget parforhold/ægteskab og holdninger til skilsmisse

En række kvantitative, repræsentative undersøgelser med fokus på negativ social kontrol har belyst unge minoritetsetniske mænd og kvinders oplevede grad af selvbestemmelse i forhold til valg af kæreste og ægtefælle i Danmark.²³²

Endvidere findes der en betydelig – og primært kvalitativt baseret forskningslitteratur – som belyser tvangsægteskaber og arrangerede ægteskaber, dansk lovgivning og religiøs-retlige principper i forhold til indgåelse af ægteskaber, herunder muslimske ægteskaber ("nikah-forhold"), samt minoritetsetniske kvinders forhold og vilkår i dysfunktionelle og/eller voldelige ægteskaber mv.²³³

Omvendt findes der kun en relativt begrænset – og hidtil alene kvalitativt baseret - faglitteratur, der belyser minoritetsetniske mænds oplevelser af og tilfredshed med deres parforhold eller ægteskab.²³⁴ Ligeledes er der ikke hidtil skabt et samlet overblik over graden af tilfredshed med eget parforhold og ægteskab fordelt på køn og etnisk baggrund i en dansk kontekst.

På denne baggrund har vi i denne undersøgelse stillet spørgsmålet "Hvor tilfreds er du generelt med dit parforhold/ægteskab?" til personer som enten er gift eller i parforhold:

Tabel 9.1.1: Hvor tilfreds er du generelt med dit parforhold/ægteskab?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=1748)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=397)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=731)	Kvinder med danske eller vestlig baggrund Pct. (n=428)	Total Pct. (n=3304)
Meget tilfreds	65	51	60	60	60
Tilfreds	25	34	31	29	30
Hverken tilfreds eller utilfreds	5	7	5	6	6
Utilfreds	1	2	3	2	2
Meget utilfreds	1	0	0	0	0
Ved ikke	1	2	0	0	0
Ønsker ikke at svare	2	4	1	3	2
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,029

Som vist i tabellen, er et altovervejende flertal på tværs af køn og etnisk oprindelse enten 'tilfredse' eller 'meget tilfredse' med deres parforhold/ægteskab (samlet set 90 %).

Selvom de færreste således er 'utilfredse' eller 'meget utilfredse' med deres parforhold/ægteskab – samlet set 2 % på tværs af køn og etnisk baggrund – er det samtidig

²³² Se fx Als Research (2011a og 2018a), Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet (2016), Udlændinge og integrationsministeriet (2017 og 2018b) samt www.integrationsbarometer.dk

²³³ Se fx Liversage og Rytter (2014), Liversage og Jensen (2011), Schmidt og Jakobsen (2004), Danneskiold-Samsøe et. al (2011), Maia Consult (2009) og Rytter (2003).

²³⁴ Se fx Jensen og Liversage (2007), Kickbusch (2001) samt i en norsk kontekst Bredal (2011).

værd at bemærke, at andelen, som er 'meget tilfreds', er lavest blandt de minoritetsetniske kvinder (51 %) og højest blandt de minoritetsetniske mænd (65 %), mens de majoritetsetniske mænd og kvinder ligger på samme niveau (60 %). Der ses således en kønsforskel blandt de minoritetsetniske mænd og kvinder, som ikke genfindes blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder, og forskellen mellem grupperne i tabellen er statistisk signifikant ($p = 0,029$).

En række eksisterende kvalitative studier har påpeget, at nogle minoritetsetniske kvinder lever i ægteskaber præget af ulige magtforhold, mangel på ligestilling og/eller vold²³⁵, ligesom det er dokumenteret, at minoritetsetniske kvinder er betydeligt overrepræsenterede på landets kvindekrisecentre.²³⁶ Disse forhold kan være med til at forklare, at andelen, som er "meget tilfredse" med deres parforhold/ægteskab, er noget lavere blandt de minoritetsetniske kvinder end blandt de øvrige grupper. Imidlertid er det værd at hæfte sig ved det *generelle* billede, som viser, at der – også blandt de minoritetsetniske kvinder – kun er et lille mindretal, som er decideret *utilfredse* med deres parforhold/ægteskab (2 %).

Mindre belyst er det, hvilke årsager der kan være til, at andelen, der er 'meget tilfredse' med deres parforhold/ægteskab, er højest blandt de minoritetsetniske mænd.

En mulig tese kunne være, at de mere traditionelle kønsrollemønstre og opgavefordelinger i hjemmet, der findes i en række minoritetsetniske familier, opleves som mere tilfredsstillende af mænd end af kvinder, fordi de typisk betyder, at kvinden tager sig af en større del af de praktiske opgaver i hjemmet, herunder fx husholdning og børneopdragelse.

Samtidig kan det tænkes, at minoritetsetniske kvinder overordnet set er (eller har været) mindre tilbøjelige til at udfordre en ulige opgavefordeling på disse områder end majoritetsetniske kvinder. Et kvalitativt studie har i hvert fald tidligere indikeret, at "*nydanske familier skændes mindre om emner som netop husholdning og børneopdragelse end danske familier, hvilket kan tyde på en mere fast fordeling af familiens roller og ansvar, end hvad man ser i danske familier*".²³⁷ Det er dog endnu ikke dokumenteret, om den lavere forekomst af skænderier på dette område gælder for et repræsentativt udsnit af den minoritets- og majoritetsetniske befolkning – ligesom det er uvist, om der reelt eksisterer en sammenhæng mellem dette forhold og andelen af minoritetsetniske mænd, som er "meget tilfredse" med deres parforhold eller ægteskab. Årsagerne til den højere grad af tilfredshed blandt de minoritetsetniske mænd er således fortsat underbelyst.

Som beskrevet i kapitel 7 oplever et betydeligt mindretal af både de minoritets- og majoritetsetniske mænd, at de kun i mindre grad bliver anerkendt som mænd af deres familie. Samtidig peger et eksisterende studie på, at nogle minoritetsetniske mænd i første generation har oplevet, at deres position i parforholdet er blevet svækket på grund af det 'tab' af maskulinitet og privilegier, som de har oplevet i forbindelse med deres omstilling fra oprindelseslandets "*så kaldt patriarkalske samfund*" til den anderledes kønsmæssige

²³⁵ Se fx Liversage og Rytter (2014), Danneskiold-Samsøe et.al. (2011) og Als Research (2011b).

²³⁶ LOKK (2014). I 2013 udgjorde indvandrerkvinder således 46 % af alle kvinder på landets krisecentre. Der findes ikke tal for andelen af efterkommerkvinder.

²³⁷ Schmidt (2002).

arbejdsdeling i Danmark, herunder det forhold at *"en svag position på arbejdsmarkedet og kvinders lige ret til offentlig forsørgelse har reduceret mændenes forsørgerstatus."*²³⁸

Til trods for disse forhold viser denne undersøgelse altså, at langt de fleste minoritetsetniske mænd – også i første generation – er enten 'meget tilfredse' eller 'tilfredse' med deres parforhold/ægteskab. Det er dog samtidig vigtigt at huske, at spørgsmålet alene er stillet til respondenter, som har angivet, at de er i et parforhold eller et ægteskab. Det er således muligt, at oplevelser med 'tab' af maskulinitet og privilegier særligt findes – og har betydning for synet på parforhold og ægteskab – blandt minoritetsetniske mænd, som er fraskilte.

Ligesom der ses en kønsforskel i relation til de minoritetsetniske mænd og kvinders grad af tilfredshed med deres parforhold/ægteskab, viser der sig også en kønsforskel, når det gælder deres holdning til skilsmisse.

Som vist i Tabel 9.1.2 nedenfor, mener et stort flertal af den danske befolkning på tværs af køn og etnisk baggrund (samlet set 93 %), at kvinder bør have samme ret til at blive skilt som mænd. Imidlertid er andelen som er 'helt enig' i dette, noget lavere blandt minoritetsetniske mænd (74 %) end blandt minoritetsetniske kvinder (84 %), ligesom der også ses en forskel i relation til etnisk baggrund. Blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder er det således hhv. 92 % og 96 %, der erklærer sig 'helt enige' i udsagnet.

Tabel 9.1.2: Hvor enig eller uenig er du i, at kvinder bør have samme ret til at blive skilt som mænd?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med danske eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	74	84	92	96	93
Overvejende enig	9	6	2	2	3
Hverken enig eller uenig	5	2	2	0	1
Overvejende uenig	2	1	0	0	0
Helt uenig	3	2	1	1	1
Ved ikke	4	3	1	1	1
Ønsker ikke at svare	2	2	1	0	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Ligeledes ses det i Tabel 9.1.2, at andelen, som er enten 'helt' eller 'overvejende' *uene* i, at kvinder bør have samme ret til at blive skilt som mænd, er større blandt de minoritetsetniske mænd (5 %) end blandt de minoritetsetniske kvinder (3 %) og de majoritetsetniske mænd og kvinder (begge 1 %).

²³⁸ Jensen & Liversage (2007), s. 9.

Mindretallet, som erklærer sig uenige i udsagnet "*kvinder bør have samme ret til at blive skilt som mænd*", omfatter et relativt begrænset antal respondenter i surveyen. Der har derfor ikke været tilstrækkeligt grundlag til at foretage en regressionsanalyse, som med sikkerhed ville kunne sige noget om hvilke faktorer, der kan ligge til grund for de observerede forskelle i relation til køn og etnisk baggrund.

Holdninger til ægteskab og skilsmisse er dog allerede delvist belyst i eksisterende forskning. Det samme spørgsmål er således stillet til unge mellem 18 og 29 år i de årligt gentagne medborgerskabsundersøgelser siden 2012, hvor der viser sig et tilsvarende billede.²³⁹ Endvidere har en række kvalitative studier vist, at skilsmisse traditionelt set er mindre velanset blandt etniske minoriteter, samt at der i nogle minoritetsetniske kredse findes stærke normer og modvilje imod skilsmisser, især hvis de sker på kvindeligt initiativ. Dette kan føre til stigmatisering af fraskilte mænd og kvinder, herunder særligt kvinder, blandt andet fordi "*skilsmisse kan have en negativ effekt på særligt kvindens muligheder på ægteskabsmarkedet, fordi det gør hende mindre attraktiv*".²⁴⁰

Endvidere har et studie fra SFI påvist, at der blandt muslimske indvandrere og efterkommere i Danmark typisk er kønsulige adgang til at få opløst de såkaldte *nikah*-forhold (muslimske ægteskaber). Selvom en kvinde har mulighed for at få indføjret i *nikah*-kontrakten, at hun skal have lige adgang til at få forholdet opløst, synes denne praksis ikke at være dominerende. Samlet set konkluderer undersøgelsen således, at "*mænd klart nemmere kan opløse nikah-forhold end kvinder, hvilket kan give kvinder store vanskeligheder*".²⁴¹

Der findes forskellige former for skilsmisse inden for islam, men en udbredt form er de såkaldte *talaq*-skilsmisser, som mænd kan gennemføre ensidigt, mens kvinder ikke har samme mulighed. Herudover kan der i nogle tilfælde være tale om, at kvinder skal "købes fri" eller kan føle sig presset til at udbetale ganske store beløb til deres (eks)mænd, hvis de ønsker at få deres *nikah*-forhold opløst.²⁴² I nogle muslimske kredse i Danmark findes der således traditioner og praksis, som ikke reelt giver kvinder lige så gode muligheder for at blive skilt som mænd.

Forhold som disse kan være med til at forklare, hvorfor minoritetsetniske mænd og kvinder i mindre grad end majoritetsetniske mænd og kvinder erklærer sig "helt enige" i, at "*kvinder bør have samme ret til at blive skilt som mænd*". Desuden kan den kønsulige adgang være med til at forklare, at mindretallet, der er helt eller delvist *uenige* i udsagnet, er størst blandt de minoritetsetniske mænd (5 %).

²³⁹ Resultaterne for de tre seneste år fremgår af Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet (2016) samt Udlændinge- og Integrationsministeriet (2017 og 2018b).

²⁴⁰ Citat fra Schmidt og Jakobsen (2004), s. 22. Se også Liversage og Jensen (2011) samt Als Research (2011b).

²⁴¹ Liversage og Jensen (2011), s. 10. Muslimske ægteskaber (*nikah*-forhold) har ikke retslig gyldighed i Danmark, men har ifølge denne undersøgelse "ganske vid udbredelse i Danmark". I undersøgelsens empiri ses indgåelse af *nikah* i alle større etniske minoritetsgrupper med muslimsk baggrund både i den ældre og i den yngre generation. Når et par med muslimsk baggrund indleder en forpligtende relation, vil indgåelse af *nikah* dermed klart være reglen frem for undtagelsen. Det skyldes bl.a., at seksuelt samkvem uden *nikah* generelt anses for illegitimt. (s.15).

²⁴² Liversage og Jensen (2011).

9.2 Holdninger til sex før og uden for ægteskab

Det er veldokumenteret, at et mindretal af minoritetsetniske danskere ikke synes, at det er i orden at have sex og/eller kærester før ægteskabet. Medborgerskabsundersøgelsen fra 2017 viser eksempelvis, at 8 % af de ikke-vestlige indvandrere og 7 % af de ikke-vestlige efterkommere 'slet ikke' synes, det er i orden, hvis nogen i deres familie har en kæreste, inden de bliver gift, mens 17 % af indvandrerne og 21 % af efterkommerne kun finder det 'delvist i orden'. Til sammenligning mener 1 % af den øvrige befolkning, at det 'slet ikke' er i orden og 2 %, at det kun 'delvist' er i orden.²⁴³

Ligeledes har en række undersøgelser omkring negativ social kontrol og medborgerskabsundersøgelsernes indeks for selvbestemmelse belyst minoritetsetniske, ikke-vestlige unges oplevede grad af selvbestemmelse i forhold til at have kærester og/eller at have sex før ægteskab. Den seneste større undersøgelse på området viser, at 19 % af ugifte minoritetsetniske mænd mellem 15-17 år og 10 % af ugifte minoritetsetniske mænd i alderen 18-29 år oplever, at de ikke må, eller ikke tror, de må have en kæreste for deres familie. Samtidig viser undersøgelsen, at andelen er signifikant højere blandt de unge ugifte minoritetsetniske kvinder. Her svarer 34 % af de 15-17-årige og 17 % af de 18-29-årige, at de ikke må, eller ikke tror, de må have en kæreste for deres familie.²⁴⁴

I denne undersøgelse er den samlede gruppe af minoritetsetniske og majoritetsetniske mænd og kvinder mellem 18 og 64 år blevet spurgt, om de synes, det er i orden at have sex før ægteskabet. På det overordnede spørgsmål "Er det i orden at have sex før ægteskabet?" ses følgende svarfordeling:

Tabel 9.2.1: Er det i orden at have sex før ægteskabet?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med danske eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Ja	55	57	97	97	93
Nej	24	23	1	2	4
Ved ikke	15	11	1	0	2
Ønsker ikke at svare	7	8	1	1	2
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som det fremgår af tabellen, ses der signifikante forskelle i svarfordelingen i forhold til etnisk oprindelse. Mens 97 % af de majoritetsetniske mænd og kvinder mener, at det er i orden, så gælder dette til sammenligning for lidt over halvdelen af de minoritetsetniske mænd (55 %) og kvinder (57 %).

²⁴³ Udlændinge- og Integrationsministeriet (2017).

²⁴⁴ Als Research (2018a). Til sammenligning ligger andelen blandt de ugifte majoritetsetniske unge på mellem 0 og 1 % på tværs af både køn og aldersgruppe (15-17 og 18-29 år).

Ligeledes viser fordelingen, at omkring hver fjerde minoritetsetniske mand og kvinde (23-24 %) svarer, at de ikke synes, det er i orden, ligesom det er værd at bemærke, at en betydelig andel af de minoritetsetniske mænd og kvinder svarer 'ved ikke' (hhv. 15 og 11 %) eller 'ønsker ikke at svare' (7-8 %).

Regressionsanalysen viser, at når der kontrolleres for en række yderligere faktorer, har køn og etnisk baggrund fortsat signifikant, selvstændig betydning i relation til indvandrermand og -kvinder samt mænd med efterkommerbaggrund, men ikke i forhold til efterkommerkvinder. Køn og etnicitet er ikke de eneste afgørende baggrundsfaktorer.²⁴⁵

Den tydeligste sammenhæng ses i stedet i relation til *grad af religiøsitet*. Jo mere religiøs en person er, desto højere sandsynlighed har han eller hun således for at svare, at sex før ægteskab *ikke* er i orden. Desuden viser regressionsanalysen, at personer, som står uden for arbejdsmarkedet, personer, som har følt sig diskrimineret, personer, som er gift og personer, som er mellem 18 og 24 år, er mere tilbøjelige til at svare, at sex før ægteskab ikke er i orden.²⁴⁶

Med henblik på at undersøge, om der ses forskellige holdninger til, hvorvidt henholdsvis mænd og kvinder bør vente med at have sex før ægteskab, har undersøgelsen endvidere spurgt, om henholdsvis mænd og kvinder bør vente med at have sex, til de bliver gift.

Svarfordelingerne på de to spørgsmål: "Hvor enig eller uenig er du i, at kvinder bør vente med at have sex, til de er gift?" og "Hvor enig eller uenig er du i, at mænd bør vente med at have sex, til de er gift?" fremgår af Tabel 9.2.2 og Tabel 9.2.3 nedenfor:

Tabel 9.2.2: Hvor enig eller uenig er du i, at kvinder bør vente med at have sex, til de er gift?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med danske eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	22	22	2	2	4
Overvejende enig	9	8	1	1	1
Hverken enig eller uenig	18	18	7	6	8
Overvejende uenig	9	8	8	7	7
Helt uenig	28	33	80	82	76
Ved ikke	9	6	2	1	2
Ønsker ikke at svare	5	6	1	1	2
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

²⁴⁵ Se Tabel 2.15 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

²⁴⁶ Ibid.

Tabel 9.2.3: Hvor enig eller uenig er du i, at mænd bør vente med at have sex, til de er gift?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med danske eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	20	20	2	2	3
Overvejende enig	8	7	1	1	1
Hverken enig eller uenig	18	19	7	7	8
Overvejende uenig	9	8	8	6	7
Helt uenig	31	33	80	83	77
Ved ikke	9	7	2	1	2
Ønsker ikke at svare	6	6	1	1	2
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som det fremgår, ses der ikke umiddelbart betydelige forskelle mellem svarfordelingerne i Tabel 9.2.2 og 9.2.3. Ligeledes ses der heller ikke de store forskelle mellem holdningen blandt henholdsvis mænd og kvinder indenfor hver af de to etniske grupper. Holdninger til om man bør vente med at have sex til ægteskabet, synes således at gå på tværs af køn, mens der igen ses en betydelig forskel i svarfordelingen i relation til etnisk baggrund.

Regressionsanalyserne viser dog, at etnisk baggrund bliver insignifikant for minoritetsetniske kvinder, både indvandrere og efterkommere, når der testes for betydningen af andre faktorer. Igen ses det, at *grad af religiøsitet* er den mest afgørende faktor. For begge spørgsmåls vedkommende gælder det således, at jo mere religiøs en person er, desto større sandsynlighed har vedkommende for at mene, at både kvinder og mænd bør vente med sex, indtil de bliver gift. Samtidig viser analyserne, at personer, som selv er gift, og personer, som har oplevet diskrimination, er mere tilbøjelige til at være enige i, at mænd og kvinder bør vente med sex til ægteskabet²⁴⁷.

Mens køn og etnisk baggrund således kun har begrænset selvstændig betydning i forhold til holdninger omkring sex før ægteskab generelt, har både køn og etnisk baggrund større betydning, når der ses på spørgsmålet om, hvorvidt det er i orden at have sex med en person, som man ikke har til hensigt at indgå i et seriøst forhold med. Som vist i Tabel 9.2.4. nedenfor, ses der på spørgsmålet "*Er det i orden at have sex med en person, man ikke har til hensigt at indgå i et seriøst forhold til?*" en betydelig forskel i svarfordelingen mellem henholdsvis de minoritetsetniske mænd og kvinder og de majoritetsetniske mænd og kvinder. Samtidig er der dog også her en betydelig kønsforskel internt mellem de minoritetsetniske mænd og kvinder. Blandt de minoritetsetniske mænd svarer flere "ja" (40 %) end "nej" (37 %), mens billedet er omvendt blandt de minoritetsetniske kvinder, hvor færre svarer "ja" (32 %) end "nej" (45 %). Samtidig er det værd at bemærke, at der både blandt minoritetsetniske mænd og kvinder er relativt mange, som svarer "ved ikke" (15-17 %), eller som ikke ønsker at svare (7-8 %):

²⁴⁷ Se Tabel 2.16 og Tabel 2.17 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

Tabel 9.2.4: Er det i orden at have sex med en person, man ikke har til hensigt at indgå i et seriøst forhold til?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med danske eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Ja	40	32	89	86	83
Nej	37	45	5	6	9
Ved ikke	17	15	4	5	6
Ønsker ikke at svare	7	8	1	2	2
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Regressionsanalysen viser igen, at religiøsitet er en særdeles central baggrundsfaktor. Jo mere religiøs en person er, desto større sandsynlighed har personen således for at mene, at det *ikke* er i orden, at have sex med en person, som man ikke har til hensigt at indgå i et seriøst forhold med. Samtidig har også minoritetsetnisk baggrund selvstændig og signifikant betydning, ligesom personer, der i høj eller nogen grad oplever at være ansvarlige for deres families omdømme, er mere tilbøjelige til at mene, at det *ikke* er i orden.²⁴⁸

Som beskrevet i en række undersøgelser med fokus på ungdomsliv og negativ social kontrol har unge minoritetsetniske mænd ofte en større grad af frihed end unge minoritetsetniske kvinder i forhold til fx deres muligheder for at ses med venner af det modsatte køn i deres fritid, ligesom familierne i nogle minoritetsetniske miljøer tillader en mere udtalt forskel mellem normer og praksis i forhold til henholdsvis unge mænds og unge kvinders muligheder for at have førægteskabelige forhold. Mange minoritetsetniske mænd oplever også en forventning om, at de ikke udlever deres seksualitet inden ægteskabet, men hvis de ikke overholder normen påvirkes familiens ære ikke tilnærmelsesvis i samme grad, som hvis normen brydes af unge kvinder. Ligeledes er de forventede konsekvenser af normbrud typisk mindre for mænd end for kvinder – især hvis mændenes seksuelle forhold finder sted i hemmelighed eller diskret og uden at vække opsigt i familiens omgangskreds.²⁴⁹

I et kvalitativt studie af *Kønsroller og social kontrol blandt unge med minoritetsetnisk baggrund* fra 2014 fremhæver flere af de interviewede minoritetsetniske mænd endvidere, at deres førægteskabelige seksualpartnere typisk er – eller har været – etnisk danske kvinder frem for minoritetsetniske kvinder. Ifølge disse mænd skyldes deres præference blandt andet, at de synes, det ville være synd for en minoritetsetnisk kvinde, hvis et førægteskabeligt forhold ikke førte til noget seriøst, da det så kan risikere at gå ud over pigen og hendes families ære.²⁵⁰

Det er dog ikke tidligere undersøgt, hvor mange minoritetsetniske mænd og kvinder, der synes, at det ville være mere acceptabelt at have et uforpligtende seksuelt forhold til en

²⁴⁸ Se Tabel 2.18 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

²⁴⁹ Als Research (2011a, 2014, 2018a og 2018b), Etnisk Konsulentteam (2010).

²⁵⁰ Ibid., s. 69.

person med en *anden* etnisk baggrund end dem selv, fremfor med en person med samme etniske eller kulturelle baggrund. I undersøgelsen har vi derfor spurgt de respondenter, som har svaret, at det er i orden at have sex før ægteskabet og/eller at det er i orden at have sex med en person, man ikke ønsker at indgå i et seriøst forhold til, om dette er mere eller mindre acceptabelt, hvis personen har en anden etnisk baggrund end dem selv:

Tabel 9.2.5: Er det mere eller mindre acceptabelt, hvis personen har en anden etnisk eller kulturel baggrund end dig selv?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=1348)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=333)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=959)	Kvinder med danske eller vestlig baggrund Pct. (n=528)	Total Pct. (n=3168)
Mere acceptabelt	10	11	3	2	3
Det gør ingen forskel	77	72	85	82	83
Mindre acceptabelt	5	6	4	6	5
Ved ikke	7	10	6	9	7
Ønsker ikke at svare	2	1	1	1	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som vist i Tabel 9.2.5, svarer et stort flertal på tværs af køn og etnisk baggrund, at det ikke gør nogen forskel for dem, hvilken etnisk eller kulturel baggrund en uforpligtende seksualpartner har. Et mindretal på 10-11 % af de minoritetsetniske mænd og kvinder ville foretrække, at en uforpligtende seksualpartner har en anden etnisk baggrund end dem selv, mens det samme gælder for 2-3 % blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder. Der ses således en signifikant forskel i andelen, som ville foretrække dette på tværs af de to etniske grupper, mens der ikke ses den store kønsforskelse internt i de to grupper.

Endvidere er det værd at bemærke, at samlet set 5 % omvendt mener, at det ville være *mindre* acceptabelt at have en uforpligtende seksualpartner med en anden etnisk eller kulturel baggrund end dem selv. Blandt dette mindretal ses der ikke større forskelle på tværs af køn og etnicitet.

9.3 Holdninger til seksuelle overgreb mod kvinder og partnervold

I forlængelse af historier om minoritetsetniske mænds involvering i seksuelle overgreb i Tyskland, England, Sverige og andre steder, har der i de senere år været rejst en debat i Danmark og i andre europæiske lande omkring minoritetsetniske mænds holdninger til kvinder, om deres kendskab til spillereglerne for mødet mellem kønnene i Danmark og om deres repræsentation i statistikker over voldtægter og seksuelle overgreb.

I relation til det sidstnævnte spørgsmål viser en undersøgelse fra Justitsministeriet fra 2017, at ikke-vestlige indvandrere udgør 23 % af de dømte voldtægtsforbrydere i Danmark, selvom de kun udgør 6 % af de 15-79-årige i den samlede danske befolkning. I de sager, hvor gerningsmanden er ikke-vestlig indvanderer, ses det endvidere, at der er større uenighed

mellem offer og gerningsmand om forløbet frem mod voldtægten. Ifølge rapporten fra Justitsministeriet kan dette skyldes, at de dømte ikke-vestlige indvandrere mangler forståelse for spillereglerne i mødet mellem kønnene i Danmark.²⁵¹

Imidlertid er det ikke tidligere belyst om manglende forståelse for spillereglerne mellem kønnene i Danmark og/eller holdninger, som kan bidrage til legitimering af seksuelle overgreb, alene er et problem blandt en lille gruppe minoritetsetniske mænd, eller om der er tale om et problem af mere udbredt karakter.

Med henblik på at belyse opfattelser på dette område er der i undersøgelsen spurgt: *"I hvilken grad er du enig eller uenig i, at kvinder, der går udfordrende klædt, selv er skyld i, hvis de udsættes for seksuelle overgreb?"*

Som det fremgår af Tabel 9.3.1 nedenfor, er et betydeligt flertal enten helt eller delvist *uenige* i udsagnet. På tværs af køn og etnisk baggrund gælder det således, at de fleste er uenige i, at kvinder, der går udfordrende klædt, selv er skyld i seksuelle overgreb.

Ikke desto mindre er det bemærkelsesværdigt, at der blandt de minoritetsetniske mænd samtidig er et betydeligt mindretal på 17 %, som er enten 'helt enige' (9 %) eller 'delvist enige' (8 %) i udsagnet, mens et tilsvarende mønster ses blandt de minoritetsetniske kvinder, hvor et mindretal på 14 %, er enten 'helt enige' (7 %) eller 'delvist enige' (7 %). Endvidere er det bemærkelsesværdigt, at der også blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder er et mindretal på 5 %, som er enten helt eller delvist enige i udsagnet:

Tabel 9.3.1: I hvilken grad er du enig eller uenig i, at kvinder, der går udfordrende klædt, selv er skyld i, hvis de udsættes for seksuelle overgreb

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med danske eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	9	7	2	1	2
Overvejende enig	8	7	3	4	4
Hverken enig eller uenig	11	9	8	5	7
Overvejende uenig	11	6	11	10	10
Helt uenig	49	56	73	78	73
Ved ikke	10	10	1	1	2
Ønsker ikke at svare	4	5	1	1	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som vist i Tabel 9.3.1, ses der således en betydelig forskel i svarfordelingen mellem de to etniske grupper (ikke-vestlig vs. dansk eller vestlig baggrund), mens der ikke umiddelbart ses betydelige forskelle fordelt på køn inden for hver af de etniske grupper. Endvidere skal det bemærkes, at andelen, som svarer 'ved ikke' eller 'ønsker ikke at svare', er betydeligt højere

²⁵¹ Justitsministeriets Forskningskontor (2017).

blandt de minoritetsetniske mænd og kvinder (samlet 14-15 %) end blandt de majoritetsetniske mænd og kvinder (samlet 2 %).

Fordelingen i Tabel 9.3.1 indikerer, at et mindretal på omkring 6 % af den danske befolkning er enten 'helt enige' (2 %) eller 'delvist enige' (4 %) i, at kvinder, der går udfordrende klædt, selv er skyld i, hvis de bliver udsat for et seksuelt overgreb.

På denne baggrund kan det konstateres, at der i et mindretal af den danske befolkning findes et kvindesyn og en holdning til kvinders påklædning, som potentielt kan være med til at legitimere seksuelle overgreb mod kvinder.

Ligeledes viser fordelingen, at dette mindretal er større blandt minoritetsetniske mænd (17 %) og kvinder (14 %) end blandt majoritetsetniske mænd og kvinder (5 %). I denne sammenhæng er det dog samtidig værd at huske, at minoritetsetniske mænd og kvinder udgør en mindre andel af den samlede befolkning. Det betyder, at der rent *antalsmæssigt* er flere majoritetsetniske mænd og kvinder, der har denne holdning i Danmark, selvom holdningen er *mere udbredt* blandt minoritetsetniske mænd og kvinder.

Med henblik på nærmere at belyse de mulige årsager til mindretallets overgrebslegitimerende holdning, er der gennemført en regressionsanalyse. Denne analyse viser, at når der testes for betydningen af en række forskellige faktorer, er etnisk baggrund stadig en signifikant faktor i relation til mænd med indvandrerbaggrund, men ikke i relation til kvinder med indvandrerbaggrund og heller ikke i relation til efterkommere af begge køn. Den legitimerende holdning er således særligt udbredt blandt mænd med indvandrerbaggrund. Endvidere viser regressionsanalysen, at personer, som er meget religiøse og personer, som føler sig ansvarlige for deres families omdømme, er signifikant mere tilbøjelige til at erklære sig enige i udsagnet.²⁵²

I lighed med Justitsministeriets undersøgelse peger resultaterne dermed på, at der, særligt blandt indvandrermand, findes et mindretal med et problematisk kvindesyn. Og da problemet er mindre udbredt blandt efterkommere, kunne det indikere, at der særligt blandt nogle indvandrermand og nytilkomne kan være behov for mere viden om ligestilling og om spillereglerne for mødet mellem kønnene i Danmark.

Samtidig kunne resultaterne af regressionsanalysen indikere, at det negative syn på kvinder, der går udfordrende klædt, kan hænge sammen med et traditionelt religiøst og/eller æresrelateret syn på kvinder, hvor kvinder forventes at være klædt på en måde, som ikke virker seksuelt udfordrende.

Foruden holdninger til seksuelle overgreb mod kvinder, der går udfordrende klædt, er der i undersøgelsen også stillet et spørgsmål, som belyser holdninger til sex uden samtykke inden for parforholdet/ægteskabet.

²⁵² Se Tabel 2.19 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

Tabel 9.3.2 nedenfor viser svarfordelingen på spørgsmålet: *"I hvilken grad er du enig eller uenig i, at det er i orden, at en kvinde siger nej til sex med sin mand, når hun ikke har lyst?"*:

Tabel 9.3.2: I hvilken grad er du enig eller uenig i, at det er i orden, at en kvinde siger nej til sex med sin mand, når hun ikke har lyst?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med danske eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	76	83	88	96	91
Overvejende enig	9	6	6	2	4
Hverken enig eller uenig	4	2	2	0	1
Overvejende uenig	2	2	1	0	0
Helt uenig	3	1	2	1	1
Ved ikke	3	2	1	0	1
Ønsker ikke at svare	3	4	1	1	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som vist i Tabel 9.3.2. er et stort flertal – på tværs af køn og etnisk baggrund – 'helt enige' i, at det er i orden, at en kvinde siger nej til sex med sin mand, når hun ikke har lyst. Det gælder således samlet set for 91 %. Samtidig er der dog signifikante forskelle i svarfordelingen fordelt på både køn og etnisk baggrund. Mens 76 % af de minoritetsetniske mænd er 'helt enige', så gælder det til sammenligning for 88 % af de majoritetsetniske mænd. I begge etniske grupper ses det, at andelen af kvinder, som er 'helt enige' i udsagnet, er større. Det gælder således 83 % af de minoritetsetniske kvinder og 96 % af de majoritetsetniske kvinder.

Mindretallet som er enten 'helt' eller 'overvejende' uenige i, at en kvinde bør kunne sige nej til sex med sin mand, udgør henholdsvis 5 % af de minoritetsetniske mænd, 3 % af de minoritetsetniske kvinder, 3 % af de majoritetsetniske mænd og 1 % af de majoritetsetniske kvinder. Da disse mindretal omfatter et relativt begrænset antal respondenter i surveyen, har der ikke været tilstrækkeligt grundlag til at foretage en regressionsanalyse, som med sikkerhed ville kunne sige noget om hvilke faktorer, der kan ligge til grund for de observerede forskelle i relation til køn og etnisk baggrund.

Foruden holdninger til seksuelle overgreb har undersøgelsen desuden belyst holdningen til partnervold. I Tabel 9.3.3 nedenfor ses svarfordelingen på udsagnet *"Hvor enig eller uenig er du i, at det nogle gange kan være nødvendigt at slå ens partner eller ægtefælle"*:

Tabel 9.3.3: Hvor enig eller uenig er du i, at det nogle gange kan være nødvendigt at slå ens partner eller ægtefælle?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med danske eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Helt enig	1	1	1	0	1
Overvejende enig	1	1	1	1	1
Hverken enig eller uenig	2	2	2	1	2
Overvejende uenig	7	5	3	3	3
Helt uenig	85	86	91	95	92
Ved ikke	2	2	1	1	1
Ønsker ikke at svare	2	3	1	0	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som det fremgår af Tabel 9.3.3, er et lille mindretal på 1-2 % – på tværs af køn og etnisk oprindelse – *helt eller delvist enige* i, at det nogle gange kan være nødvendigt at slå ens partner eller ægtefælle. Der ses således ikke betydelige forskelle i relation til køn og etnisk baggrund, når det gælder andelen, som er enige i udsagnet.

Blandt det altovervejende flertal, som er *uene* i udsagnet, ses der dog visse forskelle i relation til andelen, som er henholdsvis 'helt uenige' og 'overvejende uenige'. Således er 85-86 % af de minoritetsetniske mænd og kvinder 'helt uenige' i udsagnet, mens det gælder for henholdsvis 91 % og 95 % af de majoritetsetniske mænd og kvinder.

Mindretallet, som erklærer sig enige i udsagnet "*det kan nogle gange være nødvendigt at slå ens ægtefælle*", omfatter et relativt begrænset antal respondenter i surveyen. Der har derfor ikke været tilstrækkeligt grundlag til at foretage en regressionsanalyse, som med sikkerhed ville kunne sige noget om hvilke faktorer, der kan ligge til grund for denne holdning.

Omfanget af partnervold blandt henholdsvis majoritets- og minoritetsetniske danskere er belyst i en række forskellige undersøgelser og opgørelser – og det skønnes, at der findes et betydeligt mørketal i form af uregistrerede voldsofre, hvorfor tallene på området er behæftet med en vis usikkerhed og formentlig ikke er dækkende for den reelle udbredelse.

En nyligt udgivet undersøgelse fra VIVE, som er baseret på et solidt statistisk datagrundlag, viser imidlertid, at kvinder med indvandrer- og efterkommerbaggrund i signifikant højere grad end kvinder med dansk herkomst har oplevet at blive udsat for fysisk partnervold.²⁵³ Samtidig indikerer eksisterende data baseret på politianmeldt vold og statistikker fra krisecentre ligeledes, at kvinder med anden etnisk baggrund er overrepræsenteret blandt ofre for partnervold og/eller vold fra samboende.²⁵⁴

²⁵³ Ottosen & Østergaard (2018).²⁵⁴ Helweg-Larsen (2012), Rambøll (2015) og LOKK (2014).

Endvidere viser en undersøgelse af *Vold mod migrantkvinder* fra Danner (2018), at en stor del af de minoritetsetniske kvinder: "*udsættes for vold af etnisk danske mænd. Det er således ikke kun flygtninge med traumer og en anden kulturel baggrund, der står bag de ulykkelige voldsstatistikker.*"²⁵⁵

Som vist i Tabel 9.3.3, er der ikke i den herværende undersøgelse indikationer på, at minoritetsetniske mænd i højere grad end majoritetsetniske mænd generelt skulle have holdninger, der legitimerer partnervold, da det i begge grupper er 2 %, som er enige i udsagnet "*det kan nogle gange være nødvendigt at slå ens partner/ægtefælle*". Overrepræsentationen af minoritetsetniske kvinder blandt ofre for partnervold kan derfor tænkes at hænge sammen med andre eller flere årsager, end at deres partnere har en holdning, der generelt legitimerer partnervold.

Der findes kun begrænset viden om de mulige årsager til udøvelse af partnervold mod minoritetsetniske kvinder fra henholdsvis minoritetsetniske og majoritetsetniske mænds. Og det er muligt, at det er forskellige typer af årsager, som primært gør sig gældende blandt de to grupper af mænd.

Den førnævnte rapport fra Danner indikerer eksempelvis, at majoritetsetniske mænds vold mod minoritetsetniske kvinder i nogle tilfælde hænger sammen med det ulige magtforhold, der kan opstå, fordi kvinden endnu ikke har permanent opholdstilladelse eller statsborgerskab, og fordi hun mangler viden om rettigheder i forbindelse med skilsmisse. Som en del af voldsmønsteret har nogle af de voldsudøvende majoritetsetniske mænd således truet kvinderne med at tage børnene "*og på den måde udnyttet kvindens manglende viden om det danske system og rettigheder i forbindelse med forældremyndighed*".²⁵⁶

I sådanne tilfælde hænger volden altså sammen med mændenes misbrug af deres "overlegne" magtposition i forholdet og deres mere sikre opholdsgrundlag i Danmark. En lignende faktor kan gøre sig gældende i relation til partnervold i ægteskaber og forhold, hvor begge parter har minoritetsetnisk baggrund, men hvor kvinden har et mindre sikkert opholdsgrundlag end manden, fx i familiesammenførte ægteskaber.

Partnervold udøvet af minoritetsetniske mænd mod minoritetsetniske kvinder kan dog også hænge sammen med mændenes oplevelse af at befinde sig i en *underlegen* magtposition.

Et mindre pilotstudie foretaget blandt minoritetsetniske mænd, der har udøvet partnervold, viser eksempelvis at de interviewede mænd selv angiver en række årsager til deres voldsudøvelse, som relaterer sig til følelser af *tab af magt og kontrol* i forhold til dem selv som mænd og i forhold til de ændrede kønsroller i deres parforhold i Danmark.

Som angivet i det nedenstående citat, italesætter og forstår de voldsudøvende minoritetsetniske mænd i dette studie således sig selv som "ofre":

²⁵⁵ Mosekilde et al. (2018). Citat fra opsummering i Berlingske Tidende: "*Ny rapport: Danske mænd står bag vold mod migrantkvinder*", 26.11.2018.

²⁵⁶ Mosekilde et al. (2018), s. 29. Et sådant ulige magtforhold kan fx opstå i ægteskaber mellem kvinder, der tidligere har været au pair, og danske mænd.

*"De [voldsudøvende minoritetsetniske mænd] italesætter og forstår sig selv som ofre. Flere af dem har veluddannede, integrerede koner, som forstår og magter hverdagen i Danmark langt bedre end mændene. Det er tydeligt i deres fortællinger, at de ofte føler sig følelsesmæssigt og verbalt overhalet af kvinderne, og at de i langt højere grad har ryggen mod muren i afmagt end de har ryggen rank i magt. Offerets retorik er ikke noget særegent for voldsudøvere med anden etnisk baggrund, men for profilerne her tager den absolut nuance af deres almene livssituation som mand og minoritet i en dansk kontekst".*²⁵⁷

Samtidig indikerer pilotstudiet en sammenhæng mellem volden og de voldsudøvende mænds oplevelse af, at de i Danmark har svært ved at holde opsyn med eller kontrollere deres kvindelige partnere i den udstrækning, de havde forventet at kunne gøre dette og/eller i samme udstrækning, som deres fædre kunne holde opsyn med deres mødre. Sammenhængen forklares som følger i pilotstudiet:

*"I forhold til kønsroller er det også en anden virkelighed, som møder mændene i Danmark. De fleste af dem er vokset op med en hjemmegående mor og en klar ansvars- og rollefordeling mellem forældrene. Moren har – under opsyn af faren – varetaget opgaverne i hjemmet, og faren har varetaget opgaverne uden for hjemmet, f.eks. i forhold til arbejdsmarkedet. Mændene her er gift med kvinder, som enten er vokset op i Danmark eller som med tiden er blevet formet af de forventninger, der ligger til kvinder i det danske samfund, bl.a. i forhold til at være aktive på arbejdsmarkedet. Og det står klart, at jo mere integrerede og selvstændige kvinderne bliver, desto sværere bliver det også for manden, at være dén, der definerer kvindens og familiens levevis, norm- og tankesæt."*²⁵⁸

Det skal understreges, at det citerede pilotstudie er fra 2009 og er baseret på et særdeles begrænset datagrundlag, hvorfor observationerne ikke nødvendigvis er repræsentative for det mindretal af minoritetsetniske mænd, som udøver vold mod deres partner eller ægtefælle. Ikke desto mindre indikerer studiet, at voldsudøvelsen *kan* hænge sammen med mændenes oplevelser af afmagt og med deres syn på kvinder og kønsroller – herunder med legitimering af negativ social kontrol af deres partner/ægtefælle – frem for med en mere generelt legitimerende holdning til partnervold. De interviewede minoritetsetniske mænd i pilotstudiet er således også i tvivl om deres syn på selve volden – og *"de har lært, at det hverken er lovligt eller moralsk og menneskeligt acceptabelt at bruge vold som konfliktløsning."*

Dette kunne indikere, at indsatser målrettet minoritetsetniske mænd, der udøver partnervold, med fordel kunne fokusere på at påvirke mændenes holdninger til kvinder, til kønsroller og til negativ social kontrol af partnere/ægtefæller i bredere forstand, frem for alene at fokusere på holdningsændringer i relation til selve voldsudøvelsen.

²⁵⁷ Als Research (2009), s. 5.

²⁵⁸ Als Research (2009), s. 3-4.

9.4 Holdninger til homoseksualitet

Minoritetsetniske LGBT-personers levevilkår og holdninger til homoseksualitet blandt ikke-vestlige indvandrere og efterkommere er grundigt belyst i undersøgelsen *Nydanske LGBT-personers levevilkår* fra 2015.

Undersøgelsen fra 2015 viser overordnet, at flertallet af den, ikke-vestlige, minoritetsetniske befolkning har positive/tolerante holdninger til LGBT-personer, samt at deres holdninger gennemsnitligt set ligger tættere på holdningerne blandt majoritetsbefolkningen i Danmark (og i andre europæiske lande) end blandt befolkningerne i en række af de største, ikke-vestlige oprindelseslande.²⁵⁹

Undersøgelsen viser dog også, at et betydeligt mindretal blandt minoritetsetniske danskere har stærkt negative holdninger over for LGBT-personer. Fx støtter 24 % helt eller delvist et forbud mod sex mellem to personer af samme køn – sammenlignet med 3 % blandt den øvrige danske befolkning. Samtidig opfatter 43 % af de minoritetsetniske danskere homoseksualitet som "unaturligt"; 39 % mener, at homoseksualitet er "en religiøs synd"; mens 22 % mener, at homoseksualitet er "en sygdom". I relation til relevante baggrundsfaktorer ses det, at *grad af religiøsitet* er den faktor, der har størst betydning for de minoritetsetniske danskeres holdninger til LGBT. En høj grad af religiøsitet øger således signifikant sandsynligheden for at mene noget negativt – og blandt de mest religiøse er negative holdninger til LGBT således udbredte.²⁶⁰

Udbredelsen af negative holdninger til LGBT blandt minoritetsetniske danskere kan være med til at forklare, at minoritetsetniske LGBT-personer oplever en signifikant højere grad af diskrimination, og at deres psykiske trivsel gennemsnitligt set er markant dårligere end blandt andre LGBT-personer i Danmark. I 2015 havde hver tredje minoritetsetniske LGBT-person (33 %) således overvejet at begå selvmord inden for det seneste år, mens det samme gjaldt for 19 % af de øvrige LGBT-personer i Danmark.²⁶¹

Undersøgelsen fra 2015 belyste dog kun i begrænset omfang betydningen af *køn* og maskulinitetsopfattelser i relation til minoritetsetniske danskeres holdninger til LGBT.

For at skabe bedre indsigt i opfattelsen af homoseksualitet blandt henholdsvis minoritetsetniske og majoritetsetniske mænd og kvinder er der i denne undersøgelse stillet et overordnet holdningsspørgsmål, som også er anvendt i undersøgelsen fra 2015 og i den hidtil største internationale undersøgelse af holdninger til LGBT.

Spørgsmålet giver dermed mulighed for at se fordelingerne i sammenhæng med tidligere undersøgelser på området, og lyder som følger: "*Hvilken af disse 2 holdninger er du mest enig i? Homoseksualitet bør være accepteret af samfundet eller Homoseksualitet bør ikke være accepteret af samfundet?*".

²⁵⁹ Als Research (2015).

²⁶⁰ Ibid.

²⁶¹ Ibid.

Tabel 9.4.1 nedenfor viser svarfordelingen fordelt på køn og etnisk baggrund:

Tabel 9.4.1: Hvilken af disse 2 holdninger er du mest enig i? Homoseksualitet bør være accepteret af samfundet eller Homoseksualitet bør ikke være accepteret af samfundet?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med danske eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Homoseksualitet bør være accepteret af samfundet	49	58	91	96	90
Homoseksualitet bør ikke være accepteret af samfundet	22	12	3	1	3
Ved ikke	20	17	3	2	4
Ønsker ikke at svare	9	12	3	1	3
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Som vist i Tabel 9.4.1 ses der signifikante forskelle i svarfordelingen i relation til etnisk baggrund og køn. Mens 49 % af de minoritetsetniske mænd og 58 % af de minoritetsetniske kvinder mener, at homoseksualitet bør være accepteret af samfundet, gælder dette til sammenligning for 91 % af de majoritetsetniske mænd og 96 % af de majoritetsetniske kvinder. Samtidig skiller de minoritetsetniske mænd sig ud fra de øvrige grupper i relation til andelen, som mener, at homoseksualitet *ikke* bør være accepteret. Det gælder således for 22 % af de minoritetsetniske mænd, mens det til sammenligning gælder for 12 % af de minoritetsetniske kvinder, 3 % af de majoritetsetniske mænd og 1 % af de majoritetsetniske kvinder.

Endelig er det værd at bemærke, at knap en tredjedel af de minoritetsetniske mænd og kvinder har svaret 'ved ikke' eller 'ønsker ikke at svare' (samlet 29 % i begge grupper), mens dette blot gælder for henholdsvis 6 % og 3 % af de majoritetsetniske mænd og kvinder.

Regressionsanalysen viser først og fremmest signifikante sammenhænge med ovenstående og grad af religiøsitet, etnicitet og køn. Religiøse og meget religiøse personer er således betydeligt mere tilbøjelige end andre til at mene, at homoseksualitet ikke bør være accepteret af samfundet.

I relation til køn og etnisk baggrund ses det, at mænd i begge etniske grupper er mindre accepterende end kvinder, men også at de minoritetsetniske mænd – herunder både indvandrere og efterkommere – er signifikant mindre accepterende end de majoritetsetniske kvinder. Samtidig viser regressionen en sammenhæng med alder, idet accepten er højest blandt unge mellem 18 og 24 år, mens den er lavere i de ældre aldersgrupper. Endelig ses det, at personer, som oplever, at de i 'høj' eller 'nogen grad' er ansvarlige for familiens omdømme, er signifikant mere tilbøjelige til at mene, at homoseksualitet ikke bør accepteres.²⁶²

²⁶² Se Tabel 2.20 i Bilag 2 – Regressionsanalyser.

De observerede sammenhænge i relation til køn og oplevet grad af ansvarlighed for familiens omdømme/ære indikerer, at de negative holdninger til homoseksualitet blandt et mindretal af de minoritetsetniske mænd kan være forbundet med traditionelle og/eller æresrelaterede kønsrolleopfattelser, hvor homoseksualitet ses som mere eller mindre "unaturligt". I den førnævnte undersøgelse af nydanske LGBT-personers levevilkår var det således også 43 % af de minoritetsetniske danskere, der gav udtryk for denne holdning. Samtidig var det et gennemgående tema i de gennemførte interview, at de nydanske homoseksuelle oplevede, at deres forældre og familier enten havde haft (eller ville have) meget svært ved at acceptere deres seksuelle orientering, fordi homoseksualitet strider imod familiens opfattelse af, hvad der er "naturligt" og/eller "acceptabelt" for henholdsvis mænd og kvinder.²⁶³

Specifikt i relation til maskulinitetsopfattelser indikerer undersøgelsen fra 2015 således, at mænds homoseksualitet blandt et mindretal af minoritetsetniske mænd og kvinder enten opfattes som en "umandig" eller unaturlig opførsel for mænd – eller som en tilbøjelighed blandt visse mænd, der ikke bør udledes af hensyn til familiens ære og omdømme.

De øvrige observerede sammenhænge i regressionsanalysen for Tabel 9.4.1 ligger samtidig på linje med det overordnede billede i undersøgelsen fra 2015. Således ses der også i den herværende undersøgelse en stærk og signifikant sammenhæng med grad af religiøsitet, mens der ikke ses en signifikant forskel mellem henholdsvis indvandrere og efterkommere i relation til spørgsmålet om, hvorvidt samfundet bør acceptere homoseksualitet. Graden af accept er således ikke højere blandt efterkommermænd end blandt indvandrermand.

9.5 Parforhold, ægteskab og seksualitet ifølge mændenes perspektiver

I følgende afsnit gennemgås nogle af de holdninger til og perspektiver på parforhold, ægteskab og seksualitet, som mændene giver udtryk for i det kvalitative interview. Denne del har til formål at uddybe, kvalificere og nuancere ovenstående resultater fra spørgeskemaundersøgelsen.

Først og fremmest giver flere af de interviewede mænd udtryk for, at de har skulle vænne sig til nogle andre kønsroller, end de har været vant til i deres oprindelsesland og/eller fra deres forældre. Langt størstedelen udtrykker glæde og tilfredshed ved denne måde at være i et parforhold på, mens det hos enkelte har givet nogle udfordringer.

Mukisa på 30 år har tidligere været i et forhold med og har et barn sammen med en dansk kvinde. Han fortæller, at de havde udfordringer i deres parforhold, fordi hun "ville bestemme for meget":

"Det var rigtig svært. Nogle gange ville hun bestemme for meget, så jeg siger nej."

Interviewer: *"Hvad ville hun gerne bestemme?"*

"Hun ville bestemme om penge, hun ville bestemme, hvor hun skal gå."

Interviewer: *"Det med, hvor hun skal gå, er det hvor hun er henne? Hvad var det?"*

²⁶³ Als Research (2015). Som tidligere nævnt viste holdningssurveyen i denne undersøgelse, at 43 % af de minoritetsetniske danskere betragter homoseksualitet som "unaturligt".

"Måske de ser venner, de ser veninder. Det vil jeg ikke [have]."

Interviewer: *"Så du synes, at det skulle hun ikke? Og så blev I uvenner?"*

"Så blev vi uvenner."

Mukisas udsagn er således et eksempel på, at det kan give anledning til konflikter i parforholdet, når mere patriarkalske kønsopfattelser skal forenes med mere ligestillingsorienterede normer og værdier.

Osman på 37 år fortæller derimod, at han tidligere har været tyrkisk forlovet, men at det ikke gik, da han ikke brød sig om de forventninger, der var til det at være i et tyrkisk ægteskab:

"Nu var det så mere personligt, vi kunne så ikke i bund og grund sammen, kan man sige, der var vi vel nok for forskellige fra hinanden. Men i bund og grund, hvad kan man sige, de forventninger, der var omkring det at være i et tyrkisk ægteskab, det var måske ikke noget. Ikke fordi jeg ikke kunne indfri det, men det var måske noget, som jeg måske fandt sådan lidt, ja, unødvendigt, hvis man kan sige det på den måde?"

9.5.1 Holdninger til skilsmisse

Når det kommer til mændenes holdninger til skilsmisse, er de alle sammen mere eller mindre enige om, at det i nogle tilfælde kan være nødvendigt at blive skilt. Flere af mændene giver samtidig udtryk for, at de synes, at man skal give det en ekstra chance og kæmpe, før man bliver skilt. *Erajh* på 35 år fortæller eksempelvis, at han synes, at der skal meget til, før man vælger af blive skilt:

"Skilsmisse? Uha, der skal meget til før en mand og kvinde bliver skilt. Fordi jeg synes, min holdning er, det er så nemt at blive skilt nu om dage. Og der synes jeg, at der skal man lige tænke over nogle ting, er det nu den rigtige beslutning osv.? Også fordi det kommer til at påvirke børnene, hvis man har børn."

Mændene er ligeledes enige om, at mænd og kvinder skal have lige ret til at blive skilt, men der er samtidig flere af mændene, som giver udtryk for, at de oplever, at der ikke er ligestilling for mændene efter en skilsmisse, da det ofte er kvinden, der får retten over børnene. *Paul* på 45 år siger fx:

"Nogle familier, de snakker ikke sammen, og andre familier, især konen, de vil ikke have, at manden ser børnene. Det er dårligt, for det går ud over børnene, fordi ligesom Afrika-pige, de vil ikke have, de kommer og ser børn, selvom du har ret til at se dine børn, men de er sure, fordi du er ikke sammen med hende, og det er dårligt. Rigtig dårligt, og børnene, de har det svært nu her. De kan ikke styre mere, fordi de kan godt se, at far ikke mere er der. 'Far! Jeg kan ikke se far. Hvorfor kan jeg ikke se far?' Så er det mor, der har blokeret. Kommunen kommer ind for at snakke, men de kan godt finde på at sige noget andet, som påvirker dig i situationen, at kommunerne, fordi her i Danmark, de fleste, de tror på pigerne. Manden nogle gange vil ikke have et problem, de bare lader det gå. Men for mig, hvis min kone går og siger noget forkert til kommunen, og kommunen vil have. Jeg vil kæmpe til sidste, indtil jeg vil se mine børn. Jeg vil kæmpe. Jeg er ligeglad, hvad hun går og siger."

9.5.2 Holdninger til sex før ægteskab

Mændene i de kvalitative interview har ret forskellige holdninger til sex før ægteskab. Nogle synes, at det er helt acceptabelt og normalt – for både mænd og kvinder. Andre giver udtryk for, at sex før ægteskab kan være ok, så længe det er med måde, eller så længe det er "ægte kærlighed". Andre mænd giver udtryk for, at de synes, man skal vente, til man er blevet gift.

Blandt de af mændene, som fortæller, at de synes det er vigtigt at vente med at have sex, til man er blevet gift, fremhæves det blandt andet som årsag, at det er vigtigt, at man som mand lærer "at styre sine lyster". *Erajh* på 35 år fortæller eksempelvis:

"Sex før ægteskab... Der synes jeg, at man skal fx... Det er okay at kysse med en anden kvinde osv., men det at have samleje, noget i den retning, det skal man lige passe på med."

Interviewer: *"Hvorfor skal man passe på?"*

"Fordi, hvad skal man sige... At vi ikke bliver så meget dyrisk i det. At der er nogle grænser omkring det her med at gå i seng med kvinder osv. Jeg synes ikke, det kun er for mænd, men det gælder begge sider. [...] Fordi der er også noget, der er interessant senere hen med det her med sex. Sex er jo en stor ting. Der sker rigtig mange ting, så det synes jeg også, det skal man lige... Sådan nogle oplevelser kan man godt lige vente med, ikke også? Det er jo altså min holdning til det."

Han fortæller endvidere, at det i Sri Lanka, hvor han kommer fra, godt kan have betydning, hvor mange sexpartnere en kvinde har haft i forhold til, om hun er en attraktiv kone:

"I det samfund hvor jeg kommer fra, der kan man godt finde på at sige: 'Ah, har du været i seng med ham, eller har du været i seng med hende?'. Det er mest kvinderne der bliver påvirkede af det."

Flere af mændene fortæller ligesom *Erajh*, at de oplever, at der er nogle forskellige seksuelle normer for mænd og kvinder. *Hamid* på 33 år, som oprindeligt er fra Afghanistan, fortæller, at han tror, at det er meget normalt at have sex før ægteskab i Danmark, men at det i hans hjemland ikke er acceptabelt for en kvinde at have sex før ægteskab:

"I mit hjemland er det forbudt. Specielt for piger. Også det er meget, meget indviklet. Hvis en pige har haft sex, før hun bliver gift. Jeg tror næsten 90 % af unge kan ikke klare at blive gift med hende. Men det er normalt for drenge."

Interviewer: *"Drenge kan godt i Afghanistan?"*

"Drenge, jo, men de siger ikke. Når de har sex, selvfølgelig, de siger det ikke til deres forældre. Eller til andre. Kun til venner. Jo, men det er egentlig forbudt for en pige."

Osman på 37 år fortæller, at han tidligere ikke syntes, at det var acceptabelt, at en kvinde havde sex før ægteskab, men at han har skiftet mening:

"Men jeg har jo selv været af den overbevisning, at det skulle kvinder ikke. Og det er jo noget jeg har kæmpet rigtig meget med i forhold til min kone. Det har den dag i dag"

været svært for mig at acceptere. Fordi jeg har været så påvirket af det, ikke? Så der har jeg også måtte være igennem en kamp."

Osman, som er gift med en dansk kvinde, fortæller, at han i første omgang havde sagt nej til at de kunne være sammen, fordi hun ikke var jomfru, men at han efter noget tid ændrede holdning. Han fortæller endvidere, at det muligvis også skyldes, at han havde en dårlig oplevelse med sin første danske kæreste:

Interviewer: *"Så gik du lidt med kompromis med dig selv?"*

"Ja, det blev jeg nødt til, så selv om jeg havde en rigtig dårlig oplevelse med min første danske kæreste. Altså, hun var mig utro sådan foran mig, og det var jeg ekstremt meget påvirket af, og når man er ung, så har man tendens til generaliseringer. Så jeg tænkte, at alle danskere er sådan. Alle danske piger er ludere, ikke? Sådan tænkte jeg."

9.5.3 Holdninger til seksuelle overgreb mod kvinder og partnervold

Der er ikke nogen af mændene i de kvalitative interview, som giver udtryk for holdninger, som legitimerer seksuelle overgreb mod kvinder og partnervold.

Osman på 37 år fortæller til gengæld, at han tidligere har tænkt, at kvinder selv er ude om det, hvis de bliver udsat for seksuelle overgreb, hvis de går udfordrende klædt, men at han ikke længere har den holdning:

"Men jeg tænker ikke, at det er hendes egen skyld på den måde, den der klassiske opfattelse. Det har jeg gjort før. Men..."

Interviewer: *"Det har du gjort?"*

"Ja, det har jeg helt bestemt gjort. Helt sikkert. Altså, der er jo rigtig mange i de her dobbelttider omkring de her ting, ikke? Fordi hvis mændene må have sex før ægteskabet og kvinderne ikke må, hvordan kan det hænge sammen, sådan rent, sådan kalkulationsmæssigt? Fordi hvem er så de kvinder, og hvorfor må du så gøre det? Er det så nogle kvinder, som ikke må blive gift senere hen, ikke?"

Erajh på 35 år fortæller, at han synes, at der er nogle andre normer for, hvordan en kvinde kan klæde sig, end der er for en mand, men at det ikke retfærdiggør seksuelle overgreb:

"Vi har gjort det sådan, at det her med kvinder, de må ikke lige vise nogen, det skal ikke lige være alt for åbent osv. Så på den måde, når vi har gjort det på den måde, så er der selvfølgelig nogle grænser for, hvad er det, de må vise og i hvilken sammenhæng. Der har mændene lidt mere plads til at vise deres six-pack, eller noget i den retning. Altså piger må gerne vise deres mave osv., men der er det her specielt, du ved, seksuelle ting, der gør, at det er ikke fordi, det skal være udfordrende for mænd osv. Men det er desværre sådan, at kvinder er nødt til at tænke på livet... Det gør de også, kvinder. Det er lige meget om det er tamiler eller tyrkere eller danskere, man kan godt se på dem, de faktisk holder på... Det er ikke det her med kavalergang osv."

Interviewer: *"Hvis kvinder går udfordrende klædt offentligt, kan det så være deres egen skyld, hvis de bliver udsat for seksuelle overgreb?"*

"Nej... Ja, altså... Det kommer... Nej, det er ikke. Det er ikke deres egen skyld, det vil jeg ikke sige, ikke i Danmark i hvert fald. Og andre lande der vil jeg også godt... Nej det skal man ikke snakke om måske. Fordi der har man gjort det... Nej, det er altså ikke kvindens skyld, det er det ikke. Hun må da selv bestemme, hvad hun tager på."

Som det fremgår af citatet svarer *Erajh* dog samtidig en smule tøvende på spørgsmålet om, hvorvidt kvinder selv er skyld i, hvis de bliver udsat for seksuelle overgreb. Dette kan således være et eksempel på, at flere af respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen umiddelbart også synes, at det kan være vanskeligt at give et klart og entydigt svar på dette spørgsmål. 9-11 % af de minoritetsetniske mænd og kvinder svarer således 'hverken enig eller uenig', 10 % svarer 'ved ikke', mens 4-5 % 'ikke ønsker at svare'.

Thaung på 30 fortæller, at han synes, at det er ok, at en kvinde går i korte kjoler i Danmark, men at det ikke er acceptabelt i Burma, hvor han kommer fra:

"Det er lidt forskelligt for mig, ikke? Altså kultur, det er lidt kultur, kan man sige. Jeg synes, det er okay her. Jeg synes det er lidt forskellig kultur. Her i Danmark eller her i Europa, der er en anden kultur. Når man er i Burma, når man bor i Burma fx, altså det er heller ikke godt med fx meget kort kjole, man kan se underbukser fx til kvinder i kirken. Man skal bare have respekt for kultur og hinanden, synes jeg."

Der er således ingen af informanterne i de kvalitative interview, som direkte giver udtryk for, at kvinder selv er ude om det, hvis de går i udfordrende tøj, men flere giver da udtryk for, at kvinder i hvert fald bør være opmærksomme på og tænke over, hvordan de fremstår, når de klæder sig "udfordrende".

9.5.4 Holdninger til homoseksualitet

Ligesom de interviewede mænd har ret forskellige holdninger til sex før ægteskab, har de ligeledes ret forskellige holdninger til accept af homoseksualitet. Flere af mændene giver udtryk for, at de synes homoseksualitet er acceptabelt, og at de synes det bør accepteres af samfundet. *Hadir* på 42 år fortæller eksempelvis, at han har det helt ok med homoseksualitet, og at han ikke nødvendigvis synes, det har noget med maskulinitet eller kvindelighed at gøre:

Interviewer: *"Kan man også godt være maskulin og være homoseksuel?"*

"Ja, det tænker jeg. Det kan man godt. Jeg kender flere eksempler på nogen, der bestemt ikke er det, altså maskuline, men det viser sig jo, at der er flere sportsstjerner og sådan noget, der er store og stærke, som man bestemt ikke sammenligner med tøsedrenge, som er homoer. I don't care, basically."

Ajwad på 49 år fortæller, at han er blevet mere toletant overfor homoseksuelle med alderen:

Interviewer: *"Hvad er din holdning til homoseksuelle?"*

"Jeg er heldigvis, alderen har jo gjort sit. At jeg er blevet meget mere rummelig, fordi, ja, altså drengerøv har man jo været. Men altså, jeg er da nået til en alder, og et

synspunkt og et sted i livet, hvor det må man sige, det må folk må selv ligge og rode med, altså. Det er din private 'sphere'. Det er ens 'privatsphere'. Hvis de er lykkelige med det."

Interviewer: *"Så du er blevet mere tolerant med alderen?"*

"Ja. Helt klart."

Interviewer: *"Da du var yngre, der gik det dig på, eller hvad?"*

"Ikke gik mig på, men altså, ja man brugte jo de samme øgenavne og altså, det er jo, altså, det var jo et skældsord at kalde en for 'homo' eller ... Altså, det må folk jo selv ligge og rode med, altså. Så længe de har et godt liv med det."

Der er flere af informanterne, som ligesom Ajwad fortæller, at de synes, at homoseksualitet er en privat sag. Eksempelvis fortæller Decimir på 52 år, at han er imod, at homoseksuelle viser deres seksualitet i det offentlige:

"Jeg gider ikke acceptere homoseksualitet. Jeg har ikke haft nogle venner eller nogen kendte personer, og jeg accepterer ikke det."

Interviewer: *"Hvorfor har du ikke lyst til at acceptere det?"*

"Normale personer, familie. Når man er gift og har barnet, de går ikke ude på vejen og viser, at han er den person. Hallo, hvis én person er homoseksuel, det kan de holde i sig selv – inde i sin krop. Har vi set, for eksempel i Serbien, at det var ude på vejen omkring 5-6000 mennesker, der går ud med flaget og det hele. Så viser det sig, at det er homoseksualitet. Så sagde jeg, det der er dumt. Hvorfor? Normale mennesker, der har familie, går ikke på vejen og viser, at de er normal familie, vel?"

Interviewer: *"Så det, du siger, det er, at man godt må være det, når man ikke skilter med det?"*

"Ja, sådan lige præcis. Hvis han er den person, så kan han vælge at blive sådan. Okay. Og hvis han ikke forstyrrer nogle andre normale mennesker."

Ligesom det fremgår af regressionsanalysen på spørgsmålet: *"Hvilken af disse 2 holdninger er du mest enig i? Homoseksualitet bør være accepteret af samfundet eller Homoseksualitet bør ikke være accepteret af samfundet?"*, er der også flere af mændene i de kvalitative interview, som fortæller, at det er på grund af deres religion, at de er imod homoseksualitet. Ahmed på 19 år er muslim. Han fortæller:

"Jeg synes, det er dårligt. Det er dårligt. Det er en dårlig ting. Hvis mænd er kærester med mænd eller pige er kærester med piger. Det er dårlig ting."

Interviewer: *"Kan du uddybe det? Sætte flere ord på det?"*

"Sætte flere ord på. Jeg synes, de laver sådan, de er dumme. Jeg kan ikke sætte mere ord på."

Interviewer: "Hvad hvis nu, når du får et barn, en dreng eller en pige, og hvis nu din dreng siger til dig: 'Far, jeg er til drenge'. Hvad ville du så sige til ham?"

"Hvis mit barn siger: 'Skal flirte til drenge eller sådan'. Jeg siger til ham: 'Det er ikke så godt. Ting er godt. Det er ikke så en god ting. Bare lav rigtig ting. Det er ikke så godt lave det sådan. Hvis du flirter til pige, du er dreng. Gud har født dig dreng. Du skal flirte til pige.'"

Erajh på 35 år fortæller ligeledes, at han tror, at forklaringen på, at der er en del minoritetsetniske mænd og kvinder, som er i tvivl, om de synes, at man bør acceptere homoseksualitet, hænger sammen med religion, kultur og tradition:

"Jeg tror også, det er fordi det ligger meget i nogle af de her menneskers religion, og så tror jeg også det ligger i, hvad er det for en kultur eller traditioner, de kommer med. Jeg tror også, det er det, der ligger i det, den måde de er opdraget på. Den måde det her med at skille kvinder og mænd ad. Og så den måde, det her med, at til en mand hører kun en kvinde. Det er nogle ting, der er fast, og noget der er, hvad skal man sige, ligger i roden hos nogle af de her mennesker med etnisk minoritetsbaggrund, som gør, at de faktisk har svært ved at acceptere homoseksualitet. Jeg tror, det ligger rigtig meget i religion og kultur og tradition og sådan, det de kommer med, den måde de er opdraget på."

Aimaar på 25 år, som selv er homoseksuel, fortæller:

"Jeg er muslim, men alligevel... Jeg gør ikke alt, hvad islamisk religion siger, faktisk. Jeg er homo, så..."

Han fortæller endvidere, at homoseksualitet slet ikke er accepteret i arabiske lande, og at han har modtaget trusler fra sin familie, da han sprang ud:

"Nu er jeg faktisk [kommet ud til mine forældre], og ja, altså, i min familie, eller i mit arabiske land er det... Måske man kan gøre alt, men der er to ting: Man kan ikke skifte religion, og man kan ikke være homoseksuel, så det er et rigtig, rigtig stort problem. [...] Jeg har faktisk fortalt dem om det, men altså nu snakker jeg kun med min søster. Jeg snakker kun med min mor engang imellem. Min fars familie, de vil ikke snakke med mig. Min mors familie, de vil ikke snakke med mig. Jeg fik mange sms'er fra dem, om at de vil dræbe mig og slå mig osv. [...] Det står i vores religion, at hvis man er homoseksuel, så de skal dræbe ham. Ja, og alle kan gøre det, faktisk. Ja, og de skal det. Ja, så derfor det er en stort problem alligevel. Altså det står også, at man må ikke spise svinekød fx. Men de drikker alkohol, de er ligeglade med de regler. Okay, de måske accepterer, at han drikker lidt alkohol eller han spiser, ja, okay, det er fint, men skifter man religion, eller er man homoseksuel, så er det et stort problem, ja, fordi alle bestemmer over ham."

Nikola på 22 år fortæller, at han personligt har det fint med homoseksualitet, men at han ikke oplever, at det generelt er accepteret i Kroatien, hvor han kommer fra, og at hans far har fortalt ham, at det var en sygdom:

"Jeg havde også en samtale med min far for mange år siden, og så sagde han noget med, at homoseksuelle de er, altså, det er en sygdom, og de skal helbredes, og sådan nogle ting. Og så tænkte jeg, altså dengang så... Jeg har aldrig rigtig... Altså vi har aldrig rigtig diskuteret sådan nogle ting, så det var ikke noget jeg gik imod, for jeg tænkte bare 'Okay det er min far, han har sine egne holdninger, og jeg kan ikke rigtig overbevise ham om noget som helst'. Jeg har mine egne holdninger, og det er nogle andre, og så er det bare fint. Så ja, i Kroatien er der i hvert fald en holdning om at... Altså det der 'pride' og sådan nogle ting, det er nogle ting som meget, meget langsomt kommer ind i det kroatiske samfund. Men vi er i hvert fald ikke på det samme niveau som Danmark eller Tyskland."

Interviewer: *"Hvad tror du, det kan skyldes?"*

"Religion."

10. LITTERATURLISTE

- Aguila, E. V. del (2014): *Being a Man in a Transnational World. The Masculinity and Sexuality of Migration*.
- Alcalde, M. C. (2011): "Masculinities in Motion. Latino Men and Violence in Kentucky", i: *Men and Masculinities* 14 (4): 450-469.
- Als Research (2009): *Mænd der slår kvinder. En pilotundersøgelse af mænd med anden etnisk baggrund og deres syn på vold i ægteskabet*.
- Als Research (2011a): *Ung i 2011 – Nydanske unges oplevelse af social kontrol, frihed og grænser*.
- Als Research (2011b): *Kønsligestilling blandt etniske minoriteter i Danmark. Best practice og kortlægning af viden og indsatser*.
- Als Research (2014): *Kønsroller og social kontrol blandt unge med etnisk minoritetsbaggrund*.
- Als Research (2015). *Nydanske LGBT-personers levevilkår*.
- Als Research (2018a): *Unge oplevelser af negativ social kontrol*.
- Als Research (2018b): *Omfang og karakter af negativ social kontrol i grundskolens 6.- 8. klasse*.
- Als Research (2018c): *Kendskab til BørneTelefonen og 'help-seeking behaviour' blandt minoritetsetniske børn*.
- Andersen, J. G. (2008): "Orientering til uddannelse og arbejde blandt unge indvandrere og forældregenerationen", i: T. Tranæs (red.) *Indvandrere og det danske uddannelsessystem*.
- Ankestyrelsen (2015): *Medborgerskab, ligebehandling og selvbestemmelse i Danmark 2013*.
- Ashfaq, S. et al. (2018): *Results from the International Men And Gender Equality Survey-Pakistan (Pak-IMAGES)*.
- Bauman, Z. (1991): *Modernity and ambivalence*.
- Bauman, Z. (1997): "The making and unmaking of strangers", i: Werbner, P. og Modood, T. (red.): *Debating Cultural Hybridity. Multicultural Identities and the Politics of Anti-Racism*.
- Beck-Gernsheim, E. (2007): "Transnational lives, transnational marriages: a review of the evidence from migrant communities in Europe.", i: *Global Network* 7 (3): 271-288.
- Bhatti, G. (2011): "Outsiders or Insiders? Identity, Educational Success and Muslim Young Men in England", i: *Ethnography and Education* 6 (1): 81-96.
- Bonke, J. (2012): *Har vi tid til velfærd? – om danskernes brug af deres tid ude og hjemme*.

- Bonke, J. & Schultz-Nielsen, M. L. (2013): *Integration blandt ikke-vestlige indvandrere – Arbejde, familie, netværk og forbrug*.
- Bonnerup, E. et al. (2007): "Værdier og normer- blandt udlændinge og danskere" i: *Tænk tanken om udfordringer for integrationsindsatsen i Danmark*.
- Boratav, H.B. et al. (2014): "Unpacking Masculinities in the Context of Social Change: Internal Complexities of the Identities of Married Men in Turkey", i: *Men and Masculinities* 17 (3): 299-324.
- Bredal, A. (2011): *Mellom makt og avmakt. Om unge menn, tvangsekteskap, vold og kontroll*.
- Bredal, A. (2006): "Vi er jo en familie". *Arrangerede ekteskap, autonomi og fellesskap blant unge norsk-asiater*.
- Bredal, A. (2014): "Ordinary vs Other violence? Conceptualising Honour Based Violence in Scandinavian Public Policies" i: Gill, K. et al (red) *Honour killing and violence. Theory, policy and practice*.
- Breidahl, K. N. & Larsen, C. A. (2016): "The myth of unadaptable gender roles: Attitudes towards women's paid work among immigrants across 30 European countries", i: *Journal of European Social Policy* 2016, Vol. 26(5) 387-401.
- Bui, H. & Morash, M. (2008): "Immigration, Masculinity, and Intimate Partner Violence From the Standpoint of Domestic Violence Service Providers and Vietnamese-Origin Women", i: *Feminist Criminology*, Volume 3 Number 3 July 2008 191-215.
- Børnerådet (2016): *Fysisk og psykisk vold er stadig en del af mange børns hverdag*. Børneindblik. Analysenotat fra Børnerådet, nr. 7/2016, 3. årgang, november 2016.
- Caldwell, J. C. (1978): "A Theory of Fertility: From High Plateau to Destabilization", i: *Population and Development Review*, 4:4.
- Charsley, K. & Ersanilli, E. (2018): "The 'Mangetar Trap'? Work, family and Pakistani migrant husbands", i: *Norma. International Journal for Masculinity Studies* :1-18.
- Charsley, K. (2013): *Transnational Pakistani Connections. Marrying 'Back Home'*.
- Charsley, K. & Liversage, A. (2013): "Transforming polygamy: migration, transnationalism and multiple marriages among Muslim minorities", i: *Global Networks* 13 (1): 60-78.
- Charsley, K. & Liversage, A. (2015): "Silenced Husbands: Muslim Marriage Migration and masculinity" i: *Men and Masculinities* 18 (4): 489-508.
- Christensen, A. & Jensen, S. Q. (2012): *Stemmer fra en bydel. Etnicitet, køn og klasse i Aalborg Øst*.
- Christensen, A., et al. (2017): "Marginalized adult ethnic minority men in Denmark: The case of Aalborg East" i: C. Haywood & T. Johansson (eds.): *Marginalized Masculinities. Context, Continuities and Change*.

Connell, R. W. (2005): *Masculinities*.

Dahl, K. M. & Jakobsen, V. (2005): *Køn, etnicitet og barrierer for integration. Fokus på uddannelse, arbejde og foreningsliv*. Socialforskningsinstituttet, København.

Dalgard, O. S. & Thapa, S. B. (2007): "Immigration, social integration and mental health in Norway, with focus on gender differences", i: *Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health* 2007, 3:24.

Danmarks Statistik (2018): *Indvandrere i Danmark 2018*.

Danneskiold-Samsøe, S. (2011): *'Familien betyder alt'. Vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier*.

Danneskiold-Samsøe, S. et al. (2019). *Æresrelateret social kontrol. Teori og praksis i socialt arbejde*.

Danneskiold-Samsøe, S. et al. (2014): "Ægteskabsmigration og voldelige realiteter" i: A. Liversage & M. Rytter (red.): *Ægteskab og migration. Konsekvenser af de danske familieføringsregler 2002-2012*.

Darvishpour, M. (2010): "Intensified gender conflicts within Iranian families in Sweden" i: *NORA. Nordic Journal of Feminist and Gender Research* 7 (1): 20-33.

Darvishpour, M. (2002): "Immigrant Women Challenge the Role of Men: How the Changing Power Relationships within Iranian Families in Sweden Intensifies Family Conflicts after Immigration", i: *Journal of Comparative Family Studies* 33 (2): 271-296.

Datta, K. et al. (2009): "Men on the move: narratives of migration and work among low-paid migrant men in London", i: *Social & Cultural Geography* 10 (8): 853-873.

Davis, S. & Greenstein, T. (2009): "Gender ideology: Components, predictors, and consequences", i: *Annual Review of Sociology*, 35.

Deding, M. & Jakobsen, V. (2006): *Indvandreres arbejdsliv og familieliv*. Socialforskningsinstituttet, København.

Duriez, B. et al. (2002): "The importance of religiosity and values in predicting political attitudes: Evidence for the continuing importance of religiosity in Flanders (Belgium)", i: *Mental Health, Religion & Culture*, 5(1), 35-54.

Dušanić, S. (2012): "Man and gender relations in Bosnia and Herzegovina. Result of "images research", i: *NGO Perpeutum Mobile - Centre for Youth and Community Development* Banja Luka.

Dwyer, C. et al. (2008): "From Cricket Lover to Terror Suspect – Challenging Representations of Young British Muslim Men", i: *Gender, Place and Culture* 15 (2): 117-136.

Eidhamar, L. G. (2014): "Rett kontra godt? Holdninger og resonnementer blant unge norske muslimer i spørsmål om kjønnsroller og seksualitet", i: *DIN* 2: 27-66.

El Feki, S. et al. (2017): *Understanding Masculinities: Results from the National Men and Gender Equality Survey (IMAGES) – Middle East and North Africa*.

Espin, O. (1997): *Latina Realities. Essays on Healing, Migration and Sexualities*.

Etnisk Konsulentteam (2010): *Social kontrol i etniske minoritetsfamilier*.

Etnisk Ung (2014a): *Mellem ære og skam. En håndbog til arbejdet med æresrelaterede konflikter*.

Etnisk Ung (2014b): *Dobbeltliv. En rapport om baggrunden for og konsekvenserne af at leve et dobbeltliv for unge med æresrelaterede problemer*.

European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers (2017): *Special Eurobarometer 465 - June 2017 "Gender Equality 2017"*.

Eurostat (2009): *Survey sampling reference guidelines*.

Farahani, F. (2012): "Diasporic masculinities. Reflections on gendered, raced and classed displacements" i: *Nordic Journal of Migration Research* 2(2), 159-166.

Farahani, F. (2013): "Racializing Masculinities in Different Diasporic Spaces: Iranian-Born Men's Navigation of Race, Masculinities, and the Politics of Difference" i: J. Hearn, M. Blagojevic (eds.): *Rethinking Transnational Men. Beyond, Between and Within Nations*.

Farrell, W. & Gray, J. (2018): *The Boy Crisis. Why Our Boys are Struggling and What We Can Do About It*.

Fatum, L. og Sandøe, P. (2018): "Seksualmoral", i: *Den Store Danske*, hentet 9. november 2018 fra <http://denstoredanske.dk/index.php?sideId=157225>

Felding, T. U. (2005): *Kriminelle indvandrerdrenge, psykologisk set. En gennemgang af psykologiske undersøgelser af 14 drenge i 13-16 års alderen og af socialforvaltningens håndtering af sagerne*. København: Psykologisk Center.

Felding, T. U. (2017): "Socialpædagogisk arbejde med uledsagede flygtningeunge", i: *Social Kritik* 151: 4-23.

Festinger, L. (1957): *A Theory of Cognitive Dissonance*.

Fisher, C. (2013): "Changed and Changing Gender and Family Roles and Domestic Violence in African Refugee Background Communities Post- Settlement in Perth, Australia", i: *Violence Against Women* 19(7) 833-847.

Frederiksen, N.Ø. & Riemenschneider, M.J. (2016): *Fædreindsatser. Baggrundsviden og praksisanvisninger til det boligsociale arbejde med fædre i udsatte boligområder*. Hvidovre: Center for Boligsocial Udvikling.

Friberg, J. H. (2016). *Assimilering på norsk. Social mobilitet og kulturell tilpasning blant ungdom med innvandrerbakgrunn*.

- Fuglsang Larsen, J. og Qvotrup Jensen, S. (2014): "Unge etniske minoriteter og nudanskhed: lejre, identitetsarbejde og dobbelte bevidstheder", i: *Dansk Sociologi*, 25:2
- Goldscheider, F. et al. (2014): "Gender Equality in Sweden: Are the Religious More Patriarchal?", i: *Journal of Family Issues*, 35:7.
- Grzywacz, J. G. et al. (2009): "Acculturation and Conflict in Mexican Immigrants' Intimate Partnerships: The Role of Women's Labor Force Participation", i: *Violence Against Women* 15(10) 1194–1212.
- Gill, K. et al. (2014): *'Honour' Killing and Violence. Theory, Policy and Practice.*
- Hammarén, N. (2008): *Förorten i huvudet. Unga män om kön och sexualitet i det nya Sverige.* Stockholm: Atlas.
- Hansen, P. (2008): "Circumcising Migration: Gendering Return Migration among Somalilanders", i: *Journal of Ethnic and Migration Studies* 34: 7: 1109-1125.
- Helkama, K. et al. (2017): *Socialpsykologi – en introduktion.*
- Helweg-Larsen, K. (2012): *Vold i nære relationer. Omfanget, karakteren og udviklingen samt indsatsen mod partnervold blandt kvinder og mænd.*
- Henslin, J. M. (2001): *Essentials of Sociology.*
- Hopkins, P. (2006): "Youthful Muslim masculinities: gender and generational relations", i: *Transactions of the Institute of British Geographers* 31(3): 337-352.
- Hopkins, P. (2008): *The Issue of Masculine Identities for British Muslims after 9/11: A Social Analysis.*
- Hossain, S. og Welchman, L. (2005): *'Honour'. Crimes, Paradigms and Violence Against Women.*
- Inhorn, M.C. & Isodoros, K. (2018): "Introduction", i: *Men and Masculinities* 2 (3): 319-327.
- Institut for Menneskerettigheder (2017): *Ekstrem social kontrol*
- Jacobsen, S. J. et al. (2013): *Øremærkning af barsel til fædre – et litteraturstudie.* Socialforskningsinstituttet, København.
- Jensen, T. G. & Liversage, A. (2007): *Fædre, sønner, ægtemænd. Om maskulinitet og manderoller blandt etniske minoritetsmænd.* Socialforskningsinstituttet, København.
- Jensen, T. G. (2006): *Indsatser mod æresrelateret vold. En undersøgelse af indsatsen i seks europæiske lande.* Socialforskningsinstituttet, København.
- Jensen, S.Q. (2005): "Subkulturelle hypermaskuliniteter i det offentlige rum", i: *Tidsskriftet GRUS* 26 (75/76): 130-160.

Jensen, S.Q. (2007): *Fremmed, farlig og fræk: Unge mænd og etnisk/racial andethed – mellem modstand og stilisering*. Ph.D., Aalborg Universitet.

Jensen, S.Q. & Olesen, A. (2009): "Fucking mange tusser: Om penge og forbrug blandt kriminaliserede unge mænd med indvandrerbaggrund", i: *Social Kritik* 118: 54-65.

Jensen, S.Q. (2010a): "Masculinity at the margins – othering, marginality and resistance among young marginalized ethnic minority men", i: *NORMA: International Journal for Masculinity Studies* 5 (1): 7-26.

Jensen, S.Q. (2010b): "Østerbro Outlaws - om subkulturteori og marginaliserede unge mænd med indvandrerbaggrund", i: *Tidsskrift for Ungdomsforskning* 10 (1): 3-21.

Joseph, S. (1994): "Brother/sister relationships: connectivity, love, and power in the reproduction of patriarchy in Lebanon", i: *American Ethnologist* 21 (1): 50-73.

Justitsministeriets Forskningskontor (2017): *Gerningsmænd og gerningsituationer i sager om voldtægt og andre seksualforbrydelser*.

Kandiyoti, D. (1988): "Bargaining with patriarchy", i: *Gender & Society*, 2:3.

Khosravi, S. (2009): "Displaced Masculinity: Gender and Ethnicity among Iranian Men in Sweden", i: *Iranian Studies* 42 (4): 591-609.

Kickbusch, J. (2001): *Kærlighed med stort M – muslimske drenge og mænd om kærlighed, kærester og ægteskab*.

Kleist, N. (2002): "Når hjemme er mere end et sted. Møder med Danmark blandt somaliere i diasporaen" i: *Kvinder, Køn & Forskning* 11 (2): 31-40.

Kleist, N. (2008): "Mobilising 'The Diaspora': Somali transnational Political Engagement", i: *Journal of Ethnic and Migration Studies* 34 (2): 307-323.

Kleist, N. (2010): "Negotiating Respectable Masculinity: Gender and Recognition in the Somali Diaspora", i: *African Diaspora* 3 (2010) 185-206.

Kostenko, V. (2014): "Gender Attitudes of Muslim Migrants in Western and Northern Europe", i: *International SGEM conference on Social Sciences and Arts, 2014*. Conference Proceedings. Vol. 2.

Kragh, L. (2010): *Kampen om anerkendelse – spillet om ære*. Afhandling, Københavns Universitet.

Kretschmer, D. (2017): "Explaining differences in gender role attitudes among migrant and native adolescents in Germany: intergenerational transmission, religiosity, and integration", i: *Journal of Ethnic and Migration Studies*.

Kroth, I. (2010): *Halbmondwahrheiten: Türkische Männer in Deutschland - Innenansichten einer geschlossenen Gesellschaft*.

- Larsen, G. (1992): *Brødre. Æreskamp og hjemløshed blant innvandrings ungdom*.
- Larsen, M. N. (2005): *"Man skal bare sige det": etniske minoritetsbørns fortællinger fra krisecentre*. København: Videns- og formidlingscenter for Socialt Udsatte.
- Larsen, B. R. (2013): *Tid og forbrug i etniske minoritetsfamilier. En kvalitativ undersøgelse af hverdagslivet blandt familier i Danmark med pakistansk, tyrkisk, palæstinensisk og irakisk baggrund*.
- Larsen, J. F. og Jensen, S. Q. (2014): "Unge etniske minoriteter og nudanskhed: lejre, identitetsarbejde og dobbelte bevidstheder", i: *Dansk Sociologi*, 25:2.
- Lassander, M. (2014): *Post-Materialist Religion: Pagan Identities and Value Change in Modern Europe*
- Levtov, R. G. et al. (2014): "Pathways to Gender-equitable Men: Findings from the International Men and Gender Equality Survey in Eight Countries", i: *Men and Masculinities* 2014, Vol. 17(5) 467-501.
- Lewis, C., & Maltby, J. (2000): *Conservatism and attitude towards Christianity*, i: *Personality and Individual Differences*, 29(5), 793-798.
- Liversage, A. (2012a): "Gender, conflict and subordination within household – Turkish migrant marriage and divorce in Denmark", i: *Journal of Ethnic and Migration Studies* 38 (7):1119-1136.
- Liversage, A. (2012b): "Transnational families breaking up – divorce among Turkish immigrants in Denmark", i: K.Charsley (ed.): *Transnational Marriage. New Perspectives from Europe and Beyond*.
- Liversage, A. (2013): "Tyrkiske skilsmisser i Danmark", i: *Dansk Sociologi* 2 (24): 79-100.
- Liversage, A. (2014): "Med loven i hånd – køn, magt og opholdstilladelser i skilsmisser blandt tyrkere i Danmark", i: A.Liversage & M.Rytter (red.): *Ægteskaber og migration. Konsekvenser af de danske familiesammenføringsregler 2002-2012*.
- Liversage, A. (2015): "Minority ethnic men and fatherhood in a Danish context", i: T.Rostgaard & G.Eydal (eds.): *Nordic Fatherhood – Policies, Practices and Discourses of Contemporary Fatherhood*.
- Liversage, A. & Ottosen, M.H. (2014): "Changing Times – Family Formation Processes among Turkish Immigrant Women and Their Danish Majority Peers", i: *Journal of Comparative Family Studies* 45 (4): 459-474.
- Liversage, A. & Jensens, T. G. (2011): *Parallele retsopfattelser i Danmark. Et kvalitativt studie af privatretlige praksisser blandt etniske minoriteter*. Socialforskningsinstituttet, København.
- Liversage, A. og Rytter, M. (2014): *Ægteskab og migration: Konsekvenser af de danske familiesammenføringsregler 2002-2012*.

Liversage, A. & Christensen, C. P. (2017): *Etniske minoritetsunge i Danmark. En undersøgelse af årgang 1995*. Socialforskningsinstituttet, København.

Lynggaard, T. (2010): *Ligestilling og minoritetsungdom i Norden med fokus på sosial kontroll*. Nordisk institutt for kunnskap om kjønn – NIKK.

LOKK, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (2014): *Årsstatistik 2013*.

MacKenzie, M. & Foster, A. (2017): "Masculinity nostalgia: How war and occupation inspire a yearning for gender order", i: *Security Dialogue* 2017, Vol. 48(3) 206–223.

Macionis, J. J. (2012): *Sociology*. (13. udg.)

Madsen, S. A. et al. (2002): *Fædres tilknytning til spædbørn*. København: Hans Reitzels Forlag.

Maia Consult (2009): *At være muslimsk kvinde i Danmark. Baggrundsundersøgelse om muslimske kvinders ligestilling*.

Mehrotra, M. & Calasanti, T. O. (2010): "The Family as a Site for Gendered Ethnic Identity Work Among Asian Indian Immigrants", i: *Journal of Family Issues* 31 (16): 778-807.

Montes, V. (2013): "The Role of Emotions in the Construction of Masculinity: Guatemalan Migrant Men, Transnational Migration, and Family Relations", i: *Gender & Society* 27 (4): 469-490.

Mortensen, L. Bøggild (1989): *"At være eller ikke at være". Tyrkisk ungdom i København og Ankara*.

Mosekilde, A. et al (2018): *Vold mod migrantkvinder i Danmark "Erfaringer og data fra Danners opsøgende arbejde blandt en særligt isoleret gruppe: 2012 til 2018"*.

Møller, B. & L. Togeby (1999): *Oplevet diskrimination. En undersøgelse blandt etniske minoriteter*. Nævnet for Etnisk Ligestilling, København.

Mørck, Y. (1998): *Bindestregsdanskere. Fortællinger om køn, generationer og etnicitet*.

Mørck, Y. (1999): "'Faktisk er Blågaards Plads utrolig smuk' – hårde drenge på Nørrebro", i: *Social Kritik* 65/66: 45-58.

Mørck, Y. (2003): "Narratives of the intersections of masculinities and ethnicities in a Danish high school class", i: *NORA: Nordic Journal of Women's Studies* 11 (2): 111-120.

Mørck, Y. (2014): "Når kvinder kommer til byen. Migration, storbyliv og intimt medborgerskab", i: A. Greve (red.): *Storbyen, urbanisering & urbanitet*.

Mørck, Y. (2019). "Nydanske homoseksuelle og intimt medborgerskab", i: Lise Lotte Hansen (red.), *Køn, positioner, perspektiver og politikker. En forskningsantologi*. [under udgivelse]

Mørck, Y. & Rosenbeck, B. (2019): "Intimt medborgerskab i det 21. århundrede", i: *Politica* [under udgivelse]

Necef, M.Ü. (1996): *Ethnic Identity and Language Shift among Young Turks in Denmark*. PhD afhandling, Center for Contemporary Middle Eastern Studies. Odense: Odense University.

Nielsen, F. (2009): "Ærbarhedens kodeks – skilsmisser blandt etniske minoritetskvinder", i: *Social Kritik* 21 (119): 54-61.

Noble, G. & Tabar, P. (2014): "'I am lord, ... I am local': Migrant Masculinity, Sex and Making Yourself at Home", i: A. Gorman-Murray & P. Hopkins (Eds.): *Masculinities and Place*.

Noble, G. (2007): "Respect and Respectability amongst Second-Generation Arab and Muslim Australian Men", i: *Journal of Intercultural Studies* 28 (3): 331-344.

Noble, G. (2009): "'Countless acts of recognition': young men, ethnicity and the messiness of identities in everyday life", i: *Social and Cultural Geography* 10(8): 875-892.

Ottosen, M. H. (2004): *Samvær og børns trivsel*. Socialforskningsinstituttet, København.

Ottosen, M. H. (2011) *Børn i deleordninger*. Socialforskningsinstituttet, København.

Ottosen, M. H. (red.) (2012): *15-åriges hverdagsliv og udfordringer. Rapport fra femte dataindsamling af forløbsundersøgelsen af børn født i 1995*. Socialforskningsinstituttet, København.

Ottosen, M. H. & Stage, S. (2012): *Delebørn i tal*. Socialforskningsinstituttet, København.

Ottosen, M. H. et al. (2014): *Skilsmissebørn med etnisk minoritetsbaggrund*. Socialforskningsinstituttet, København.

Ottosen, M. H. & Østergaard, S. V. (2018): *Psykisk partnervold. En kvantitativ kortlægning*. Rapport fra VIVE.

Pearce, L. D. & Thornton, A. (2007): "Religious identity and family ideologies in the transition to adulthood", i: *Journal of Marriage and Family*, 69(5): 1227-1243.

Pew Research (2013): *The Global Divide on Homosexuality*.

Pessin, L. & Arpino, B. (2018): "Navigating between two cultures: Immigrants' gender attitudes toward working women", i: *Demographic Research*. Volume 38, Article 35, Pages 967-1016

Plummer, K. (2003): *Intimate Citizenship: Private Decisions and Public Dialogues*.

Plummer, K. (2015): *Cosmopolitan Sexualities. Hope and the Humanist imagination*.

Portes, A. & Rumbaut, R. G. (2001): *Legacies: The Story of Immigrant Second Generation*.

Quartararo, C. & Falcinelli, D. (2013): "Not only men but also migrants in non-traditional occupations", i: *International Review of Sociology* 23 (2): 363-378.

Qureshi, K., Charsley, K. & Shaw, A. (2014): "Marital instability among British Pakistanis: transnationality, conjugalities and Islam", i: *Ethnic and Racial Studies* 37 (2): 261-279.

- Rambøll (2015): *Vold i Danmark 2014 – Belyst ved tal fra skadestuerne*.
- Rasmussen, L. (2010): *Livshistorier og kriminalitet. En empirisk undersøgelse af etniske minoritetsunge i Københavns Fængsler, deres baggrund, status og fremtid. Hvilke kommunikationsmuligheder er der?*
- Regeringen (2016): *Forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol. National handlingsplan*.
- Reinicke, K. (2006): *Fædre med en anden etniske baggrund end dansk – mellem tradition og modernitet*. København: Ligestillingsafdelingen.
- Rexvid, D. & Schlytter, A. (2012): "Heroes, Hymen and Honour: A Study of the Character of Attitude Change among Male Youth with Their Roots in an Honour-Based Context", i: *Review of European Studies* 4 (2): 22-32.
- Roccas, S. (2005): "Religion and Value Systems", i: *Journal of Social Issues*, 61(4), 747-759.
- Rokeach, M. (1969): "Part I. Value Systems in Religion", i: *Review of Religious Research*, 11(1), 3-23.
- Roose, J. M. (2016): *Political Islam and Masculinities. Muslim Men in Australia*.
- Rytter, M. (2003): *Lige Gift - en antropologisk undersøgelse af arrangerede ægteskaber i Danmark*. Speciale.
- Rytter, M. (2013): *Family Upheaval. Generation, Mobility and relatedness among Pakistani migrants in Denmark*.
- Røggilds, F. (1995): *Stemmer i et grænseland – en bro mellem unge indvandrere og danskere?*
- Røggilds, F. (2004): *De udsatte. Bander, kulturmøder, socialpædagogik*.
- Röder, A. & Mühlau, P. (2014): "Are They Acculturating? Europe's Immigrants and Gender Egalitarianism" i: *Social Forces* 92(3) 899–928, March 2014.
- Saroglou, V. (2003): "Trans-cultural/religious constants vs. cross-cultural/religious differences in psychological aspects of religion", i: *Archive for the Psychology of Religion*, 25(1), 71-87.
- Saroglou, V., et al. (2004): "Values and religiosity: A meta-analysis of studies using Schwartz's model", i: *Personality and Individual Differences*, 37(4), 721-734.
- Scheibelhofer, P. (2007): "His-stories of Belonging: Young Second-Generation Turkish Men in Austria", i: *Journal of Intercultural Studies* 28 (3): 317-330.
- Schlytter, A. & Rexvid, D. (2016): *Mäns heder – att vara både offer och förövare*. Lund: Studentlitteratur.
- Schmidt, G. (2002): *Betydningen af familieformer og familietraditioner for integrationsprocesserne*. AMID Working Paper Series 21/2002.

- Schmidt, G. & Jakobsen, V. (2004): *Pardannelse blandt etniske minoriteter*. Socialforskningsinstituttet, København.
- Schnabel, A., & Grötsch, F. (2015): "Religion and Value Orientations in Europe", i: *Journal of Religion in Europe*, 8(2), 153-184.
- Schlytter, A. & Rexvid, D. (2016): *Mäns heder. Att vara både offer och förövare*.
- Shirpak, K. R., et al. (2011): "Post Migration Changes in Iranian Immigrants' Couple Relationships in Canada", i: *Journal of Comparative Family Studies* 42 (6): 751-770.
- Soei, A. (2011): *Vrede unge mænd: optøjer og kampen for anerkendelse i et nyt Danmark*.
- Soei, A. (2018): *Omar –og De Andre. Vrede unge mænd og modborgerskab*.
- Spierings N. (2015): "Patriarchy and Household Configurations in 28 Countries" I: *Women's Employment in Muslim Countries*.
- Tabar, P. (2007): "'Habiibs" in Australia: Language, Identity and Masculinity", i: *Journal of Intercultural Studies* 28 (2): 157-172.
- TNS Gallup (2010a): *Mænd og ligestilling*. Survey for Berlingske Tidende.
- TNS Gallup (2010b): *Magtforhold i hjemmet*. Survey for BT.
- TNS Gallup (2012): *Lyngallup om øremærket barsel til mænd*. Survey for Berlingske Tidende.
- Transport-, Bygnings- og Boligministeriet (2017): *NOTAT: Liste over ghettoområder pr. 1. december 2017*.
- Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet (2015): *Medborgerskab, ligebehandling og selvbestemmelse i Danmark 2014*.
- Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet (2016): *Medborgerskab, ligebehandling og selvbestemmelse i Danmark 2016*.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2017): *Baggrundstabeller fra Medborgerskabsundersøgelsen 2017*.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2018a): *Nydanskernes beskæftigelsesindikatorer – hvad kendetegner nydanskernes oplevelse af egne evner, jobmuligheder og jobsøgning, og hvor kunne der være forbedringspotentiale?* Medborgerskabsundersøgelsen 2018.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2018b): *Medborgerskab 2018. Baggrundstabeller fra Medborgerskabsundersøgelsen 2018*. Medborgerskabsundersøgelsen 2018.
- Ungdomsstyrelsen (2009): *Gift mot sin vilja*.
- Voxmeter (2018): *Fordelingen af huslige pligter i hjemmet*. Survey for Finanssektorens Arbejdsgiverforening.

Walle, T. (2004a): "Virginty vs. Decency: continuity and change in Pakistani men's perception of sexuality and women", i: R.Chopra, C.Osella & F.Osella (eds.): *South Asian Masculinities. Context of Change, Sites of Continuity*.

Walle, T. (2004b): "Menn og maskuliniteter i en minoritetskontekst" i: Ø.Fuglerud (red.): *Andre bilder av "de andre"*.

Walle, T. (2007): "Making Places of Intimacy – Ethnicity, Friendship, and Masculinities in Oslo", i: *NORA. Journal of Women's Studies* 15 (2-3): 144-157.

Walle, T. (2010): *A Passion for Cricket. Masculinity, ethnicity, and diasporic spaces in Oslo*. PhD afhandling, Department of Social Anthropology, Faculty of Social Sciences, University of Oslo.

Wellendorf, R. & Cakmak, M. (2007): *Gadedrenge. Yngre etniske drenge i gadebillede og deres møder med politi og borgere*. København: Center for Ungdomsforskning

Wikan, U. (2008): *Om ære*.

Wilke (2015): *Ligestilling afhænger af øjnene der ser*. Survey for Jyllands-Posten.

Wilke (2016): *Flest kvinder står for de huslige pligter i hjemmet*. Survey for Avisen.dk.

Yoshihama, M. et al. (2014): "Enculturation and Attitudes Toward Intimate Partner Violence and Gender Roles in an Asian Indian Population: Implications for Community-Based Prevention", i: *Am J Community Psychol* (2014) 53:249–260.

Zakar, R., Zakar, M.Z. & Kraemer, A. (2013): "Men's Beliefs and Attitudes Toward Intimate Partner Violence Against Women in Pakistan", i: *Violence Against Women* 19 (2): 246-268.

Websider

Danmarks Statistiks definition af ikke-vestlige indvandrere og efterkommere:

<https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/statistikdokumentation/indvandrere-og-efterkommere/indhold>

Det Nationale Integrationsbarometer:

integrationsbarometer.dk

Hvor mange og hvem er indvandrere i Danmark?

<https://integrationsbarometer.dk/tal-og-analyser/INTEGRATION-STATUS-OG-UDVIKLING>

Danmarks Statistik: Danske fædre holder i gennemsnit under en måneds barsel:

<https://www.dst.dk/da/Statistik/bagtal/2017/2017-04-28-Danske-faedre-langt-fra-EU-kommissionen-forslag-om-fire-maaneders-barsel-til-maend>

Tabeller/data fra Danmarks statistiks statistikbank: <http://www.statistikbanken.dk/>

- RAS300: Beskæftigede (ultimo november) efter branche (DB07), socioøkonomisk status, alder og køn.
- RAS204: Erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser (ultimo november) efter oprindelsesland, alder (16-64 år) og køn.

Tabeller/data fra European Social Survey: <https://www.europeansocialsurvey.org/>

- European Social Survey round 5 (2010). ESS5-2010, ed.3.3.
- European Social Survey round 7 (2014). ESS7-2014, ed.2.2.

BILAG

**Maskulinitetsopfattelser og holdninger til ligestilling
- særligt blandt minoritetsetniske mænd**

Bilag 1 - Overordnede fordelinger og bortfaldsanalyse	2
Bilag 2 - Regressionsanalyser	12
Bilag 3 - Faktoranalyse	34
Bilag 4 - Spørgeskema	42
Bilag 5 - Interviewguide.....	53

BILAG 1: OVERORDNEDE FORDELINGER OG BORTFALDSANALYSE

Overordnede fordelinger

Undersøgelsens kvantitative datagrundlag udgøres af en spørgeskemaundersøgelse blandt mænd og kvinder i alderen 18-64 år. Datamaterialer omfatter besvarelser fra i alt 4.423 mænd og kvinder, hvor minoritetsetniske mænd har været den primære målgruppe med 2.324 respondenter.

Nedenfor vises besvarelsernes overordnede fordelinger i relation til køn og etnisk oprindelse.

Tabel 1.1: Er du gift?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Ja	53	55	40	43	43
Nej	46	44	58	57	57
Ved ikke	0	0	0	0	0
Ønsker ikke at svare	1	1	1	0	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi: 0,001

Tabel 1.2: Har du en kæreste/partner eller er du single?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=881)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=232)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=519)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=289)	Total Pct. (n=1921)
Kæreste/partner	36	31	51	58	53
Single	61	63	48	41	46
Andet	2	2	1	0	1
Ved ikke	0	1	0	0	0
Ønsker ikke at svare	1	3	0	1	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi: 0,000

Table 1.3: Hvad er din primære beskæftigelse?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Almindelig lønmodtager	43	39	52	57	53
Lønmodtager med personaleansvar	5	2	12	5	8
Selvstændig	8	3	10	5	7
Medhjælpende ægtefælle	0	1	0	0	0
Studerende, elev eller lærling (Lære- eller praktikplads)	18	22	12	15	14
I aktivering (fx virksomhedspraktik, job med løntilskud, vejledning og opkvalificering)	2	1	0	0	0
Job med løntilskud eller flexjob	2	1	1	1	1
Værnepligt	0	0	0	0	0
Langtidssyg eller under revalidering	2	3	1	2	2
Hjemmegående	1	4	0	1	1
Arbejdsløs på dagpenge	4	4	2	2	2
Arbejdsløs på kontanthjælp	4	4	1	1	1
På efterløn eller førtidspension	7	7	5	8	7
Andet	3	6	2	1	2
Ved ikke	1	1	0	0	0
Ønsker ikke at svare	2	3	1	1	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Tabel 1.4: Hvad er dit højest opnåede uddannelsesniveau?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n= 4423)
Grundskole	17	16	12	10	12
Gymnasial uddannelse	21	20	12	13	13
Erhvervsfaglig uddannelse	14	12	35	18	25
Kort videregående uddannelse	5	5	7	13	10
Mellemlang videregående uddannelse	8	10	10	19	14
Bacheloruddannelser	13	15	9	11	10
Lang videregående uddannelse	14	16	12	12	12
Ph.d. og forskeruddannelse	2	1	1	1	1
Ved ikke	3	2	1	1	1
Ønsker ikke at svare	4	4	2	1	2
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Tabel 1.5: Har du børn?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Ja	59	62	60	68	64
Nej	40	37	38	32	35
Ved ikke	0	0	1	0	0
Ønsker ikke at svare	1	1	1	0	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,002

Tabel 1.6: Hvor stor en del af dine nære venner har indvandrerbaggrund?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Ingen	4	6	37	51	40
Næsten ingen	10	8	42	36	36
Under halvdelen	15	13	15	8	12
Omkring halvdelen	24	24	3	2	4
Over halvdelen	20	20	0	1	2
Næsten alle	15	16	1	0	2
Alle	4	3	0	0	0
Ved ikke	6	6	1	1	2
Ønsker ikke at svare	3	3	1	1	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Tabel 1.7: Hvilken religion tilhører du?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=991)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=545)	Total Pct. (n=4423)
Kristendom	16	22	62	74	64
Islam	51	45	0	0	4
Buddhisme	4	7	1	0	1
Hinduisme	5	2	0	0	0
Jødedom	0	0	0	0	0
Anden religion	2	4	2	1	1
Ingen religion	10	8	20	14	16
Ateist	6	4	13	7	9
Ved ikke	2	2	2	2	2
Ønsker ikke at svare	4	5	2	2	2
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Tabel 1.8: Kender du grunden til, at du kom til Danmark?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=1931)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=472)	Total Pct. (n=2403)
Ja, jeg (eller min familie) flygtede fra en konflikt	40	30	35
Ja, jeg (eller min familie) ønskede en bedre tilværelse	21	19	20
Anden grund	30	42	36
Ved ikke	4	3	4
Ønsker ikke at svare	5	6	6
Total	100	100	100

P-værdi = 0,000

Tabel 1.9: I hvilken grad har du problemer med at føre en længere samtale på dansk om hverdagsemner som f.eks. arbejde, fritidsinteresser eller familie?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=1931)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=472)	Total Pct. (n=2403)
I høj grad	10	9	9
I nogen grad	17	13	15
I mindre grad	20	20	20
Slet ikke	46	50	48
Ved ikke	5	3	4
Ønsker ikke at svare	3	4	3
Total	100	100	100

P-værdi = 0,136

Tabel 1.10: Hvad føler du dig mest som?

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2324)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=563)	Total Pct. (n=2887)
Dansker	20	20	20
Dansker med indvandrerbaggrund	45	46	45
Indvandrer	15	14	14
Tilhørende bestemt religiøs gruppe	1	1	1
Andet	7	6	6
Ved ikke	9	9	9
Ønsker ikke at svare	4	5	5
Total	100	100	100

P-værdi = 0,768

Tabel 1.11: Religionsindeks

	Mænd med ikke- vestlig baggrund Pct. (n=1930)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=462)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=917)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=479)	Total Pct. (n=3788)
0	38	31	83	79	77
1	17	14	11	14	13
2	23	29	4	5	7
3	21	26	1	2	4
Total	100	100	100	100	100

P-værdi = 0,000

Bortfaldsanalyse

Samlet set er der modtaget 4.423 fuldkomne besvarelser på undersøgelsens spørgeskema, hvilket giver en svarprocent på 42 % af bruttostikprøven (43,5 % af nettostikprøven, når man trækker personer med adressebeskyttelse, hjemløse, personer uden fast adresse mv. fra). Nedenfor vises yderligere oplysninger om undersøgelsens bortfald.

Tabel 1.12: Population, stikprøve og svarprocenter – indvandrere/efterkommere

	Population (antal)	Stikprøve (antal)	Svar (antal)	Svar (procent)
I alt	290.356	7.785	2.887	37
Strata (køn)				
Mænd	141.601	6.300	2.324	37
Kvinder	148.755	1.485	563	38
Herkomst				
Indvandrere	230.834	6.146	2.403	39
Efterkommere	59.522	1.639	484	30
Ghetto¹				
Bor i en ghetto	20.320	532	163	31
Bor ikke i en ghetto	270.036	7.253	2.724	38
Aldersgruppe				
18-24 år	45.708	1.289	410	32
25-34 år	74.088	1.991	670	34
35-44 år	72.759	1.877	739	39
45-54 år	60.106	1.606	644	40
55-64 år	37.695	1.022	424	42
Bopæl, region				
Nordjylland	15.890	414	174	42
Midtjylland	51.626	1.444	511	35
Syddanmark	47.919	1.268	513	41
Hovedstaden	143.865	3.849	1.388	36
Sjælland	31.056	810	301	37
Families sammensætning				
Enlige uden børn	85.071	2.587	744	29
Enlige med børn	25.925	449	143	32
Par uden børn	47.959	1.143	505	44
Par med børn	131.401	3.606	1.495	42
Beskæftiget				
Beskæftiget	134.942	3.745	1.599	43
Ej beskæftiget	155.414	4.040	1.288	32

¹ Bopæl i ghetto er defineret på baggrund af Transport-, Bygnings- og Boligministeriet såkaldte ghettoliste: <https://www.trm.dk/da/publikationer/2017/liste-over-ghettooemraader-1-dec-2017>

Familieindkomst ²				
-150.000	135.951	3.802	1.197	32
150.000-250.000	104.264	2.718	1.064	39
250.000-350.000	35.492	921	462	50
+350.000	14.649	344	164	48

Tabel 1.13: Population, stikprøve og svarprocenter – dansk eller vestlig oprindelse

	Population (antal)	Stikprøve (antal)	Svar (antal)	Svar (procent)
I alt	2.937.768	2.750	1.536	56
Strata (køn)				
Danske mænd	1.483.646	1.860	991	53
Danske kvinder	1.454.122	890	545	61
Aldersgruppe				
18-24 år	437.915	417	216	52
25-34 år	547.647	557	273	49
35-44 år	585.287	537	284	53
45-54 år	718.685	621	365	59
55-64 år	648.234	618	398	64
Bopæl, region				
Nordjylland	313.712	313	162	52
Midtjylland	688.612	641	371	58
Syddanmark	622.495	577	317	55
Hovedstaden	885.653	823	470	57
Sjælland	427.296	396	216	55
Families sammensætning				
Enlige uden børn	793.523	756	359	48
Enlige med børn	210.806	174	94	54
Par uden børn	796.314	718	431	60
Par med børn	1.137.125	1.102	652	59
Uddannelse				
Grundskole eller uoplyst	707.104	668	298	45
GYM / EUD / KVU	1.428.776	1.400	763	55
MVU / Bachelor / LVU / PHD	801.888	682	475	70
Beskæftiget				
Beskæftiget	2.062.540	1.957	1.143	58
Ej beskæftiget	875.228	793	393	50

² Defineret som ækvivaleret disponibel indkomst for familien:

<https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/Times/familieindkomst/famaekvivadis-13>

Familieindkomst ³
-150.000
150.000-250.000
250.000-350.000
+350.000

Som det fremgår af ovenstående tabeller, startede vi med en bruttostikprøve på 10.535 personer (7.785 indvandrere og efterkommere og 2.780 med dansk eller vestlig oprindelse), hvoraf 357 personer viste sig at have adressebeskyttelse mv., hvilket betyder, at de ikke deltager i interviewundersøgelser fra Danmarks Statistik. Dette giver en nettostikprøve på 10.178 personer. Af de 10.178 personer har 4.423 personer svaret på samtlige spørgsmål i surveyen, hvilket giver en bruttosvarprocent på 42 % og en nettosvarprocent på 43,5 %. Herudover er der modtaget 402 delvise besvarelser. Foruden de delvise besvarelser er angivet følgende årsager til bortfald:

Tablet 1.14: Bortfaldskategorier og delvise besvarelser

Bortfaldskategorier	Antal
Nægter	1.024
Øvrigt bortfald	185
Sprogvanskeligheder	166
Forkert telefonnummer/ophørt	493
Ikke fundet tlf. nr.	1.847
Adressebeskyttelse mv.	357
Ikke truffet	1.638

Som det fremgår af ovenstående tabel skyldes størstedelen af bortfaldene personer, hvor telefonnummeret er forkert, ikke er fundet eller er ophørt (2.340), personer, som ikke er truffet (1.638), samt personer, som ikke har ønsket at deltage (1.024). Derudover er der 357 personer, som har adressebeskyttelse, samt 166 personer, som ikke har deltaget på grund af sprogvanskeligheder. Endvidere er der en gruppe på 185 personer, som er angivet under kategorien 'øvrigt bortfald', hvilket dækker over personer, som har sygdom/handicap eller er døde, samt personer, som er væk fra hjemmet i interviewperioden, hvor der har været kontakt til en anden end interviewpersonen i husstanden.

Som det fremgår af bortfaldstabellerne, er bortfaldet større hos nogle grupper af befolkningen end hos andre. Heraf fremgår det, at svarprocenter er markant højere hos personer med dansk eller vestlig oprindelse (56 %), end den er hos indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse (37 %). Svarprocenten er også noget højere blandt kvinder (hhv. 38 % og 61 %) end blandt mænd (hhv. 37 % og 53 %) samt blandt de ældre respondenter sammenlignet med de yngre respondenter. Endvidere fremgår det, at svarprocenten for de ikke-vestlige indvandrere og efterkommere er højest blandt personer, som bor i Nordjylland (42 %), Syddanmark (41 %) og Sjælland (37 %), mens svarprocenten for

³ Defineret som ækvivaleret disponibel indkomst for familien:

<https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/Times/familieindkomst/famaekvivadisip-13>

de danske og vestlige respondenter er højest, for personer som bor i Midtjylland (58 %) og Hovedstaden (57 %). For begge grupper gælder det endvidere, at svarprocenten er højere blandt par, blandt personer, som er i beskæftigelse samt blandt personer med en højere familieindkomst.

DST Survey har efter dataindsamlingen foretaget en vejning af data med henblik på at rette op på skæve bortfald i forhold til registeroplysninger. Vægtningen har delvist kunne rette op for det skæve bortfald i forhold til registeroplysninger, men det har med denne metode ikke været muligt at sikre mod eventuelle bias i form af selvselektion. Dette kan have betydning for kvaliteten af rapportens data.

BILAG 2: REGRESSIONSANALYSER

I denne undersøgelse anvendes regression til at estimere effekterne af en række variable på sandsynligheden for at have traditionelle maskulinitetsopfattelser og/eller mindre ligestillingsorienterede holdninger. Variablene, der indikerer sådanne opfattelser og holdninger, er kodet til binære udfald, hvor 0 er ensbetydende med, at der *ikke* ses en indikation på traditionelle maskulinitetsopfattelser og mindre ligestillingsorienterede holdninger, og 1 er ensbetydende med, at der ses en indikation på traditionelle maskulinitetsopfattelser og mindre ligestillingsorienterede holdninger. Disse variable kaldes Y-variable. Kodningen for de respektive Y-variable fremgår af hver tabel. Omkodningen af Y-variablene bevirker yderligere, at analyseudfaldene i modellerne, dvs. antallet af observationer der indgår i hver analyse, varierer. Det er vigtigt at pointere, at nogle af disse variable oprindeligt var fempunktsskalaer. Derfor, når variablene omkodes til binære variable, kan de skjule en systematik. Dette forbehold skal tages, når man tolker nedenstående empiriske analyser.

I undersøgelsen bruges logistisk regression. Her afrapporteres de gennemsnitlige marginale effekter for alle forklarende variable. Dette giver effekten på Y-variablen på en sandsynlighedsskala for en enhedsændring i en forklarende variabel, når der kontrolleres for de øvrige forklarende variable.

I dette bilag præsenteres undersøgelsens regressionsmodeller. Her kontrolleres effekten af undersøgelsens primære forklarende variabel, køn og etnisk baggrund, for en række andre variable. Til forskel for tovejstabellerne med fire kategorier for køn og etnisk baggrund, indeholder variabelen i disse analyser to ekstra udfald for migrationshistorik. Dette giver følgende seks udfald:

- Mænd med dansk eller vestlig baggrund
- Kvinder med dansk eller vestlig baggrund
- Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund
- Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund
- Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund
- Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund

Dette resulterer i en selvstændig effekt for respondenter med hhv. indvandrer- og efterkommerbaggrund. Referencekategorien for variabelen – dvs. den kategori, som de andre kategorier sammenlignes med - er igennem hele analysen mænd med dansk eller vestlig baggrund.

I modellerne anvendes en række kontrolvariable. Kontrolvariablene er:

- Alder: 18-24 år (referencekategori), 25-34 år, 35-44 år, 45-54 år og 55-64 år
- Civilstatus: gift, kæreste/partner og single (referencekategori)
- Religiøsitetsindeks: 0 (referencekategori), 1, 2 og 3

- Uddannelse og beskæftigelsesstatus: studerende eller beskæftiget (referencekategori) og udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse.
- Har oplevet diskrimination: ja og nej (referencekategori)
- Far fysisk til stede i opvækst: ja (referencekategori) og nej
- Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme: ja og nej (referencekategori)

Endvidere findes der i litteraturen forskellige guidelines for, hvornår logistisk regression er relevant og giver gode estimater, når man arbejder med "ubalanceret outcomes", dvs. når 1-kategorien for en binær y-variabel er væsentlig mindre sandsynlig end 0-kategorien eller omvendt. I denne undersøgelsen arbejdes ud fra, at der skal være 10 observationer per forklarende variabel i den kategori for y-variablen, der rent numerisk er mindst. Det betyder, at når der inkluderes 18 forklarende variabel i modellen, altså variablene uden deres respektive referencekategorier, så fås en nedre grænse på 180 observation.

Regressionsanalyse bliver derfor kun gennemført på y-variable, hvor der er 180 observationer i 1-kategorien (kategorien for at have traditionelle maskulinitetsopfattelser og mindre ligestillingsorienterede holdninger).

Tre modeller fremgår i hver tabel:

- Model 1 er den *ikke kontrollerede* sammenhæng mellem undersøgelsens primære forklarende variabel og de respektive Y-variable udregnet med alle respondenter, der har valide svar på Y-variablen.
- Model 2 er den *ikke kontrollerede* sammenhæng mellem undersøgelsens primære forklarende variabel og de respektive Y-variable udregnet med alle respondenter, der har valide svar på Y-variablen og på alle de forklarende variable. Denne model tager derfor højde for sample selektion, altså at det er respondenter med bestemte baggrundskarakteristika, der svarer på undersøgelsens forklarende variable.
- Model 3 er den *kontrollerede sammenhæng* mellem undersøgelsens primære forklarende variabel og de respektive Y-variable udregnet med alle respondenter, der har valide svar på Y-variablen og på alle de forklarende variable.

I følgende analyser angives robuste standardfejl under hvert parameterestimat. Hernæst indikerer stjernerne (*) p-værdiens størrelse: Tre stjerner er $p < 0.01$, to stjerner er $p < 0.05$ og én stjerne er $p < 0.1$.

Tabel 2.1: Hvor enig eller uenig er du i, at en mand skal være fysisk stærk?

Hvor enig eller uenig er du i, at en mand skal være fysisk stærk?			
1 = helt enig og overvejende enig			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	0.102*** (0.028)	0.099*** (0.031)	0.093*** (0.031)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.231*** (0.020)	0.224*** (0.023)	0.153*** (0.034)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.262*** (0.029)	0.272*** (0.035)	0.192*** (0.047)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.187*** (0.031)	0.188*** (0.036)	0.165*** (0.045)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.191*** (0.058)	0.095 (0.075)	0.130 (0.082)
25-34 år			0.060 (0.050)
35-44 år			0.053 (0.053)
45-54 år			0.049 (0.052)
55-64 år			-0.035 (0.052)
Gift			0.083** (0.039)
Kæreste/partner			0.072* (0.040)
Religionsindeks = 1			0.005 (0.043)
Religionsindeks = 2			0.105* (0.055)
Religionsindeks = 3			0.128* (0.074)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			0.046 (0.047)
Har oplevet diskrimination			-0.071* (0.038)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			-0.007 (0.035)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			0.148*** (0.029)
Observationer	4,210	3,003	3,003

Note: Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.2: Hvor enig eller uenig er du i, at det er acceptabelt for mænd at græde?

Hvor enig eller uenig er du i, at det er acceptabelt for mænd at græde? 1 = helt uenig og overvejende uenig			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	-0.038*** (0.010)	-0.041*** (0.011)	-0.044*** (0.011)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.047*** (0.011)	0.048*** (0.013)	0.018 (0.021)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.048*** (0.018)	0.044** (0.022)	0.014 (0.026)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.023 (0.016)	0.035* (0.020)	0.063 (0.040)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	-0.016 (0.025)	0.008 (0.039)	0.044 (0.070)
25-34 år			0.021 (0.013)
35-44 år			0.027* (0.015)
45-54 år			0.030** (0.014)
55-64 år			0.048*** (0.016)
Gift			0.016 (0.011)
Kæreste/partner			0.032** (0.015)
Religionsindeks = 1			0.019 (0.018)
Religionsindeks = 2			0.028 (0.024)
Religionsindeks = 3			0.028 (0.028)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			0.014 (0.019)
Har oplevet diskrimination			-0.005 (0.015)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			0.015 (0.013)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			0.019* (0.010)
Observationer	4,188	2,997	2,997

Note: Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.3: Hvor enig eller uenig er du i, at mænd generelt har for lidt magt i det danske samfund?

Mænd har generelt for lidt magt i det danske samfund?			
1 = Helt enig og overvejende enig			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	-0.044*** (0.013)	-0.036*** (0.014)	-0.045*** (0.015)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.312*** (0.016)	0.319*** (0.018)	0.159*** (0.033)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.181*** (0.026)	0.187*** (0.031)	0.053* (0.031)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.194*** (0.027)	0.204*** (0.031)	0.057* (0.033)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.021 (0.038)	-0.027 (0.029)	-0.065*** (0.018)
25-34 år			0.021 (0.026)
35-44 år			-0.009 (0.024)
45-54 år			-0.006 (0.026)
55-64 år			-0.029 (0.025)
Gift			-0.007 (0.019)
Kæreste/partner			-0.005 (0.019)
Religionsindeks = 1			0.035 (0.022)
Religionsindeks = 2			0.061** (0.028)
Religionsindeks = 3			0.094*** (0.033)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			0.034 (0.024)
Har oplevet diskrimination			0.052** (0.021)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			0.013 (0.018)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			0.027** (0.014)
Observationer	3,933	2,871	2,871

Note: Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.4: Hvor enig eller uenig er du i, at manden bør have lige så meget ansvar for huslige pligter som kvinden? (med huslige pligter menes vasketøj, rengøring, madlavning og indkøb).

Hvor enig eller uenig er du i, at manden bør have lige så meget ansvar for huslige pligter som kvinden? (med huslige pligter menes vasketøj, rengøring, madlavning og indkøb).			
1 = helt uenig og overvejende uenig			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	-0.035*** (0.012)	-0.037*** (0.013)	-0.037*** (0.014)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.027** (0.011)	0.026** (0.013)	0.000 (0.020)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.037** (0.018)	0.020 (0.021)	-0.003 (0.026)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.068*** (0.021)	0.070*** (0.024)	0.024 (0.028)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	-0.024 (0.026)	-0.016 (0.036)	-0.030 (0.032)
25-34 år			0.026 (0.027)
35-44 år			-0.019 (0.024)
45-54 år			-0.031 (0.021)
55-64 år			0.005 (0.024)
Gift			-0.000 (0.019)
Kæreste/partner			-0.014 (0.018)
Religionsindeks = 1			0.037 (0.024)
Religionsindeks = 2			0.020 (0.024)
Religionsindeks = 3			0.036 (0.038)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			-0.007 (0.019)
Har oplevet diskrimination			-0.008 (0.016)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			0.008 (0.015)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			0.025** (0.012)
Observationer	4,302	3,045	3,045

Note: Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.5: Hvor enig eller uenig er du i, at det især bør være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi?

Hvor enig eller uenig er du i, at det især bør være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi?			
1 = Helt enig + overvejende enig.			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	-0.047*** (0.012)	-0.037*** (0.014)	-0.045*** (0.015)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.193*** (0.014)	0.182*** (0.016)	0.068*** (0.025)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.169*** (0.023)	0.153*** (0.028)	0.031 (0.028)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.177*** (0.025)	0.176*** (0.029)	0.065* (0.034)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.014 (0.033)	0.027 (0.044)	-0.024 (0.035)
25-34 år			0.025 (0.028)
35-44 år			-0.037 (0.023)
45-54 år			-0.009 (0.028)
55-64 år			-0.008 (0.027)
Gift			0.019 (0.018)
Kæreste/partner			0.009 (0.018)
Religionsindeks = 1			0.006 (0.018)
Religionsindeks = 2			0.078** (0.034)
Religionsindeks = 3			0.151** (0.060)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			0.029 (0.023)
Har oplevet diskrimination			0.015 (0.019)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			-0.008 (0.014)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			0.031** (0.013)
Observationer	4,284	3,035	3,035

Note: Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.6: Hvor enig eller uenig er du i, at det bør være mandens rolle at være familiens beskytter?

Hvor enig eller uenig er du i, at det bør være mandens rolle at være familiens beskytter?			
1 = helt enig og overvejende enig			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	-0.264*** (0.025)	-0.261*** (0.029)	-0.276*** (0.028)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.212*** (0.020)	0.209*** (0.023)	0.064** (0.032)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.119*** (0.029)	0.129*** (0.035)	-0.062 (0.047)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.246*** (0.029)	0.244*** (0.033)	0.100** (0.046)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.051 (0.058)	0.012 (0.075)	-0.112 (0.086)
25-34 år			0.035 (0.049)
35-44 år			-0.035 (0.050)
45-54 år			-0.056 (0.048)
55-64 år			-0.137*** (0.049)
Gift			0.048 (0.036)
Kæreste/partner			0.037 (0.037)
Religionsindeks = 1			0.055 (0.042)
Religionsindeks = 2			0.152*** (0.056)
Religionsindeks = 3			0.404*** (0.063)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			0.046 (0.045)
Har oplevet diskrimination			0.004 (0.036)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			0.017 (0.032)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			0.139*** (0.027)
Observationer	4,262	3,022	3,022

Note: Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.7: Hvor enig eller uenig er du i, at manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet?

Hvor enig eller uenig er du i, at manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet? 1 = helt enig og overvejende enig			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	-0.041*** (0.009)	-0.032*** (0.010)	-0.040*** (0.011)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.164*** (0.012)	0.166*** (0.014)	0.033 (0.021)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.087*** (0.019)	0.064*** (0.021)	-0.022 (0.015)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.159*** (0.023)	0.148*** (0.026)	0.032 (0.026)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.022 (0.031)	-0.032** (0.015)	-0.048*** (0.011)
25-34 år			0.022 (0.021)
35-44 år			-0.002 (0.016)
45-54 år			-0.001 (0.017)
55-64 år			0.007 (0.018)
Gift			0.003 (0.014)
Kæreste/partner			-0.001 (0.015)
Religionsindeks = 1			0.001 (0.009)
Religionsindeks = 2			0.070*** (0.026)
Religionsindeks = 3			0.151*** (0.054)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			0.014 (0.014)
Har oplevet diskrimination			0.011 (0.012)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			0.001 (0.010)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			0.027*** (0.009)
Observationer	4,266	3,031	3,031

Note: Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.8: Hvor enig eller uenig er du i, at det især bør være kvindens ansvar at stå for børneopdragelsen?

Hvor enig eller uenig er du i, at det især bør være kvindens ansvar at stå for børneopdragelsen? 1 = Helt enig og overvejende enig			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	-0.031*** (0.010)	-0.029*** (0.010)	-0.033*** (0.011)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.227*** (0.013)	0.220*** (0.015)	0.122*** (0.027)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.196*** (0.023)	0.163*** (0.027)	0.064** (0.027)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.134*** (0.022)	0.132*** (0.025)	0.052* (0.027)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.116*** (0.045)	0.070* (0.042)	0.019 (0.031)
25-34 år			-0.013 (0.022)
35-44 år			-0.038** (0.018)
45-54 år			-0.010 (0.021)
55-64 år			0.005 (0.022)
Gift			-0.010 (0.013)
Kæreste/partner			-0.009 (0.016)
Religionsindeks = 1			0.029* (0.017)
Religionsindeks = 2			0.060*** (0.023)
Religionsindeks = 3			0.102*** (0.032)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			0.028* (0.015)
Har oplevet diskrimination			0.001 (0.011)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			-0.004 (0.009)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			0.009 (0.010)
Observationer	4,279	3,029	3,029

Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.9: Hvor enig eller uenig er du i, at mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder?

Hvor enig eller uenig er du i, at mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder? 1 = helt uenig og overvejende uenig			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	-0.051*** (0.010)	-0.054*** (0.010)	-0.057*** (0.012)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.064*** (0.012)	0.063*** (0.014)	0.027 (0.022)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.038** (0.017)	0.040* (0.021)	0.000 (0.023)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.086*** (0.020)	0.113*** (0.025)	0.066* (0.034)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	-0.019 (0.023)	0.010 (0.036)	-0.019 (0.029)
25-34 år			-0.009 (0.019)
35-44 år			0.000 (0.018)
45-54 år			-0.007 (0.017)
55-64 år			0.016 (0.022)
Gift			-0.016 (0.014)
Kæreste/partner			-0.005 (0.018)
Religionsindeks = 1			-0.002 (0.012)
Religionsindeks = 2			0.056** (0.028)
Religionsindeks = 3			0.051 (0.033)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			0.027 (0.021)
Har oplevet diskrimination			0.006 (0.014)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			-0.006 (0.011)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			-0.006 (0.011)
Observationer	4,292	3,031	3,031

Note: Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.10: Hvor enig eller uenig er du i, at det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger?

Hvor enig eller uenig er du i, at det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger?			
1 = helt enig og overvejende enig			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	-0.024** (0.011)	-0.020 (0.012)	-0.025* (0.014)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.079*** (0.011)	0.078*** (0.013)	0.007 (0.016)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.029* (0.015)	0.019 (0.017)	-0.029** (0.013)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.147*** (0.023)	0.160*** (0.027)	0.027 (0.023)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	-0.037*** (0.014)	udeladt (nul eller en i gruppen har svaret 1)	
25-34 år			-0.021 (0.021)
35-44 år			-0.018 (0.021)
45-54 år			-0.022 (0.019)
55-64 år			-0.020 (0.020)
Gift			-0.024 (0.015)
Kæreste/partner			-0.008 (0.018)
Religionsindeks = 1			0.027 (0.018)
Religionsindeks = 2			0.055** (0.024)
Religionsindeks = 3			0.164** (0.070)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			0.008 (0.022)
Har oplevet diskrimination			0.019 (0.015)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			-0.013 (0.011)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			0.029*** (0.011)
Observationer	4,231	2,964	2,964

Note: Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.11: Hvor enig eller uenig er du i, at det nogle gange kan være nødvendigt at slå børn?

Det kan nogle gange være nødvendigt at slå børn?			
1 = helt enig og overvejende enig			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	-0.048*** (0.011)	-0.044*** (0.013)	-0.047*** (0.014)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.004 (0.011)	0.016 (0.013)	0.002 (0.019)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	-0.004 (0.015)	-0.017 (0.017)	-0.028 (0.019)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.032* (0.018)	0.041* (0.021)	0.025 (0.030)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	-0.062*** (0.012)	-0.057*** (0.015)	-0.060*** (0.016)
25-34 år			-0.020 (0.020)
35-44 år			-0.035* (0.019)
45-54 år			0.008 (0.024)
55-64 år			0.004 (0.023)
Gift			-0.019 (0.016)
Kæreste/partner			-0.003 (0.019)
Religionsindeks = 1			-0.006 (0.017)
Religionsindeks = 2			-0.004 (0.018)
Religionsindeks = 3			0.006 (0.024)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			0.046* (0.028)
Har oplevet diskrimination			0.021 (0.018)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			0.007 (0.015)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			0.026** (0.012)
Observationer	4,228	3,009	3,009

Note: Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.12: Hvor enig eller uenig er du i, at hvis nogen fornærmer en mand, bør han forsvare sit omdømme med magt om nødvendigt?

Hvor enig eller uenig er du i, at hvis nogen fornærmer en mand, bør han forsvare sit omdømme med magt om nødvendigt?			
1 = helt enig og overvejende enig			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	-0.061*** (0.012)	-0.064*** (0.012)	-0.071*** (0.014)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.137*** (0.014)	0.138*** (0.017)	0.043* (0.025)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.112*** (0.023)	0.082*** (0.026)	-0.002 (0.026)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.126*** (0.024)	0.124*** (0.028)	0.019 (0.027)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	-0.004 (0.031)	-0.014 (0.035)	-0.046* (0.027)
25-34 år			0.002 (0.023)
35-44 år			-0.002 (0.025)
45-54 år			-0.025 (0.023)
55-64 år			-0.035 (0.022)
Gift			0.001 (0.015)
Kæreste/partner			0.027 (0.018)
Religionsindeks = 1			-0.011 (0.013)
Religionsindeks = 2			0.043* (0.025)
Religionsindeks = 3			0.120** (0.050)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			-0.001 (0.018)
Har oplevet diskrimination			0.007 (0.016)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			0.056*** (0.011)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			0.017 (0.017)
Observationer	4,042	2,954	2,954

Note: Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.13: Tillader du din partner/ægtefælle at have venner af det modsatte køn udover familien?

Tillader du din partner/ægtefælle at have venner af det modsatte køn udover familien?			
1 = nej			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	0.026* (0.014)	0.034** (0.016)	0.033** (0.016)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.225*** (0.014)	0.249*** (0.017)	0.196*** (0.032)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.144*** (0.024)	0.137*** (0.030)	0.088*** (0.030)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.159*** (0.030)	0.162*** (0.034)	0.101** (0.041)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.167*** (0.065)	0.155** (0.070)	0.099 (0.064)
25-34 år			0.002 (0.038)
35-44 år			-0.029 (0.034)
45-54 år			-0.023 (0.037)
55-64 år			-0.036 (0.036)
Religionsindeks = 1			0.004 (0.021)
Religionsindeks = 2			0.043 (0.035)
Religionsindeks = 3			0.045** (0.019)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			0.036 (0.030)
Har oplevet diskrimination			-0.017 (0.014)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			0.007 (0.018)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			0.004 (0.017)
Observationer	2,933	2,188	2,188

Note: Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.14: Det er lige så acceptabelt, hvis det er en kvinde, der forsørger familien, som hvis det er en mand?

Det er lige så acceptabelt, hvis det er en kvinde, der forsørger familien, som hvis det er en mand			
1 = helt uenig og overvejende uenig			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	-0.010 (0.007)	-0.003 (0.008)	-0.002 (0.009)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.061*** (0.009)	0.070*** (0.010)	0.037** (0.017)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.063*** (0.015)	0.069*** (0.018)	0.030 (0.020)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.094*** (0.018)	0.090*** (0.019)	0.058** (0.025)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.047 (0.034)	0.005 (0.020)	-0.004 (0.013)
25-34 år			0.020* (0.011)
35-44 år			0.039** (0.017)
45-54 år			0.005 (0.003)
55-64 år			0.011* (0.006)
Gift			-0.031** (0.015)
Kæreste/partner			-0.028* (0.017)
Religionsindeks = 1			0.002 (0.009)
Religionsindeks = 2			0.016** (0.007)
Religionsindeks = 3			0.051** (0.026)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			-0.001 (0.011)
Har oplevet diskrimination			0.006 (0.011)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			0.017 (0.011)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			-0.019** (0.008)
Observationer	4,214	3,020	3,020

Note: Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.15: Er det i orden at have sex før ægteskabet?

Er det i orden at have sex før ægteskabet?			
1 = nej			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	0.008 (0.008)	0.014 (0.009)	0.008 (0.009)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.283*** (0.013)	0.292*** (0.015)	0.047*** (0.010)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.255*** (0.024)	0.253*** (0.030)	0.018** (0.009)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.301*** (0.027)	0.288*** (0.031)	0.035*** (0.013)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.359*** (0.058)	0.301*** (0.071)	0.027 (0.020)
25-34 år			-0.037** (0.019)
35-44 år			-0.038* (0.021)
45-54 år			-0.049** (0.020)
55-64 år			-0.052** (0.021)
Gift			0.026*** (0.008)
Kæreste/partner			-0.005 (0.008)
Religionsindeks = 1			0.040*** (0.015)
Religionsindeks = 2			0.133*** (0.035)
Religionsindeks = 3			0.314*** (0.064)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			0.026** (0.013)
Har oplevet diskrimination			0.027*** (0.008)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			0.004 (0.008)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			-0.000 (0.007)
Observationer	3,787	2,810	2,810

Note: Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.16: Hvor enig eller uenig er du i, at kvinder bør vente med at have sex, til de er gift?

Hvor enig eller uenig er du i, at kvinder bør vente med at have sex, indtil de er gift			
1 = Helt enig og overvejende enig			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	-0.002 (0.009)	-0.001 (0.010)	-0.016 (0.010)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.318*** (0.014)	0.312*** (0.016)	0.052*** (0.014)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.289*** (0.025)	0.300*** (0.031)	0.022 (0.015)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.348*** (0.027)	0.336*** (0.032)	0.072*** (0.025)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.355*** (0.056)	0.291*** (0.068)	0.029 (0.030)
25-34 år			-0.018 (0.018)
35-44 år			-0.011 (0.018)
45-54 år			-0.028 (0.018)
55-64 år			-0.019 (0.020)
Gift			0.034*** (0.009)
Kæreste/partner			0.017 (0.011)
Religionsindeks = 1			0.044*** (0.014)
Religionsindeks = 2			0.184*** (0.038)
Religionsindeks = 3			0.381*** (0.071)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			0.021 (0.015)
Har oplevet diskrimination			0.040*** (0.014)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			-0.000 (0.008)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			0.006 (0.009)
Observationer	3,981	2,918	2,918

Note: Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.17: Hvor enig eller uenig er du i, at mænd bør vente med at have sex, til de er gift?

Hvor enig eller uenig er du i, at mænd bør vente med at have sex, indtil de er gift?			
1 = helt enig og overvejende enig			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	0.001 (0.009)	0.003 (0.010)	-0.011 (0.010)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.303*** (0.013)	0.296*** (0.016)	0.043*** (0.013)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.256*** (0.024)	0.259*** (0.030)	0.011 (0.013)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.304*** (0.026)	0.300*** (0.031)	0.050** (0.020)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.355*** (0.055)	0.288*** (0.067)	0.030 (0.028)
25-34 år			-0.018 (0.018)
35-44 år			-0.012 (0.018)
45-54 år			-0.029* (0.018)
55-64 år			-0.021 (0.020)
Gift			0.033*** (0.009)
Kæreste/partner			0.012 (0.010)
Religionsindeks = 1			0.041*** (0.013)
Religionsindeks = 2			0.163*** (0.036)
Religionsindeks = 3			0.386*** (0.070)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			0.018 (0.014)
Har oplevet diskrimination			0.037*** (0.013)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			0.001 (0.008)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			0.011 (0.008)
Observationer	3,966	2,914	2,914

Note: Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.18: Er det i orden at have sex med en person, man ikke har til hensigt at indgå i et seriøst forhold til?

Er det i orden at have sex med en person, man ikke har til hensigt at indgå i et seriøst forhold til? 1 = nej			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	0.016 (0.014)	0.010 (0.015)	-0.002 (0.014)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.463*** (0.016)	0.453*** (0.018)	0.188*** (0.027)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.545*** (0.028)	0.526*** (0.035)	0.193*** (0.041)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.305*** (0.029)	0.297*** (0.033)	0.101*** (0.033)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.469*** (0.062)	0.381*** (0.076)	0.178** (0.074)
25-34 år			-0.030 (0.025)
35-44 år			-0.027 (0.027)
45-54 år			-0.011 (0.027)
55-64 år			-0.005 (0.030)
Gift			0.018 (0.021)
Kæreste/partner			-0.027 (0.019)
Religionsindeks = 1			0.045** (0.020)
Religionsindeks = 2			0.239*** (0.046)
Religionsindeks = 3			0.405*** (0.091)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			0.015 (0.023)
Har oplevet diskrimination			0.014 (0.015)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			-0.027** (0.013)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			0.052*** (0.013)
Observationer	3,631	2,721	2,721

Note: Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.19: I hvilken grad er du enig eller uenig i, at kvinder, der går udfordrende klædt, selv er skyld i, hvis de udsættes for seksuelle overgreb?

I hvilken grad er du enig eller uenig i, kvinder, der går udfordrende klædt, selv er skyld i, hvis de udsættes for seksuelle overgreb			
1 = Helt enig og overvejende enig			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	0.000 (0.013)	0.002 (0.015)	-0.004 (0.015)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.144*** (0.013)	0.146*** (0.015)	0.071*** (0.023)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.117*** (0.022)	0.094*** (0.025)	0.028 (0.024)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.093*** (0.021)	0.074*** (0.023)	0.029 (0.026)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.070* (0.039)	0.009 (0.032)	-0.008 (0.032)
25-34 år			-0.010 (0.023)
35-44 år			-0.025 (0.022)
45-54 år			-0.006 (0.026)
55-64 år			0.031 (0.030)
Gift			-0.004 (0.017)
Kæreste/partner			0.024 (0.021)
Religionsindeks = 1			0.040* (0.023)
Religionsindeks = 2			0.043 (0.027)
Religionsindeks = 3			0.101** (0.048)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			0.048* (0.026)
Har oplevet diskrimination			0.013 (0.019)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			0.002 (0.016)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			0.048*** (0.012)
Observationer	3,997	2,930	2,930

Note: Robuste standardfejl i parenteser

Tabel 2.20: Hvilken af disse 2 holdninger er du mest enig i? Homoseksualitet bør være accepteret af samfundet eller Homoseksualitet bør ikke være accepteret af samfundet?

Hvilken af disse 2 holdninger er du mest enig i? Homoseksualitet bør være accepteret af samfundet eller Homoseksualitet bør ikke være accepteret af samfundet?			
1 = Homoseksualitet bør ikke være accepteret af samfundet?			
Forklarende variable	Model 1 Marginale effekter	Model 2 Marginale effekter	Model 3 Marginale effekter
Kvinder med dansk eller vestlig baggrund	-0.027*** (0.007)	-0.023*** (0.008)	-0.031*** (0.008)
Mænd med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.289*** (0.015)	0.291*** (0.017)	0.099*** (0.025)
Kvinder med ikke-vestlig indvandrerbaggrund	0.164*** (0.025)	0.174*** (0.031)	0.022 (0.019)
Mænd med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.248*** (0.027)	0.239*** (0.031)	0.162*** (0.045)
Kvinder med ikke-vestlig efterkommerbaggrund	0.059* (0.035)	0.045 (0.038)	0.017 (0.032)
25-34 år			0.016** (0.008)
35-44 år			0.021** (0.010)
45-54 år			0.030*** (0.010)
55-64 år			0.032*** (0.011)
Gift			0.004 (0.009)
Kæreste/partner			0.013 (0.012)
Religionsindeks = 1			0.014 (0.012)
Religionsindeks = 2			0.059** (0.024)
Religionsindeks = 3			0.184*** (0.056)
Udenfor arbejdsmarkedet eller uddannelse			0.021 (0.016)
Har oplevet diskrimination			0.022 (0.015)
Far var ikke fysisk til stede i opvækst			-0.001 (0.009)
Føler sig ansvarlig for at opretholde familiens omdømme			0.018** (0.008)
Observationer	3,502	2,605	2,605

Note: Robuste standardfejl i parenteser

BILAG 3: FAKTORANALYSE

I denne undersøgelse er Principal Components Analysis (PCA) anvendt til at undersøge, hvorvidt variansen i undersøgelsens surveysspørgsmål kan reduceres til færre grundlæggende variable i kraft af korrelationen mellem disse surveysspørgsmål. Disse grundlæggende variable kaldes komponenter og kan tænkes som underliggende dimensioner af den overordnede ligestillingsholdning. På baggrund af PCA'en kan man således vurdere, om surveysspørgsmålene "måler det samme". *PCA'en bruges derfor i denne undersøgelse som et heuristisk værktøj til at konstruere simple indeks. Valget af indeks, fremfor PCA'ens vægtede skalaer, der måles i standardafvigelser, skyldes de formidlingsmæssige fordele, der ligger heri.*

Antallet af indeks bliver besluttet på baggrund af antallet af komponenter, mens indeksenes karakter besluttet på baggrund af en teoretisk læsning af strukturen i surveysspørgsmålenes faktorloadings⁴.

Antallet af komponenter, der bliver bevaret, baseres på Cattell's scree test samt Kaiser-Guttman kriteriet. De rå faktorloadings fortolkes ikke, men først efter rotation. Rotation gør det muligt at repræsentere de manifeste variable (surveysspørgsmålene) i et andet rum, hvor akserne (komponenterne) er placeret på en anden måde. I denne undersøgelse anvendes en oblique oblimum rotation, hvor akserne (komponenterne) må korrelere. Rotationen af akserne muliggør derfor en mere entydig fortolkning af komponenterne.

En enkelt bemærkning er nødvendig, inden selve faktoranalysen fremlægges. Faktoranalysen foretages på uvægtet data. Det har den konsekvens, at dimensionerne i den overordnede ligestillingsopfattelse, der findes i data, i højere grad er influeret af svarmønstrene for mænd, og herunder særligt mænd med minoritetsbaggrund. Dette forhold hænger også fint sammen med formålet for faktoranalysen, som netop er at belyse underliggende holdningssammenhænge blandt minoritetsetniske mænd.

Selve analysen:

Analysen er lavet på følgende spørgsmål⁵:

- A. Synes du det er i orden, hvis forældre og andre familiemedlemmer beslutter, hvem unge skal gifte sig med?
- B. Har du indenfor det seneste år følt dig presset til at kontrollere andre familiemedlemmer (f.eks. søskende eller børn)?
- C. Er det i orden at have sex før ægteskabet?
- D. Er det i orden at have sex med en person, man ikke har til hensigt at indgå i et seriøst forhold til?

⁴ Faktorloadings udtrykker sammenhængen mellem hver manifest variabel (surveysspørgsmål) og den underliggende komponent.

⁵ Nogle spørgsmål er blevet frasorteret i denne analyse på pga. af filtrering i spørgeskemaet og fordi nogle fungerer som baggrundsvariable i regressionsanalysen.

- E. Hvilken af disse 2 holdninger er du mest enig i? Homoseksualitet bør være accepteret af samfundet eller Homoseksualitet bør ikke være accepteret af samfundet?
- F. Hvor enig eller uenig er du i, at en mand skal være fysisk stærk?
- G. Hvor enig eller uenig er du i, at det er acceptabelt for mænd at græde?
- H. Hvor enig eller uenig er du i, at det bør være mandens rolle at være familiens beskytter?
- I. Hvor enig eller uenig er du i, at manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet?
- J. Hvor enig eller uenig er du i, at det især bør være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi?
- K. Hvor enig eller uenig er du i, at manden bør have lige så meget ansvar for huslige pligter som kvinden?
- L. Hvor enig eller uenig er du i, at mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder?
- M. Hvor enig eller uenig er du i, at det især bør være kvindens ansvar at stå for børneopdragelsen?
- N. Hvor enig eller uenig er du i, at det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger?
- O. Hvor enig eller uenig er du i, at hvis nogen fornærmer en mand, bør han forsvare sit omdømme med magt om nødvendigt?
- P. Hvor enig eller uenig er du i, at kvinder bør have samme ret til at blive skilt som mænd?
- Q. Det er lige så acceptabelt, hvis det er en kvinde, der forsørger familien, som hvis det er en mand?
- R. Kvinder kan være lige så gode ledere som mænd?
- S. Mænd har generelt for lidt magt i det danske samfund?
- T. Kvinder bør vente med at have sex, indtil de er gift?
- U. Mænd bør vente med at have sex, indtil de er gift?
- V. Det er i orden, at en kvinde siger nej til sex med sin mand, når hun ikke har lyst?
- W. Kvinder, der går udfordrende klædt, er selv skyld i, hvis de udsættes for seksuelle overgreb?
- X. Det kan nogle gange være nødvendigt at slå børn?
- Y. Det kan nogle gange være nødvendigt at slå ens partner/ægtefælle?
- Z. I hvor høj grad føler du dig ansvarlig for at opretholde din families omdømme?
- Æ. Hvor vigtigt synes du, at det er, at mænd tager barsel og forældreorlov?

Disse spørgsmål er henholdsvis blevet kodet ordinalt eller binært, dvs. at "ved ikke"-kategorien og "nægter"-kategorien er blevet udeladt. I dets oprindelige form bliver PCA brugt på kontinuerte variable. Omkodningen til binære og ordinale variable medfører derfor, at polykorisk eksplorativ faktoranalyse anvendes (nærmere bestemt polykorisk PCA). Ideen er, at der "nedenunder" de binære og ordinale variable ligger kontinuerte variable, som PCA'en tager udgangspunkt i.

På baggrund af en polykorisk PCA med en oblique oblimin rotation, der fremgår af tabel 3.1., ses det, at den overordnede ligestillingsholdning har fire underliggende dimensioner. Det ses

yderligere, at en række variable har faktorloadings under 0,5. Disse variable er markeret med en stjerne (*) og udgår af indeksskonstruktionen.

Tabel 3.1 Underliggende dimensioner af den overordnede ligestillingsholdning

Manifeste variable	Komponent 1	Komponent 2	Komponent 3	Komponent 4
A. Beslut hvem børn skal giftes med*				
B. Følt pres til at kontrollere				0.5738
C. Accept af sex før ægteskab	0.9947			
D. Accept af uforpligtende sex	0.9245			
E. Accept af homoseksualitet	0.7011			
F. Mand skal være fysisk stærk		0.7933		
G. Ikke acceptabelt at græde*				
H. Manden som familiens beskytter		0.8165		
I. Mænd sidste ord i beslutninger		0.6412		
J. Mænd ansvarlig for økonomi		0.6646		
K. Mænd lige ansvar for huslige pligter			0.7005	
L. Mænd tage sig lige så godt af børn			0.6739	
M. Opdragelse kvinders ansvar*				
N. Opdrage drenge med mere frihed*				
O. Mand bør forsvare omsømme med magt		0.5265		
P. Kvinders samme ret til at blive skilt*				
Q. Acceptabelt med kvindelig forsørger			0.5610	
R. Kvinder lige så gode ledere			0.6120	
S. Mænd for lidt magt*				
T. Kvinder vente med sex	-0.9092			
U. Mænd vente med sex	-0.9371			
V. Ok at kvinder siger nej til sex*				
W. Kvinde selv skyld i overgreb*				
X. Nødvendigt at slå børn				0.7849
Y. Nødvendigt at slå partner/ægtefælle				0.8649
Z. Ansvarlig for families omdømme*				
AA. Vigtigt mænd tager barsel			0.5744	

På baggrund af ovenstående faktorloadings i tabel 3.1 kan fire dimensioner karakteriseres:

Den første dimension består af følgende manifeste variable:

- Er det i orden at have sex før ægteskabet?
- Er det i orden at have sex med en person, man ikke har til hensigt at indgå i et seriøst forhold til?
- Hvilken af disse 2 holdninger er du mest enig i? Homoseksualitet bør være accepteret af samfundet eller Homoseksualitet bør ikke være accepteret af samfundet?
- Kvinder bør vente med at have sex, indtil de er gift?
- Mænd bør vente med at have sex, indtil de er gift?

Denne dimension kan derfor karakteriseres som en seksualmoralisk dimensionen.

Den anden dimension består af følgende manifeste variable:

- Hvor enig eller uenig er du i, at en mand skal være fysisk stærk?
- Hvor enig eller uenig er du i, at det bør være mandens rolle at være familiens beskytter?
- Hvor enig eller uenig er du i, at manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet?
- Hvor enig eller uenig er du i, at det især bør være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi?
- Hvor enig eller uenig er du i, at hvis nogen fornærmer en mand, bør han forsvare sit omdømme med magt om nødvendigt?

Dette kan samlet set karakteriseres som en patriarkalsk dimension.

Den tredje dimension består af nedenstående manifeste variable:

- Hvor enig eller uenig er du i, at manden bør have lige så meget ansvar for huslige pligter som kvinden?
- Hvor enig eller uenig er du i, at mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder?
- Det er lige så acceptabelt, hvis det er en kvinde, der forsørger familien, som hvis det er en mand?
- Kvinder kan være lige så gode ledere som mænd?
- Hvor vigtigt synes du, at det er, at mænd tager barsel og forældreorlov?

Hermed kan dimensionen karakteriseres som en ikke-ligestillingsorienteret dimension.

Den fjerde dimension består af følgende manifeste variable:

- Har du indenfor det seneste år følt dig presset til at kontrollere andre familiemedlemmer (f.eks. søskende eller børn)?
- Det kan nogle gange være nødvendigt at slå børn?
- Det kan nogle gange være nødvendigt at slå ens partner/ægtefælle?

Her ses det, at dimensionen har et relativt modsatrettet teoretisk indehold. De to manifeste variable (spørgsmål X og Y) repræsenterer en voldslegitimerende holdning, mens en manifeste variabel (spørgsmål B) repræsenterer negativ social kontrol (som offer og/eller udøver). På baggrund af det teoretiske skel, og fordi man kan argumentere for, at spørgsmål B i højere grad er en omstændighed snarere end en holdning, udgår variabelen.

Dimensionen kan derfor karakteriseres som en voldslegitimerende holdning.

Indekskonstruktion

Inden selve konstruktionen af indeksene kodes de ordinale variable fra PCA'en til meningsfuld binære variable. Generelt set indikerer 0, at man har en mere ligestillingsorienteret holdning, mens 1 indikerer, at man har en mindre ligestillingsorienteret holdning. Herefter plusses variablene, hvilket giver et varierende udfaldsrum, alt efter hvor mange variable, der indgår i indekset. En vigtig bemærkning er påkrævet, inden indeksene

fremlægges. Sammenkodingen af de binære variable til indeks giver "ratioskalaer". Det er dog vigtigt at holde fast i, at der "under" disse ratioskalaer ligger ordinale skalaer. Det betyder, at når det beskrives, hvad der sker ved én enhedsændring på et indeks, så skal det tages med forbehold for, at afstanden på et indeks fra fx 0 til 1 ikke er den samme som afstanden fra 2 til 3 eller fra 4 til 5. Det betyder m.a.o., at stigninger på et indeks er et udtryk for en *tendens* snarere end en præcis numerisk forskel. På denne bemærkning kan indeksene for de forskellige dimensioner i den overordnede ligestillingsholdning fremlægges. Disse fremgår af tabel 3.2 til 3.6, og præsenteres, som de fremgår af undersøgelsen:

Tabel 3.2: Indeks for den ikke-ligestillingsorienterede holdning

	Pct. (n=3641)
0	87
1	10
2	2
3	1
4	0
5	0
Total	100

Tabel 3.3: Indeks for den ligestillingsorienterede holdning

	Pct. (n=3641)
0	1
1	1
2	3
3	9
4	23
5	63
Total	100

Tabel 3.4: Indeks for den traditionelle seksualmoraliske holdning

	Pct. (n=2864)
0	91
1	6
2	1
3	0
4	1
5	1
Total	100

Tabel 3.5: Indeks for den patriarkalske holdning

	Pct. (n=3848)
0	39
1	32
2	20
3	5
4	3
5	1
Total	100

Tabel 3.6: Indeks for voldslegitimerende holdninger

	Pct. (n=4201)
0	95
1	5
2	1
Total	100

Disse indeks kan yderligere brydes ned på køn og etnicitet. Dette fremgår af tabel 3.7 til 3.11:

Tabel 3.7: Indeks for den ikke-ligestillingsorienterede holdning over køn og etnicitet

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=1812)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=443)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=880)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=506)	Total Pct. (n=3641)
0	71	74	83	94	87
1	18	18	13	5	10
2	7	6	3	1	2
3	2	1	1	0	1
4	1	0	0	0	0
5	0	0	0	0	0
Total	100	100	100	100	100

P-værdi: 0,000

Tabel 3.8: Indeks for den ligestillingsorienterede holdning over køn og etnicitet

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=1821)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=443)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=880)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=506)	Total Pct. (n=3641)
0	1	1	1	0	1
1	3	1	1	0	1
2	7	6	4	2	3
3	14	14	10	6	9
4	27	24	25	20	23
5	48	54	58	71	63
Total	100	100	100	100	100

P-værdi: 0,000

Tabel 3.9: Indeks for den traditionelle seksualmoraliske holdning over køn og etnicitet

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=1203)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=290)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=883)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=488)	Total Pct. (n=2864)
0	48	48	92	94	91
1	14	19	5	5	6
2	10	9	1	0	1
3	6	5	0	0	0
4	8	8	1	0	1
5	15	12	0	1	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi: 0,000

Tabel 3.10: Indeks for den patriarkalske holdning over køn og etnicitet

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=1939)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=456)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=935)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=518)	Total Pct. (n=3848)
0	17	21	37	45	39
1	21	25	30	36	32
2	28	33	22	16	20
3	18	11	6	2	5
4	10	8	3	1	3
5	6	2	1	0	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi: 0,000

Table 3.11: Indeks for den voldslegitimerende holdning over køn og etnicitet

	Mænd med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=2183)	Kvinder med ikke-vestlig baggrund Pct. (n=514)	Mænd med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=966)	Kvinder med dansk eller vestlig baggrund Pct. (n=538)	Total Pct. (n=4201)
0	91	94	92	97	95
1	7	4	7	2	5
2	2	2	1	0	1
Total	100	100	100	100	100

P-værdi: 0,002

BILAG 4: SPØRGESKEMA

Blok A

Baggrundsspørgsmål

Spm. nr.	Spørgsmål	Svarmuligheder	Besvares af
A1	Er du gift?	1 Ja 2 Nej 3 Ved ikke 4 Ønsker ikke at svare	Alle
A2	Har du en kæreste/partner eller er du single?	1 Kæreste/partner 2 Single 3 Andet 4 Ved ikke 5 Ønsker ikke at svare	Alle, som ikke er gift A1=2
A3	Hvad er din primære beskæftigelse? Vejledning: Hvis du er på orlov bedes du svare ud fra din normale beskæftigelse. Hvis du har mere end en beskæftigelse, vælg da det du bruger mest tid på.	1 Almindelig lønmodtager 2 Lønmodtager med personaleansvar 3 Selvstændig 4 Medhjælpende ægtefælle 5 Studerende, elev eller lærling (Lære- eller praktikplads) 6 I aktivering (fx virksomhedspraktik, job med løntilskud, vejledning og opkvalificering) 7 Job med løntilskud eller flexjob 8 Værnepligt 9 Langtidssyg eller under revalidering 10 Hjemmegående 11 Arbejdsløs på dagpenge 12 Arbejdsløs på kontanthjælp 13 På efterløn eller førtidspension 14 Andet 15 Ved ikke 16 Ønsker ikke at svare	Alle
A4	Hvad er dit højeste opnåede uddannelsesniveau? Vejledning: Gælder også uddannelse taget i udlandet	1 Grundskole 2 Gymnasial uddannelse 3 Erhvervsfaglig uddannelse 4 Kort videregående uddannelse 5 Mellemlang videregående uddannelse 6 Bacheloruddannelse 7 Lang videregående uddannelse 8 Ph.d. og forskeruddannelse 9 Ved ikke 10 Ønsker ikke at svare	Alle
A5	Hvad er din partners/ægtefælles primære beskæftigelse? Vejledning: Hvis han/hun er på orlov bedes du svare ud fra hans/hendes normale	1 Almindelig lønmodtager 2 Lønmodtager med personaleansvar 3 Selvstændig 4 Medhjælpende ægtefælle 5 Studerende, elev eller lærling (Lære- eller praktikplads)	Alle, som er gift eller har en partner A1=1 or A2=1

	beskæftigelse. Hvis han/hun har mere end en beskæftigelse, vælg da det han/hun bruger mest tid på.	6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16	I aktivering (fx virksomhedspraktik, job med løntilskud, vejledning og opkvalificering) Job med løntilskud eller flexjob Værnepligt Langtidssyg eller under revalidering Hjemmegående Arbejdsløs på dagpenge Arbejdsløs på kontanthjælp På efterløn eller førtidspension Andet Ved ikke Ønsker ikke at svare	
A6	Har du børn? (herunder eventuelt sammenbragte børn)	1 2 3 4	Ja Nej Ved ikke Ønsker ikke at svare	Alle
A6_1	Hvor mange piger har du?	0..10		Alle, som har børn A6=1
A6_2	Hvor mange drenge har du?	0..10		Alle, som har børn A6=1
A6_3	Bor du sammen med dine børn?	1 2 3 4 5	Ja, hele tiden Ja, noget af tiden Nej Ved ikke Ønsker ikke at svare	Alle, som har børn A6=1
A7	Hvem bor du [ellers] sammen med?	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	Partner eller ægtefælle Partners børn Far og/eller mor Stedfar eller stedmor Bedsteforældre Søskende (også halvsøskende og stedsøskende) Andre personer (venner, bofællesskab mv.) Jeg bor alene Ved ikke Ønsker ikke at svare	Alle "ellers" vises kun hvis man har svaret på A6_3=1,2 8, 9, 10 kan ikke kombineres med andre svarmuligheder 1 og 2 vises kun hvis man har svaret A1=1 eller A2=1

Blok B

Mandens fremtoning

Spm. nr.	Spørgsmål	Svarmuligheder	Besvares af
B1	Hvor enig eller uenig er du i, at en mand skal være fysisk stærk?	1 Helt enig 2 Overvejende enig 3 Hverken enig eller uenig 4 Overvejende uenig 5 Helt uenig 6 Ved ikke 7 Ønsker ikke at svare	Alle
B2	Hvor enig eller uenig er du i, at det er acceptabelt for mænd at græde?	1 Helt enig 2 Overvejende enig 3 Hverken enig eller uenig 4 Overvejende uenig 5 Helt uenig 6 Ved ikke 7 Ønsker ikke at svare	Alle

Blok C

Familieliv, børn og opdragelse

Spm. nr.	Spørgsmål	Svarmuligheder	Besvares af
C1	Hvor enig eller uenig er du i, at det bør være mandens rolle at være familiens beskytter?	1 Helt enig 2 Overvejende enig 3 Hverken enig eller uenig 4 Overvejende uenig 5 Helt uenig 6 Ved ikke 7 Ønsker ikke at svare	Alle
C2	Hvor enig eller uenig er du i, at manden bør have det sidste ord, når det gælder beslutninger i hjemmet?	1 Helt enig 2 Overvejende enig 3 Hverken enig eller uenig 4 Overvejende uenig 5 Helt uenig 6 Ved ikke 7 Ønsker ikke at svare	Alle
C3	Hvor enig eller uenig er du i, at det især bør være manden, der er ansvarlig for at administrere familiens økonomi?	1 Helt enig 2 Overvejende enig 3 Hverken enig eller uenig 4 Overvejende uenig 5 Helt uenig 6 Ved ikke 7 Ønsker ikke at svare	Alle
C4	Hvor enig eller uenig er du i, at manden bør have lige så meget ansvar for huslige pligter som kvinden? Vejledning: Med huslige pligter	1 Helt enig 2 Overvejende enig 3 Hverken enig eller uenig 4 Overvejende uenig 5 Helt uenig	Alle

	menes vasketøj, rengøring, madlavning og indkøb	6 7	Ved ikke Ønsker ikke at svare	
C5	Hvor enig eller uenig er du i, at mænd kan tage sig lige så godt af børn som kvinder?	1 2 3 4 5	Helt enig Overvejende enig Hverken enig eller uenig Overvejende uenig Helt uenig	Alle
		6 7	Ved ikke Ønsker ikke at svare	
C6	Hvor enig eller uenig er du i, at det især bør være kvindens ansvar at stå for børneopdragelsen?	1 2 3 4 5	Helt enig Overvejende enig Hverken enig eller uenig Overvejende uenig Helt uenig	Alle
		6 7	Ved ikke Ønsker ikke at svare	
C7	Hvor enig eller uenig er du i, at det er acceptabelt at opdrage drenge med mere frihed end piger?	1 2 3 4 5	Helt enig Overvejende enig Hverken enig eller uenig Overvejende uenig Helt uenig	Alle
		6 7	Ved ikke Ønsker ikke at svare	
C8	Synes du det er i orden, hvis forældre og andre familiemedlemmer beslutter, hvem unge skal gifte sig med?	1 2 3 4 5	Helt enig Overvejende enig Hverken enig eller uenig Overvejende uenig Helt uenig	Alle
		6 7	Ved ikke Ønsker ikke at svare	

Blok D

Omdømme, respekt og forventninger

Spm. nr.	Spørgsmål	Svarmuligheder	Besvares af
D1	I hvor høj grad føler du dig ansvarlig for at opretholde din families omdømme?	1 I høj grad 2 I nogen grad 3 I mindre grad 4 Slet ikke 5 Ved ikke 6 Ønsker ikke at svare	Alle
D2	I hvor høj grad oplever du, at du som mand får den anerkendelse fra din familie, som du føler, du har fortjent?	1 I høj grad 2 I nogen grad 3 I mindre grad 4 Slet ikke 5 Ved ikke 6 Ønsker ikke at svare	Kun mænd
D2_1	I hvor høj grad oplever du, at du som kvinde får den anerkendelse	1 I høj grad 2 I nogen grad	Kun kvinder

	fra din familie, som du føler, du har fortjent?	3 I mindre grad 4 Slet ikke	
		5 Ved ikke 6 Ønsker ikke at svare	
D3	Hvor enig eller uenig er du i, at hvis nogen fornærmer en mand, bør han forsvare sit omdømme med magt om nødvendigt	1 Helt enig 2 Overvejende enig 3 Hverken enig eller uenig 4 Overvejende uenig 5 Helt uenig	Alle
		6 Ved ikke 7 Ønsker ikke at svare	
D4	Har du indenfor det seneste år følt dig presset til at kontrollere andre familiemedlemmer (f.eks. søskende eller børn)?	1 Ja 2 Nej	Alle
		3 Ved ikke 4 Ønsker ikke at svare	

Blok E

Opvækstvilkår

Spm. nr.	Spørgsmål	Svarmuligheder	Besvares af
E1	I hvor høj grad har din far været fysisk til stede i løbet af din opvækst?	1 I høj grad 2 I nogen grad 3 I mindre grad 4 Slet ikke	Alle
		5 Ved ikke 6 Ønsker ikke at svare	
E2	I hvor høj grad føler du, at du har kunne tale med din far om dine bekymringer og problemer, da du var barn?	1 I høj grad 2 I nogen grad 3 I mindre grad 4 Slet ikke	Kun dem der i høj grad, i nogen grad og i mindre grad har oplevet sin far fysisk til stede i løbet af opvækst
		5 Ved ikke 6 Ønsker ikke at svare	E1=1,2,3
E3	Har du oplevet at blive slået af dine forældre, som en del af din opdragelse?	1 Ja, af min mor 2 Ja, af min far 3 Ja, af begge mine forældre 4 Nej, jeg har ikke oplevet at blive slået	Alle
		5 Ved ikke 6 Ønsker ikke at svare	

Blok F

Holdninger til skilsmisse + barsel

Spm. nr.	Spørgsmål	Svarmuligheder	Besvares af
F1	Hvor enig eller uenig er du i, at kvinder bør have samme ret til at blive skilt som mænd?	1 Helt enig 2 Overvejende enig 3 Hverken enig eller uenig 4 Overvejende uenig 5 Helt uenig 6 Ved ikke 7 Ønsker ikke at svare	Alle
F2	Hvor vigtigt synes du, at det er, at mænd tager barsel og forældreorlov?	1 Meget vigtigt 2 Vigtigt 3 Hverken vigtigt eller ikke vigtigt 4 Slet ikke vigtigt 5 Ved ikke 6 Ønsker ikke at svare	Alle

Blok G

Arbejdsliv

Spm. nr.	Spørgsmål	Svarmuligheder	Besvares af
G1	Hvor enig eller uenig er du i følgende...		Alle
G1_1	Det er lige så acceptabelt, hvis det er en kvinde, der forsørger familien, som hvis det er en mand	1 Helt enig 2 Overvejende enig 3 Hverken enig eller uenig 4 Overvejende uenig 5 Helt uenig 6 Ved ikke 7 Ønsker ikke at svare	Alle
G1_2	Kvinder kan være lige så gode ledere som mænd	1 Helt enig 2 Overvejende enig 3 Hverken enig eller uenig 4 Overvejende uenig 5 Helt uenig 6 Ved ikke 7 Ønsker ikke at svare	Alle
G1_3	Mænd har generelt for lidt magt i det danske samfund?	1 Helt enig 2 Overvejende enig 3 Hverken enig eller uenig 4 Overvejende uenig 5 Helt uenig 6 Ved ikke 7 Ønsker ikke at svare	Alle
G2	Hvor vigtigt er det for dig at have et arbejde, så du kan forsørge dig selv?	1 Meget vigtigt 2 Vigtigt 3 Hverken vigtigt eller ikke vigtigt 4 Slet ikke vigtigt	Alle

5 Ved ikke
6 Ønsker ikke at svare

Blok H

Seksualitet, ægteskab og normer for seksuelt adfærd

Spm. nr.	Spørgsmål	Svarmuligheder	Besvares af
H1	Hvor tilfreds er du generelt med dit parforhold/ægteskab?	1 Meget tilfreds 2 Tilfreds 3 Hverken tilfreds eller utilfreds 4 Utilfreds 5 Meget utilfreds 6 Ved ikke 7 Ønsker ikke at svare	Alle, som er gift eller har en partner A1=1 or A2=1
H2	Tillader du din partner/ægtefælle at have venner af det modsatte køn udover familien?	1 Ja 2 Nej 3 Ved ikke 4 Ønsker ikke at svare	Alle, som er gift eller har en partner A1=1 or A2=1
H3	Hvor enig eller uenig er du i følgende ...		Alle
H3_1	Kvinder bør vente med at have sex, indtil de er gift	1 Helt enig 2 Overvejende enig 3 Hverken enig eller uenig 4 Overvejende uenig 5 Helt uenig 6 Ved ikke 7 Ønsker ikke at svare	Alle
H3_2	Mænd bør vente med at have sex, indtil de er gift	1 Helt enig 2 Overvejende enig 3 Hverken enig eller uenig 4 Overvejende uenig 5 Helt uenig 6 Ved ikke 7 Ønsker ikke at svare	Alle
H3_3	Det er i orden, at en kvinde siger nej til sex med sin mand, når hun ikke har lyst	1 Helt enig 2 Overvejende enig 3 Hverken enig eller uenig 4 Overvejende uenig 5 Helt uenig 6 Ved ikke 7 Ønsker ikke at svare	Alle
H3_4	Kvinder, der går udfordrende klædt, er selv skyld i, hvis de udsættes for seksuelle overgreb	1 Helt enig 2 Overvejende enig 3 Hverken enig eller uenig 4 Overvejende uenig 5 Helt uenig 6 Ved ikke 7 Ønsker ikke at svare	Alle
H4_1	Folk kan have forskellige syn på,	1 Ja	Alle

	hvornår man må have sex. Ifølge din mening: Er det i orden at have sex før ægteskabet?	2	Nej	
		3	Ved ikke	
		4	Ønsker ikke at svare	
H4_2	Ifølge din mening: Er det i orden at have sex med en person, man ikke har til hensigt at indgå i et seriøst forhold til?	1	Ja	Alle
		2	Nej	
		3	Ved ikke	
		4	Ønsker ikke at svare	
H4_3	Er det mere eller mindre acceptabelt, hvis personen har en anden etnisk eller kulturel baggrund end dig selv?	1	Mere acceptabelt	Personer som har svaret 'ja' på spm. H4_1 eller H4_2
		2	Det gør ingen forskel	
		3	Mindre acceptabelt	
		4	Ved ikke	H4_1=1 or H4_2=1
		5	Ønsker ikke at svare	
H5_ny	Hvilken af disse 2 holdninger er du mest enig i? Homoseksualitet bør være accepteret af samfundet eller Homoseksualitet bør ikke være accepteret af samfundet?	1	Homoseksualitet bør være accepteret af samfundet	Alle
		2	Homoseksualitet bør ikke være accepteret af samfundet?	
		3	Ved ikke	
		4	Ønsker ikke at svare	

Blok I

Fysiske sanktioner

Spm. nr.	Spørgsmål	Svarmuligheder		Besvares af
I1	Hvor enig eller uenig er du i følgende...			Alle
I1_1	Det kan nogle gange være nødvendigt at slå børn	1	Helt enig	Alle
		2	Overvejende enig	
		3	Hverken enig eller uenig	
		4	Overvejende uenig	
		5	Helt uenig	
		6	Ved ikke	
		7	Ønsker ikke at svare	
I1_2	Det kan nogle gange være nødvendigt at slå ens partner/ægtefælle	1	Helt enig	Alle
		2	Overvejende enig	
		3	Hverken enig eller uenig	
		4	Overvejende uenig	
		5	Helt uenig	
		6	Ved ikke	
		7	Ønsker ikke at svare	

Blok J

Tilfredshed med livet i Danmark

Spm. nr.	Spørgsmål	Svarmuligheder		Besvares af
J1	Hvor tilfreds er du alt i alt med dit liv?	1	Meget tilfreds	Alle
		2	Tilfreds	
		3	Hverken tilfreds eller utilfreds	
		4	Utilfreds	

		5	Meget utilfreds	
		6	Ved ikke	
		7	Ønsker ikke at svare	
J2	Har du inden for det sidste år følt dig diskrimineret på grund af dit køn, din alder, religion, dit udseende, din etniske oprindelse eller andet?	1	Ja	Alle
		2	Nej	
		3	Ved ikke	
		4	Ønsker ikke at svare	
J3	Hvor stor en del af dine nære venner har indvandrerbaggrund?	1	Ingen	Alle
		2	Næsten ingen	
		3	Under halvdelen	
		4	Omkring halvdelen	
		5	Over halvdelen	
		6	Næsten alle	
		7	Alle	
		8	Ved ikke	
		9	Ønsker ikke at svare	

Blok K

Religion og grad af religiøsitet

Spm. nr.	Spørgsmål	Svarmuligheder		Besvares af
K1	Hvilken religion tilhører du?	1	Kristendom	Alle
		2	Islam	
		3	Buddhisme	
		4	Hinduisme	
		5	Jødedom	
		6	Anden religion	
		7	Ingen religion	
		8	Ateist	
		9	Ved ikke	
		10	Ønsker ikke at svare	
K2	Hvor enig eller uenig er du i følgende...			Alle
K2_1	Religion er meget vigtigt for mig	1	Helt enig	Alle
		2	Overvejende enig	
		3	Hverken enig eller uenig	
		4	Overvejende uenig	
		5	Helt uenig	
		6	Ved ikke	
		7	Ønsker ikke at svare	
K2_2	Det er nødvendigt at tro på Gud for at kunne kende forskel på rigtigt og forkert	1	Helt enig	Alle
		2	Overvejende enig	
		3	Hverken enig eller uenig	
		4	Overvejende uenig	
		5	Helt uenig	
		6	Ved ikke	
		7	Ønsker ikke at svare	
K2_3	Hvor ofte beder du?	1	Hver dag	Alle
		2	Mere end én gang om ugen	

3	Én gang om ugen
4	Mindst én gang om måneden
5	Flere gange om året
6	Sjældnere
7	Aldrig
8	Ved ikke
9	Ønsker ikke at svare

Blok L

Migrationsbaggrund og relation til det danske samfund

Spm. nr.	Spørgsmål	Svarmuligheder	Besvares af
L1	Kender du grunden til at du kom til Danmark?	1 Ja, jeg (eller min familie) flygtede fra en konflikt 2 Ja, jeg (eller min familie) ønskede en bedre tilværelse 3 Anden grund 4 Ved ikke 5 Ønsker ikke at svare	Kun indvandrere
L2	I hvilken grad har du problemer med at føre en længere samtale på dansk om hverdags- emner som f.eks. arbejde, fritidsinteresser eller familie?	1 I høj grad 2 I nogen grad 3 I mindre grad 4 Slet ikke 5 Ved ikke 6 Ønsker ikke at svare	Kun indvandrere
L3	Hvad føler du dig mest som?	1 Dansker 2 Dansker med indvandrerbaggrund 3 Indvandrer 4 Tilhørende bestemt religiøs gruppe 5 Andet 6 Ved ikke 7 Ønsker ikke at svare	Kun indvandrere og efterkommere
L3relig	Angiv venligst hvilken bestemte religiøse gruppe du føler dig mest som (fritekst)		Alle, der har svaret 'tilhørende bestemt religiøs gruppe' på spm. L3 L3=4
L3and	Hvis andet, angiv venligst hvad du føler dig mest som (fritekst)		Alle, der har svaret 'andet' på spm. L3 L3=5

Blok M

Afslutning

Spm. nr.	Spørgsmål	Svarmuligheder	Besvares af
Intro_ M	Til sidst vil vi gerne sige tak, fordi du har taget dig tid til at svare på vores spørgsmål. Denne spørgeskemaundersøgelse følges op af kvalitative interview. Såfremt vi må have lov at kontakte dig efterfølgende med henblik uddybende interview, så udfyld venligst følgende informationer:		Alle
mail	E-mail-adresse: (fritekst)		Alle
tlf	Telefonnummer: (fritekst)		Alle

BILAG 5: INTERVIEWGUIDE

Der er anvendt en overordnet Interviewguide til undersøgelsens kvalitative del, som afhængig af informantens profil, herunder civilstatus, alder, børn mv., formede interviewet.

Alle interview er indledt med et speak, som introducerer undersøgelsens temaer, takker informanten for deltagelse samt understreger, at interviewet gennemføres anonymt. Interviewguiden består af en række baggrundsspørgsmål efterfulgt af 7 temaer.

Den anvendte Interviewguide bestod af en række underspørgsmål for hver enkelt tema. Disse er i det følgende opsummeret som en række undertemaer for hver enkelt tema.

Temaer for interview

Baggrundsspørgsmål

- Alder
- Civilstand
- Etnisk oprindelse og migrationshistorie (1.G/2.G, flygtning/indvandrer)
- Familie i Danmark
- Beskæftigelse/uddannelse
- Religion (tilhørsforhold, troende, praktiserende)

Overordnet maskulinitetsopfattelse

- Opfattelse af hvad en "rigtig" mand er, herunder skamfuld/ærefuld opførsel for en mand
- Hvordan en mand bør opføre sig overfor andre (kone/kæreste, børn, familie, andre mænd, osv.)
- Uacceptabel opførelse for en mand
- Forventninger fra det omkringliggende samfund

Familieliv, børn og opdragelse

- Mandens rolle i familien
- Forskellige ansvarsfordelinger mellem manden og kvinden i hjemmet, herunder husligt arbejde, madlavning, børn, opdragelse, økonomi, barsel
- Manden som familiens beskytter
- Børn og opdragelse, herunder forventninger og holdninger til valg af uddannelse, kærester, ægteskab og lignende
- Anvendelse af fysisk sanktionering
- Opdragelse af henholdsvis drenge og piger
- Forhold til egne forældre, herunder forventninger og holdninger til far-søn forholdet
- Forældres ansvar for børns adfærd
- Konkrete oplevelser med udøvelsen af negativ social kontrol i form af kontrol, overvågning eller lignende

Parforhold/Ægteskab og seksualitet

- Forholdet mellem parterne i et ægteskab/parforhold, herunder forventninger til ens partner
- Skilsmisse og problemer i forholdet
- Sex før ægteskabet, herunder eventuelle forskelle mellem mænd og kvinder, etnisk/kulturelbaggrund og lignende
- Holdninger til seksuel adfærd
- Kvinders beklædning og adfærd
- Homoseksualitet

Omdømme, respekt og forventninger

- Familiens omdømme/ære, især med fokus på mandens rolle og ansvar for opretholdelsen af omdømmet/æren
- Adfærd på baggrund af krænket omdømme/ære, både hos mænd og kvinder
- Tilstrækkelig anderkendelse for det at være mand

Arbejdsliv og uddannelse

- Kvinder på arbejdsmarkedet, herunder om kvinder er lige så gode ledere som mænd, samt oplevelser med kvindelige chefer og kvindelige kollegaer
- Holdninger og forestillinger til kvinde/mandeerhverv, er der specifikke erhverv mænd og kvinder er bedst egnede til, samt erhverv der er uacceptable for mænd og kvinder
- Kønsforskelle i forhold til uddannelser
- Forsørgerrollen i familien

Venner og fritidsliv

- Sammensætning af omgangskreds, etnisk dansk eller minoritetsetnisk
- Forskellige forventninger til mænd blandt danske venner og venner med minoritetsetniskbaggrund
- Venskab mellem mænd og kvinder
- Fritidsinteresser særligt for drenge/mænd og piger/drenge

Samfundsorden, religion, modkultur og parallelsamfund

- Holdninger til forskellige styreformere, herunder henholdsvis mænd og kvinder som statsledere, statscensur og statsvold
- Religiøs lov
- Udøvelse af selvtægt
- Lige rettigheder for mænd og kvinder